

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

NTNU

Samfunnsforskning

**Joakim Caspersen, Britt Karin Utvær,
Hanna Bugge og Christian Wendelborg**

Fagskolekandidatene

En undersøkelse blant fagskolestudenter
uteksaminert i 2015

Rapport 2017

Mangfold og inkludering

Joakim Caspersen, Britt Karin Utvær, Hanna Bugge og Christian Wendelborg

Fagskolekandidatene

En undersøkelse av fagskolestudenter uteksaminert i 2015

Rapport 2017

Mangfold og inkludering

Samfunnsforskning

Postadresse: NTNU Dragvoll, 7491 Trondheim
Besøksadresse: Dragvoll Allé 38B

Telefon: 73 59 63 00
Telefaks: 73 59 62 24

E-post: kontakt@samfunn.ntnu.no
Web.: www.ntnusamfunnsforskning.no

Foretaksnr. NO 986 243 836

NTNU Samfunnsforskning
Avdeling for mangfold og inkludering
Februar 2017
ISBN (web) 978-82-7570-483-0.

FORORD

I denne rapporten presenteres resultatene av en kandidatundersøkelse av fagskoleutdannede 2015, samt en arbeidsmarkedsanalyse av tidligere kull basert på registerdata. Rapporten er skrevet på oppdrag for Kunnskapsdepartementet, og i samarbeid mellom NTNU Samfunnsforskning (Samforsk), Senter for profesjonsstudier (SPS) og Høgskolen i Oslo og Akershus.

Joakim Caspersen (Samforsk/SPS) har vært prosjektleder og skrevet kapittel 1 og 4, Britt Karin Utvær (Samforsk) har vært med på gjennomføringen av datainnsamling og skrevet kapittel 3 og 6, mens Christian Wendelborg (Samforsk) har skrevet kapittel 5. Hanna Bugge (SPS) har skrevet kapittel 2. Jannecke Wiers-Jenssen (SPS) har kvalitetssikret rapporten, og Karl Ingar Kittelsen Røberg (SPS) har tilrettelagt registerdataene for analyse. Kyrre Svarva (SVT-IT, NTNU) har bearbeidet spørreskjema og tilrettelagt data for analyse. Takk til alle for en stor innsats.

Datainnsamlingen i prosjektet har vært kompleks, og vi vil takke dem som arbeider med fagskolestatistikk ved Database for statistikk om høgre utdanning for tilrettelegging av utvalget, Folkeregisteret for påkobling av kontaktinformasjon, Bisnode for påkobling av telefonnummer til SMS-delen av undersøkelsen, og Sentio Research Norge for gjennomføring av deler av datainnsamlingen. Takk også til SSB for opplysninger om rutiner rundt oppbygging av registerdata, og NIFU for kunnskapsdeling og tilgjengeliggjøring av spørreskjema fra tidligere undersøkelser.

Kunnskapsdepartementet ved Ingrid Bjartveit Krüger, Tone Horne Sollien og Gro Beate Vige har bidratt med gode kommentarer og innspill gjennom hele prosjektperioden og til utkast på alle kapitlene. Takk også til disse.

Vi håper disse oppdaterte analysene er med på å øke oppmerksomheten rundt fagskolene som et praktisk orientert utdanningstilbud med stor relevans for arbeidsmarkedet.

Trondheim/Oslo, 2017

Joakim Caspersen
Prosjektleder

INNHOLD

side

FORORD	iii
INNHOLD	v
FIGURLISTE	vii
TABELLER	ix
SAMMENDRAG	xiii
1. Innledning	1
1.1 Om fagskolene	1
1.2 Hovedproblemstillinger	3
1.3 Gjennomføring av undersøkelsen	4
1.4 Datainnsamlingsmetoder og svarprosent	4
1.5 Datakvalitet	5
1.6 Frafallsanalyser	6
1.7 Analysemetoder og variabler	8
1.8 Anbefalinger for gjennomføring av fremtidige undersøkelser	8
1.9 Registerdata	9
1.10 Kapitlene i rapporten	10
2. Hva viser registerdataene?	11
2.1 Datakilder og identifisering av fagskoleutdannede	11
2.2 Fullførte utdanninger; de nye og de gamle fagskolene	12
2.3 Kjennetegn ved fagskoleutdanningene og kjennetegn ved fagskolekandidatene	13
2.3.1 Kjønn	13
2.3.2 Alder	15
2.3.3 Innvandringsbakgrunn	16
2.3.4 Skolens eierskap: offentlig og privat	17
2.4 Hovedaktivitet ett og to år etter fagskoleutdanningen	18
2.4.1 Arbeidsmarkedsstatus	19
2.4.2 Fagfelt og arbeidsmarkedsstatus	20
2.4.3 Kjønn og innvandringsbakgrunn	22
2.5 Sysselsatte: arbeidsforhold, næring og arbeidstid	28
2.5.1 Arbeidsforhold	29
2.5.2 Næring	29
2.5.3 Arbeidstid – heltid og deltid	30
2.6 Inntekt blant sysselsatte	32
2.6.1 Fagfelt	32
2.6.2 2011- kullet	36
2.7 Ny utdanning: hvilke fagfelt kommer de fra og hvilke går de til	36
2.7.1 Opprinnelig fagfelt – hvilket fagfelt kom de ifra?	37
2.7.2 Nytt fagfelt – hvilken utdanning går de til?	39
2.8 Oppsummering	43
3. Hvem er fagskolekandidatene?	45
3.1 Utdanning fra videregående opplæring	45
3.1.1 Hva slags kompetanse har de fra videregående opplæring?	45
3.2 Utdanningsprogram i videregående opplæring	48

	vi	
3.3	Kjønn- og aldersfordeling	51
3.4	Kvinnelige og mannlige fagskolekandidater etter fagfelt og alder	53
3.4.1	Ulikheter mellom fag	53
3.4.2	Hvor gamle var kvinnene og mennene som fullførte en fagskoleutdanning?	54
3.4.3	Fagfelt og alder	55
3.5	Tidligere arbeidserfaring og utdanning	58
3.5.1	Tidligere arbeidserfaring- forskjeller etter fagfelt?	58
3.6	Familiebakgrunn	59
3.7	Oppsummering	63
4.	Motiver for valg av utdanning	65
4.1	Viktigste grunner til å velge fagskoleutdanning	65
4.2	Forskjeller i grunner for valg av fagskoleutdanning	66
4.3	Var fagskoleutdanningen ledd i en karriereplan?	69
4.4	Kjennskap til fagskoleutdanningen	70
4.5	Støtte til fagskoleutdanning	75
4.6	Oppsummering	77
5.	Får fagskolekandidatene relevant arbeid?	79
5.1	Definisjoner	79
5.2	Hovedaktivitet	80
5.3	Stor variasjon i ledighetsnivået mellom utdanningsgruppene	82
5.4	Kandidatenes vurdering av utdanningens relevans for arbeidslivet	83
5.4.1	Endring av arbeidsoppgaver og –betingelser etter fagskoleutdanningen	86
5.4.2	Samsvar mellom utdanning og jobb?	88
5.4.3	Sammenheng mellom jobbinnhold og kandidatenes vurdering av utdanningens relevans og kvalitet	92
5.5	Heltid, deltid og undersysselsetting	94
5.6	Fast eller midlertidig stilling	97
5.7	Oppsummering	97
6.	Videre utdanning	99
6.1	Videre utdanning etter kjønn og fagfelt	99
6.2	Hva slags videre utdanning holdt fagskolekandidatene på med?	101
6.3	Videre utdanning på heltid eller deltid?	104
6.4	De viktigste grunnene til videre studier	106
6.5	Den høyeste utdanningen fagskolekandidatene planlegger å ta	107
6.6	Oppsummering	109
7.	Referanser	110
8.	Vedlegg	112

FIGURLISTE

Figur	side
Figur 2-1 Fordeling av fullførte kandidater over fagfelt, 2005-2013	12
Figur 2-2 Fagfelt blant mannlige fagskolekandidater, 2008-2013	14
Figur 2-3 Fagfelt blant kvinnelige fagskolekandidater, 2008-2013	14
Figur 2-4 Kjønnfordeling blant fagfeltene, 2008-2013	15
Figur 2-5 Skolens eierskap, andel fullførte kandidater i offentlig vs. privat skole per år, 2005-2013	18
Figur 2-6 Skolens eierskap, andel fullførte kandidater i offentlig vs. private skole per fagfelt, 2008-2013	18
Figur 2-7 Arbeidsmarkedsstatus og fagfelt, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	22
Figur 2-8 Arbeidsmarkedsstatus og kjønn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	24
Figur 2-9 Arbeidsmarkedsstatus og innvandringsbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	26
Figur 2-10 Arbeidsmarkedsstatus, kjønn og innvandringsbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	28
Figur 2-11 Gjennomsnittsinntekt blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012	33
Figur 2-12 Gjennomsnittsinntekt blant fulltids sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012	34
Figur 2-13 Opprinnelig fagfelt blant kandidater i ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	37
Figur 2-14 Nytt fagfelt blant kandidater i ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	40
Figur 3-1 Aldersfordeling innenfor hvert fagfelt	55
Figur 4-1 «Det faglige innholdet i denne utdanningen interesserer meg». Etter kjønn og fagfelt. Andel.	66
Figur 4-2 «Jeg valgte denne utdanningen fordi jeg ønsket å gå inn i et bestemt yrke». Etter kjønn og fagfelt. Andel.	67
Figur 4-3 «Jeg ville ha en jobb som gir meg en rimelig sikker og forutsigbar fremtid». Etter kjønn og fagfelt. Andel.	68
Figur 4-4 «Jeg har visst i flere år at det var denne utdanningen jeg ville ta». Etter kjønn og fagfelt. Andel.	69
Figur 4-5 Prosentandel som har svart at fagskoleutdanningen var et ledd i en karriereplan. Etter fagfelt og kjønn. Flere svar er mulig å kombinere, dermed kan totalen bli høyere enn 100 prosent.	70
Figur 4-6 Kjennskap til fagskolen – internett/hjemmeside. Etter kjønn og fagfelt. Andel.	72
Figur 4-7. Kjennskap til fagskolen – familie og venner. Etter kjønn og fagfelt. Andel.	72
Figur 4-8 Kjennskap til fagskoleutdanningen – Kollegaer/tidligere kollegaer. Etter kjønn og fagfelt. Andel.	74
Figur 4-9 Kjennskap til fagskolen – Nåværende eller tidligere fagskolestudenter. Etter kjønn og fagfelt. Andel.	74
Figur 4-10 Andel som oppgir å ha fått økonomisk støtte fra arbeidsgiver til å ta fagskoleutdanning. Etter kjønn og fagområde	75
Figur 5-1 Hovedaktivitet i referanseuka fordelt på fagområde	81
Figur 5-2 Prosentandel av arbeidsstyrken som er arbeidsledige i referanseuka (tre kvart år etter eksamen) i 2012-kullet 3 og 2015-kullet, etter fagskolekandidatens fagfelt.	82

Figur 5-3 Kandidatenes beskrivelse av arbeidsoppgavene i hovedarbeidsforholdet i referanseuka, sammenlignet med nivået på fagskoleutdanningen. Fordelt på fagskolekandidatens fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)	89
Figur 5-4 Kandidatenes beskrivelse av om innholdet i fagskoleutdanningen stemmer med arbeidsoppgavene en har. Fordelt fagskolekandidatens fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)	90
Figur 5-5 Andel med ufrivillig irrelevant arbeid. Fordelt på fagskolekandidatens fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)	91
Figur 5-6 Andel som jobber deltid, heltid eller mer enn heltid fordelt på fagskolekandidatens fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)	95
Figur 5-7 Årsaker til deltid fordelt på fagskolekandidatens fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)	96
Figur 5-8 Fast eller midlertidig arbeid fordelt fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)	97
Figur 6-1 Var i gang med videre utdanning i referanseuken, etter kjønn. Andelen av dem som har fullført en fagskoleutdanning i 2011, 2012 og 2015.	100
Figur 6-2 Var i gang med videre utdanning i referanseuken, etter opprinnelig fagfelt. Andelen av dem som har fullført en fagskoleutdanning i 2012 og 2015.	101
Figur 6-3 Nivået på videre studier, etter kjønn. Andelen av dem med fullført fagskoleutdanning i 2012 og 2015 som holdt på med videre utdanning.	102
Figur 6-4 Nivået på videre utdanning etter opprinnelig fagfelt. Andelen av dem med fullført fagskoleutdanning i 2012 og 2015 som holdt på med videre utdanning.	103
Figur 6-5 Videre utdanning innenfor samme fagfelt som den opprinnelige fagskoleutdanningen. Andelen av dem med fullført fagskoleutdanning i 2015 som holdt på med videre utdanning.	104
Figur 6-6 Kvinner og menn som er i gang med videre utdanning på deltid. Andelen av dem med fullført fagskoleutdanning i 2011, 2012 og 2015 som holdt på med videre utdanning.	105
Figur 6-7 Videre studier på heltid og deltid, etter fagfelt. Andelen av dem med fullført fagskoleutdanning i 2012 og 2015 som holdt på med videre utdanning.	106
Figur 6-8 Den viktigste grunnen for videre utdanning, etter fagfelt og kjønn. Andelen av de med fullført fagskoleutdanning i 2015 som holdt på med videre utdanning.	107
Figur 6-9 Den høyeste utdanningen de som ble uteksaminert fra en fagskole i 2015 planlegger å ta, etter kjønn og fagfelt. Andel.	108

TABELLER

Tabell	side
Tabell 1-1 Svarprosent for de ulike utvalgsmetodene	5
Tabell 1-2 Andel og antall som oppgir ikke å ha fullført fagskole i 2015, etter ulike variabler	6
Tabell 1-3 Fagområder i populasjon og utvalg, samt vektorer brukt i analysene	8
Tabell 1-4 Avvik DBH-F og SSB. Kilde: DBH-F og SSB	10
Tabell 2-1 Fullførte fagskoleutdanninger, per person 2005-2013	11
Tabell 2-2 Fullførte fagskoleutdanning, antall per fagfelt, 2005-2013	12
Tabell 2-3 Fullførte fagskoleutdanning, andel over fagfelt, 2005-2013	12
Tabell 2-4 Fagfelt blant menn og kvinner, 2008-2013	13
Tabell 2-5 Alder blant mannlige og kvinnelige fagskolekandidater, 2008-2013	16
Tabell 2-6 Innvandrerbakgrunn blant fagskoleutdannede, 2008-2013	17
Tabell 2-7 Kjønn og innvandrerbakgrunn blant fagskoleutdannede, 2008-2013	17
Tabell 2-8 Arbeidsmarkedsstatus ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	20
Tabell 2-9 Arbeidsmarkedsstatus ett og to år etter fullført fagskoleutdanning, 2011 kandidater	20
Tabell 2-10 Arbeidsmarkedsstatus og fagfelt, et år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	21
Tabell 2-11 Arbeidsmarkedsstatus og kjønn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	22
Tabell 2-12 Fagfelt og arbeidsmarkedsstatus blant menn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	23
Tabell 2-13 Fagfelt og arbeidsmarkedsstatus blant kvinner, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	23
Tabell 2-14 Arbeidsmarkedsstatus og innvandringsbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	25
Tabell 2-15 Arbeidsmarkedsstatus og fagfelt blant personer med innvandringsbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	25
Tabell 2-16 Arbeidsmarkedsstatus og fagfelt blant personer med norsk bakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	25
Tabell 2-17 Arbeidsmarkedsstatus, kjønn og innvandringsbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	27
Tabell 2-18 Fagfelt og arbeidsmarkedsstatus blant menn med innvandrerbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	27
Tabell 2-19 Fagfelt og arbeidsmarkedsstatus blant kvinner med innvandrerbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	28
Tabell 2-20 Arbeidsforhold og fagfelt blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	29
Tabell 2-21 Næringsgrupper blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	30
Tabell 2-22 Arbeidstid blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	31
Tabell 2-23 Arbeidstid og kjønn blant sysselsatte, et år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	31
Tabell 2-24 Arbeidstid og innvandringsbakgrunn blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	32
Tabell 2-25 Gjennomsnittsinntekt blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012	33
Tabell 2-26 Gjennomsnittsinntekt blant fulltids sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012	34

Tabell 2-27 Gjennomsnittsinntekt blant mannlige fulltids sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012	35
Tabell 2-28 Gjennomsnittsinntekt blant kvinnelige fulltids sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012	35
Tabell 2-29 Gjennomsnittsinntekt blant fulltids sysselsatte med norsk bakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012	35
Tabell 2-30 Gjennomsnittsinntekt blant fulltids sysselsatte med innvandrerbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012	36
Tabell 2-31 2011-kullet, gjennomsnittslønn blant sysselsatte 1 og 2 år etter utdanning	36
Tabell 2-32 Opprinnelig fagfelt blant kandidater på ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	37
Tabell 2-33 Opprinnelig fagfelt og kjønn blant kandidater i ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2013	38
Tabell 2-34 Kjønn og opprinnelig fagfelt blant kandidater i ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	38
Tabell 2-35 Opprinnelig fagfelt og innvandrerbakgrunn blant kandidater i ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	39
Tabell 2-36 Nytt fagfelt og nivå blant kandidater i ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	39
Tabell 2-37 Nytt fagfelt og kjønn blant kandidater i ny utdanning på videregående nivå, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	41
Tabell 2-38 Nytt fagfelt og kjønn blant kandidater i ny utdanning på høyere nivå, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	41
Tabell 2-39 Nytt fagfelt og innvandrerbakgrunn blant kandidater i ny utdanning på videregående nivå, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	41
Tabell 2-40 Nytt fagfelt og innvandrerbakgrunn blant kandidater i ny utdanning på høyere nivå, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2013 (2009-2013)	42
Tabell 2-41 Nytt fagfelt og opprinnelig fagfelt og blant student i gang med høyere utdanning ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2013	43
Tabell 3-1 Type kompetanse fra videregående opplæring. Antall og andel.	45
Tabell 3-2 Fagfelt i fagskoleutdanning etter kompetanse i videregående opplæring. Antall og andel.	47
Tabell 3-3 Utdanningsprogram i videregående opplæring som representerer flest uteksaminerte fagskolekandidatene i 2011, 2012 og 2015. Andel.	48
Tabell 3-4 Fagfelt i fagskoleutdanning etter utdanningsprogram i videregående opplæring. Antall og andel .	50
Tabell 3-5 Fagskolekandidater våren 2011, våren 2012 og våren/høsten 2015 etter kjønn. Andel.	51
Tabell 3-6 Fagskolekandidater 2015 etter alder. Antall og andel.	52
Tabell 3-7 Fagskolekandidater 2011, 2012 og 2015 etter fagfelt i fagskoleutdanning. Andel.	52
Tabell 3-8 Fagskolekandidater 2011, 2012 og 2015, etter normert varighet på utdanningen. Andel.	53
Tabell 3-9 Fordeling av fagskoleutdannede kvinner og menn i 2012 og 2015 innenfor ulike fagfelt. Andel og antall.	53
Tabell 3-10 Fordeling av fagskoleutdannede kvinner og menn i 2012 og 2015 på ulike fagfelt. Andel.	54
Tabell 3-11 Kvinner og menn etter aldersgruppe. Andel.	55
Tabell 3-12 Kandidatenes alder etter utdanningsprogram i videregående opplæring. Andel.	57
Tabell 3-13 Andelen fagskolekandidater som har hatt inntektsgivende arbeid rett før fagskoleutdanningen. Andel.	58
Tabell 3-14 Andelen fagskolekandidater som har hatt inntektsgivende arbeid rett før fagskoleutdanningen. Etter kjønn og fagfelt. Andel.	59
Tabell 3-15 Andelen fagskolekandidater som har hatt inntektsgivende arbeid rett før fagskoleutdanningen, etter alder.	59

Tabell 4-1 Andelen som har krysset av for hvert av alternativene på spørsmålet om tre viktigste grunnene for at de valgte den fagskoleutdanningen de fullførte våren 2012 og 2015 (Prosent), n=1159.	65
Tabell 4-2. Hvordan kandidatene ble kjent med utdanningstilbudet. Flere valg er mulig. Andel. n=1159.	71
Tabell 4-3. «I hvilken grad synes du at de økonomiske kostnadene ved å ta en fagskoleutdanning gjorde det vanskelig å velge en slik utdanning»	76
Tabell 5-1 Hovedaktivitet i referanseuka. Andel.	80
Tabell 5-2 Andel av arbeidsstyrken som er arbeidsledige, etter kjønn og fagskolekandidatens fagfelt.	83
Tabell 5-3 Utdanningens relevans for arbeidslivet fordelt på fagområde. (Gjennomsnitt, standardavvik (SA) og Cohens d)	84
Tabell 5-4 Utdanningens relevans for arbeidslivet fordelt på kjønn og fagområde. (Gjennomsnitt, standardavvik (SA) og Cohens d)	86
Tabell 5-5 Endring av arbeidsoppgaver fordelt på kjønn. Andel.	87
Tabell 5-6 Endring av arbeidsoppgaver fordelt på fagområder. Andel..(Fagområder med under 10 kandidater er tatt ut, men inkludert i Alle fagfelt)	87
Tabell 5-7 Endring av arbeidsbetingelser fordelt på kjønn. Andel.	87
Tabell 5-8 Endring av arbeidsbetingelser fordelt på fagområde, prosenter. (Fagområder med under 10 kandidater er tatt ut, men inkludert i Totalt)	88
Tabell 5-9 Kandidatenes beskrivelse av arbeidsoppgavene i hovedarbeidsforholdet i referanseuka, sammenlignet med nivået på fagskoleutdanningen. Fordelt på kjønn	88
Tabell 5-10 Kandidatenes beskrivelse av om innholdet i fagskoleutdanningen stemmer med arbeidsoppgavene en har. Fordelt på kjønn	88
Tabell 5-11 Årsaken til dårlig samsvar mellom fagutdanning og arbeidsoppgaver. Fordelt på kjønn	89
Tabell 5-12 Årsaken til dårlig samsvar mellom fagutdanning og arbeidsoppgaver. Fordelt på fagskolekandidatens fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)	90
Tabell 5-13 Andel med irrelevant arbeid. Fordelt på kjønn. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)	91
Tabell 5-14 Multivariat lineær regresjon av vurdering av ulike forhold rundt utdanningens relevans for arbeidslivet.	93
Tabell 5-15 Andel som jobber deltid, heltid eller mer enn heltid fordelt på kjønn. Andel.	94
Tabell 5-16 Årsaker til deltid fordelt på kjønn. Andel.	96
Tabell 5-17 Fast eller midlertidig arbeid fordelt på kjønn. Andel.	97
Tabell 8-1 Fullførte fagskoleutdanninger, med duplikater, 2005-2013	112
Tabell 8-2 Næring blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	113
Tabell 8-3 Næring og fagfelt blant sysselsatte, antall ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012 (2009-2013)	114
Tabell 8-4 Næring og fagfelt blant sysselsatte, prosent ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012	115

SAMMENDRAG

I denne rapporten presenteres data fra en kandidatundersøkelse blant dem som ble uteksaminert fra en fagskole våren eller høsten 2015. Temaene som tas opp er hvem som fullfører en fagskoleutdanning, hvorfor de velger en fagskoleutdanning, vurdering av fagskolenes relevans, arbeidsmarkeds- og sysselsettingssituasjon trekvart år etter avsluttet fagskoleutdanning, og deres videreutdanning og planer videre. Kandidatundersøkelsen suppleres med analyser av registerdata, altså registrering av arbeids- og utdanningskarrierer i offentlige registre. Registerdataene er egnet til å få tak i hva som skjer i arbeids- og utdanningskarrieren i et lengre perspektiv enn det kandidatundersøkelsen kan fange opp, og favner også alle som har tatt fagskoleutdanning, ikke bare dem som har besvart spørreskjemaet.

Analysene bygger videre på tidligere kandidatundersøkelser av fagskoleutdannede som fullførte utdanningene i 2011 og 2012. I det første analysekapitlet presenteres analysene av registerdataene. Funnene bekrefter mange av konklusjonene fra de tidligere kandidatundersøkelsene av 2011- og 2012 kullet. Slikt sett styrker analysen av registerdataene antagelsen om at kandidatundersøkelser er gode verktøy, til tross for lav svarprosent. I de tidligere kandidatundersøkelsene har ikke kandidatenes inntekt vært undersøkt. Gjennom analysene av registerdata har vi nå større kunnskap om dette området. Det er særlig hvilket fagfelt kandidaten uteksamineres fra som forklarer forskjell i inntekt mellom kandidatene. Kandidater fra humanistiske fag og estetiske fag og mediefag har de laveste inntektene. Litt høyere inntekt enn disse har de som fullfører økonomiske og administrative fag og primærnæringsfag. Kandidatene fra fagfelt som helse-, sosial- og idrettsfag, samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag og naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag tjener mest.

En forklaring til inntektsforskjellene ligger i hvorvidt det allerede eksisterer en kobling til arbeidsmarkedet, gjennom krav om fagbrev eller krav om relevant praksis for opptak på studiet. For disse fagfeltene er inntekten høyere enn for eksempel fagfeltene som er dominert av personer med studiespesialisering. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag er eksempler på studier der studentmassen består av personer med tidligere koblinger til arbeidsmarkedet. Disse har fått bygget ut en tidligere kompetanse. Blant alle fagfeltene har disse to feltene den høyeste inntekten blant sysselsatte året etter utdanning. For fagfeltene som primært har studiespesialisering som inntakskrav, som for eksempel humanistiske og estetiske fag og mediefag, er inntektene lavere. Forskjellene mellom fagfeltene er så store at kandidatene fra naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag nesten har en dobbelt så stor gjennomsnittsinntekt som kandidatene fra humanistiske og estetiske fag.

I det andre analysekapitlet (kapittel 3) ser vi nærmere på hva som kjennetegner kandidatene som fullførte fagskoleutdanning i 2015. Flertallet av dem som har fullført en fagskoleutdanning i 2015 har fra tidligere yrkeskompetanse. Til sammen har 67 prosent av kandidatene enten fag-/svennebrev og /eller yrkeskompetanse fra skole, mens 42 prosent oppgir at de har studiekompetanse fra videregående skole. I underkant av 4 prosent svarer at de ikke har fullført videregående opplæring.

Kandidater som har avsluttet en fagskoleutdanning innenfor humanistiske og estetiske fag samt mediefag har i stor grad studiekompetanse (henholdsvis 84 og 86 prosent). Det motsatte finner vi på naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, helse-, sosial- og idrettsfag og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag hvor flertallet (67-73 prosent) har fag-/ svennebrev eller en yrkeskompetanse fra skole som sin basiskompetanse ved inngangen til en fagskoleutdanning.

Alle utdanningsprogrammene i videregående skole er representert blant fagskolekandidatene, men det er et tyngdepunkt rundt studiespesialisering, helse- og oppvekstfag, elektrofag, bygg- og anleggsteknikk og teknikk og industriell produksjon. Kandidater som har tatt studiespesialisering i

xiv

videregående skole er overrepresentert på humanistiske og estetiske fag mens kandidater med bakgrunn innenfor helse- og oppvekstfag og de teknologiske fagene i videregående skole er overrepresentert på fagskoleutdanninger innenfor helse-, sosial- og idrettsfag og innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag.

Fordelingen av kvinner og menn som har fullført en fagskoleutdanning kan se ut til å ha endret seg noe de siste årene. Det er fortsatt en større andel menn enn kvinner som fullfører en slik utdanning, men andelen kvinner øker og nærmer seg andelen menn. Ni av ti kandidater innenfor fagfeltet helse-, sosial- og idrettsfag er kvinner (92 prosent). Tilsvarende er andelen menn svært høy innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag (94 prosent) og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag (80 prosent).

I det tredje analysekapittelet ser vi nærmere på motivasjonen for å velge fagskoleutdanning, og finner at det faglige innholdet gjør utdanningene attraktive, kombinert med at utdanningene er rettet mot spesifikke yrker og oppgaver. Samtidig er det mange som legger vekt på at de ønsker en utdanning som kan være med på å gi dem en rimelig sikker og forutsigbar fremtid, og de har lenge visst at dette var utdanningen de skulle ta. Det er en liten tendens til at begrunnelsene er mindre nytte – og trygghetsorienterte enn i tidligere år, noe som er interessant sett opp mot endringer i arbeidsmarkedskonjunktorene som kanskje skulle tilsi det motsatte.

For alle grupper er det tydelig at fagskoleutdanningen var en del av en karriereplan, og at de har valgt utdanningen etter eget ønske (ikke arbeidsgivers). Omtrent hver fjerde kandidat har fått støtte fra arbeidsgiver til å ta utdanningen, og dette er en økning fra tidligere undersøkelser. Samtidig ser vi at helse- og sosialfag skiller seg ut, med å være eneste fagfelt der det er en tilbakegang i andelen som får økonomisk støtte. Dette er interessant, da helse- og sosialfag er et område med stor vekst i fagskoletilbud, og også er det fagfeltet der arbeidsgiver oppleves i størst grad å ønske at kandidatene tar fagskoleutdanning.

Informasjon om fagskoleutdanningen har de i hovedsak tilegnet seg gjennom internett eller fagskolens hjemmeside. Deretter er det cirka en av fem (mellom 16 og 22 prosent) som oppgir at det er familie og venner, kollegaer eller tidligere kollegaer, nåværende eller tidligere fagskolestudenter eller arbeidsgiver som har gjort dem kjent med tilbudet.

Et viktig formål med kandidatundersøkelser er å få oppdaterte tall om arbeidsmarkedstilpasningen til dem som har fullført den aktuelle utdanningen. Dette presenteres i kapittel 5. 65 prosent av kandidatene fra 2015-kullet var yrkesaktive, 22 prosent var studenter eller skoleelever, 6 prosent var arbeidsledige, og 5 prosent rapporterer at de drev med «annet». Kandidatene som gikk ut i 2015 rapporterer dermed at de er litt mindre yrkesaktive sammenlignet med kandidatene som gikk ut i 2011 og 2012. Totalt sett er det 86 prosent av alle fagskolekandidatene som er med i undersøkelsen som er i arbeidsstyrken. Samlet sett er det en økning av arbeidsledige fra 8 prosent i 2012-kullet til 10 prosent i 2015.

52 prosent av kvinnene med fagskoleutdanning jobber deltid tre kvart år etter avsluttet fagskoleutdanning, og 16 prosent av mennene. Andelen av kvinner som jobber deltid er høyere enn i arbeidsstyrken for øvrig, men har nærmet seg noe siden 2012, mens andelen menn er omtrent lik.

Det er i de mannsdominerte fagområdene naturvitenskapelige fag, håndverksfag, tekniske fag, samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag, det er størst andel som jobber heltid. Andelen som jobber deltid innen helse-, sosial- og idrettsfag, som har en overvekt av kvinner, er 62 prosent.

Nærmere 79 prosent har fast stilling og det er litt flere menn (82 prosent) enn kvinner (75 prosent) som oppgir dette.

Fagskolekandidatene er i hovedsak enige i påstanden om at lærerne hadde god innsikt i kompetansen som trengs i arbeidslivet, men mediefag skiller seg noe negativt ut her, og også med andre negative

vrderinger av utdanningens relevans og grunnlag for videre arbeid. Naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag er i minst grad enige i at utstyret de brukte i utdanningen var i god nok stand til å lære det de skulle.

I det siste kapittelet ser vi nærmere på videre utdanningsdeltakelse og planer. 35 prosent av fagskolekandidatene holdt på med videre utdanning trekvart år etter fullført fagskole. Dette er en betydelig høyere andel enn i undersøkelsen for kandidater fullført i 2012, og utgjør en økning på 12 prosentpoeng. Svært mange av disse, hele 70 prosent, tar videre studier på fagskolenivå. Dette er en kraftig økning sammenlignet med de to tidligere kandidatundersøkelsene for fullførte fagskolekandidater. Økningen er uavhengig av kjønn. Andelen som var i gang med videre utdanning på høgskolenivå har i samme tidsperiode gått ned. Økningen, både i andelen kandidater i videre utdanning og innenfor videre utdanning på fagskolenivå, har vært størst innenfor fagområdene helse-, sosial- og idrettsfag, naturvitenskapelige-, håndverksfag-, tekniske fag og innenfor økonomiske og administrative fag. Humanistiske og estetiske fag har opplevd en nedgang i andelen kandidater i videre utdanning, men også her er andelen som fortsetter med fagskoleutdanning økende. Omtrent halvparten var i gang med videre studier innenfor samme fagområde som de opprinnelig tilhørte.

Blant dem som var i gang med videre utdanning holdt 42 prosent på med en heltidsutdanning mens 58 prosent holdt på med en deltidsutdanning. Dette er en kraftig økning i andelen som tar videre utdanning på deltid. Det er nå en større andel kvinner som studerer på deltid (62 prosent). Blant dem som har fullført fagskoleutdanning innenfor humanistiske og estetiske fag, velger de aller fleste en heltidsutdanning (96 prosent). For kandidater fra helse-, sosial- og idrettsfag og økonomiske og administrative fag er sammenhengen svært annerledes, henholdsvis 91 og 78 prosent tar videre studier på deltid i disse fagområdene.

Som i de to tidligere undersøkelsene blant fagskolekandidater er det faglig interesse og flere valgmuligheter i arbeidsmarkedet som blir oppgitt som de to viktigste grunnene for videre utdanning. Mens flere nå er i gang med videre studier trekvart år etter endt fagskoleutdanning, er det en nedgang i andelen kandidater som planlegger å ta videre utdanning. Det er kandidater fra humanistiske og estetiske fag og mediefag som i særlig grad planlegger å ta høyere utdanning.

1. Innledning

I denne rapporten presenteres data fra en kandidatundersøkelse blant dem som ble uteksaminert fra en fagskole våren eller høsten 2015. Temaene som tas opp er hvem som fullfører en fagskoleutdanning, hvorfor de velger en fagskoleutdanning, vurdering av fagskolenes relevans, arbeidsmarkeds- og sysselsettingssituasjon trekvart år etter avsluttet fagskoleutdanning, og deres videreutdanning og planer videre. Kandidatundersøkelsen suppleres med analyser av registerdata. Registerdataene er egnet til å få tak i hva som skjer i arbeids- og utdanningskarrieren i et lengre perspektiv enn det kandidatundersøkelsen kan fange opp. Registerdataene inneholder hele populasjonen og vil dermed også inkludere grupper som tradisjonelt er vanskelig å nå i spørreundersøkelser.

Analysene i rapporten bygger i overveiende grad videre på de to tidligere undersøkelsene til fagskolekandidater (Caspersen, Støren, & Waagene, 2012; Waagene & Støren, 2013), som ble gjennomført på kullet som fullførte fagskole i 2011 og 2012, og vi vil sammenligne resultater med disse for å fange utvikling over tid. I tillegg har vi utvidet undersøkelsen med noen få temaer som også presenteres. I dette innledningskapittelet skal vi først presentere noe av bakgrunnen for å undersøke fagskoleutdannedes situasjon etter avsluttet utdanning, før vi ser nærmere på metodiske aspekter ved årets undersøkelse. I dette inngår også en diskusjon om datakvalitet på de ulike datakildene og innsamlingsmetodene som har vært bruk i prosjektet. Målgruppen for rapporten er for det første beslutningstakerne omkring fagskolene (Kunnskapsdepartementet), men de ulike kapitlene inneholder også mye relevant informasjon for dem som driver fagskoler, underviser på fagskoler, og dem som skal gi råd om utdanningsvalg (rådgivere og veiledere av ulik art).

1.1 Om fagskolene

Tilstandsrapporten for fagskolene for 2015 (Kunnskapsdepartementet, 2016) viste at det i 2015 var totalt 94 fagskoler som ga tilbud om utdanninger innenfor en rekke fagfelt. De private fagskolene utgjorde 56 prosent, mens de offentlige utgjorde 44 prosent. Omtrent 48 prosent av landets fagskoler ligger i det sentrale Østlandsområdet. 39 prosent av fagskolene har mindre enn 50 studenter, og bare 9 av 94 fagskoler har mer enn 500 studenter.

Fagskolene har gradvis fått en tydeligere rolle i diskusjonen om fremtidens arbeidsmarked. Det har nylig kommet en stortingsmelding om fagskolene (Stortingsmelding 9 (2016-2017) – «Fagfolk for fremtiden»), og gjennom de tidligere kandidatundersøkelser, NOU-er (for eksempel NOU 2014:14 – Fagskoler – et attraktivt utdanningsvalg og NOU 2008:18 – «Fagskole for fremtida»), offentlig debatt om hva slags formell uttelling fagskolene skal gi¹ og undersøkelser av behovet for ulike typer kompetanse i fremtidens arbeidsmarked (Moen, Rørstad, & Solberg, 2014) har fagskolene fått en tydeligere posisjon i offentligheten. Samtidig er det fortsatt kunnskapshull. Det finnes lite forskning på fagskolenes rolle og status, og lite kunnskap om fagskoleutdannedes arbeids- og utdanningskarrierer. Kandidatundersøkelsene for fagskolene (Caspersen et al., 2012; Waagene & Støren, 2013) har vært en av måtene å skaffe til veie ny kunnskap i dette feltet.

Når det gjelder kandidatene og studentenes bruk og vurdering av fagskolesystemet som en utdanningsvei, ser fagskolene for mange ut til å være en rute på veien til videre studier, ikke et selvstendig utdanningsvalg i seg selv. Kandidatundersøkelsen fra 2013 viste at om lag en av fire kandidater som fullførte en fagskoleutdanning våren 2012, var i gang med videre studier ni måneder etter at de fullførte. I tillegg planla nesten halvparten av fagskolekandidatene videre studier (Waagene & Støren, 2013). Undersøkelsene peker på at det i liten grad er problemer med å skaffe arbeid som er årsaken for ønsket om videreutdanning, men i større grad faglig interesse og ønske om flere valgmuligheter på arbeidsmarkedet.

¹ Et søk i avistekster gjennom søkemotoren Retriever gir 128 treff det siste året på «fagskolepoeng» - se også Klassekampen 22/2-2016 – «Vil ha faglikestilling» som et eksempel.

Det såkalte Fagskoleutvalget (NOU 2014:14), pekte på fem overordnede hovedutfordringer for norsk fagskoleutdanning som alle på ulikt vis fanges opp i årets kandidatundersøkelse:

- Fagskolens plass og status i det norske utdanningssystemet
- Arbeidslivets eierskap til fagskolen og fagskolens rolle i å dekke arbeidslivets kompetansebehov
- Kvalitet i fagskoleutdanningene
- Ansvar og styring av fagskolesektoren
- Fagskolens finansielle rammebetingelse

Den første utfordringen viser til at fagskolene har en uklar rolle og plass, og er svakt forankret og lite integrert i utdanningssystemet. Dette inkluderer også manglende studentrettigheter, lite synlighet som et utdanningsalternativ, og mangel på videre muligheter i fagskolesektoren og for dem som velger fagskole for veien videre. Enn så lenge gir ikke fagskoleutdanning uttelling innenfor høgskole- og universitetssektoren, noe som gjør en kobling inn mot høyere utdanning vanskelig. Den andre utfordringen knytter seg til en erfaring med fagskoleutdanningenes manglende relevans innen noen sektorer, særlig i de «nye» fagskoleområdene som helse- og sosialfag og oppvekstfag. Her pekes det også på mangelfulle koblinger og relasjoner mellom fagskolene og arbeidslivet. Fagskoleutdanning skal være et arbeidsgiverpolitisk virkemiddel for å sikre kompetent arbeidskraft i tjenester som er i stadig endring. Fagskolenes fortrinn er å tilby praktisk, yrkesrettet spisskompetanse innenfor en rekke områder. Fagskolen anses å være et viktig ledd i norsk velferd og verdiskapning, men har også en rolle å spille i utviklingen av lokalsamfunnene. Unge som velger en yrkesfaglig utdanning skal se muligheter for videre utdanning og arbeid i lokalsamfunnet eller regionen hvor de bor. Et utdanningstilbud på fagskolenivå er viktig både for medarbeidere som ønsker faglig påfyll og utvikling, og for arbeidsgivere som ønsker å beholde dyktige medarbeidere (NOU, 2014).

Kvalitet i fagskoleutdanningene dreier seg om utfordringer knyttet til kompetansen til dem som underviser, robuste fagmiljøer, strategisk utdanningsledelse, økonomiske og juridiske rammebetingelser, og om inntakskvalitet og hva som kjennetegner dem som velger fagskoleutdanning. Selv om dette er tema som forskningsmessig sett i hovedsak peker i en annen retning enn kandidatundersøkelser, har spørsmål knyttet til vurderingen av kompetansen til dem som underviser, og vurderingen av utstyrssituasjonen på fagskoleutdanningene blitt tatt inn i årets undersøkelse. Dette er også med på å gi noen konkrete paralleller til arbeidet som pågår rundt yrkesfaglærerløftet og faglærernes kompetanse i yrkesfag (se for eksempel Aamodt, Carlsten, Caspersen, Grøgaard, og Røsdal (2016), samt Caspersen, Michelsen, og Wendelborg (2016)). Yrkesfag i videregående opplæring er et vel så naturlig sammenligningsgrunnlag som høyere utdanning når man skal undersøke kjennetegn ved fagskoleutdanningene.

De to siste områdene, ansvar og styring av fagskolesektoren og de finansielle rammebetingelsene peker mot manglende regelverk og organisering, samt uklarheter i finansieringssystemet knyttet til manglende differensiering mellom utdanninger med ulikt kostnadsbehov. Det siste punktet kan være aktuelt å knytte til utstyrssituasjonen i utdanningen gjennom spørsmål i kandidatundersøkelsen, og kan også være aktuelt å knytte til kostnadene studentene har, i og med at mange av utdanningene har relativt høye kostnader i form av skolepenger.

Stortingsmelding 9 (2016-2017) – «Fagfolk for fremtiden» - foreslår en rekke tiltak for å styrke fagskolene som et alternativ i utdanningssystemet. Målet med tiltakene er å styrke studentenes engasjement og sannsynlighet for å lykkes i utdanningen; sikre at fagmiljøene har en oppdatert og praksisnær fag- og yrkeskompetanse; sikre at fagskolene tilbyr utdanning som oppleves som relevant for studenter og arbeidsliv; og styrke organiseringen, eierskap og styring hos fagskolene. Til sammen understreker dette at man ønsker en enda sterkere vektlegging av fagskolenes posisjon som praksisnær, samt at man vil gjøre fagskolene til en mer innarbeidet del av utdanningssystemet enn den er i dag.

Fagskoleutvalget understreket at det var behov for tiltak på alle fem områdene, og et av tiltakene var mer forskning, noe gjennomføringen av kandidatundersøkelsene er et eksplisitt svar på. Dette er også

trukket frem i stortingsmeldingen. Kandidatundersøkelser til fagskolekandidater kan i ulik grad belyse problemstillinger innenfor disse områdene. Temaene i tidligere undersøkelser har vært motivasjon for valg av utdanning, tilpasning på arbeidsmarkedet i form av sysselsetting og relevans, videre studier, og kjennetegn ved fagskolekandidatene i form av tidligere utdannings- og arbeidslivserfaring samt sosiodemografiske kjennetegn. Dette er viktige tema å videreføre i gjennomføringen av neste undersøkelse. Som nevnt har vi i tillegg lagt inn enkelte spørsmål som tar for seg noen av hovedutfordringene påpekt i Fagskoleutvalget. Formålet er på en enda tydeligere måte enn før å koble forskningen til utfordringene i feltet.

1.2 Hovedproblemstillinger

I utlysningen fra Kunnskapsdepartementet ble det vektlagt at man ønsket å få gjennomført en kartlegging av sysselsettingen blant kandidater som fullførte fagskoleutdanning i 2015 (vår og høst), og om arbeidet deres er relevant for utdanningen. I tillegg var det ønskelig å få kartlagt i hvilken grad personer med fullført fagskoleutdanning går videre til annen utdanning: fagskoleutdanning, høyere utdanning eller annet, og i hvilken grad kandidatene verken er i utdanning eller arbeid.

Problemstillingene for undersøkelsen kan dermed oppsummeres som følger:

- 1) Sysselsetting blant fagskoleutdannede
 - a) I hvilken grad er personer med fullført og bestått fagskoleutdanning sysselsatt?
 - b) Er fagskoleutdanningen relevant for arbeidet de finner?
 - c) Arbeider de heltid eller deltid?
 - d) Forekommer ufrivillig deltid?
 - e) Er stillingen fast eller midlertidig?
 - f) Hvor lett finner de arbeid?
 - g) Er det noen som starter egen bedrift, og i tilfelle hvor mange?
 - h) Hvor mange er sysselsatt hos arbeidsgiveren de hadde før de påbegynte utdanning, hvor mange starter egen bedrift?
 - i) I hvor stor grad er fagskoleutdannede verken i arbeid eller utdanning?
- 2) Fullføring av fagskoleutdanning
 - a) I hvilken grad går personer med fullført og bestått fagskoleutdanning videre til annen utdanning?
 - b) Hvilken type utdanning?
 - c) Er utdanningen beslektet med fagskoleutdanningen?
 - d) Er utdanningen i utlandet?
- 3) Motivasjon for fagskoleutdanning
 - a) Hva var årsakene til at respondentene valgte å ta fagskoleutdanning?
 - b) Ledd i en karriereplan?
 - c) Pålegg eller ønske fra arbeidsgiver?
 - d) Et tilfeldig valg?
 - e) Hvordan fikk de vite om fagskoleutdanningen?

Som fremhevet tidligere har vi også forsøkt å koble inn kjente utfordringer for fagskolesektoren, særlig knyttet til følgende områder:

- 1) Hvordan vurderer kandidatene kompetansen til lærerne på fagskoleutdanningene?
- 2) Hvordan vurderer kandidatene fagmiljøene som helhet?
- 3) Hvordan vurderer kandidatene utstyrssituasjonen i utdanningen?

1.3 Gjennomføring av undersøkelsen

Utvalget til undersøkelsen ble trukket fra Fagskolestatistikken i Database for statistikk om høgre utdanning (DBH-F), og inkluderte kandidater som var registrert som fullførte en fagskoleutdanning våren og høsten 2015. Med godkjenning fra Personvernombudet ved Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste fikk vi også utlevert fødselsnummer, eierform på utdanningen de har gått på, kjønn, 6-sifret utdanningskode og om de hadde fullført vår eller høst. Fødselsnummer ble brukt til å koble på adresse fra Folkeregisteret, og dette ble igjen brukt til å koble på mobiltelefonnummer (datainnsamlingsmetodene er beskrevet mer detaljert nedenfor). Undersøkelsen ble besvart anonymt, og det ble kun opprettet en koblingsnøkkel mellom data fra DBH-F og spørreskjema, uten navn og fødselsnummer. Nøkkelen ble slettet når undersøkelsen var avsluttet.

1.4 Datainnsamlingsmetoder og svarprosent

Totalt fikk vi oversendt informasjon om 6559 kandidater fra DBH-F, hvorav 17 prosent (1115) var registrert på høstsemesteret og 83 prosent (5444) på vårsemesteret. Av disse var det 176 som var registrert to ganger i datafila, fordi de hadde tatt flere fagskoleutdanninger samme år (enten i samme eller forskjellig semester). Slike duplikater ble tatt bort, og kandidatene ble i spørreskjemaet bedt om å svare med utgangspunkt i den siste fullførte utdanningen. Ved kobling til Folkeregisteret var det 208 personer som ikke hadde entydig treff, enten fordi de var utvandret (85), ikke hadde fullstendig fødselsnummer registrert (29) var døde (1), ble ansett som usikre treff eller duplikater ved kobling, var helt uten treff (25), eller av andre årsaker ikke kunne kontaktes (68). Totalt var det altså 6175 som var det mulige utvalget for undersøkelsen.

Utover å skaffe til veie mer informasjon om fagskolekandidatene, har et formål med undersøkelsen vært å prøve ut ulike innsamlingsmetoder. De fleste undersøkelser gjennomføres i dag elektronisk, men en utfordring med fagskolekandidatene er at man ikke har tilgang til god kontaktinformasjon for å sende ut på denne måten. Utgangspunktet har vært at man må sende undersøkelsen til kandidatenes folkeregistrerte adresse, på papirskjema.

For å forsøke med andre innsamlingsmetoder har vi i denne gjennomføringen koblet på kandidatens telefonnummer gjennom å koble folkeregistrert adresse og navn med telefonnummer². Dette gjør det mulig å sende en elektronisk undersøkelse på SMS til kandidatene, som de da besvarer rett på telefonen. Tall fra TNS Gallup indikerer at smarttelefondekningen i befolkningen i Norge er på cirka 85 prosent, men at dette varierer med alder. Siden fagskolestudentene i gjennomsnitt er yngre enn befolkningen generelt antok vi også at smarttelefondekningen var høyere enn 85 prosent.

Siden SMS-undersøkelser er en relativt uprøvd metode i denne type innsamlinger, delte vi først utvalget i to tilfeldige grupper, med formål å sende ut papirskjema til den ene halvdel (utvalg 1) og elektronisk undersøkelse på SMS til den andre (utvalg 2). Ved påkobling av telefonnummer ble det kun funnet gyldige telefonnummer til omkring 60 prosent av utvalget. Dette er en lavere andel enn vanlig. Det er totalt ca. 85 prosent man teoretisk kan koble telefonnummer til, da 15 prosent av den norske befolkning har reservert seg mot nummervisning. I tillegg er det en del personer med hemmelig nummer. Den viktigste grunnen til at man kun får treff på 60 prosent av fagskolekandidatene er likevel mest sannsynlig at bedrifter ikke melder fra om oppføring av ansattes telefonnummer (noe de egentlig er pliktig til).

² Tjenesten ble levert av Bisnode.

Manglende telefonnummer på en såpass stor del av utvalget gjorde at vi innførte et utvalg 3, som fikk skjemaet tilsendt på papir, og også måtte purres på papir, og dette ble da utvalg 3 i undersøkelsen. I tabell 1-1 er svarprosent for de ulike innsamlingsmetodene oppgitt.

Tabell 1-1 Svarprosent for de ulike utvalgsmetodene

Utvalg	Utsending	Påminnelse	Inngående svar	Retur/galt telefonnummer	Utsendt	Svarprosent
Utvalg 1	Papir	SMS x 2	547	51	3050	18,2
Utvalg 2	SMS	SMS x2	564	77	1912	30,7
Utvalg 3	Papir	Papir x 1	119	53	1213	10,3
Totalt			1230	181	6175	20,5

Den totale svarprosenten i undersøkelsen er altså så vidt over 20 prosent. Klart høyest var svarprosenten for utvalget som fikk undersøkelsen på SMS og fikk påminnelser om å svare på SMS (30,7 prosent). Av dem som fikk undersøkelsen på papir og med påminnelse på SMS var det 18,2 prosent som svarte, og av utvalg 3 var det 10,3 prosent som svarte. Det er altså stor forskjell på svarprosent etter innsamlingsmetode. Den ekstra lave svarprosenten i utvalg 3 kan både tilskrives at dette var en gruppe som man i utgangspunktet hadde vanskeligheter med å finne telefonnummer til gjennom oppslag i offentlige register (utvalg 3 var dem som opprinnelig inngikk i utvalg 2, men som vi ikke fikk telefonnummer til). I tillegg har dette utvalget kun fått én påminnelse om å svare, på grunn av kostnadene ved å sende ut dette på papir.

En svarprosent på så vidt over 20 prosent totalt er ikke særlig høy. De to tidligere kandidatundersøkelsene, som har vært gjennomført i 2012 og 2013, har også hatt en relativt lav svarprosent, på henholdsvis 30,5 prosent og 41,3 prosent. I tiden etter er det lite som tyder på at den generelle viljen til å svare på spørreundersøkelser har økt, heller tvert i mot. En lavere svarprosent er dessverre dermed kanskje å forvente.

1.5 Datakvalitet

Et annet spørsmål som også er verdt å se nærmere på, er om utvalget til undersøkelsen faktisk er korrekt spesifisert. I dette tilfellet vil det si at uttrekket fra DBH-F inneholder dem som har fullført en fagskoleutdanning våren eller høsten 2015, og ingen andre. I undersøkelsene fra 2012 og 2013 var det henholdsvis 7,5 prosent og 6,1 prosent av dem som svarte på undersøkelsen som oppga at de ikke hadde fullført en fagskoleutdanning det året de var registrert som fullført i DBH-F. I årets undersøkelse er tilsvarende andel 5,6 prosent i besvarelsene vi har fått inn. Basert på informasjon fra dem som har mottatt skjemaene har vi også fått noen klasselister over hele grupper som ikke har fullført en fagskoleutdanning, og lagt dette inn i datafilen. Andelen stiger da ytterligere til 7 prosent. Dette indikerer at det fortsatt er en betydelig andel som er registrert i DBH-F som i det minste selv ikke er klar over at de har fullført en fagskoleutdanning, eller (og kanskje mer sannsynlig) er feilregistrert i DBH-F. Som vi kommer inn på i kapittel 6 er også en del av utdanningstilbudene modulisererte. Dette innebærer at kandidatene registreres som fullført på én modul, selv om de fortsetter videre i utdanningen og nye moduler. Slik kan de være registrert som fullført uten selv å oppleve at de har fullført utdanningen.

Ved hjelp av bakgrunnsdataene fra DBH-F og Folkeregisteret har vi sett nærmere på om det er noen kjennetegn ved dem som oppgir ikke å ha fullført. Dette er presentert i tabell 1-2.

Tabell 1-2 Andel og antall som oppgir ikke å ha fullført fagskole i 2015, etter ulike variabler

		Andel ikke fullført fagskole	Antall ikke fullført fagskole	p. verdi (kjikvadrat)
Alder	Inntil 21 år	40 %	6	0,000
	21-30 år	5 %	27	
	31-40 år	6 %	16	
	41-50 år	10 %	28	
	51 + år	6 %	9	
Kjønn	Kvinne	7 %	39	0,836
	Mann	7 %	47	
Eier-forhold	Privat	9 %	53	0,004
	Offentlig	5 %	34	
Fagområde	Humanistiske og estetiske fag	15 %	17	0,005
	Samfunnsfag og juridiske fag ³	7 %	1	
	Økonomiske og administrative fag	8 %	19	
	Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	6 %	30	
	Helse-, sosial og idrettsfag	4 %	10	
	Primærnæringsfag	7 %	1	
	Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	6 %	6	
	Uoppgitt fagfelt	23 %	3	

I analysene i tabell 1-2 er det en signifikant forskjell etter aldersgrupper. Det er ingen forskjeller etter kjønn, men etter eierforhold og fagområde finner vi signifikante forskjeller mellom gruppene, selv om det må understrekes at antallet er svært lavt. Dersom vi ser bort fra den svært lille gruppen under 21 år som oppgir ikke å ha fullført, er det en viss tendens til at aldersgruppen 41 til 50 år er overrepresentert. I tillegg er det en større andel fra private utdanninger som oppgir ikke å ha fullført. Det ser også ut til å være en sammenheng mellom fagområde og det å oppgi ikke å ha fullført. Humanistiske og estetiske fag har en relativt stor andel som ikke har fullført.

Vi har også undersøkt sannsynligheten for ikke å svare ut fra ulike bakgrunnsvariabler⁴. Det ser ut til å være både en selvstendig sammenheng med respondentenes alder og det fagområdet de tilhører og hvorvidt de ikke er klar over at de har fullført en fagskoleutdanning, eller er feilregistrert i DBH-F. Dette er sammenhenger som kan følges opp i videre arbeid med kvalitetssikring av dataene i DBH-F. Sammen med de ufullstendige fødselsnumrene som ble vist tidligere, tyder dette på at det fortsatt er utfordringer med datakvaliteten. Det er igangsatt et kvalitetssikringsarbeid som vil gjøre seg gjeldende fra og med 2016, slik at senere kandidatundersøkelser kan forvente en bedre datakvalitet med utgangspunkt i bedre rapporteringsrutiner fra studiestedene (Kunnskapsdepartementet, 2016).

1.6 Frafallsanalyser

Det er vanskelig å fastslå nøyaktig hvilken betydning lav svarprosent har i spørreundersøkelser, og enkelte hevder at det ikke trenger å bety særlig mye for mulighetene til å foreta statistiske

³ Samfunnsfag og juridiske fag inkluderer også mediefag, som er sortert under denne NUS-koden i SSBs klassifisering. Dette skiller seg fra de tidligere kandidatundersøkelsene, da Mediefag var et eget fagområde i analysene.

⁴ Vi har satt variablene i tabell 1-2 inn i en logistisk regresjon, for å undersøke sannsynligheten for å svare at man ikke har fullført, opp mot sannsynligheten for å svare at man har fullført vår eller høst. Vi har ikke tatt med selve tabellen for analysen her, men resultatene viser at det er alder og fagfelt som har en selvstendig betydning. Analysene benytter Helse-, sosial- og idrettsfag som referansekategori (siden de har lavest andel i tabell 1-2), og det er da humanistiske og estetiske fag som er gruppen som har signifikant større sannsynlighet for å svare at de ikke har fullført.

generaliseringer fra utvalg til populasjon (Hellevik, 2015). Selv et lavt utvalg kan være en korrekt representasjon av populasjonen, så lenge det ikke er en systematisk skjevhet i hvem som unnlater å svare eller som velger å delta i undersøkelsen. For å underbygge en konklusjon om at utvalget er egnet til å analysere videre er det viktig å foreta frafallsanalyser på materialet. Dette kan gjøres ved å sammenligne det totale utvalget fra DBH-F med dem som har svart på undersøkelsen (populasjon med utvalg). De tilgjengelige variablene vi kan sammenligne med er da hvilket semester de har fullført, hvilket kjønn respondentene har, hva slags eierforhold utdanningen har, og hvilket fagområde utdanningen tilhører.

83 prosent av kandidatene i utvalget fra DBH-F er registrert som fullført våren 2015, og da 17 prosent på høsten 2015. Dette er akkurat samme fordeling som blant dem som har besvart kandidatundersøkelsen, og det er altså ikke knyttet skjevheter til semestrene.

Det er 47 prosent kvinner og 53 prosent menn i utvalget fra DBH-F. Fordelingen blant dem som har besvart undersøkelsen er 46,5 prosent kvinner og 53,5 prosent menn. Heller ikke her er det snakk om forskjeller mellom utvalg og populasjon.

Dersom vi ser på institusjonenes eierforhold er det imidlertid en klar forskjell. I uttrekket fra DBH-F er det 41 prosent fra offentlige utdanningsinstitusjoner, mens 59 prosent har gått på private. Blant dem som har svart på undersøkelsen er det 54 prosent fra offentlig, og 46 prosent fra private. Årsaken til dette er i stor grad at vi også har en skjevhet i svarfordeling mellom ulike fagområder. Fagområdene som tilbudene om fagskoler kan deles inn i (ved hjelp av de offisielle utdanningskodene⁵) blir i ulik grad tilbudt i offentlige og private læresteder. For eksempel har nesten alle kandidater som har tatt en fagskoleutdanning som klassifiseres innen humanistiske og estetiske fagområder gått på private skoler i 2015 (98,7 prosent), mens 80,7 prosent av dem som har tatt fagskoleutdanning innen naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag har tatt det på en offentlig fagskole i 2015. Helse-, sosial- og idrettsfag og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag er de to eneste fagområdene som er omtrent likt fordelt mellom private og offentlige tilbud (med henholdsvis 46,3 og 49,9 prosent offentlige tilbud).

Blant dem som har svart på undersøkelsen er det altså en viss skjevfordeling sammenlignet med uttrekket fra DBH-F. Dette er presentert i tabell 1-3. Samtidig vil senere analyser i rapporten vise at registerdata av samme kull som tidligere er undersøkt med spørreskjemaundersøkelser i 2011 og 2012, i stor grad bygger opp under de samme konklusjonene som ble trukket da. Også disse undersøkelsene hadde som sagt en lav svarprosent.

⁵ Såkalte NUS-koder (Norsk Standard for Utdanningsgruppering). Kodeverket kan finnes på SSB sine hjemmesider: <https://www.ssb.no/utdanning/norsk-standard-for-utdanningsgruppering>

Tabell 1-3 Fagområder i populasjon og utvalg, samt vektorer brukt i analysene

	Populasjon		Utvalg		Vekt (forholdstall)
	N	Andel	n	Andel	
Humanistiske og estetiske fag	1041	16 %	114	9 %	1,75
Samfunnsfag og juridiske fag	176	3 %	15	1 %	2,25
Økonomiske og administrative fag	1312	20 %	242	20 %	1,04
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	2185	34 %	484	39 %	0,87
Helse-, sosial og idrettsfag	910	14 %	251	20 %	0,70
Primærnæringsfag	66	1 %	15	1 %	0,84
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	635	10 %	94	8 %	1,30
Uoppgitt fagfelt	80	1 %	13	1 %	1,18
Totalt	6405	100 %	1228	100 %	1,00

I og med at fagområde er den grunnleggende forskjellen både når det gjelder kjønnsfordeling og eierforhold, og sannsynligvis viktig for en rekke andre variabler som skal undersøkes i rapporten, har vi beregnet vektorer etter fagområde. Disse er brukt i analysene i rapporten. Dette er den samme fremgangsmåten som er gjort i de to tidligere kandidatundersøkelsene til fagskolekandidatene (Caspersen et al., 2012; Waagene & Støren, 2013). Vektingen av dataene er dermed basert på forholdstallet mellom utvalg og populasjon, og sørger for at fagområder som er underrepresentert (med et forholdstall større enn 1) i undersøkelsen justeres noe opp, mens fagområder som er overrepresentert (forholdstall mindre enn 1) justeres noe ned. Vektene er presentert i høyre kolonne i tabell 1-3.

1.7 Analysemetoder og variabler

Alle analysene av spørreskjemamaterialet er gjennomført på et vektet materiale, mens tallet på observasjoner som oppgis i tabellene (n) er uvektede tall. Det er i hovedsak beskrivende analyser som er gjennomført i rapporten. I tidligere undersøkelser har det blitt satt en grense på 10 respondenter innen et fagområde for å inkludere disse i analysene. Som det fremgår i tabell 1-3 er det laveste antallet respondenter 13 (for gruppen som har uoppgitt fagfelt), og vi har dermed tatt med alle gruppene i analysene. Alle sammenhenger i rapporten er signifikantestet, og kommenteres kun dersom de er signifikante.

1.8 Anbefalinger for gjennomføring av fremtidige undersøkelser

Svarprosenten i denne undersøkelsen kan ikke anses som særlig bra, til tross for at sammenligning med populasjonsdata indikerer at skjevhetene er håndterbare, og i stor grad knyttet til fagområde. Dette justeres gjennom vekting av utvalget. En utfordring for fremtiden er selvsagt likevel å få en høyere svarprosent og dermed bedre datakvalitet.

Den tilfeldige trekkingen til ulike innsamlingsmetoder viste klart at elektronisk innsamling ga den beste svarprosenten. I og med at vi ikke har tilgang til kandidatenes epostadresser etter at de har blitt uteksaminert fra fagskolene virker utsending av undersøkelsen på SMS å være den beste måten å gjøre dette på. Smarttelefondekningen (som gjør respondentene i stand til å svare direkte på telefonen) er høy i utvalget (og befolkningen generelt), og flere av dem som fikk undersøkelsen på papir kontaktet oss og understreket at de mente dette var en gammeldags måte å gjøre det på (og fikk i stedet tilsendt undersøkelsen på SMS). Det koster også en brøkdel å sende ut på SMS (under en krone per utsending og påminnelse) sammenlignet med på papir (om lag 25 kroner for utsending, 25 kroner for retur av skjema, og 25 kroner per påminnelse). Med drøyt 6000 kandidater per år utgjør dette en stor forskjell.

Samtidig viser fremgangsmåten med å koble data fra DBH-F med Folkeregisteret, for deretter å koble på telefonnummer basert på folkeregistrert adresse seg å ha noen svakheter. Viktigst er at kun 60 prosent av fagskolekandidatene var mulig å finne mobilnummer til. Manglende treff skyldtes enten reservering mot oppslag eller at telefonen var registrert på arbeidsgiver. Til de resterende 40 prosent er man altså nødt til å sende undersøkelsen på papir. I tillegg løser ikke vektleggingen av SMS som innsamlingsmetode det generelle problemet med lav svarprosent, selv om SMS har gitt høyere svarprosent enn postal innsamling. I fremtiden vil vår anbefaling være først å sende ut undersøkelsen på SMS til alle som det er mulig å få tak i telefonnummer til, for så å sende undersøkelsen postalt til resten. Vi håper at økende kjennskap til fagskolene, blant annet som et resultat av gjentatte kandidatundersøkelser og særlig gjennom synlighet i stortingsmeldinger og NOU-er og en økende oppmerksomhet i offentlig debatt, vil være med på å synliggjøre fagskolene som utdanningsalternativ, og øke interessen for å delta i kandidatundersøkelsene.

1.9 Registerdata

Senter for profesjonsstudier har satt sammen en omfattende registerdatabase for å undersøke rekruttering til og gjennomføring av ulike utdanninger, overgang fra utdanning til arbeidsmarkedet, karrierebaner og avgang fra yrke. Dette datamaterialet er brukt til å gi ytterligere informasjon om arbeidsmarkedsproblemstillinger for tidligere kull, samt å trekke tidsperioden for analyser lenger enn det tverrsnittet spørreskjemaene i en kandidatundersøkelse kan dekke. Registerdatabasen hos Senter for Profesjonsstudier er tilrettelagt av Statistisk Sentralbyrå (SSB) og inneholder data fra ulike offentlige registre. Registerdataene for utdanning kommer fra Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB).

Registeret ble oppdatert i 2016, og inneholder utdanningsdata frem til 2014 og arbeidsmarkedsdata frem til 2014. Registerdataene gir mulighet til å studere utviklingslinjer for ulike fagområder for å se om de er preget av endring eller stabilitet over tid. Registerdata er spesielt egnet til slike analyser, ettersom dataene inneholder årlige registreringer av studentenes arbeidsmarkedsstatus, lønn, arbeidstid, utdanningsstatus o.l. Databasen gir mulighet til å belyse spørsmål knyttet til rekruttering, aldersstruktur og sosial bakgrunn. I tillegg gir registerdataene mulighet til å trekke arbeidsmarkedsforløpet for kandidatene etter avsluttet fagskoleutdanning enda lenger enn det man har mulighet til i kandidatundersøkelsene, som kun presenterer et tverrsnitt om lag trekvart år etter fullført utdanning.

Analyse av disse registerdataene i fagskoleundersøkelsene vil gi utfyllende svar på følgende av problemstillingene som ble nevnt tidligere:

- I hvilken grad er personer med fullført og bestått fagskoleutdanning sysselsatt?
- Arbeider de heltid eller deltid?
- Hvor lett de finner arbeid?
- Er de registrert som selvstendig næringsdrivende?
- Hvor mange er sysselsatt hos arbeidsgiveren de hadde før de påbegynte utdanning?
- I hvilken grad går personer med fullført og bestått fagskoleutdanning videre til annen utdanning, og hvilken type utdanning?
- I hvor stor grad er fagskoleutdannede verken i arbeid eller utdanning?

Dette er problemstillinger som tidligere har vært undersøkt gjennom kandidatundersøkelser, og som også vil undersøkes gjennom kandidatundersøkelsen denne gang. Å analysere registerdata i tillegg vil gi et verdifullt supplement til analysene ved for det første ikke å ha begrensninger knyttet til skjevhet i utvalget på grunn av lav respons, for det andre ved å kunne validere tallene fra tidligere kandidatundersøkelser. Dette vil være viktig for senere gjennomføringer, da man får bedre indikasjoner på hvor skjevhetene kan være å finne.

Samtidig må det tas høyde for det som påpekes i både Caspersen et al. (2012b) og Waagene og Støren (2013) angående mulige problemer knyttet til kvalitet på rapportering fra fagskolene angående kandidater. Som diskutert tidligere ser det ut til å være en del feilregistreringer i DBH-F. Dette gjør at også de registerbaserte analysene må tolkes med forsiktighet.

En ytterligere grunn til dette får vi når vi ser nærmere på forskjellene mellom DBH-F og databasen som benyttes. Basert på antall fullførte registreringer fra NUDB får vi et betydelig lavere antall fullførte utdanninger og fullførte personer per år enn hva som er rapportert hos DBH-F. DBH-F rapporterer *bestått utdanningstilbud*, mens SSB rapporterer fullførte utdanninger, enheten er personer. Et mulig svar på forskjellen mellom registrene er at DBH-F har en bredere forståelse av hva som skal registreres som «fullførte utdanningstilbud» enn hva NUDB har. Et annet mulig svar på denne forskjellen er at mange av dem fullførte utdanningstilbud fra DBH-F «vaskes ut» fordi man ikke får en match med Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB) i SSBs registre eller fordi det oppstår lik registrering (såkalte dubletter). Det er også mulig at inkluderingskriteriene til NUDB/SSB er noe strengere, eller annerledes⁶, enn i DBH-F og man derfor får avvik mellom DBH-F og NUDB/SSB.

Avvikene mellom DBH-F og NUDB er likevel så store at vi mener det i seg selv er grunn til å undersøke grundigere hva som skjer når dataene fra fagskolene innlemmes i offentlige registre. Tabell 1-4 viser forskjellene mellom SSB og DBH-F. Enheten i SSBs data er personer, mens enheten fra DBH-F er beståtte utdanningstilbud. Avvikene kan trolig ikke alene tilskrives forskjellige rapporteringstidspunkt eller forskjell i enhet (person eller fullført utdanning).

Tabell 1-4 Avvik DBH-F og SSB. Kilde: DBH-F og SSB⁷

	2011-2012	2012-2013	2013-2014
SSB	4 798	5 075	5 391
DBH-F	6743	6097	6712
Avvik SSB/DBH-F	41 %	20 %	25 %

Det må altså tas noen forbehold også i analysene av registerdataene. Det er viktig å ha i mente at registerdataene er ment som et supplement til analysene fra kandidatundersøkelsene, og presenteres i et eget kapittel. Registerdataene presenterer «harde fakta» om kandidatene, med få forbehold om svarprosent og utvalgsskjevhet. Spørreskjemaenes styrke er at de gir mer informasjon om «mekanismer», i form av holdninger, tilrettelegging for deltagelse, opplevelse av utbytte og andre vurderingsspmål. Dette fanges ikke opp av registre, og kombinasjonen av de to undersøkelsesmåtene er dermed viktige for å tegne et helhetlig bilde av fagskolekandidatens situasjon, da datakildene i stor grad utfyller hverandre. I tillegg er spørreskjema og kandidatundersøkelser mer egnet til å presentere et «nå»-bilde, da tilrettelegging og rapportering av registerdata gjerne har et etterslep på ett til to år.

1.10 Kapitlene i rapporten

I kapittel 2 presenteres resultater fra analysene av registerdataene, mens det i kapittel 3 presenteres nærmere hvem som har svart på årets kandidatundersøkelse. I kapittel 4 presenteres analyser av motivasjon for å velge fagskoleutdanning, mens kandidatens sysselsettings- og arbeidsmarkedssituasjon presenteres i kapittel 5. I kapittel 6 presenteres kandidatens videre utdanningsdeltakelse og planer.

⁶ Hvilke datoer som regnes som vår og høstsemester kan her være av betydning for forskjellene mellom databasene.

⁷ Data fra DBH-F er hentet fra http://dbh.nsd.uib.no/fagskole/statistikk/index.action#egne_analyser. Data fra SSB er hentet fra Statistikkbanken, Tabell 09336 <https://www.ssb.no/statistikkbanken/>

2. Hva viser registerdataene?

I dette kapitlet presenteres fagskoleutdannedes sysselsettings- og utdanningskarrierer basert på registerdata. Dette er altså et dybdykk i kandidater som har fullført fagskoleutdanning tidligere enn 2015, og gir også et bilde av utviklingen i fagskolene over tid. Som det ble beskrevet i kapittel 1 har Senter for profesjonsstudier satt sammen en stor registerdatabase for å undersøke rekruttering til og gjennomføring av ulike utdanninger, overgang fra utdanning til arbeidsmarkedet, karrierebaner og avgang fra yrke. Databaseen omfatter også fagskoleutdanninger. Registeret ble oppdatert i 2016, og inneholder utdanningsdata frem til 2014 og arbeidsmarkedsdata frem til 2014. Databaseen gir oss dermed mulighet til å studere endring og stabilitet over tid, og inneholder årlige registreringer av studentenes arbeidsmarkedsstatus, lønn, arbeidstid, utdanningsstatus o.l. Databaseen gir mulighet til å belyse spørsmål knyttet til rekruttering, aldersstruktur og sosial bakgrunn. Vi vil først i kapitlet utdype noe om sammensetningen av databaseen og hvordan man kan identifisere de fagskoleutdannede gjennom ulike datakilder, før vi ser nærmere på forskjeller etter fagområder, kjønn, alder og innvandringsbakgrunn når det gjelder sysselsetting, inntekt og videre studier.

2.1 Datakilder og identifisering av fagskoleutdannede

For å identifisere fagskolekandidatene brukes data fra Nasjonal Utdanningsdatabase (NUDB). Fra NUDB identifiseres dem som har *fullført og bestått* en fagskoleutdanning i tidsrommet 2005-2013.⁸

I perioden 2005-2013 er det ikke uvanlig at én og samme person er registrert med flere fullførte fagskoleutdanninger. Blant personene som har to eller flere fullførte fagskoleutdanninger finner vi at de fullførte utdanningene ofte er den *samme* utdanningen, identifisert med samme NUS – kode.⁹ For eksempel finner vi at mange toårige utdanninger er registrert to ganger, en registrering per fullførte år. Disse observasjonene har vi tolket som duplikater. I de tilfellene én person er registrert med samme fullførte utdanning (lik NUS kode) har vi valgt å beholde den utdanningen med nyeste fullføringsdato. Dette grepet reduserer antall fullførte utdanninger fra 28 344 fullførte utdanninger til 26 881 fullførte utdanninger, en reduksjon på 1 463 antatte duplikater, og viser at de aller fleste fagskolekandidatene i tidsrommet 2005-2013 fullfører én fagskoleutdanning.

Tabell 2-1 Fullførte fagskoleutdanninger, per person 2005-2013

Antall fullførte utdanninger	N	%	Antall fullførte utdanninger per person	N	%
1	25 289	94,1 %	1	26 079	97,0 %
2	1556	5,8 %	2	790	2,9 %
3	36	0,1 %	3	12	0,0 %
Total	26 881	100,0 %	Total	26 881	100,0 %

Med utgangspunkt i tabell 2-1 kobles det på et sett av variabler fra forskjellige offentlige registre. Det kobles på bakgrunnsdata om alder og kjønn, data om fagskoleutdanningen, data om videre utdanningsvalg, data om sysselsetting og næring og data om inntekt.

Ved påkoblingen av nye data reduseres antallet personer. Dette er på grunn av manglende treff mellom ulike datasett eller manglende informasjon på enkelte variabler. Det vil også være et visst antall fagskolekandidater vi ikke vet hva gjør årene etter utdannelsen fordi deres aktivitet ikke fanges opp i noen offentlige registre.

⁸ Vi bruker forløpsfilene over kurs fra NUDB. Variablene som brukes for å identifiseres fagskolekandidatene er ktrinn og fagskoleutd. For perioden 2005-2008 brukes ktrinn=5 og for perioden 2009-2013 brukes fagskoleutd=10. For å identifisere de som har fullført en fagskoleutdanning brukes utfall=8.⁸

⁹ Se tabell 8-1 for en oversikt over antall fullførte utdanning før fjerningen av duplikater.

2.2 Fullførte utdanninger; de nye og de gamle fagskolene

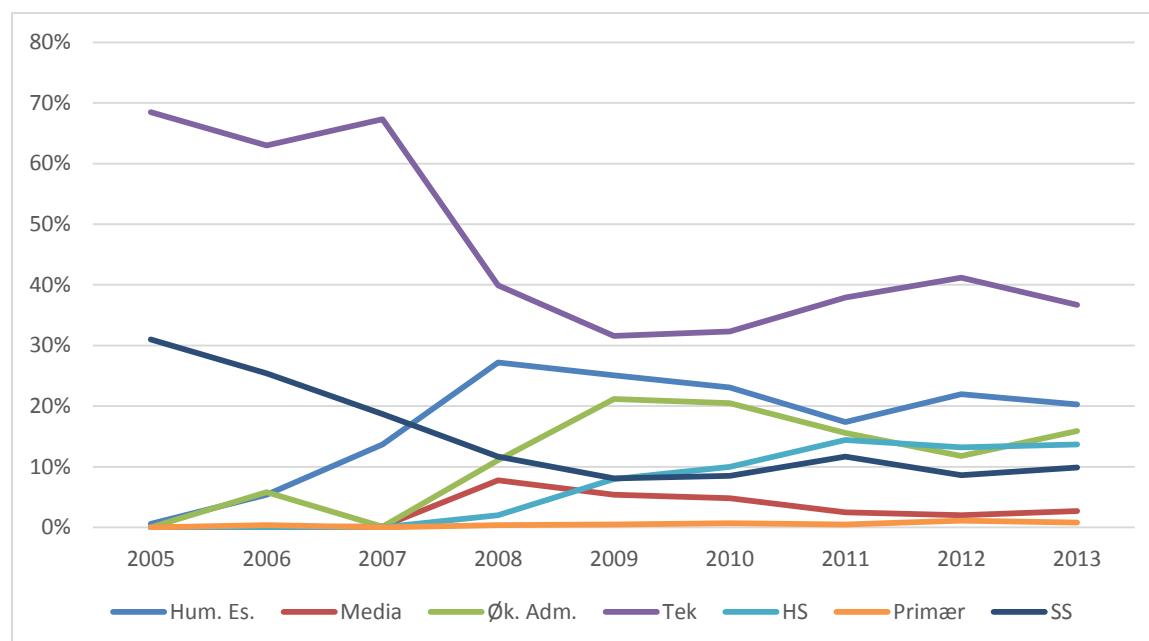
Tabellene nedenfor viser fullførte fagskoleutdanninger fordelt på fagfeltet i perioden 2005-2013. Tradisjonelt har fagskoleutdanning vært en teknisk utdanning, tilbudt ved offentlige tekniske fagskoler. Før 2008 var naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag sammen med samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag så og si de eneste tilbyderne av fagskoleutdanninger i Norge. Etter 2008 endrer dette bildet seg og de «nye» fagskoleutdanningene kommer til. Sammenlignet med 2007, ser vi i 2008 en dobling i antallet fullførte utdanninger. Etter 2008 får de «gamle» tekniske fagskolene flere elever, men det er de nye utdanningstilbudene som står for den virkelig store volumendringen.

Tabell 2-2 Fullførte fagskoleutdanning, antall per fagfelt, 2005-2013

Fagfelt	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total
Hum. es.	8	64	151	616	867	937	732	873	1 057	5 305
Media	0	0	2	176	188	195	104	81	140	886
Øk. adm.	0	69	1	251	732	831	655	469	830	3 838
Tek	989	745	740	903	1 094	1 306	1 591	1 638	1 912	10 918
HS	0	0	0	45	278	406	607	525	714	2 575
Primær	0	5	0	9	19	29	19	45	41	167
SS	447	300	206	264	280	345	493	343	514	3 192
Total	1 444	1 183	1 100	2 264	3 458	4 049	4 201	3 974	5 208	26 881

Tabell 2-3 Fullførte fagskoleutdanning, andel over fagfelt, 2005-2013

Fagfelt	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total
Hum. es.	0,6 %	5,4 %	13,7 %	27,2 %	25,1 %	23,1 %	17,4 %	22,0 %	20,3 %	19,7 %
Media	0,0 %	0,0 %	0,2 %	7,8 %	5,4 %	4,8 %	2,5 %	2,0 %	2,7 %	3,3 %
Øk. adm.	0,0 %	5,8 %	0,1 %	11,1 %	21,2 %	20,5 %	15,6 %	11,8 %	15,9 %	14,3 %
Tek	68,5 %	63,0 %	67,3 %	39,9 %	31,6 %	32,3 %	37,9 %	41,2 %	36,7 %	40,6 %
HS	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,0 %	8,0 %	10,0 %	14,4 %	13,2 %	13,7 %	9,6 %
Primær	0,0 %	0,4 %	0,0 %	0,4 %	0,5 %	0,7 %	0,5 %	1,1 %	0,8 %	0,6 %
SS	31,0 %	25,4 %	18,7 %	11,7 %	8,1 %	8,5 %	11,7 %	8,6 %	9,9 %	11,9 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Figur 2-1 Fordeling av fullførte kandidater over fagfelt, 2005-2013

Figur 2-1 viser hvordan de nye fagskoletilbudene fra og med 2008 endrer hvilke fagfelt fagskolestudentene fordeler seg på. Den interne fordelingen mellom fagfelt synes å være relativt stabil etter dette skiftet. I de neste avsnittene vil vi se at mange av forskjellene mellom fagskolekandidatene er knyttet til det fagfeltet de tilhører. Vi vil derfor bruke fagfelt som utgangspunkt når vi skal se på kjønns- og alderssammensetning på studie eller sysselsettingsgraden etter endt fagskoleutdanning. I de tilfeller vi ser på en lengre tidsperiode samlet, brukes kun data etter 2008. Dette gjør vi for å unngå at resultatene drives av de «gamle» fagskoletilbudene.

2.3 Kjennetegn ved fagskoleutdanningene og kjennetegn ved fagskolekandidatene

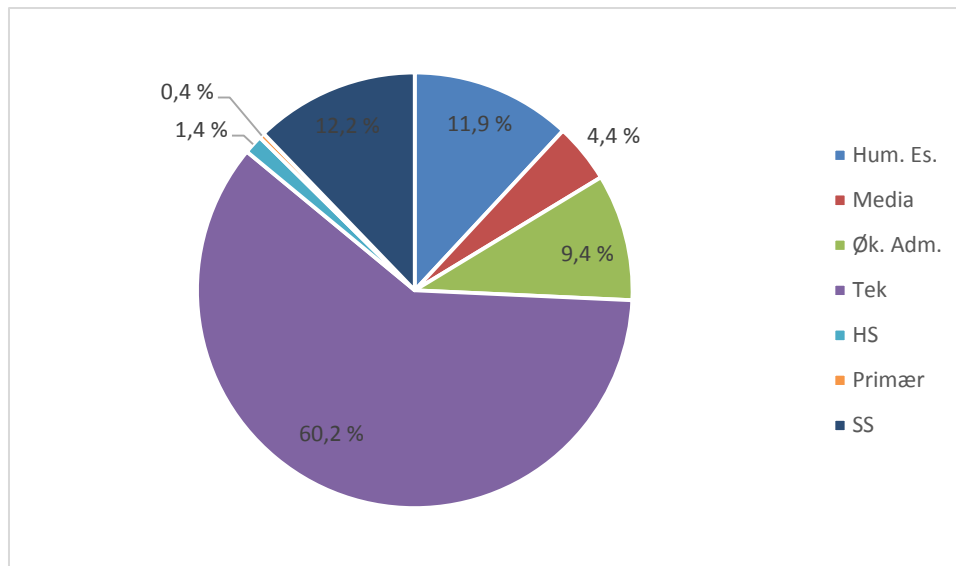
Av kjennetegn ved fagskolekandidatene kommer vi til å se på kjønn, alder og innvandringsbakgrunn. Vi vet fra tidligere studier at det er forskjeller i hvilke type utdanninger mannlige og kvinnelige fagskolestudenter tar. Vi vet også at det er en spredning i alderen på kandidatene. Noen fagfelt har mange unge studenter, mens andre har større andeler av det en kan kalle godt voksne studenter (Caspersen, Støren, & Waagene, 2012; Waagene & Støren, 2013). I NIFUs kandidatundersøkelse av 2012-kullet ble det særlig pekt på at fagskolekandidater med innvandringsbakgrunn har utfordringer i møte med arbeidslivet (Waagene & Støren, 2013, s. 6). Vi vil forsøke å grave litt dypere i hva som kjennetegner kandidater med innvandringsbakgrunn, og hvilke fagskoleutdanninger disse uteksamineres fra.

2.3.1 Kjønn

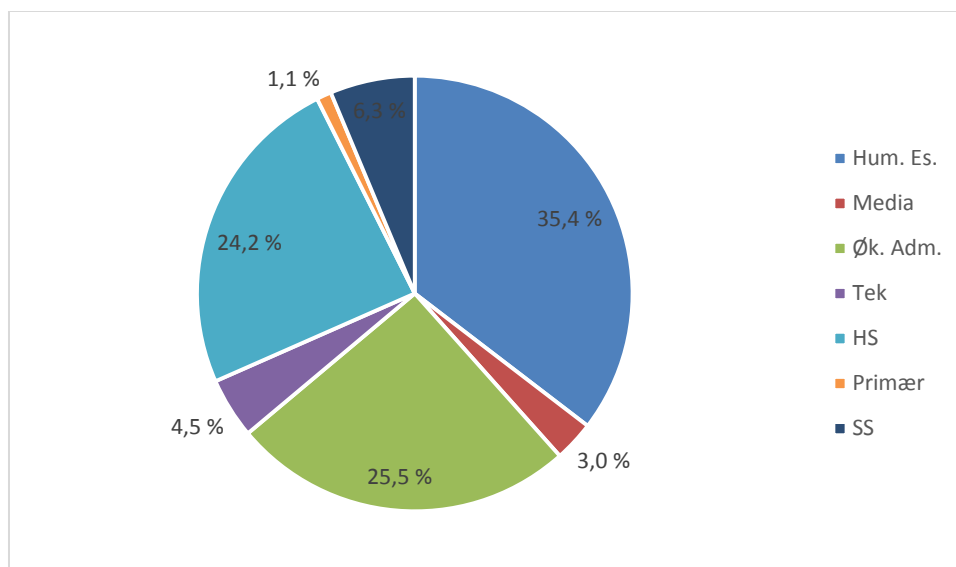
Det er store forskjeller mellom kjønnene og mellom fagskoleutdanningene de velger. Tabell 2-4 viser antall menn og kvinner som fullførte fagskoleutdanninger, og hvilke fagfelt de ble uteksaminert fra. Mannlige fagskolekandidater kommer oftest fra de tradisjonelle, «gamle» tekniske fagskolene innenfor områder som naturvitenskaplige fag, håndverksfag, tekniske fag, samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag. Alene har dette fagfeltet 60 prosent av de mannlige fagskolekandidatene. For kvinner er det tre fagfelt som skiller seg ut: Humanistiske og estetiske fag har 35 prosent av kvinnelige kandidatene, etterfulgt av økonomiske og administrative fag med 26 prosent, og til sist helse-, sosial- og idrettsfag med 24 prosent.

Tabell 2-4 Fagfelt blant menn og kvinner, 2008-2013

Fagfelt	Menn		Kvinner		Begge kjønn	
	N	%	N	%	N	%
Hum. es.	1 586	11,9 %	3 496	35,4 %	5 082	21,9 %
Media	587	4,4 %	297	3,0 %	884	3,8 %
Øk. adm.	1 251	9,4 %	2 516	25,5 %	3 767	16,3 %
Tek	7 995	60,2 %	449	4,5 %	8 444	36,5 %
HS	189	1,4 %	2 386	24,2 %	2 575	11,1 %
Primær	55	0,4 %	107	1,1 %	162	0,7 %
SS	1 616	12,2 %	623	6,3 %	2 239	9,7 %
Total	13 279	100,0 %	9 874	100,0 %	23 153	100,0 %

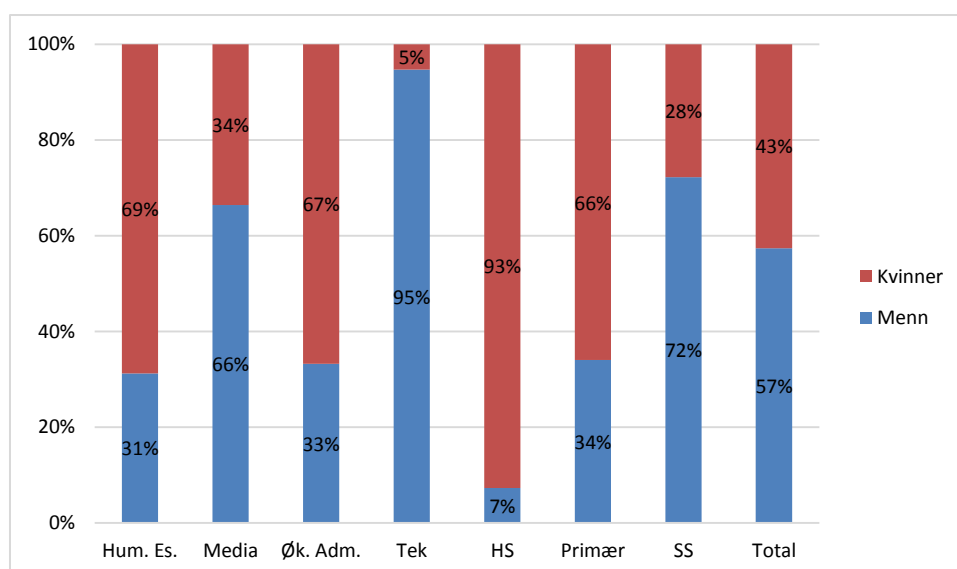

Figur 2-2 Fagfelt blant mannlige fagskolekandidater, 2008-2013

Figur 2-3 Fagfelt blant kvinnelige fagskolekandidater, 2008-2013

I alt er det flere mannlige fagskolekandidater enn kvinnelige når vi ser på perioden 2008 til 2013 under ett. Siden menn og kvinner prioriterer ulike fagområder fører det samlede resultatet til at noen av utdanningene har en klar overvekt av ett kjønn. Figur 2-2 og 2-3 viser hvordan kjønnsfordelingen er på de ulike fagutdanningene. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag er det største fagfeltet blant menn. Når dette settes opp mot det antallet kvinner som utdannes innenfor samme fagfelt kommer det tydelig fram at dette er et mannsdominert fagområde. Over 90 prosent av de ferdigutdannede i perioden 2008-2013 er menn. Samme utfall, men med omvendt resultat gjelder for helse-, sosial- og idrettsfag. Her er over 90 prosent av de ferdigutdannede kvinner. De andre fagfeltene er i mindre grad dominert av ett kjønn, men det er likevel tendenser til kjønnsdeling. Blant de resterende fagfeltene utgjør minst 60 prosent av studentmassen enten menn eller kvinner.

Figur 2-4 Kjønnfordeling blant fagfeltene, 2008-2013

2.3.2 Alder

Når det kommer til alder ligger gjennomsnittet for fagskolekandidatene samlet på litt over 30 år (tabell 2-5). Gjennomsnittsalderen viser at det er vanlig å ha et opphold mellom videregående opplæring og fagskoleutdanning. En annen faktor som påvirker alderen på kandidatene er krav til fagbrev og tidligere arbeidserfaring. Det er relativt få «unge» kandidater i det samlede materialet. 25 prosent (p25) av de fagskoleutdannede over 23 år.¹⁰

Videre er det også verdt å merke seg at alderssammensetningen av kandidater er svært ulik basert på hvilket fagfelt de utdannes innen. De yngste kandidatene finner man på mediefag og humanistiske og estetiske fag. Her er gjennomsnittsalderen på henholdsvis 24 år og 25 år. De eldste kandidatene finner vi innenfor helse-, sosial- og idrettsfag. Gjennomsnittsalderen er her 42 år. Innenfor hvert fagfelt er det små forskjeller i alder mellom menn og kvinner.

¹⁰ P25, p50 og p75 viser til den beregnede alderen basert på kumulerte intervallfrekvenser på henholdsvis 25 %, 50 % og 75 %. Dette regnes ut ved at kandidatens analyseres i stigende rekkefølge. P50 viser til det tallet som står i midten av en rekke med stigende observasjoner. P25 viser alderen til person nummer 25 i en rekke på 100 personer.

Tabell 2-5 Alder blant mannlige og kvinnelige fagskolekandidater, 2008-2013

Fagfelt	Menn				Kvinner				Total			
	Gj.	p25	p50	p75	Gj.	p25	p50	p75	Gj.	p25	p50	p75
Hum. es.	25,1	22	23	26	25,8	21	23	26	25,1	22	23	26
Media	23,8	21	23	25	24	22	23	25	23,8	21	23	25
Øk. adm.	33,4	25	31	40	31,7	24	29	38	33,4	25	31	40
Tek	30,9	24	28	37	31,1	24	28	37	30,9	24	28	37
HS	42,4	35	44	50	42,2	35	43	49	42,4	35	44	50
Primær	23,7	22	23	25	25,9	21	23	26	23,7	22	23	25
SS	30,9	23	28	38	24,5	21	22	25	30,9	23	28	38
Total	30,3	23	27	36	31,4	22	27	40	30,3	23	27	36

2.3.3 Innvandringsbakgrunn

I NIFUs undersøkelse av 2012-kullet ble det påpekt at kandidater med innvandringsbakgrunn har særlige utfordringer i møtet med arbeidslivet (Waagene & Støren, 2013). Dette har vi mulighet til å følge opp ved hjelp av registerdataene. Med innvandrerbakgrunn mener vi personer som selv har innvandret og norskfødte med innvandrerforeldre. Vårt utvalg innebærer da både første- og andregenerasjons innvandrere.¹¹ Tabell 2-6 viser hvilke fagfelt kandidater med henholdsvis norsk og utenlandsk bakgrunn utdannes fra.

Det er forskjeller i hvilke fagfelt kandidater med norsk bakgrunn og kandidater med innvandrerbakgrunn uteksamineres fra. Forskjellene er størst innenfor økonomiske og administrative fag og innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. 33 prosent av kandidatene med innvandrerbakgrunn utdannes innenfor økonomiske og administrative fag. Tilsvarende tall innenfor samme fagfelt er på 15 prosent for kandidater med norsk bakgrunn. Det fagskolefeltet som er mest populært blant kandidater med norsk bakgrunn er naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. Omtrent dobbelt så mange med norsk bakgrunn velger denne fagskoleretningen kontra personer med innvandrerbakgrunn.

Siden vi allerede vet at det eksisterer kjønnsforskjeller mellom fagfeltene, har vi valgt å bryte kandidatene med innvandrerbakgrunn ned på kjønn. Tabell 2-7 viser hvilke fagfelt som velges blant menn og kvinner med innvandrerbakgrunn. Kandidater med innvandrerbakgrunn er overrepresentert på de økonomiske og administrative fagene. Dette gjelder både for menn og kvinner. Innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag kan man si at menn med innvandrerbakgrunn velger mindre kjønnsstradisjonelt enn menn med norsk bakgrunn. 62 prosent av de norske mennene i materialet utdannes innen dette fagfeltet, mens tallet for menn med innvandrerbakgrunn på 39 prosent.

¹¹ Her følger vi SSBs definisjon av *personer med innvandrerbakgrunn*. Dette er en samlebetegnelse for *innvandrere* og *norskfødte med innvandrerforeldre*. Med innvandrer så menes «personer født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre.» Med norskfødte med innvandrerforeldre så menes «personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre.» Se <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbf>

Tabell 2-6 Innvandrerbakgrunn blant fagskoleutdannede, 2008-2013

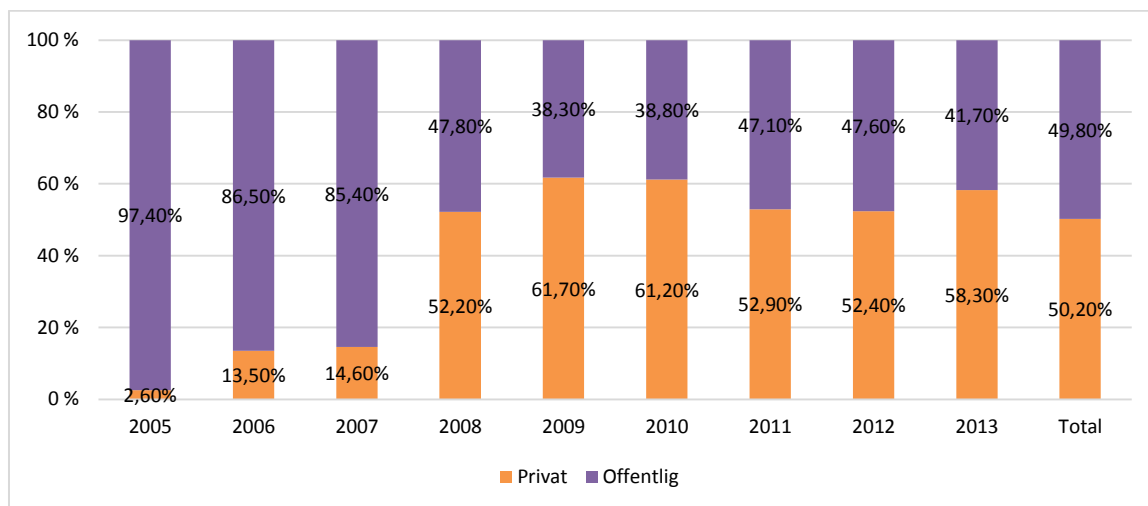
Fagfelt	Norsk bakgrunn		Innvandrerbakgrunn		Total	
	N	%	N	%	N	%
Hum. es.	4 519	21,4 %	563	27,7 %	5 082	21,9 %
Media	813	3,8 %	71	3,5 %	884	3,8 %
Øk. adm.	3 095	14,7 %	672	33,1 %	3 767	16,3 %
Tek	8 064	38,2 %	380	18,7 %	8 444	36,5 %
HS	2 337	11,1 %	238	11,7 %	2 575	11,1 %
Primær	161	0,8 %	1	0,0 %	162	0,7 %
SS	2 133	10,1 %	106	5,2 %	2 239	9,7 %
Total	21 122	100,0 %	2 031	100,0 %	23 153	100,0 %

Tabell 2-7 Kjønn og innvandrerbakgrunn blant fagskoleutdannede, 2008-2013

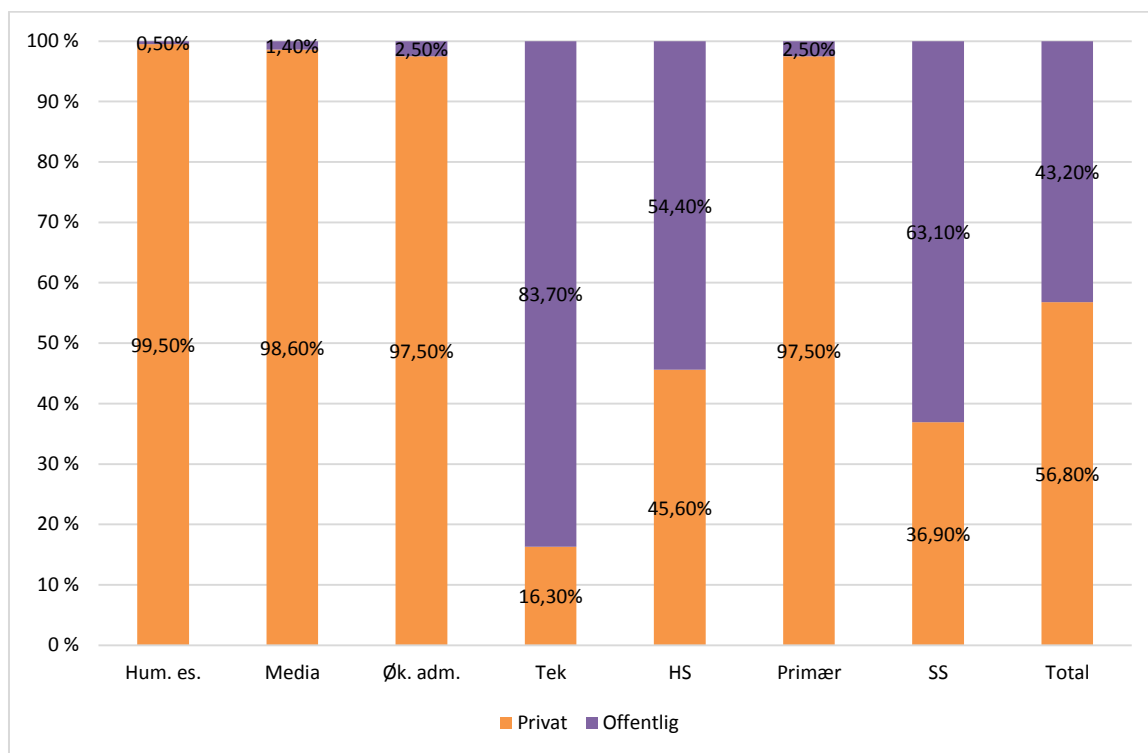
Fagfelt	Kvinner			Menn		
	Norsk bakgrunn	Innvandrerbakgrunn	Total	Norsk bakgrunn	Innvandrerbakgrunn	Total
Hum. es.	36,0 %	30,6 %	35,4 %	11,1 %	24,1 %	11,9 %
Media	3,1 %	2,3 %	3,0 %	4,4 %	5,0 %	4,4 %
Øk. adm.	23,4 %	41,9 %	25,5 %	8,5 %	22,1 %	9,4 %
Tek	4,8 %	2,3 %	4,5 %	61,7 %	39,2 %	60,2 %
HS	25,0 %	17,7 %	24,2 %	1,2 %	4,3 %	1,4 %
Primær	1,2 %	0,1 %	1,1 %	0,4 %	0,0 %	0,4 %
SS	6,5 %	5,1 %	6,3 %	12,7 %	5,3 %	12,2 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

2.3.4 Skolens eierskap: offentlig og privat

Når vi ser nærmere på hva slags type skole kandidatene kommer fra ser vi en endring etter 2008. Før dette er fagskolefeltet dominert av offentlige tilbydere. Forholdet mellom hvor mange som uteksamineres fra private kontra offentlige skoler er etter 2008 relativt stabilt. Andelen kandidater fra private utdanningstilbud er på omtrent 60 prosent og andelen offentlige på om lag 40 prosent. Figur 2-5 viser hvordan utvidelsen av fagskoletilbudet fra og med 2008 i stor grad har vært en utvidelse av et privat fagskoletilbud. Figur 2-6 supplerer dette bildet og viser hvordan fagskoleutdanningene innenfor hvert fagfelt splittes. Selv om gjennomsnittet indikerer at 60 prosent av fagskolekandidatene i perioden 2008-2013 kommer fra private skoler er det store forskjeller mellom fagfeltene. Fagskolekandidatene fra humanistiske og estetiske fag, fra mediefag og fra økonomiske og administrative fag er så å si utelukkende eksaminert fra private skoler. De tradisjonelle tekniske fagskolefeltene som naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag domineres fortsatt av offentlige tilbydere, selv om det finnes private unntak.

Figur 2-5 Skolens eierskap, andel fullførte kandidater i offentlig vs. privat skole per år, 2005-2013

Figur 2-6 Skolens eierskap, andel fullførte kandidater i offentlig vs. private skole per fagfelt, 2008-2013

2.4 Hovedaktivitet ett og to år etter fagskoleutdanningen

En av de store fordelene med registerdataene er muligheten til å analysere fagskolekandidatene i et lengre perspektiv enn hva som er mulig i kandidatundersøkelser. Der kandidatundersøkelsene gir informasjon om ett kull på ett tidspunkt, gir registerdataene oss mulighet til å analysere flere kull samtidig og muligheten til å følge fagskolekandidatene over tid. Vi vil her presentere (1) resultater ett

år etter fullført fagskoleutdanning for kandidatene som fullførte i perioden 2008-2012 og (2) resultater der vi følger 2011-kandidatene inntil to år etter endt fagskoleutdanning.¹²

I alle analysene som handler om året etter fullført fagskoleutdanning brukes kun fagskolekandidater som har fagskoleutdanning som sitt høyeste utdanningsnivå. Dette er fordi lønn og sysselsetting har en nær kobling til utdanning. I materialet finnes det personer med fullført utdanning på et høyere nivå enn hva fagskoleutdanningen er. Disse personene utelukkes fra lønnsanalysene.

For resultatene der vi ser på fagskolekandidatene samlet bruker vi alle fagskolekandidatene som ble uteksaminert i perioden 2008-2012. Vi er interessert i hva deres hovedaktivitet er ett år etter endt fagskole. Det betyr at vi ser hva de gjør i tidsrommet 2009-2013. Dette tidsrommet er relativt stabilt for endringer innad i fagskolesektoren hva gjelder antall studenter per fagfelt og antall studenter på private vs. offentlige skoler. En annen faktor er at perioden er *etter* finanskrisen, så betingelsene for lønn og sysselsetting er relativt jevn.

2.4.1 Arbeidsmarkedsstatus

I tabell 2-8 vises hovedaktiviteten ett år etter endt fagskoleutdanning for dem som fullførte i perioden 2008-2012. Den viser kun resultat for personer som har fagskoleutdanning som sin høyeste fullførte utdanning. Kildene til hovedaktivitet er SSBs arbeidsmarkedsstatistikk og NUDBs utdanningsstatistikk. Fagskolekandidatene som har fått kategorien *arbeid* er registrert som sysselsatte.¹³ Dette inkluderer både lønnstakere og selvstendig næringsdrivende. *Ledig* betyr at personen er registrert som helt arbeidsledig hos NAV. Kategorien *student* er gitt til dem som i NUDB er registrert med en igangværende utdanning per 1. oktober. Merkelappen *utenfor* gis til personer som av ulike grunner står utenfor arbeidsstyrken. Grunnene til at man registreres som utenfor arbeidsstyrken er mangfoldige. Det kan være at personen går på helse relaterte ytelser (attføringspenger og uføretrygd) eller personer som er alderspensjonister. Kategorien utenfor arbeidsstyrken innebærer også hjemmeværende eller andre som av ulike grunner ikke kan regnes som del av den ordinære arbeidsstyrken.¹⁴

Disse fire kategoriene er ikke nødvendigvis gjensidig utelukkende, selv om vi bruker dem slik. Det er fullt mulig å være student og samtidig ha et arbeidsforhold. Vi har i databehandlingen gjort prioriteringer for å kunne gi hver enkelt person én hovedaktivitet, eller én status, etter endt fagskoleutdanning. Igangværende studie gis prioritet foran sysselsetting. Dette er for å unngå at studenter havner i samme kategori som sysselsatte når man ser på inntekt. De som faller innenfor kategorien arbeid vil da representere et sett med personer der arbeid med større sikkerhet er deres hovedaktivitet. Med tanke på lønn og sysselsettingsstatistikk er det viktig å kunne skille disse gruppene.

Basert på tabell 2-8 kan vi si at hovedaktiviteten for fagskolekandidatene ett år etter endt utdanning holder seg ganske stabil i perioden 2008-2012. Den største andelen er i arbeid året etter. Mange er også registrert igangværende med nytt studie. Tallene for arbeidsledighet og de som regnes som utenfor arbeidsstyrken er forholdsvis små og stabile. De største skiftene i hovedaktivitet i tidsperioden finner vi i med andel sysselsatte kontra andel igangværende på nytt studie.

¹² Det er dessverre ikke anledning til å følge kandidatene lenger fram i tid enn til år 2013, da dataene etter dette ikke er fullstendig oppdatert for utdanning, lønn og sysselsetting.

¹³ Referanseperioden for sysselsatte er tredje uke i november.

¹⁴ I denne kategorien finnes det også personer som ikke fanges opp av andre registre. Aktiviteten til disse personene er ukjent.

Tabell 2-8 Arbeidsmarkedsstatus ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Status	2009	2010	2011	2012	2013	Total
	N	N	N	N	N	N
Arbeid	1 380	2 082	2 503	2 841	2 621	11 427
Ledig	37	48	58	42	42	227
Student	374	631	776	644	682	3 107
Utenfor	155	273	328	255	224	1 235
Total	1 946	3 034	3 665	3 782	3 569	15 996
	%	%	%	%	%	%
Arbeid	71 %	69 %	68 %	75 %	73 %	71 %
Ledig	2 %	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %
Student	19 %	21 %	21 %	17 %	19 %	19 %
Utenfor	8 %	9 %	9 %	7 %	6 %	8 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

I tabell 2-9 viser vi arbeidsmarkedsstatusen for 2011-kullet, ett og to år etter endt utdanning. Første år etter er 75 prosent av fagskolekandidatene sysselsatte. To år etter stiger dette tallet noe, til nærmere 77 prosent sysselsatte.¹⁵ Andelen som er å regne som ledige eller utenfor arbeidsstyrken er relativt lik ett og to år etter endt utdanning. Dette betyr at økningen i sysselsatte det andre året i større grad består i at andel som er å regne som i gang med nytt studie går ned.

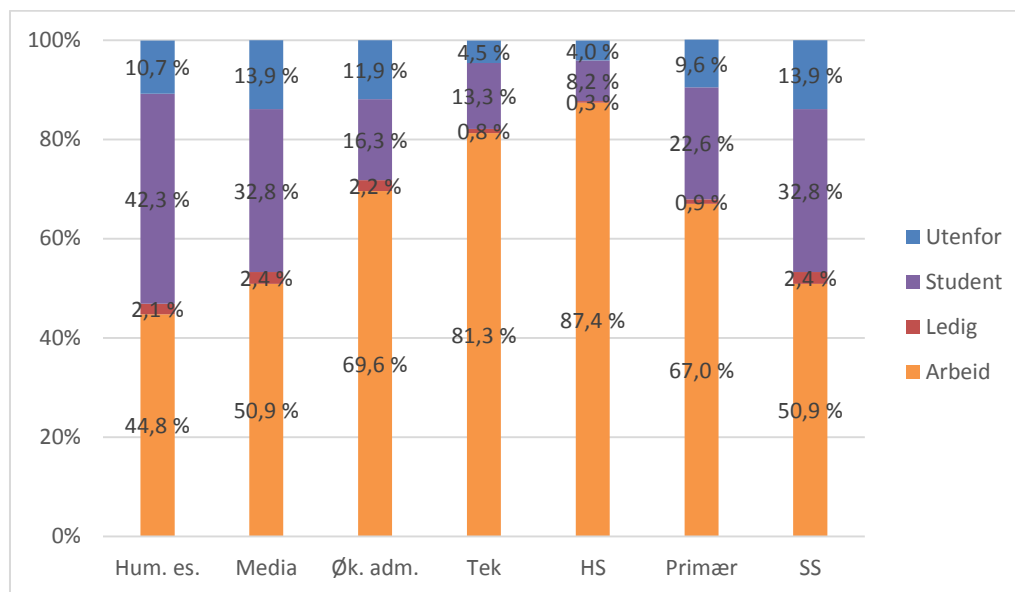
Tabell 2-9 Arbeidsmarkedsstatus ett og to år etter fullført fagskoleutdanning, 2011 kandidater

Status	1 år etter (2012)		2 år etter (2013)	
	N	%	N	%
Arbeid	2 841	75,1 %	2 880	76,5 %
Ledig	42	1,1 %	39	1,0 %
Student	644	17,0 %	597	15,9 %
Utenfor	255	6,7 %	248	6,6 %
Total	3 782	100,0 %	3 764	100,0 %

2.4.2 Fagfelt og arbeidsmarkedsstatus

Vi ønsker å gå litt dypere inn i hva som kjennetegner kandidater som henholdsvis får statusene i arbeid, ledig, student eller utenfor arbeidsstyrken. Tabell 2-10 og figur 2-7 viser hvordan kandidatens hovedaktivitet henger sammen med fagfeltet de kommer fra. Her ser vi et mønster som går igjen. Felles for alle fagfeltene er at andelen ledige og utenfor er tilsynelatende lik mellom fagfeltene. Den store forskjellen mellom fagfeltene ligger i andelen som er sysselsatt kontra andel som er å regne som studenter året etter fullført fagskoleutdanning. Blant annet er mer enn 80 prosent av fagskolekandidatene fra naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag og fra helse- sosial- og idrettsfag å regne som sysselsatte året etter fullført fagskoleutdanning. Dette skiller seg fra de humanistiske og estetiske fagene der andelen som er i arbeid er så å si like stor som andelen som er studenter året etter; 45 prosent er i arbeid og 42 prosent er student et år etter fullført fagskoleutdanning.

¹⁵ Tabellen er ikke visst her, men samme resultater kommer frem når vi analyserer de resterende kandidatene ett og to år etter studie. For kandidaten som var utdannet i 2008-2012 var 71,4 % å regne som sysselsatte året etter. To år etter endt utdanning vokser kategorien arbeid ytterligere, til 74,0 %.

Figur 2-7 Arbeidsmarkedsstatus og fagfelt, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

2.4.3 Kjønn og innvandringsbakgrunn

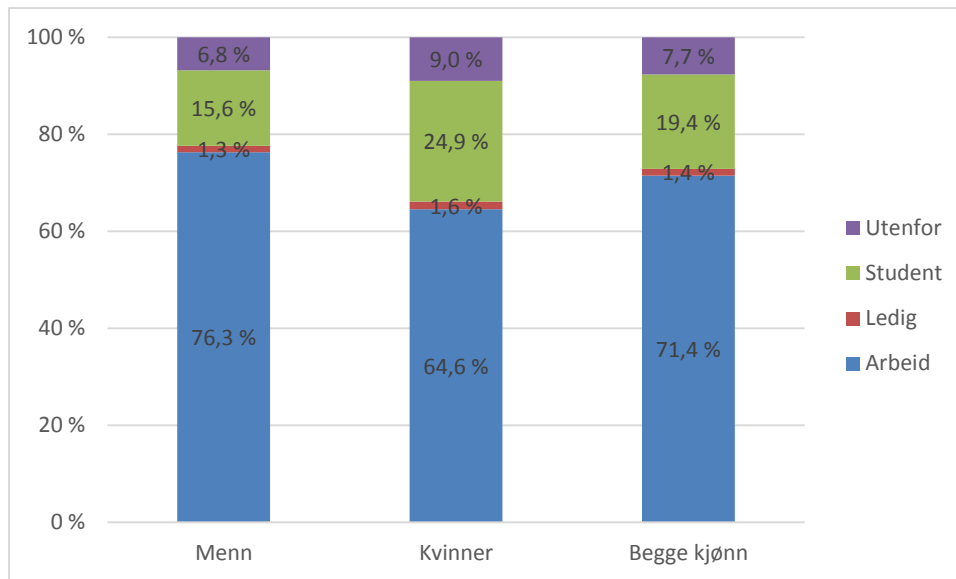
Vi skal nå gå litt nærmere inn på de mest relevante bakgrunnsvariablene. I de tidligere avsnittene har vi vist at det er store forskjeller i valget av fagskoleutdanning når det brytes ned på kjønn og innvandringsbakgrunn.

Tabellene og figurene nedenfor viser helt klart at menn i større grad er sysselsatt enn kvinner. De viser også at kandidater med innvandrerbakgrunn i mindre grad er sysselsatt enn kandidater med en norsk bakgrunn. Hovedårsaken til dette ligger i at kvinner velger andre fagområder enn menn, og at disse områdene har en svakere (med unntak av helse-, sosial- og idrettsfag) kobling til arbeidslivet. Tilsvarende forklaring er også sannsynlig for kandidater med innvandrerbakgrunn sammenlignet med kandidater med norsk bakgrunn. Samtidig er det også mulig å se for seg andre sammenhenger som påvirker kvinner og kandidater med innvandrerbakgrunn sin sysselsetting. Dette kan undersøkes nærmere gjennom grundigere analyser der man for eksempel ser på sysselsetting for kvinner og kandidater med innvandrerbakgrunn innen ikke-typiske fagområder. Dette ville være en interessant videreutvikling av analysene på registerdataene, men faller utenfor hva som er mulig i dette prosjektet.

I tabell 2-11 og figur 2-8 gis en oversikt over arbeidsmarkedsstatus for menn og kvinner samlet, mens i tabell 2-12 og tabell 2-13 ser vi på fagfelt og arbeidsmarkedsstatus for menn og kvinner separat. Forskjellene mellom menn og kvinner blir mindre når man tar høyde for fagfelt. Likevel er det noen interessante trekk. Menn og kvinner fra humanistiske og estetiske fag og mediefag har tilnærmet lik sysselsettingsrate. I de resterende fagfeltene er andelen kvinner som er sysselsatt lavere enn andelen menn som er sysselsatt. Når man ser på andelen fra hvert fagfelt som begynner på en ny utdanning året etter er andelen gjennomgående høyere for kvinner enn for menn.

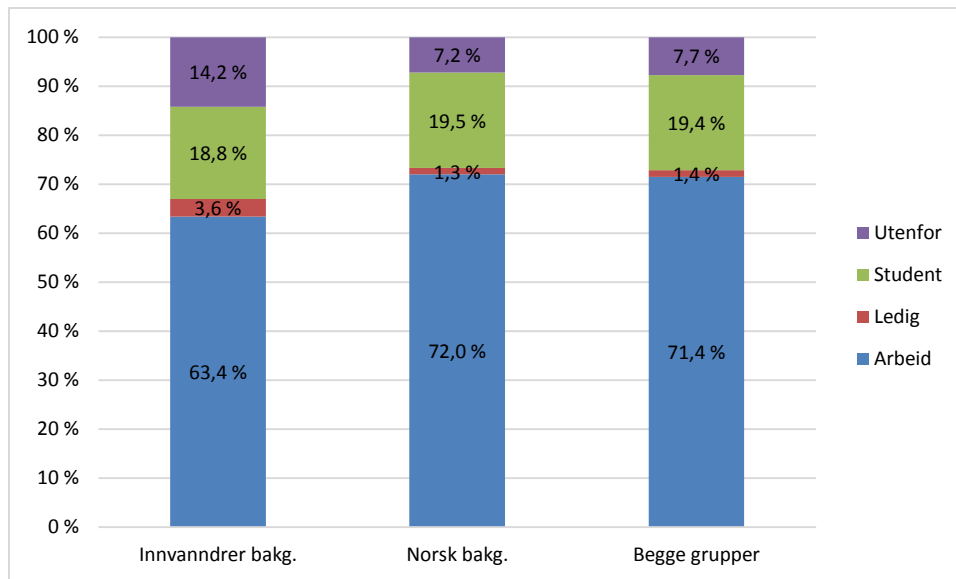
Tabell 2-11 Arbeidsmarkedsstatus og kjønn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Status	Menn		Kvinner		Total	
	N	%	N	%	N	%
Arbeid	7 142	76,3 %	4 285	64,6 %	11 427	71,4 %
Ledig	122	1,3 %	105	1,6 %	227	1,4 %
Student	1 457	15,6 %	1 650	24,9 %	3 107	19,4 %
Utenfor	639	6,8 %	596	9,0 %	1 235	7,7 %

Figur 2-8 Arbeidsmarkedsstatus og kjønn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Personer med innvandringsbakgrunn har gjennomgående en lavere sysselsettingsrate kontra personer med norsk bakgrunn når vi ser på deres hovedaktivitet ett år etter fagskoleutdanningen. Tabell 2-14 viser forskjellene i arbeidsmarkedsstatus for dem med norsk bakgrunn og dem med innvandrerbakgrunn. Videre viser tabell 2-15 og tabell 2-16 arbeidsmarkedsstatusen fordelt over fagfelt for dem med innvandrerbakgrunn og dem med norsk bakgrunn. For alle fagfeltene er andelen sysselsatte lavere blant dem med innvandrerbakgrunn enn dem med norsk bakgrunn. Andelen som er registrert med nytt studie er relativt lik mellom disse to gruppene. Det som da skiller gruppen med innvandringsbakgrunn fra den norske gruppen er andelen som blir arbeidsledige eller regnes som utenfor arbeidsstyrken. Særlig er andelen som havner i kategorien utenfor arbeidsstyrken stor for fagskolekandidater med innvandrerbakgrunn. Her er andelen på 14 prosent, det dobbelte av andelen hos kandidatene med norsk bakgrunn.

Figur 2-9 Arbeidsmarkedsstatus og innvandringsbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

I de foregående tabellene og figurene har vi sett på innvandringsbakgrunn og kjønn separat. Vi skal nå se på hvordan disse to faktorene spiller sammen. I tabell 2-17 ser vi på arbeidsmarkedsstatusen til fire grupper; menn med innvandrerbakgrunn, menn uten innvandrerbakgrunn, kvinner med innvandrerbakgrunn og kvinner uten innvandrerbakgrunn. For personer med innvandringsbakgrunn er andelen som er sysselsatt tilnærmet lik mellom menn og kvinner. Et annet funn vi også gjør er at menn med innvandrerbakgrunn i større grad enn kvinner med innvandrerbakgrunn har påbegynt nytt studie året etter fagskoleutdanning. Dette resultatet er annerledes enn det man finner ellers i det norske arbeidslivet, der menn generelt har en litt høyere sysselsettingsrate enn kvinner.¹⁶

Tabell 2-18 og 2-19 viser arbeidsmarkedsstatusen til henholdsvis menn og kvinner med innvandrerbakgrunn fordelt på de syv fagfeltene. I disse to tabellene er det totale antallet kandidater innenfor enkelte fagfelt lave. Andelene må da tolkes med forsiktighet.

¹⁶ Se <https://www.ssb.no/befolkning/nokkeltall/likestilling> og <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrer/nokkeltall>

Tabell 2-17 Arbeidsmarkedsstatus, kjønn og innvandringsbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

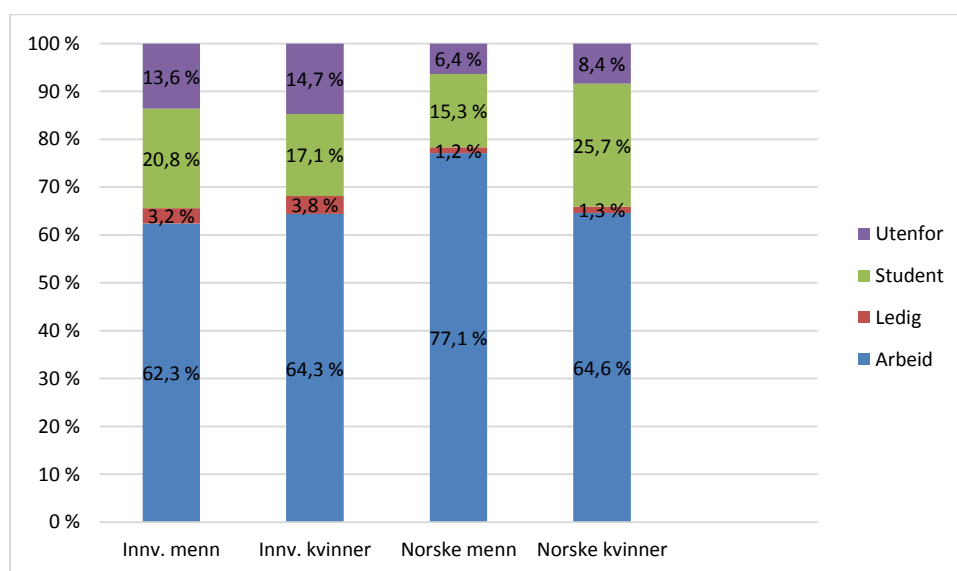
	Menn innvandrerbakgrunn	Menn norsk bakgrunn	Total menn	Kvinner innvandrerbakgrunn	Kvinner norsk bakgrunn	Total kvinner
	N	N	N	N	N	N
Arbeid	311	6 831	7 142	401	3 884	4 285
Ledig	16	106	122	24	81	105
Student	104	1 353	1 457	107	1 543	1 650
Utenfor	68	571	639	92	504	596
Total	499	8 861	9 360	624	6 012	6 636
	%	%	%	%	%	%
Arbeid	62,3 %	77,1 %	76,3 %	64,3 %	64,6 %	64,6 %
Ledig	3,2 %	1,2 %	1,3 %	3,8 %	1,3 %	1,6 %
Student	20,8 %	15,3 %	15,6 %	17,1 %	25,7 %	24,9 %
Utenfor	13,6 %	6,4 %	6,8 %	14,7 %	8,4 %	9,0 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabell 2-18 Fagfelt og arbeidsmarkedsstatus blant menn med innvandrerbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Status	Hum. Es.	Media	Øk. adm.	Tek	HS	Primær	SS	Total
	N	N	N	N	N	N	N	N
Arbeid	38	12	72	149	17	23	0	311
Ledig	5	2	2	6	0	1	0	16
Student	22	11	26	41	3	1	0	104
Utenfor	12	9	20	21	0	6	0	68
Total	77	34	120	217	20	31	0	499
	%	%	%	%	%	%	%	%
Arbeid	49,4 %	35,3 %	60,0 %	68,7 %	85,0 %	74,2 %	0,0 %	62,3 %
Ledig	6,5 %	5,9 %	1,7 %	2,8 %	0,0 %	3,2 %	0,0 %	3,2 %
Student	28,6 %	32,4 %	21,7 %	18,9 %	15,0 %	3,2 %	0,0 %	20,8 %
Utenfor	15,6 %	26,5 %	16,7 %	9,7 %	0,0 %	19,4 %	0,0 %	13,6 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	0,0 %	100,0 %

Tabell 2-19 Fagfelt og arbeidsmarkedsstatus blant kvinner med innvandrerbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Status	Hum. Es.	Media	Øk. adm.	Tek	HS	Primær	SS	Total
	N	N	N	N	N	N	N	N
Arbeid	67	9	210	10	81	0	24	401
Ledig	5	0	16	0	1	0	2	24
Student	50	7	38	2	9	0	1	107
Utenfor	12	4	57	1	8	1	9	92
Total	134	20	321	13	99	1	36	624
	%	%	%	%	%	%	%	%
Arbeid	50,0 %	45,0 %	65,4 %	76,9 %	81,8 %	0,0 %	66,7 %	64,3 %
Ledig	3,7 %	0,0 %	5,0 %	0,0 %	1,0 %	0,0 %	5,6 %	3,8 %
Student	37,3 %	35,0 %	11,8 %	15,4 %	9,1 %	0,0 %	2,8 %	17,1 %
Utenfor	9,0 %	20,0 %	17,8 %	7,7 %	8,1 %	100,0 %	25,0 %	14,7 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Figur 2-10 Arbeidsmarkedsstatus, kjønn og innvandringsbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

2.5 Sysselsatte: arbeidsforhold, næring og arbeidstid

Videre i analysene av registerdataene vil vi konsentrere oss om dem som året etter utdanningen enten er sysselsatte eller er i gang med ny utdanning. Andelene som er arbeidsledige eller som regnes utfor arbeidsstyrken er små i forhold til de andre to størrelsene (for mer om sysselsetting, se kapittel 5, basert på 2015-kullet).

Som tidligere nevnt har mange av fagskoleutdanningene ulike opptakskrav som på sett og vis allerede krever en kobling til arbeidsmarkedet. Kravene bygger på at kandidaten har et fag- eller svennebrev, en autorisasjon eller et gitt antall år med relevant praksis bak seg. Disse kravene sammenfaller med fagfelt¹⁷. De tekniske fagskolene har mange kandidater med fagbrev og yrkeserfaring, det samme har helse- sosial- og idrettsfag. Opptakskravene innenfor de nye, ikke-tekniske fagskolefeltene som humanistiske og estetiske fag, økonomiske og administrative fag og mediefag mangler slike typer

¹⁷ Se avsnitt 2-7 mer informasjon om hva slags kompetanse søkere til ulike fagskoleprogram har.

koblinger til arbeidsmarkedet. Disse fagfeltene har ofte studiekompetanse som opptakskrav. Basert på disse faktorene kan vi forvente store forskjeller i inntekt og sysselsetting på tvers av fagskolefelt.

2.5.1 Arbeidsforhold

I denne delen skal vi først se på noen kjennetegn ved arbeidsforholdet til de sysselsatte. Med det tenker vi på om kandidatene fortsetter i samme bedrift, hvilke næringer de går inn og hvor mye de arbeider. Disse faktorene vil være nødvendige å kjenne til før man beveger seg over i analyser av inntekt.

Tabell 2-20 viser om kandidatene går inn i et nytt arbeidsforhold etter utdannelsen eller om kandidatene fortsetter i samme arbeidsforhold som før.¹⁸ Her kan vi se at den gruppen som oftest går tilbake til samme arbeidsgiver er kandidatene fra helse- sosial- og idrettsfag. Over 60 prosent av kandidatene fra helse- sosial- og idrettsfag har samme arbeidsforhold før og etter fagskoleutdanning. I noen tilfeller vil nye arbeidsforhold kunne tolkes som at personer har fått muligheter til å avansere, og at de i den sammenhengen må bytte arbeid. En annen måte å tolke dette på er at personer får nye og mer avanserte arbeidsoppgaver i samme bedrift (se også kapittel 5). For dem som går et videreutdanningstilbud i regi av arbeidsplassen er det naturlig at de blir i samme arbeidsforhold.

Tabell 2-20 Arbeidsforhold og fagfelt blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Arbeidsforhold	Hum. es.	Media	Øk. adm.	Tek	HS	Primær	SS	Total
	N	N	N	N	N	N	N	N
Ny	1 234	281	1 294	3 196	573	64	1 097	7 739
Samme	248	58	450	1 748	940	13	231	3 688
Total	1 482	339	1 744	4 944	1 513	77	1 328	11 427
	%	%	%	%	%	%	%	%
Ny	83,3 %	82,9 %	74,2 %	64,6 %	37,9 %	83,1 %	82,6 %	67,7 %
Samme	16,7 %	17,1 %	25,8 %	35,4 %	62,1 %	16,9 %	17,4 %	32,3 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

2.5.2 Næring

Et annet trekk ved sysselsetting er hvilken næring personen arbeider i. Hvis næringen ligger tett på personens utdanningsbakgrunn er det nærliggende å tro at utdanningen er relevant for yrkesutøvelsen. Tabell 2-21 viser hvilke næringsgruppe de sysselsatte fagskolekandidatene havner i. Den tradisjonelle tredelingen i primær, sekundær og tjenesteytende næring har sine begrensninger. Spesielt er tjenestenæringen en stor og mangfoldig gruppe.¹⁹

Vi finner at fagskolekandidatene fra samme fagfelt er sysselsatt i mange forskjellige næringsgrupper. Blant de 21 næringsgruppene vi opererer med, er det få næringsgrupper som har mer enn 20 prosent kandidater fra samme fagfelt.²⁰ Det er likevel noen begrensninger ved å tolke en kobling mellom næringsgruppe og utdanning som relevant arbeid. For bedrifter og foretak som opererer innen flere næringer er organisasjonen kun registrert innenfor én næringsgruppe. Et eksempel kan være fagskolekandidater som er utdannet innen primærnæringsfag og arbeider med vern av fiskevann i en

¹⁸ Med samme arbeidsforhold så menes de kandidatene som er registrert med samme foretaksnummer eller samme bedriftsnummer året før avgangsåret og året etter avgangsåret. For personer med flere arbeidsforhold har vi tatt utgangspunkt i kandidatens hovedarbeidsforhold. Det betyr at videreføring av bijobber ikke regnes med.

¹⁹ Tabell 8-2 viser alle næringskategoriene og hvordan de fordeler seg innenfor hver næringsgruppe.

²⁰ Tabell 8-3 og tabell 8-4 viser hvordan hver enkelt faggruppe fordeles på de ulike næringsgruppene.

kommunal renovasjonsbedrift. Dette vil kunne blitt tolket dit hen at personen ikke har relevant arbeid. Næringsgruppene kan si *noe* om hvorvidt kandidaten har relevant arbeid, men en slik kobling må altså brukes med forsiktighet.

Alt i alt er det vanskelig å si om kandidatene går inn i relevante arbeidsforhold ved å se på hvilke næringsgrupper de havner i. Næringsgruppene er mange og andelen kandidater fra et enkelt fagfelt er spredt utover flere næringsgrupper. Noen unntak er det derimot. Kandidatene fra helse-, sosial- og idrettsfag er så å si utelukkende sysselsatt innen helse og sosialtjenesten. En lignende kobling kan vi finne for samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag der nesten 60 prosent er ansatt hos en bedrift som driver med transport og lagring. For kandidatene fra naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag er mer enn halvparten av de sysselsatte å finne innenfor sekundærnæringer som bergverksdrift, industri og bygg og anlegg.

Blant de fagfeltene der koblingen mellom utdanning og næring synes å være minst tydelige er de humanistiske og estetiske fagene, mediefag, økonomiske og administrative fag og primærnæringsfagene. Veldig få av kandidatene fra de de humanistiske og estetiske fagene havner innenfor næringsgruppen som favner kulturell virksomhet. Kun 2 prosent av de humanistiske kandidatene arbeider i denne næringen. Derimot er 37 prosent av humanistkandidatene å finne sysselsatt innenfor varehandel. Studentene fra mediefag sysselsettes innenfor informasjon og kommunikasjon (20 prosent), noe som kan tenkes å være relevant. Samtidig sysselsettes de nesten like ofte innen varehandel (19 prosent). Næringsgruppene varehandel (17 prosent) og forretningsmessig tjenesteyting (13 prosent) er ofte å finne blant kandidater fra økonomiske og administrative fag. Blant primærnæringsfagene er tallene følsomme på grunn av det lave antallet kandidater. En ting som er verdt å merke seg for disse kandidatene er at de i liten grad er sysselsatt i primærnæringer som jordbruk, skogbruk og fiske (14 prosent). Innenfor dette fagfeltet er like store andeler sysselsatte innen bygg- og anleggsvirksomhet og undervisning som det er i primærnæringsfag.

Tabell 2-21 Næringsgrupper blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Næringsgruppe	Hum. es. N	Media N	Øk. adm. N	Tek N	HS N	Primær N	SS N	Total N
Prim.	6	2	5	14	0	11	7	45
Sek.	73	11	362	3 103	2	13	45	3 609
Tjen.	1 159	276	1 233	1 606	1 468	34	1 124	6 900
Ukjent	244	50	144	221	43	19	152	873
Total	1 482	339	1 744	4 944	1 513	77	1 328	11 427
	%	%	%	%	%	%	%	%
Prim.	0,4 %	0,6 %	0,3 %	0,3 %	0,0 %	14,3 %	0,5 %	0,4 %
Sek.	4,9 %	3,2 %	20,8 %	62,8 %	0,1 %	16,9 %	3,4 %	31,6 %
Tjen.	78,2 %	81,4 %	70,7 %	32,5 %	97,0 %	44,2 %	84,6 %	60,4 %
Ukjent	16,5 %	14,7 %	8,3 %	4,5 %	2,8 %	24,7 %	11,4 %	7,6 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

2.5.3 Arbeidstid – heltid og deltid

Ved å se nærmere på avtalt arbeidstid kan vi danne oss et bilde av hvilke fagskolekandidater som er å regne som fulltidsarbeidende og hvilke som kan regnes som deltidsarbeidende. I tabell 2-22 vises arbeidstiden blant fagskolekandidatene. Blant de sysselsatte har kandidater fra de «gamle» tekniske fagskolene de største andelene kandidater som kan regnes som heltidsarbeidende. Et funn skal særlig kommenteres her. Fagfeltet som hadde den høyeste andelen i arbeid året etter fagskoleutdanning var kandidatene fra helse-, sosial- og idrettsfag. Sysselsettingsgraden indikerer at dette er et fagfelt med

sterke koblinger til arbeidsmarkedet. Mange blir sysselsatt, men mye av sysselsettingen skjer i deltidsstillinger.

I tabell 2-23 og 2-24 ser vi på hvordan bakgrunnsvariablene påvirker hvor mye man arbeider. Ikke uventet arbeider menn mer enn kvinner og de med norsk bakgrunn mer enn de med innvandrerbakgrunn. Dette sammenfaller med mønstre vi finner ellers i det norske arbeidslivet.²¹

Tabell 2-22 Arbeidstid blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Arbeidstid	Hum. es.	Media	Øk. adm.	Tek	HS	Primær	SS	Total
	N	N	N	N	N	N	N	N
0-19,9 timer	527	104	283	202	228	14	145	1 503
20-29,9 timer	235	43	157	191	497	7	73	1 203
30 timer og mer	720	192	1 304	4 551	788	56	1 109	8 720
Ukjent	0	0	0	0	0	0	1	1
Total	1 482	339	1 744	4 944	1 513	77	1 328	11 427
	%	%	%	%		%	%	%
0-19,9 timer	35,6 %	30,7 %	16,2 %	4,1 %	15,1 %	18,2 %	10,9 %	13,2 %
20-29,9 timer	15,9 %	12,7 %	9,0 %	3,9 %	32,8 %	9,1 %	5,5 %	10,5 %
30 timer og mer	48,6 %	56,6 %	74,8 %	92,1 %	52,1 %	72,7 %	83,5 %	76,3 %
Ukjent	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,1 %	0,0 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabell 2-23 Arbeidstid og kjønn blant sysselsatte, et år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Arbeidstid	Menn		Kvinner		Total	
	N	%	N	%	N	%
0-19,9 timer	742	10,4 %	1 116	26,0 %	1 858	16,3 %
20-29,9 timer	290	4,1 %	762	17,8 %	1 052	9,2 %
30 timer og mer	5 372	75,2 %	1 811	42,3 %	7 183	62,9 %
Ukjent	738	10,3 %	596	13,9 %	1 334	11,7 %
Total	7 142	100,0 %	4 285	100,0 %	11 427	100,0 %

²¹ Se <https://www.ssb.no/befolkning/nokkeltall/likestilling> og <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/nokkeltall>

Tabell 2-24 Arbeidstid og innvandringsbakgrunn blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Arbeidstid	Innvandrerbakgrunn		Norsk bakgrunn		Total	
	N	%	N	%	N	%
0-19,9 timer	145	20,4 %	1 713	16,0 %	1 858	16,3 %
20-29,9 timer	75	10,5 %	977	9,1 %	1 052	9,2 %
30 timer og mer	344	48,3 %	6 839	63,8 %	7 183	62,9 %
Ukjent	148	20,8 %	1 186	11,1 %	1 334	11,7 %
Total	712	100,0 %	10 715	100,0 %	11 427	100,0 %

2.6 Inntekt blant sysselsatte

I de foregående avsnittene har vi presentert en del forhold som typisk har innvirkning på inntekt. Det gir et bakgrunnsbilde som er nyttig for å forstå forskjellene i inntekt mellom fagfelt. I tabell 2-25 vises gjennomsnittsinntekten for dem som er i arbeid et år etter fullført fagskole.²² Mer presist bruker vi lønnsinntekt, som favner summen av både lønnsinntekter og netto næringsinntekter i løpet av kalenderåret.²³

2.6.1 Fagfelt

Basert på de tidligere resultatene er det å forvente at det skal være forskjeller mellom fagfeltene. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag har mange kandidater med tidligere arbeidserfaring. I tillegg har de en høy andel kandidater som er sysselsatte i heltidsstillinger året etter. Det betyr at vi forventer en høyere gjennomsnittsinntekt enn for de humanistiske og estetiske fagene der færre har tidligere arbeidserfaring og andelen av deltidsansatte er høy.

I tabell 2-25 vises gjennomsnittsinntekten blant den gruppen som er sysselsatte ett år etter endt fagskoleutdanning.²⁴ Det er store forskjeller mellom fagfeltene. Kandidater fra humanistiske og estetiske fag og mediefag har de laveste inntektene. Litt høyere inntekt enn disse har de som fullfører fra økonomiske og administrative fag og fra primærnæringsfag. Kandidatene fra fagfelt som helse-, sosial- og idrettsfag, samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag og naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag tjener mest. På fagskolefeltene er det kandidatene fra disse tre feltene som tjener mest.

En forklaring til inntektsforskjellene ligger i hvorvidt det allerede eksisterer en kobling til arbeidsmarkedet, gjennom krav om fagbrev eller krav om relevant praksis. For disse fagfeltene er inntekten høyere enn for eksempel fagfeltene som er dominert av personer med studiespesialisering. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag er eksempler på studier der studentmassen består av personer med tidligere koblinger til arbeidsmarkedet. Disse har fått bygget ut en tidligere kompetanse. Blant alle fagfeltene har disse to feltene den høyeste inntekten blant sysselsatte året etter utdanning. For de fagfeltene som primært har studiespesialisering som inntakskrav er inntektene lavere. Figur 2-11 tar ikke forbehold om forskjeller i mengden arbeidstid mellom fagfeltene. Likevel vil vi presentere denne fremstillingen fordi den sier

²² Det er ubetydelige forskjeller på median og gjennomsnittsinntekt for alle inntektsanalysene. Siden gjennomsnitt er et mer allment kjent mål, bruker vi det fremfor median.

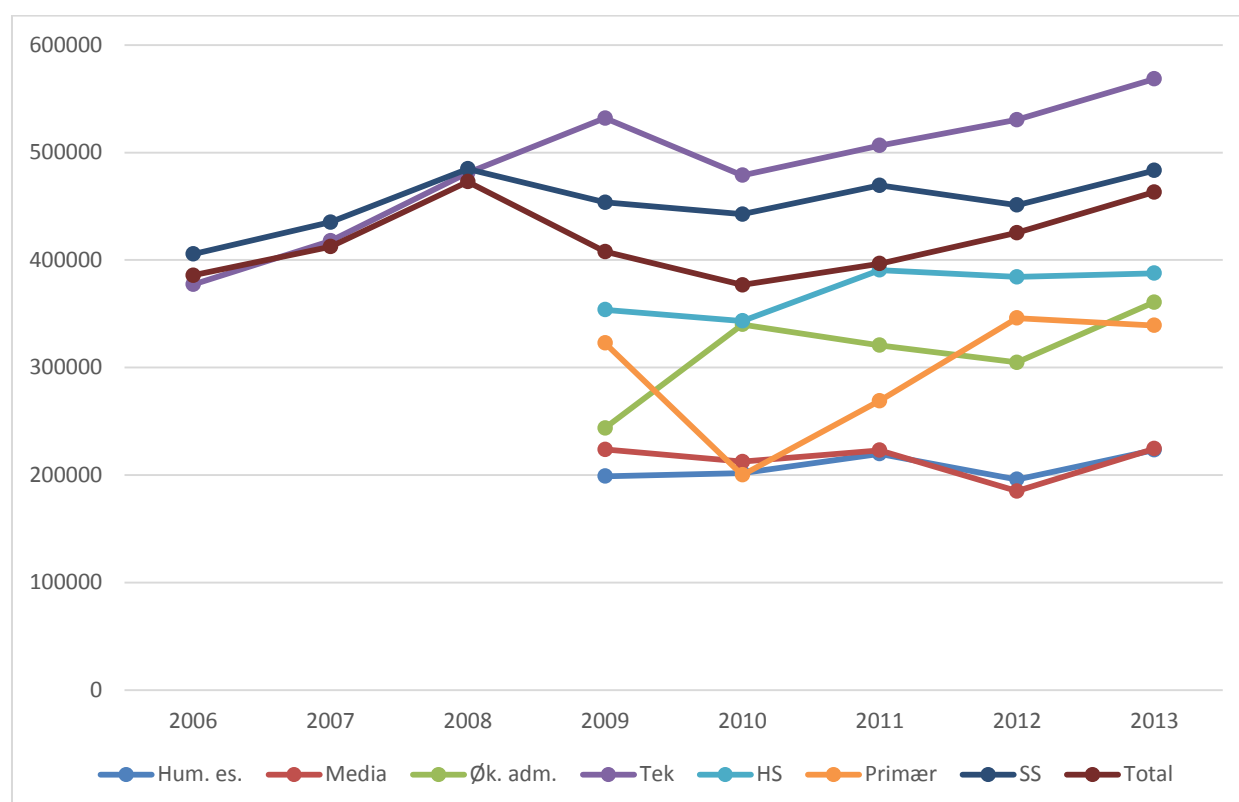
²³ Sykepenger og fødselspenger er inkludert i lønnsinntekt. Inntekten er ikke KPI justert.

²⁴ Vi har sensurert beregningen av alle fagfelt utenom de gamle tekniske fagskolene i halve tidsserien. For de fagfeltene med få observasjoner i en celle, sensurerer vi inntektsberegningene hvis det er færre en fem observasjoner ($N < 5$).

noe om hvert enkelt fagfelt som helhet. I de neste analysene vil vi avgrense oss til utelukkende å se på fulltidsansatte når vi sammenligner inntekt på tvers av fagfelt, kjønn og innvandringsbakgrunn.²⁵

Tabell 2-25 Gjennomsnittsinntekt blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012

Fagfelt	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hum. es.				198 910	201 945	219 730	195 921	223 286
Media				223 771	212 515	222 987	185 109	224 491
Øk. adm.				243 769	339 998	320 755	304 813	360 721
Tek	377 216	417 718	481 122	531 885	478 864	506 483	530 478	568 444
HS				353 719	343 391	390 608	384 273	387 647
Primær				322 800	200 167	269 015	345 957	339 177
SS	405 517	435 169	484 818	453 616	442 629	469 386	451 160	483 264
Total	385 698	412 444	472 898	407 829	376 876	396 665	425 307	463 159

Figur 2-11 Gjennomsnittsinntekt blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012

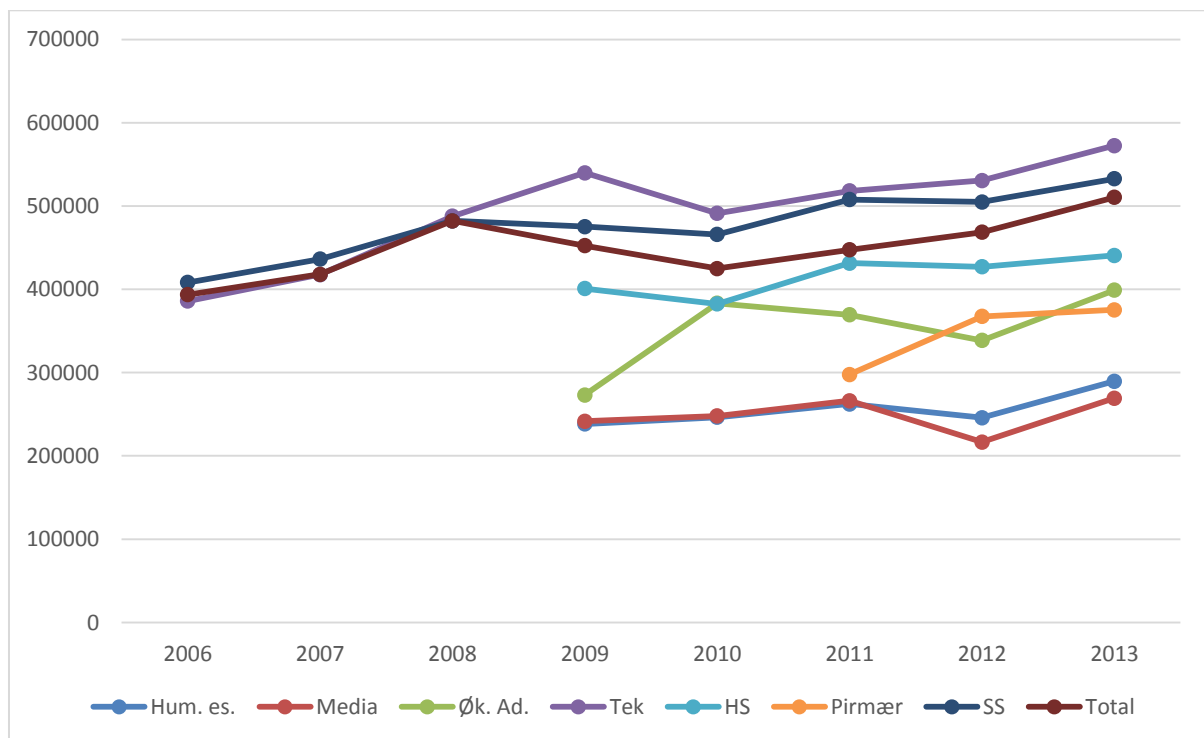
I tabell 2-26 viser vi gjennomsnittsinntekten fordelt på fagfelt for dem som er fulltids sysselsatte. Ved kun å inkludere dem som arbeider fulltid blir forskjellene i inntekt mellom fagfeltene noe mindre. Likevel kan vi se at forskjellene mellom fagfelt består.

²⁵ Vi bruker kategorien «30 timer og mer» for å definere de fulltids sysselsatte. Dette er ikke et perfekt mål, men det vil likevel kunne si noe om de som er fulltids sysselsatt. For inntektsanalysene vil personer som er nærmere 30 timer i uka enn 37,5 dra ned gjennomsnittet. På den andre siden vil personer som arbeider mye, mer enn 37,5 timer per uke, komme i samme gruppe. Til sammen taler dette for at gruppen personer som arbeider «30 timer og mer» med trygghet kan defineres som fulltids sysselsatte.

Innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, helse-, sosial- og idrettsfag og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag oppgir mer enn 50 prosent av kandidatene at de allerede har et fag- eller svennebrev og/eller relevant yrkeskompetanse.²⁶ Dette er også de tre fagfeltene som har den høyeste gjennomsnittslønnen blant sysselsatte som arbeider heltid. Selv om det umiddelbart virker som disse utdanningene gir mer avkastning i form av lønn, må det tas høyde for at ofte ligger et fagbrev og en yrkeskarriere bak. På økonomiske og administrative fag og primærnæringsfag er andelen med studiekompetanse og/eller yrkeskompetanse mer jevnt fordelt. I en rangering av gjennomsnittsinntekten mellom fagfeltene havner disse to fagfeltene i midten. Fagfelt uten foregående koblinger til arbeidsmarkedet, som humanistiske og estetiske fag og mediefag, har de lavest gjennomsnittsinntektene blant alle fagskoleutdannede. For eksempel tjener utdannede fra naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag tilnærmet det dobbelte av hva utdannede fra humanistiske og estetiske fag gjør.

Tabell 2-26 Gjennomsnittsinntekt blant fulltids sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012

Fagfelt	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hum. es.				238 266	246 320	262 381	245 896	289 628
Media				241 554	247 980	266 202	216 546	269 229
Øk. adm.				273 126	383 174	369 352	338 721	398 948
Tek	385 961	417 555	487 842	539 827	491 178	518 181	530 660	572 516
HS				400 920	382 527	431 418	427 066	440 702
Primær				350 123	291 317	297 690	367 481	375 425
SS	408 295	436 330	482 189	475 289	465 853	507 723	504 853	532 708
Total	393 697	418 110	482 123	452 467	424 851	447 404	468 571	510 369

Figur 2-12 Gjennomsnittsinntekt blant fulltids sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012

I tabell 2-27 og tabell 2-28 skiller vi mellom kjønnene når vi ser på inntekt. Innenfor humanistiske og estetiske fag, mediefag og de økonomiske og administrative fagene har kvinner en høyere

²⁶ Se avsnitt om fagskolekandidatenes tidligere utdanning på side 44.

gjennomsnittsinntekt enn menn. Dette er litt på siden av de generelle trendene i norsk arbeidsliv. Skillene i inntekt mellom menn og kvinner har i Norge ligget på stabile 15 prosent de 20 siste årene.²⁷ Innenfor de resterende fagskolefeltene har menn høyest inntekt.

Tabell 2-27 Gjennomsnittsinntekt blant mannlige fulltids sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012

Fagfelt	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hum. es.				215 805	240 044	271 244	245 787	284 531
Media				235 454	207 268	281 072	241 585	280 641
Øk. adm.				257 326	456 421	456 586	399 412	491 950
Tek	389 138	422 604	493 179	542 406	493 339	520 997	535 733	575 810
HS				511 388	483 679	561 552	530 774	491 513
Primær				350 123		316 001	371 822	410 669
SS	410 388	436 609	483 934	485 687	476 489	551 304	548 850	566 890
Total	396 979	426 403	488 509	493 726	467 735	503 107	520 075	554 539

Tabell 2-28 Gjennomsnittsinntekt blant kvinnelige fulltids sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012

Fagfelt	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hum. es.				247 200	248 738	258 916	245 951	292 627
Media				260 792	329 404	249 548	166 468	189 346
Øk. adm.				279 000	302 885	330 622	321 145	333 378
Tek	340 391	339 614	472 318	417 255	458 139	435 570	500 804	500 804
HS				378 826	373 161	419 887	415 745	435 056
Primær					188 062	276 327		343 118
SS	311 748			237 176	260 295	293 666	307 581	307 581
Total	331 757	315 920	367 517	299 218	311 245	338 721	350 510	380 680

Den siste bakgrunnsvariabelen vi tar med er hvorvidt det er forskjeller mellom dem med norsk bakgrunn og de med innvandrerbakgrunn. Tabell 2-29 og tabell 2-30 viser gjennomsnittsinntekten på tvers av fagfelt for disse to gruppene. Kandidater med innvandrerbakgrunn har høyere lønn enn de med norsk bakgrunn innenfor tre fagfelt: humanistiske- og estetiske fag, samfunns og juridiske fag og de økonomiske og administrative fagene. Det kan tenkes at disse forskjellene egentlig er forskjeller mellom kvinner og menn.²⁸ Vi vet fra tidligere at fagvalgene varierer basert på kjønn og hvorvidt personen har innvandrerbakgrunn.

Tabell 2-29 Gjennomsnittsinntekt blant fulltids sysselsatte med norsk bakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012

Fagfelt	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hum. es.				234 358	244 141	262 226	243 228	288 943
Media				242 866	251 540	267 975	216 546	262 800
Øk. adm.				276 417	382 992	377 583	345 646	401 164
Tek	386 671	417 683	487 469	540 341	494 343	520 311	531 879	574 797
HS				400 920	378 350	427 312	424 215	441 629
Primær				350 123	291 317	297 690	367 481	375 425
SS	408 828	436 247	481 768	473 500	467 818	514 632	506 636	538 429
Total	394 360	419 093	482 143	455 435	427 648	453 481	473 349	515 349

²⁷ Forskjellene er mindre i offentlige sektor enn i privat sektor. Se <https://www.ssb.no/befolkning/nokkeltall/likestilling>

²⁸ Dessverre blir beregningsgrunnlaget for smått til at det kan deles ytterligere på kjønn innad blant personer med innvandrerbakgrunn.

Tabell 2-30 Gjennomsnittsinntekt blant fulltids sysselsatte med innvandrerbakgrunn, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2005-2012

Fagfelt	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hum. es.				294 451	285 278	264 622	271 244	296 057
Media				207 435	211 491	236 655		365 659
Øk. adm.				249 333	384 915	336 663	306 171	383 055
Tek	326 743	409 279	509 353	513 543	377 082	465 973	496 968	487 668
HS					476 927	471 454	464 451	429 632
Primær								
SS		458 399	557 435	528 060	349 923	310 325	425 383	433 537
Total	330 876	361 106	480 853	374 212	366 565	373 961	391 968	416 960

2.6.2 2011- kullet

En av fordelene med registerdata kontra kandidatundersøkelser er muligheten for å følge personer i et lengre tidsløp. Vi skal nå følge opp dette for de kandidatene som ble eksaminert i 2011.²⁹ Tabell 2-31 viser inntektsutviklingen for de kandidatene som ble uteksaminert i 2011. Her ser vi at forskjellene mellom fagfeltene består, selv når avstanden til endt utdanning øker. Vi finner samme mønster som tidligere. De fagfeltene der kobling til arbeidsmarkedet er svak, det vil si de fagfeltene med studiekompetanse som inngangskrav, har gjennomgående en lavere inntekt enn de andre fagfeltene. Mellom 2012 og 2013 var prisstigningen på 2,1 prosent.³⁰ Ut ifra tabellen kan vi da lese at de som er sysselsatte to år etter endt fagskoleutdanning har hatt en høy vekst i sin kjøpekraft. Ut ifra tabellen er det vanskelig å si noe om dette er en reell vekst i inntekt, eller om det er fordi personen i større grad arbeider heltid. Noen kommentarer skal vi likevel komme med. For kandidater fra naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag vet vi at sysselsettingsraten og andelen som arbeider heltid er høye. Vi kan derfor med større sikkerhet si at disse to fagfeltene gir en inntektsøkning som fortsetter selv når avstanden til studiet er blitt to år.³¹

Tabell 2-31 2011-kullet, gjennomsnittslønn blant sysselsatte 1 og 2 år etter utdanning

Fagfelt	1 år (2012)	2 år (2013)	Endring 2012/2013
Hum. es.	195 921	251 314	28,3 %
Media	185 109	241 325	30,4 %
Øk. adm.	304 813	350 086	14,9 %
Tek	530 478	588 568	11,0 %
HS	384 273	402 501	4,7 %
Primær	345 957	338 723	-2,1 %
SS	451 160	528 730	17,2 %
Total	425 307	476 223	12,0 %

2.7 Ny utdanning: hvilke fagfelt kommer de fra og hvilke går de til

I denne delen av rapporten vil vi se nærmere på hvilke fagskolekandidater som er å finne i ny utdanning året etter endt fagskoleutdanning. I foregående avsnitt har vi sett at det finnes personer i materialet vårt som tar mer enn én fagskoleutdanning.³² Når vi ser på de personene som er i gang med en ny utdanning året etter endt fagskoleutdanning har vi derfor valgt å inkludere både fagskoleutdanning, videregående opplæring og høyere utdanning. Vi vil først ta utgangspunkt i det

²⁹ Valget av 2011 kandidatene har sine begrensninger. Vi har kun data på inntekt opp til år 2013. Ved å velge et kull med kandidater fra et tidligere år kunne vi fulgt dem over en lengre tid. Valget av 2011 kandidater er basert på mulighetene for å kunne sammenligne med tidligere kandidatundersøkelser.

³⁰ <https://www.ssb.no/kpi>

³¹ Det skal legges til at vi kun analyserer 2011-kullet og deres to påfølgende år i arbeidsmarkedet. Vi vet ikke om dette gjelder for andre kull da de kan møte andre og forandrede betingelser i arbeidsmarkedet.

³² Se avsnitt om datakilder og identifisering av fagskoleutdanning og fagskolekandidater på side 13.

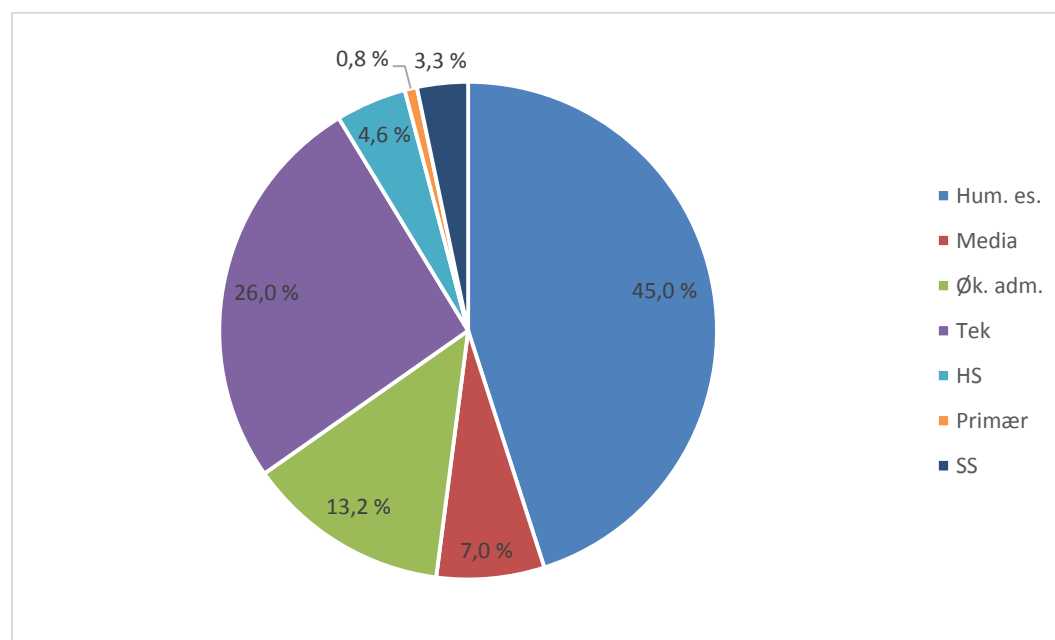
fagfeltet fagskolekandidatene kom fra (opprinnelig fagfelt), før vi ser på hvilke studier de går til (nytt fagfelt).

2.7.1 Opprinnelig fagfelt – hvilket fagfelt kom de ifra?

I de tidligere avsnittene har vi sett at særlig studenter fra de humanistiske og estetiske fag har en høy andel kandidater som er studenter året etter fullført fagskoleutdanning. Denne fagretningen er også veldig populær, spesielt blant kvinner. I tabell 2-32 og figur 2-13 ser vi hvilke fagskoleutdanning de som er i gang med nytt studie opprinnelig kom fra. 45 prosent av dem som er i gang med en ny utdanning året etter fullført fagskoleutdanning kommer fra humanistiske og estetiske fag.

Tabell 2-32 Opprinnelig fagfelt blant kandidater på ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Fagfelt	N	%
Humanistiske og estetiske fag	1 399	45,0 %
Mediefag	219	7,0 %
Økonomiske og administrative fag	409	13,2 %
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	809	26,0 %
Helse- sosial- og idrettsfag	142	4,6 %
Primærnæringsfag	26	0,8 %
Samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag	103	3,3 %
Total	3 107	100,0 %

Figur 2-13 Opprinnelig fagfelt blant kandidater i ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Når vi ser på de fagskoleutdannedes hovedaktivitet ett år etter, ser vi at andelen kvinner som er i gang med ny utdanning er høyere enn antallet menn i gang med nytt studie (tabell 2-33 og 2-34). 53 prosent av dem som studerer året etter er kvinner, 47 prosent er menn. Når vi vet at det totalt er flere menn enn kvinner som tar en fagskoleutdanning, betyr dette at kvinner er overrepresenterte blant dem fagskolekandidatene som studerer året etter.³³ Overgangen til ny utdanning etter endt fagskole henger

³³ Se fordeling av kjønn per fagfelt og fordeling av kjønn for alle fagskolekandidatene.

sammen med hvilket fagfelt kandidaten kommer fra. Kvinner som er i gang med nyt utdanning kommer opprinnelig fra humanistiske og estetiske fag. 61 prosent av nye kvinnelige studenter kommer fra dette fagfeltet. Dette er et fagfelt med svake koblinger til arbeidsmarkedet. Helse- sosial- og idrettsfag er et fagfelt som er veldig populært blant kvinnelige fagskolekandidater. 24 prosent av alle kvinnelige kandidater kommer fra dette fagfeltet. Her eksisterer det sterkere koblinger til arbeidsmarkedet, via fagbaserte opptakskrav og/eller krav om relevant yrkeserfaring. Andelen kvinnelige studenter året etter er da lav fra helse-, sosial- og idrettsfag. For menn finner en noen av de samme mekanismene. Mannlige kandidater fra de humanistiske og estetiske fag er relativt ofte å finne i nytt studie året etter endt fagskoleutdanning.

Tabell 2-35 viser det opprinnelige fagfeltet til kandidater med innvandrerbakgrunn som er igangværende med ny utdanning året etter endt fagskoleutdanning. Overgangen til ny utdanning for dem med innvandrerbakgrunn speiler på et vis gruppens opprinnelige fagfelt. Innledningsvis fikk vi vite at de med innvandrerbakgrunn ofte studerte humanistiske og estetiske fag og økonomiske og administrative fag.³⁴ For dem med innvandrerbakgrunn som er å finne i nyt utdanning året etter, er gjerne det opprinnelige fagfeltet humanistiske og estetiske fag og økonomiske og administrative fag.

Tabell 2-33 Opprinnelig fagfelt og kjønn blant kandidater i ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2013

Fagfelt	Kvinner		Menn		Total	
	N	%	N	%	N	%
Hum. es.	998	60,5 %	401	27,5 %	1 399	45,0 %
Media	96	5,8 %	123	8,4 %	219	7,0 %
Øk. adm.	285	17,3 %	124	8,5 %	409	13,2 %
Tek	47	2,8 %	762	52,3 %	809	26,0 %
HS	132	8,0 %	10	0,7 %	142	4,6 %
Primær	20	1,2 %	6	0,4 %	26	0,8 %
SS	72	4,4 %	31	2,1 %	103	3,3 %
Total	1 650	100,0 %	1 457	100,0 %	3 107	100,0 %

Tabell 2-34 Kjønn og opprinnelig fagfelt blant kandidater i ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Kjønn	Hum. es.	Media	Øk. adm.	Tek	HS	Primær	SS	Total
	N	N	N	N	N	N	N	N
Kvinner	998	96	285	47	132	20	72	1 650
Menn	401	123	124	762	10	6	31	1 457
Total	1 399	219	409	809	142	26	103	3 107
	%	%	%	%	%	%	%	%
Kvinner	71,3 %	43,8 %	69,7 %	5,8 %	93,0 %	76,9 %	69,9 %	53,1 %
Menn	28,7 %	56,2 %	30,3 %	94,2 %	7,0 %	23,1 %	30,1 %	46,9 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

³⁴ Se Tabell 2-6.

Tabell 2-35 Opprinnelig fagfelt og innvandrerbakgrunn blant kandidater i ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Fagfelt	Norsk bakgrunn		Innv. bakgrunn		Total	
	N	%	N	%	N	%
Hum. es.	1 327	45,8 %	72	34,1 %	1 399	45,0 %
Media	201	6,9 %	18	8,5 %	219	7,0 %
Øk. adm.	345	11,9 %	64	30,3 %	409	13,2 %
Tek	766	26,5 %	43	20,4 %	809	26,0 %
HS	130	4,5 %	12	5,7 %	142	4,6 %
Primær	26	0,9 %	0	0,0 %	26	0,8 %
SS	101	3,5 %	2	0,9 %	103	3,3 %
Total	2 896	100,0 %	211	100,0 %	3 107	100,0 %

2.7.2 Nytt fagfelt – hvilken utdanning går de til?

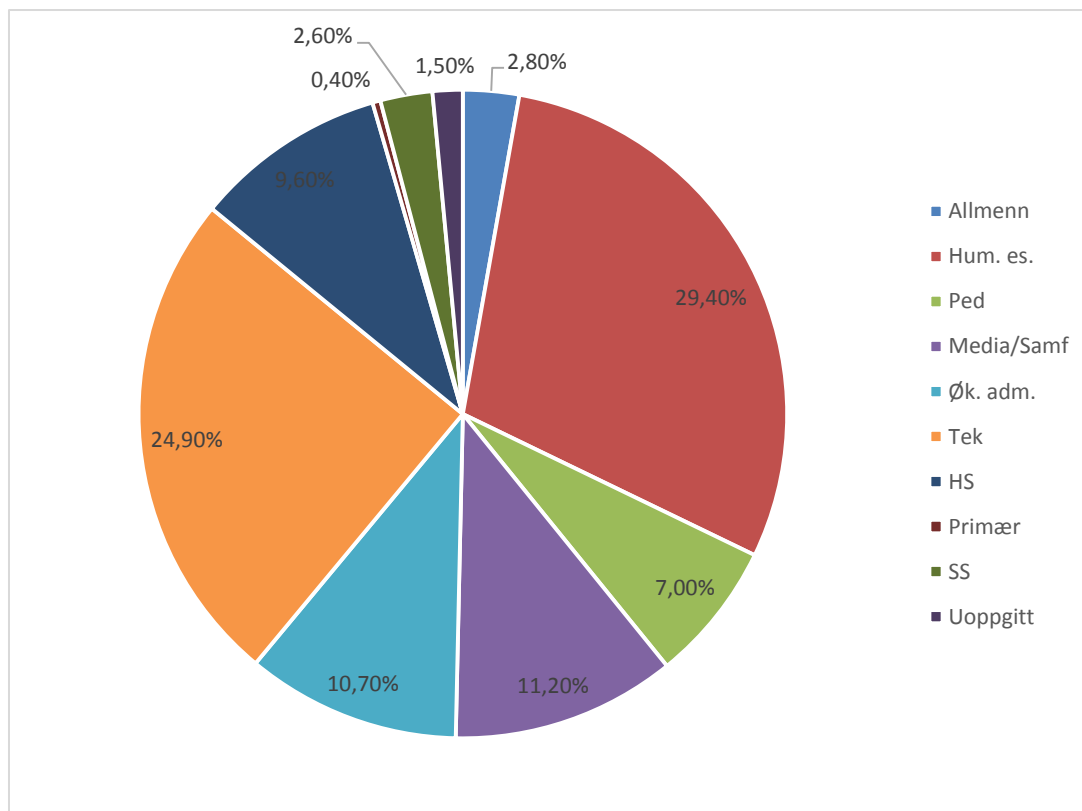
For de fagskolekandidatene som er i gang med ett nytt utdanning året etter går de fleste kandidatene til høyere utdanning. Av de fagskoleutdannede som går i gang med nytt utdanning året etter er hele 76 prosent å finne innenfor høyere utdanning. Samtidig reflekterer det nye valget av utdanning de opprinnelige fagfeltene til kandidatene. De mest populære fagene for dem som starter nytt utdanning er humanistiske og estetiske fag og naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. Se tabell 2-36 for en fordeling over hvilke utdanninger de som begynner på nytt studie går til.

For de kandidatene som går i gang med e videregående opplæring eller fagskole er det to fagfelt som er populære. Disse er humanistiske og estetiske fag og naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. I figur 2-14 kan vi se at 27 prosent av dem som begynner på ny utdanning på samme nivå som fagskoleutdannelsen går til humanistiske og estetiske fag. Samme andel finner vi for naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. Det er også en viss andel som går til allmenne fag, 12 prosent. Trolig er motivet for overgang til de allmenne fag en tilegnelse av studiekompetanse. Den siste gruppen av betydning er andelen som går videre med nytt studie innenfor helse-, sosial- og idrettsfag. Dette fagfeltet tar imot 10 prosent av de nye studentene på samme nivå.

Blant fagskolekandidatene som går til høyere utdanning, det vil si høyskoler og universitetet, finner vi noen av de samme mønstrene. Humanistiske og estetiske fag utgjør sammen med naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag de to mest populære valgene for dem som ønsker ny utdanning. Her er andelen på henholdsvis 30 prosent og 24 prosent. En annen sammenheng som kommer frem er at fagfeltene med svake koblinger til arbeidsmarkedet på fagskolenivå har en relativt høy andel med kandidater som er i gang med ny utdanning på et høyere nivå. Dette gjelder humanistiske og estetiske fag, mediefag og økonomiske og administrative fag.

Tabell 2-36 Nytt fagfelt og nivå blant kandidater i ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Fagfelt	Vgs. eller fagskole		Høyere utdanning		Total	
	N	%	N	%	N	%
Allmenn	88	12,1 %	0	0,0 %	88	2,8 %
Hum. es.	193	26,5 %	721	30,3 %	914	29,4 %
Ped	0	0,0 %	216	9,1 %	216	7,0 %
Media/Samf.	26	3,6 %	321	13,5 %	347	11,2 %
Øk. adm.	65	8,9 %	266	11,2 %	331	10,7 %
Tek	193	26,5 %	581	24,4 %	774	24,9 %
HS	73	10,0 %	224	9,4 %	297	9,6 %
Primær	10	1,4 %	3	0,1 %	13	0,4 %
SS	47	6,5 %	33	1,4 %	80	2,6 %
Uoppgitt	32	4,4 %	15	0,6 %	47	1,5 %
Total	727	100,0 %	2 380	100,0 %	3 107	100,0 %

Figur 2-14 Nytt fagfelt blant kandidater i ny utdanning, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Når vi ser på kjønn og nytt fagfelt finner vi de samme mønstrene som lå i de opprinnelige fagvalgene. Tabell 2-37 og 2-38 viser hvilke fagvalg som tas av menn og kvinner som er i gang med utdanning på henholdsvis videregående nivå og høyere nivå. Litt forenklet kan man si at menn velger naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag og kvinner velger humanistiske fag. Denne forenklingen gjelder uavhengig av om studiet de begynner på er på samme nivå som tidligere eller på høyere nivå.

For personer med innvandrerbakgrunn som er i gang med ny utdanning er det to saker som skal kommenteres. I tabell 2-39 kan vi se at valget av ny utdanning på samme nivå avviker fra valgene til personer uten innvandrerbakgrunn. Fagvalgene til personene med innvandrerbakgrunn på dette nivå ligner mye på de fagområdene personer med innvandrerbakgrunn ble uteksaminert fra. Av dette kan vi huske at de typiske fagfeltene for personer med innvandrerbakgrunn var humanistiske og estetiske fag, økonomiske og administrative fag og naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. Dette er også de mest populære fagfeltene når kandidater med innvandrerbakgrunn begynner på nytt studie året etter endt fagskoleutdanning. Den andre saken som skal kommenteres er kandidater med innvandrerbakgrunns fagvalg når de begynner på ny utdanning på høyere nivå etter endt fagskole. På høyere nivå er forskjellene i fagvalg mellom gruppen med norsk bakgrunn og gruppen med innvandrerbakgrunn blitt mindre enn den opprinnelig var. Når tabell 2-39 sammenlignes med tabell 2-6 kan man se at fagvalgene er blitt likere for disse to gruppene.³⁵

³⁵ Antallet studenter med innvandrerbakgrunn er så lite at det ikke er hensiktsmessig å bryte det ned videre på kjønn.

Tabell 2-37 Nytt fagfelt og kjønn blant kandidater i ny utdanning på videregående nivå, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Fagfelt	Kvinne		Mann		Total	
	N	%	N	%	N	%
Almen	46	12,5 %	42	11,7 %	88	12,1 %
Hum. es.	122	33,2 %	71	19,7 %	193	26,5 %
Media/Samf.	12	3,3 %	14	3,9 %	26	3,6 %
Øk. adm.	40	10,9 %	25	6,9 %	65	8,9 %
Tek	22	6,0 %	171	47,5 %	193	26,5 %
HS	66	18,0 %	7	1,9 %	73	10,0 %
Primær	8	2,2 %	2	0,6 %	10	1,4 %
SS	35	9,5 %	12	3,3 %	47	6,5 %
Uoppgitt	16	4,4 %	16	4,4 %	32	4,4 %
Total	367	100,0 %	360	100,0 %	727	100,0 %

Tabell 2-38 Nytt fagfelt og kjønn blant kandidater i ny utdanning på høyere nivå, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Fagfelt	Kvinne		Mann		Total	
	N	%	N	%	N	%
Hum. es.	479	37,3 %	242	22,1 %	721	30,3 %
Ped	120	9,4 %	96	8,8 %	216	9,1 %
Media/Samf.	198	15,4 %	123	11,2 %	321	13,5 %
Øk. adm.	176	13,7 %	90	8,2 %	266	11,2 %
Tek	89	6,9 %	492	44,8 %	581	24,4 %
HS	202	15,7 %	22	2,0 %	224	9,4 %
Primær	1	0,1 %	2	0,2 %	3	0,1 %
SS	10	0,8 %	23	2,1 %	33	1,4 %
Uoppgitt	8	0,6 %	7	0,6 %	15	0,6 %
Total	1 283	100,0 %	1 097	100,0 %	2 380	100,0 %

Tabell 2-39 Nytt fagfelt og innvandrerbakgrunn blant kandidater i ny utdanning på videregående nivå, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Fagfelt	Norsk bakgrunn		Innvandrerbakgrunn		Total	
	N	%	N	%	N	%
Almen	77	11,6 %	11	17,2 %	88	12,1 %
Hum. es.	183	27,6 %	10	15,6 %	193	26,5 %
Media/Samf.	24	3,6 %	2	3,1 %	26	3,6 %
Øk. adm.	54	8,1 %	11	17,2 %	65	8,9 %
Tek	184	27,8 %	9	14,1 %	193	26,5 %
HS	65	9,8 %	8	12,5 %	73	10,0 %
Primær	10	1,5 %	0	0,0 %	10	1,4 %
SS	47	7,1 %	0	0,0 %	47	6,5 %
Uoppgitt	19	2,9 %	13	20,3 %	32	4,4 %
Total	663	100,0 %	64	100,0 %	727	100,0 %

Tabell 2-40 Nytt fagfelt og innvandrerbakgrunn blant kandidater i ny utdanning på høyere nivå, et år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2013 (2009-2013)

Fagfelt	Norsk bakgrunn		Innvandrerbakgrunn		Total	
	N	%	N	%	N	%
Hum. es.	680	30,5 %	41	27,9 %	721	30,3 %
Ped	207	9,3 %	9	6,1 %	216	9,1 %
Media/Samf.	300	13,4 %	21	14,3 %	321	13,5 %
Øk. adm.	240	10,7 %	26	17,7 %	266	11,2 %
Tek	545	24,4 %	36	24,5 %	581	24,4 %
HS	214	9,6 %	10	6,8 %	224	9,4 %
Primær	3	0,1 %	0	0,0 %	3	0,1 %
SS	32	1,4 %	1	0,7 %	33	1,4 %
Uoppgitt	12	0,5 %	3	2,0 %	15	0,6 %
Total	2 233	100,0 %	147	100,0 %	2 380	100,0 %

I tabell 2-40 ser vi på sammenheng mellom opprinnelig fagfelt blant fagskolekandidatene og nytt fagfelt for de kandidatene som er i gang med høyere utdanning. Vi tar kun utgangspunkt i høyere utdanning siden disse utgjør 76 prosent av alle kandidatene som er å regne som studenter året etter endt fagskoleutdanning. Vi finner en videreføring av fagvalg på fagskolenivå inn i høyere utdanning. Blant de nye studentene fra humanistiske og estetiske fag går 52 prosent til det samme fagfeltet på høyere nivå. Disse sammenhengene finner vi også innenfor de andre fagfeltene. For kandidatene fra helse-, sosial- og idrettsfag er 77 prosent av de kandidatene som er i gang med høyere utdanning å finne innen det samme fagfelt. Innenfor primærnæringsfag og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag er det vanskelig å si noe konkret da det totale antall studenter innen høyere utdanning fra disse fagfeltene er lave.

Tabell 2-41 Nytt fagfelt og opprinnelig fagfelt og blant student i gang med høyere utdanning ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2013

Fagfelt	Hum. es.	Media	Øk. adm.	Tek	HS	Primær	SS	Total
	N	N	N	N	N	N	N	N
Hum. es	601	54	28	32	0	1	5	721
Ped	72	8	26	85	12	7	6	216
Media/Samf	151	92	62	8	1	1	6	321
Øk. adm.	77	10	123	41	0	2	13	266
Tek.	119	19	9	426	3	0	5	581
HS	122	5	29	6	59	2	1	224
Primær	0	0	1	0	0	2	0	3
SS	7	1	6	9	0	1	9	33
Uoppgitt	5	0	0	6	2	1	1	15
Total	1 154	189	284	613	77	17	46	2 380
	%	%	%	%	%	%	%	%
Hum. es	52,1 %	28,6 %	9,9 %	5,2 %	0,0 %	5,9 %	10,9 %	30,3 %
Ped	6,2 %	4,2 %	9,2 %	13,9 %	15,6 %	41,2 %	13,0 %	9,1 %
Media/Samf	13,1 %	48,7 %	21,8 %	1,3 %	1,3 %	5,9 %	13,0 %	13,5 %
Øk. adm.	6,7 %	5,3 %	43,3 %	6,7 %	0,0 %	11,8 %	28,3 %	11,2 %
Tek.	10,3 %	10,1 %	3,2 %	69,5 %	3,9 %	0,0 %	10,9 %	24,4 %
HS	10,6 %	2,6 %	10,2 %	1,0 %	76,6 %	11,8 %	2,2 %	9,4 %
Primær	0,0 %	0,0 %	0,4 %	0,0 %	0,0 %	11,8 %	0,0 %	0,1 %
SS	0,6 %	0,5 %	2,1 %	1,5 %	0,0 %	5,9 %	19,6 %	1,4 %
Uoppgitt	0,4 %	0,0 %	0,0 %	1,0 %	2,6 %	5,9 %	2,2 %	0,6 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

2.8 Oppsummering

En av fordelene ved bruk av registerdata er muligheten til å undersøke rekruttering til og gjennomføring av ulike utdanninger, overgang fra utdanning til arbeidsmarkedet, karrierebaner og avgang fra yrke. Registerdata er godt egnet til å gi et bilde av utviklingen i fagskolene over tid. Funnene vi gjør ved bruk av registerdata bekrefter mange av konklusjonene fra de tidligere kandidatundersøkelsene. Vi har særlig fått bekreftet funn på områder som handler om bakgrunnen til kandidatene innenfor et fagfelt (kjønn, alder og innvandringsbakgrunn) og hva kandidatene fra ulike fagfelt gjør etter endt fagskoleutdanning. Registerdatafunnene bekrefter i stor grad det bildet NIFUs undersøkelser av 2011- og 2012-kullet har tegnet om kandidatenes hovedaktivitet ett år etter endt utdanning, altså hvilke kandidater som kan regnes som sysselsatte, hvorvidt kandidatene arbeider del- eller heltid, hvilke kandidater som begynner på ny utdanning og hvilke utdanning disse kandidatene går til. Slikt sett styrker analysen av registerdataene antagelsen om at kandidatundersøkelser er gode verktøy, til tross for lav svarprosent.

Kort oppsummert bekrefter analysene fra registerdata at det fagfeltet kandidaten uteksamineres fra henger tett sammen med kandidatens kjønn og hvorvidt personen har innvandringsbakgrunn eller ei. Man kan i stor grad si at fagskolefeltet er kjønnsdelt. Menn velger i stor grad tekniske utdanninger som naturvitenskapelige fag, håndverksfag, og tekniske fag og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag. Alene har naturvitenskapelig fag, håndverksfag, og tekniske fag 60 prosent av de mannlige fagskolekandidatene. For kvinner er det tre fagfelt som skiller seg ut: Humanistiske og estetiske fag, økonomiske og administrative fag og helse- sosial- og idrettsfag. Forskjellene mellom personer med innvandringsbakgrunn og personer uten innvandringsbakgrunn er størst innenfor økonomiske og administrative fag og innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. 33 prosent av

kandidater med innvandrerbakgrunn utdannes innenfor økonomiske og administrative fag. Tilsvarende tall innenfor samme fagfelt er på 15 prosent for kandidater med norsk bakgrunn. Det fagskolefeltet som er mest populært blant kandidater med norsk bakgrunn er naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. Omtrent dobbelt så mange med norsk bakgrunn velger denne fagskoleretningen kontra personer med innvandrerbakgrunn. Det skal også legges til at kandidater med innvandringsbakgrunn velger litt mindre kjønnsstradisjonelt enn kandidater uten innvandringsbakgrunn.

Når det kommer til kandidatens hovedaktivitet ett år etter endt utdanning er sysselsettingsraten ganske stabil. For de kandidatene som ble uteksaminert i perioden 2008-2012 er totalt 71 prosent i arbeid året etter endt fagskoleutdanning. Dette tallet ligger litt høyere enn tallene i NIFUs undersøkelse av 2011- og 2012-kullet der andelen yrkesaktive er på henholdsvis 67 og 69 prosent. Videre finner registerdataene at mange kandidater også er registrert igangværende med ny utdanning (19 prosent). Tallene for arbeidsledighet (1 prosent) og dem som regnes som utenfor arbeidsstyrken (8 prosent) er forholdsvis små og stabile for perioden. De største skiftene i hovedaktivitet i tidsperioden har med andel sysselsatte kontra andel igangværende på nytt studie. Selv om andelene som er i arbeid, ledige, studerende eller utenfor arbeidsstyrken avviker litt fra NIFUs kandidatundersøkelser kan man likevel si at disse forskjellene er så små at det store bildet består. De ulike datakildene bekrefter hverandres funn i stor grad.

I de tidligere kandidatundersøkelsene har ikke kandidatenes inntekt vært undersøkt. Gjennom analysene av registerdata har vi nå større kunnskap om dette området. Det er særlig hvilket fagfelt kandidaten uteksamineres fra som forklarer forskjell i inntekt mellom kandidatene. Kandidater fra humanistiske og estetiske fag og mediefag har de laveste inntektene. Litt høyere inntekt enn disse har de som fullfører fra økonomiske og administrative fag og fra primærnæringsfag. Kandidatene fra fagfelt som helse-, sosial- og idrettsfag, samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag og naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag tjener mest. På fagskolefeltene er det kandidatene fra disse tre feltene som tjener mest.

En forklaring til inntektsforskjellene ligger i hvorvidt det allerede eksisterer en kobling til arbeidsmarkedet, gjennom krav om fagbrev eller krav om relevant praksis for opptak på studiet. For disse fagfeltene er inntekten høyere enn for eksempel fagfeltene som er dominert av personer med studiespesialisering. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag er eksempler på studier der studentmassen består av personer med tidligere koblinger til arbeidsmarkedet. Disse har fått bygget ut en tidligere kompetanse. Blant alle fagfeltene har disse to feltene den høyeste inntekten blant sysselsatte året etter utdanning. For fagfeltene som primært har studiespesialisering som inntakskrav, som for eksempel humanistiske og estetiske fag og mediefag, er inntektene lavere. Forskjellene mellom fagfeltene er så store at kandidatene fra naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag nesten har en dobbelt så høy gjennomsnittsinntekt som kandidatene fra humanistiske og estetiske fag.

3. Hvem er fagskolekandidatene?

Fra og med dette kapitlet og videre i rapporten er analysene basert på spørreskjemadata blant kandidater som ble uteksaminert fra en fagskole våren eller høsten 2015. Kapitlet vil gi en oversikt over deres bakgrunn, blant annet hvordan de fordeler seg på ulike utdanningsprogram i videregående opplæring, om de har fullført og hva slags videregående opplæring de eventuelt har fullført. Videre vil vi presentere kandidatenes fordeling etter kjønn, alder og innenfor hvilket fagfelt de tok sin fagskoleutdanning. Til slutt i dette kapitlet vil vi gi en oversikt over kandidatenes familiebakgrunn. Andelen (prosent) det refereres til i tabellene, tilsvarer andelen etter at datamaterialet er vektet, mens antallet observasjoner (n) referer til faktisk (uvektet) antall responser. Analysene bygger i overveiende grad videre på de to tidligere undersøkelsene til fagskolekandidater, og i alle tabeller og figurer er tallmaterialet fra kandidater som fullførte sin fagskoleutdanning i 2011 og 2012 hentet fra disse to rapportene (Caspersen et al., 2012; Waagene & Støren, 2013).

3.1 Utdanning fra videregående opplæring

3.1.1 Hva slags kompetanse har de fra videregående opplæring?

Flertallet av dem som har fullført en fagskoleutdanning i 2015 har fra tidligere yrkeskompetanse med fag-/svennebrev (58 prosent). Av disse har 10 prosent dobbelkompetanse, det vil si at de både har fag-/svennebrev og studiekompetanse. I tillegg har 9 prosent yrkeskompetanse fra skole. Av disse har 3 prosent dobbeltkompetanse, det vil si studiekompetanse i tillegg til en skolebasert yrkeskompetanse fra videregående skole. Til sammen har 67 prosent av kandidatene enten fag-/svennebrev og/eller yrkeskompetanse fra skole, noe som samsvarer godt med Tilstandsrapporten for Fagskoler 2015. Denne viser at 68 prosent ble tatt inn på grunnlag av yrkeskompetanse (Kunnskapsdepartementet, 2016).

I overkant av 42 prosent av kandidatene oppgir at de har studiekompetanse fra videregående skole. Av disse har 29 prosent «kun» studiekompetanse mens 13 prosent har dobbeltkompetanse. I underkant av 4 prosent svarer at de ikke har fullført videregående skole verken med studie- eller yrkeskompetanse, mens 1 prosent har svart at de har kompetanse fra videregående opplæring uten å oppgi hvilken. En oversikt over kandidatenes kompetanse fra videregående opplæring finnes i tabell 3-1.

Tabell 3-1 Type kompetanse fra videregående opplæring. Antall og andel.

	Antall	Andel
Ikke fullført med studie- eller yrkeskompetanse	39	4 %
Kun studiekompetanse	320	29 %
Yrkeskompetanse med fag-/svennebrev	526	48 %
Yrkeskompetanse fra skole	62	6 %
Yrkeskompetanse med fag-/svennebrev og studiekompetanse (dobbeltkompetanse)	113	10 %
Yrkeskompetanse fra skole og studiekompetanse (dobbeltkompetanse)	33	3 %
Fullført, ukjent type kompetanse	14	1 %
Totalt	1107	100 %

Sammenlignet med kandidatundersøkelsen fra 2012 (Waagene & Støren, 2013) har antallet kandidater med «kun» yrkeskompetanse økt fra 40 prosent til 54 mens andelen kandidater med dobbeltkompetanse er redusert fra 19 til 13. Andelen kandidater med «kun» studiekompetanse er redusert fra 32 prosent til 29.

Andelen som ikke har oppgitt hvilken kompetanse de har fullført med er nærmest uendret mens andelen som svarer at de ikke har fullført videregående skole er redusert fra 8 til 4 prosent.

Tilleggsanalyser viser at mer enn dobbelt så stor andel menn som kvinner har svart at de har yrkeskompetanse fra videregående opplæring som basis for deres fagskoleutdanning. Mens 67 prosent av mennene svarer at yrkeskompetanse med fag-/svennebrev og/eller at yrkeskompetanse i skole er deres basiskompetanse, er tilsvarende tall for kvinner 38 prosent. Analysene viser også at nesten dobbelt så stor andel kvinner som menn hadde studiekompetanse da de startet på en fagskoleutdanning. I alt hadde 56 prosent av kvinnene studiekompetanse mens tilsvarende tall for menn var 29 prosent. Andelen kandidater, både kvinner og menn, med «kun» studiekompetanse og dobbeltkompetanse er redusert fra kandidatundersøkelsene i 2011 og 2012, men kjønnsfordelingen i de ulike kompetansegruppene er omtrent som i de forrige undersøkelsene. Av kvinnene hadde 44 prosent «kun» studiekompetanse og 12 prosent hadde dobbeltkompetanse. Tilsvarende tall for menn er 15 og 14 prosent.

Videre har vi sett på hvordan ulike typer kompetanse fordeler seg på ulike fagfelt. Kandidater som har avsluttet en fagskoleutdanning innenfor humanistiske og estetiske fag samt mediefag har i stor grad studiekompetanse (henholdsvis 84 og 86 prosent). De fleste av disse kommer inn på en fagskoleutdanning med studiekompetanse alene. Det motsatte finner vi på naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag hvor det store flertallet (74 prosent) har fag-/svennebrev eller en yrkeskompetanse fra skole som sin basiskompetanse ved inngangen til en fagskoleutdanning. I tillegg har 17 prosent av disse kandidatene dobbeltkompetanse. Det betyr at kun et fåtall innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag har kun studiekompetanse (7 prosent). Også innenfor fagfeltene helse-, sosial- og idrettsfag og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag har mange fag-/svennebrev eller skolebasert yrkeskompetanse som sin basiskompetanse. To av tre innenfor disse to fagfeltene har kun yrkeskompetanse (67 prosent for begge fagfeltene). På økonomiske og administrative fag og primærnæringsfag er andelen med studiekompetanse og/eller yrkeskompetanse mer jevnt fordelt. En oversikt over kandidatenes kompetanse i videregående opplæring og fagfelt i fagskoleutdanning er å finne i tabell 3-2.

Tabell 3-2 Fagfelt i fagskoleutdanning etter kompetanse i videregående opplæring. Antall og andel.

	Hum. es.	Media	Øk. adm.	Tek	HS	Primær	SS	Antall	Fordeling av kompetanse. Andel.
Ikke fullført	5 %	0 %	7 %	2 %	5 %	8 %	0 %	40	4 %
Studiekompetanse	76 %	79 %	38 %	7 %	14 %	15 %	28 %	321	29 %
Fag-/svennebrevbrev	7 %	7 %	32 %	69 %	58 %	23 %	62 %	527	48 %
Yrkeskompetanse	1 %	7 %	7 %	5 %	9 %	15 %	5 %	61	6 %
Fagbrev og studiekompetanse	4 %	7 %	10 %	15 %	11 %	15 %	3 %	114	10 %
Yrkes- og studiekompetanse	4 %	0 %	4 %	2 %	2 %	23 %	3 %	34	3 %
Fullført, ikke oppgitt kompetanse	3 %	0 %	3 %	0 %	1 %	0 %	0 %	13	1 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %		100 %
Totalt antall svar	170	29	224	397	166	13	111	1110	

3.2 Utdanningsprogram i videregående opplæring

Fagskolekandidatene ble stilt spørsmål om hvilket utdanningsprogram/hvilken studieretning de fulgte i videregående opplæring. Hvis de hadde gått på flere, ba vi dem oppgi det de tilbrakte lengst tid på. Personer som har svart at de har dobbelkompetanse (se tabell 3-1) vil da ofte svare et yrkesfaglig utdanningsprogram. I tabell 3-3 og 3-4 kommer det derfor frem en lavere andel som har fulgt utdanningsprogram som gir studiekompetanse enn andelen som faktisk har studiekompetanse.

I tabell 3-4 ser vi på hvordan kandidatene fordeler seg på ulike fagfelt innenfor de ulike fagskoleutdanningene, etter hvilket utdanningsprogram de har sin kompetanse fra i videregående opplæring. En oversikt over dette finnes i kolonnen lengst til høyre. Analysene viser at alle utdanningsprogrammene i videregående skole er representert blant fagskolekandidatene, men at det er et tyngdepunkt rundt fem utdanningsprogram. Disse fem programmene utpeker seg i alle tre kandidatundersøkelsene for fagskoleutdannede, men prosentandelen og rangeringen av hvem som bidrar med flest uteksaminerte fagskolekandidater varierer noe. En oppsummering av prosentandelen for disse fem utdanningsprogrammene i videregående opplæring gis i tabell 3-3.

Tabell 3-3 Utdanningsprogram i videregående opplæring som representerer flest uteksaminerte fagskolekandidatene i 2011, 2012 og 2015. Andel.

	2011	2012	2015
Studiespesialiserende*	26 %	26 %	27 %
Helse- og oppvekstfag	13 %	11 %	18 %
Elektrofag	17 %	19 %	15 %
Bygg- og anleggsteknikk	11 %	11 %	13 %
Teknikk og industriell produksjon	12 %	15 %	12 %

*Dette inkluderer studiespesialisering med musikk, dans og drama samt idrettsfag

Tabell 3-4 viser at det er en klar sammenheng mellom hvilket utdanningsprogram fagskolekandidatene fulgte i videregående opplæring og hvilket fagfelt de har fullført fagskoleutdanning i. Som i de to tidligere rapportene (Caspersen et al., 2012; Waagene & Støren, 2013) er det gjort tillempninger i forhold til kodeverket i SSBs utdanningsstandard når vi omtaler de ulike faggruppene.

Kandidater som har tatt studiespesialisering i videregående skole er overrepresentert på humanistiske og estetiske fag (34 prosent). Det samme gjelder studenter som tidligere har fullført utdanningsprogrammene musikk, dans og drama, design og håndverksfag og medier og kommunikasjon hvor henholdsvis 50, 47 og 47 prosent av kandidatene har sin basiskompetanse. Kandidater som har fullført studiespesialisering og design og håndverksfag er i tillegg overrepresentert på økonomiske og administrative fag med en prosentandel på henholdsvis 25 og 28.

Vel to av tre elever med bakgrunn fra helse- og oppvekstfag i videregående skole velger en fagskoleutdanning innenfor helse-, sosial- og idrettsfag (63 prosent). Den øvrige andelen av fagskolekandidater med denne bakgrunnen velger i hovedsak økonomiske og administrative fag (28 prosent).

Elever fra de teknologiske fagene i videregående skole, representert ved elektrofag, bygg- og anleggsteknikk og teknikk og industriell produksjon, er overrepresentert på fagskoleutdanning innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. Innenfor disse fagskoletilbudene finner vi 84 prosent av elevene med basiskompetanse fra elektrofag. Tilsvarende tall fra elever med basiskompetanse i bygg- og anleggsteknikk og teknikk og industriell produksjon er 73 og 66 prosent. Den øvrige andelen kandidater fra de teknologiske fagene i videregående opplæring finner vi

hovedsakelig innenfor samferdsel- og sikkerhetsfag og innenfor økonomiske og administrative fag. I tillegg til de teknologiske fagene tar tidligere elever fra samtlige utdanningsprogram i videregående skole ulike fagskoletilbud innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, noe som også gjelder for økonomiske og administrative fag. Disse to fagfeltene er de eneste i denne undersøkelsen hvor kandidater fra alle program i videregående skole er representert, dog noen med svært få.

Ettersom få kandidater med bakgrunn innenfor idrettsfag, naturbruk og restaurant og matfag har svart på denne undersøkelsen (n=18, 26 og 16), velger vi her ikke å kommentere prosentfordelingen av deres valg av fagskoletilbud. Vi vil allikevel påpeke at svarene de gir samsvarer godt med resultatene fra de to forrige undersøkelsene av fagskoleutdannede (Caspersen et al., 2012; Waagene & Støren, 2013).

Tabell 3-4 Fagfelt i fagskoleutdanning etter utdanningsprogram i videregående opplæring. Antall og andel.

	Hum. es.	Media	Øk. adm.	Tek	HS	Primær	SS	Antall	Andel	Fordeling av utdanningsprogram. Andel.
Studiespesialisering *	34 %	5 %	25 %	15 %	10 %	1 %	11 %	245	100 %	23 %
Idrettsfag	11 %	28 %	17 %	39 %	6 %	0 %	0 %	18	100 %	2 %
Musikk, dans og drama	50 %	8 %	12 %	4 %	4 %	4 %	19 %	26	100 %	2 %
Medier og kommunikasjon	47 %	23 %	20 %	10 %	0 %	0 %	0 %	30	100 %	3 %
Helse- og oppvekstfag	5 %	0 %	29 %	1 %	63 %	0 %	3 %	187	100 %	18 %
Design og håndverksfag	47 %	0 %	28 %	11 %	8 %	0 %	6 %	53	100 %	5 %
Naturbruk	4 %	0 %	23 %	19 %	4 %	15 %	35 %	26	100 %	2 %
Restaurant- og matfag	0 %	0 %	50 %	38 %	6 %	0 %	6 %	16	100 %	2 %
Elektrofag	1 %	0 %	3 %	84 %	1 %	1 %	11 %	156	100 %	15 %
Bygg- og anleggsteknikk	2 %	2 %	15 %	73 %	2 %	2 %	5 %	135	100 %	13 %
Teknikk og industriell produksjon	2 %	2 %	5 %	66 %	1 %	0 %	25 %	131	100 %	12 %
Service og samferdsel	23 %	0 %	49 %	10 %	5 %	3 %	10 %	39	100 %	4 %
Totalt	15 %	3 %	19 %	36 %	15 %	1 %	11 %		100 %	100 %
Totalt antall svar	162	29	205	386	157	12	11	1062		

* Studiespesialisering med diverse programområder for realfag, formgivingsfag og språk, samfunnsfag og økonomi / Allmenne, økonomiske og administrative fag

3.3 Kjønn- og aldersfordeling

Fordelingen av kvinner og menn som har fullført en fagskoleutdanning kan se ut til å ha endret seg noe de siste årene. Det er fortsatt en større andel menn enn kvinner som fullfører en slik utdanning, men det kan se ut for at andelen kvinner øker og nærmer seg andelen menn. Andelen kvinner og menn i kandidatundersøkelsene for fagskoler i 2015 er henholdsvis 48 og 52 prosent mens tilsvarende tall for kandidatundersøkelsene for fagskoler i 2011 og 2012 var henholdsvis 42 og 41 for kvinner og 58 og 59 for menn (tabell 3-5). Det er verdt å merke seg at prosentandelene fra og med kapittel tre er vektet med utgangspunkt i fagfelt. I tillegg har vi en god del som svarte i spørreundersøkelsen at de ikke tok en fagskoleutdanning i 2015. Disse er tatt ut fra de videre analysene. Dette er grunner til at fordelingen mellom kjønn er litt endret i forhold til kjønnsfordelingen presentert innledningsvis i kapittel 1.

Tabell 3-5 Fagskolekandidater våren 2011, våren 2012 og våren/høsten 2015 etter kjønn. Andel.

	2011	2012	2015
Kvinner	42 %	41 %	48 %
Menn	58 %	59 %	52 %
Totalt antall svar	1279	1580	1137

En av grunnene til at andelen kvinner som fullførte en fagskoleutdanning har økt kan være de mange studietilbudene som er blitt etablert innenfor helse- og sosialfag de senere årene. Videreutdanning gjennom fagskoler for fagarbeidere innenfor helse, omsorg og oppvekst er forholdsvis nytt. De første videreutdanningstilbudene i helse- og sosialfag ble godkjent av NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanning) i 2005 (Høst, 2010). Etter den tid har 264 tilbud blitt opprettet. Bare fra 2014 til 2015 ble det etablert 64 nye studietilbud innenfor helse-, sosial- og idrettsfag (Kunnskapsdepartementet, 2016). Majoriteten av kandidater innenfor dette fagfeltet er kvinner.

En skal heller ikke se bort fra at kvinner innenfor fagskoleutdanningene viser større gjennomføringsevne sammenlignet med menn. Både innenfor videregående opplæring og innenfor høyskole og universitet er det velkjent at kvinner fullfører påbegynte studier i større grad enn menn, og at dette er et mønster som har vedvart over tid (SSB, 2016a, 2016b). Det er liten grunn til å tro at dette mønsteret er særlig annerledes for fagskoleutdanning, som for øvrig ser ut for å ha lavere gjennomføringsprosent enn videregående opplæring. Tilstandsrapporten for fagskoler fra 2015 viser at gjennomsnittlig fullføring på normert tid for fagskolestudenter i opptakskullene 2011, 2012 og 2013 var henholdsvis 54, 53 og 47 prosent (Kunnskapsdepartementet, 2016).

Videre har vi sett på kandidatenes alder. I underkant av halvparten av de som fullførte en fagskoleutdanning i 2015 var i aldersgruppen 21-30 år (48 prosent). Tilsvarende tall for kandidatundersøkelsen i 2012 var 47 prosent for aldersgruppen 22-30 år. Ellers var det en forholdsvis jevn fordeling i alder på kandidater som fullfører i aldersgruppen 31-50 år. Fra femtiårsalderen er antallet synkende. Færrest kandidater finner vi i gruppen kandidater 20 år og yngre, noe som er naturlig i og med at de aller fleste ungdommer er minimum 19 år når de avslutter videregående opplæring. Det ser ut for at fagskoleutdanning er et utdanningstilbud som tiltrekker seg potensielle studenter i alle aldre med en topp i tyveårene. En oversikt over fullførte kandidater etter alder finnes i tabell 3-6.

Tabell 3-6 Fagskolekandidater 2015 etter alder. Antall og andel.

Aldersgruppe	Antall	Andel
Inntil 21 år	11	1 %
21- 30 år	541	48 %
31-40 år	230	20 %
41- 50 år	234	21 %
Eldre enn 50 år	115	10 %
Totalt	1131	100 %

Vi skal nå se på hvordan de som fullførte en fagskoleutdanning i 2015 fordeler seg på ulike fagfelt i fagskoleutdanningene (tabell 3-7). Vi har i spørreskjemaet presisert at alle tall representerer normert omfang på fulltid, men at kandidatene kan ha tatt utdanningen på fulltid eller deltid. Fagfeltet som klart har flest registrerte studenter, og hvor flest studenter fullfører en fagskoleutdanning er innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag eller tekniske fag (Kunnskapsdepartementet, 2016). Blant dem som svarte på undersøkelsen i 2015 utgjorde dette fagfeltet 35 prosent av alle fullførte fagskolekandidater. I 2011 og 2012 utgjorde denne gruppa henholdsvis 39 og 40 prosent.

Ellers ser vi at det er en jevn nedgang i humanistiske og estetiske fag, fra 23 prosent i 2011 til 15 prosent i 2015, og en økning i økonomiske og administrative fag 8 prosent i 2011 til 20 prosent i 2015. Andelen kandidater på helse-, sosial- og idrettsfag er i 2011 og 2015 forholdsvis like. Ut over dette ser vi små endringer.

Tabell 3-7 Fagskolekandidater 2011, 2012 og 2015 etter fagfelt i fagskoleutdanning. Andel.

	2011	2012	2015
Humanistiske og estetiske fag	23 %	19 %	15 %
Mediefag	3 %	4 %	3 %
Økonomiske og administrative fag	8 %	18 %	20 %
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	39 %	40 %	35 %
Helse-, sosial- og idrettsfag	16 %	10 %	15 %
Primærnæringsfag	0 %	1 %	1 %
Samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag	9 %	10 %	10 %
Totalt antall svar	1283	1585	1133

I tabell 3-8 presenterer vi en oversikt over hvordan fagskolekandidatene fordeler seg etter normert varighet på utdanningen. Tabellen viser at andelen kandidater som har fullført et fagskoletilbud med varighet på et halvt år har økt fra 2 til 13 prosent i tidsperioden fra 2011 til 2015. Tilsvarende har kandidater som har fullført utdanninger med ett års varighet økt fra 19 til 28 prosent i samme tidsperiode. Andelen kandidater som har tatt de lengste utdanningene på 2 år eller mer har gått ned. I 2011 fullførte nesten to av tre kandidater en utdanning med to års varighet (74 prosent) mens i 2015 er dette redusert til nærmere halvparten (54 prosent). Det kan se ut for at en større andel av fagskolekandidatene nå tar kortere fagutdanninger enn hva situasjonen var for noen år tilbake. Dette kan skyldes at det er blitt flere studietilbud for de korte utdanningene, eller at sammensetningen av fagskolekandidater med hensyn til fagfelt har endret seg de fem siste årene. Sett sammen med endringene i andelen fullførte kandidater på ulike fagområder, slik det ble presentert i tabell 3-7, ser det ut til å være en dreining som særlig går bort fra humanistiske og estetiske fag og samtidig mot kortere fagskoleutdanninger.

Tabell 3-8 Fagskolekandidater 2011, 2012 og 2015, etter normert varighet på utdanningen. Andel.

Varighet (normert)	2011	2012	2015
Ca. et halvt år	2 %	8 %	13 %
Ca. et år	19 %	27 %	28 %
Ca. ett og et halvt år	5 %	5 %	5 %
Ca. to år eller mer	74 %	61 %	54 %
Totalt antall svar	1252	1580	1119

3.4 Kvinnelige og mannlige fagskolekandidater etter fagfelt og alder

3.4.1 Ulikheter mellom fag

Begge de to tidligere kandidatundersøkelsene blant fagskoleutdannede peker på at de ulike fagfeltene innenfor fagskoleutdanningene bærer preg av sterk kjønnsdeling (Caspersen et al., 2012; Waagene & Støren, 2013). Tallene i denne undersøkelsen forsterker dette bildet. I tabell 3-9 presenteres en oversikt over fordelingen av kvinner og menn innenfor hvert fagfelt for dem som har fullført en fagskoleutdanning i 2012 og 2015. I begge disse årene var ni av ti kandidater innenfor fagfeltet helse-, sosial- og idrettsfag kvinner (91 og 92 prosent). Innenfor humanistiske og estetiske fag, økonomiske og administrative fag og primærnæringsfag var kvinneandelen også svært høy, mellom 73 og 81 prosent. Tilsvarende er andelen menn svært høy innenfor naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag (96 og 94 prosent) og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag (88 og 80 prosent). I tillegg var fagfeltet mediefag i undersøkelsen fra 2012 overrepresentert av menn med 70 prosent, men siden antallet kandidater som representerer denne kategorien kun var 30 er tallene svært usikre. Det samme gjelder primærnæringsfag både for 2012- og 2015-undersøkelsene.

Tabell 3-9 Fordeling av fagskoleutdannede kvinner og menn i 2012 og 2015 innenfor ulike fagfelt. Andel og antall.

	2012				2015			
	Kvinner	Menn	Andel	Antall	Kvinner	Menn	Andel	Antall
Humanistiske og estetiske fag	74 %	26 %	100 %	199	73 %	27 %	100 %	176
Mediefag	30 %	70 %	100 %	30	56 %	44 %	100 %	32
Økonomiske og administrative fag	78 %	22 %	100 %	252	81 %	19 %	100 %	229
Naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag	4 %	96 %	100 %	737	6 %	94 %	100 %	403
Helse-, sosial- og idrettsfag	91 %	9 %	100 %	218	92 %	8 %	100 %	166
Primærnæringsfag	78 %	22 %	100 %	10	64 %	36 %	100 %	11
Samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag	12 %	88 %	100 %	131	20 %	80 %	100 %	113
Totalt	41 %	59 %	100 %	1577	48 %	52 %	100 %	1130

Tabell 3-10 gir en oversikt over hvordan kvinner og menn fordeler seg mellom ulike fagfelt. De kvinnelige fagskolekandidatene som fullførte i 2015 fordeler seg hovedsakelig på tre fagfelt: økonomiske og administrative fag (34 prosent), helse-, sosial- og idrettsfag (29 prosent) og humanistiske fag (24 prosent). De resterende prosentene er jevnt fordelt på de øvrige fagfeltene med få prosent. Disse tre fagfeltene har over tid vært overrepresentert av kvinner (jfr. tabell 2-4 Fagfelt blant menn og kvinner, 2008-2013).

Nesten to tredjedeler av de mannlige fagskolekandidatene fra 2015 går på naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag (64 prosent). En ikke ubetydelig andel har fullført en utdanning innenfor samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag (15 prosent), mens økonomiske og administrative fag og humanistiske og estetiske fag utgjør henholdsvis 7 og 8 prosent. Sammenlignes denne prosentfordelingen med fullførte kandidater fra 2012 er det lite som har endret seg. Vi finner en noe mindre andel kvinner som tar humanistiske og estetiske fag og flere som tar helse-, sosial- og idrettsfag. For menn er andel tilnærmet uendret fra 2012 til 2015. Mønsteret støttes av registerdataene presentert i tabell 2-4.

Tabell 3-10 Fordeling av fagskoleutdannede kvinner og menn i 2012 og 2015 på ulike fagfelt. Andel.

	2012			2015		
	Kvinner	Menn	Antall	Kvinner	Menn	Antall
Humanistiske og estetiske fag	34 %	8 %	199	24 %	8 %	176
Mediefag	3 %	4 %	30	3 %	2 %	32
Økonomiske og administrative fag	33 %	6 %	252	34 %	7 %	229
Naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag	4 %	64 %	737	4 %	64 %	403
Helse-, sosial- og idrettsfag	21 %	1 %	218	29 %	2 %	166
Primærnæringsfag	1 %	0 %	10	1 %	1 %	11
Samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag	3 %	15 %	131	4 %	15 %	113
	100 %	100 %		100 %	100 %	
Totalt antall svar	612	968	1577	539	591	1130

3.4.2 Hvor gamle var kvinnene og mennene som fullførte en fagskoleutdanning?

Kvinner og menn fordeler seg forholdsvis likt med hensyn til alder (tabell 3-11), men kvinner er i gjennomsnitt litt eldre og har litt større aldersspredning (kvinner 35,9 år versus menn 32,7 år). Mens 10 prosent av kvinnene er yngre enn 22 år gjelder dette for kun 3 prosent av mennene. På den andre enden av aldersstigen er 39 prosent av kvinnene eldre enn 40 år mens dette gjelder for 23 prosent av mennene. Både kandidatundersøkelsene fra 2011, 2012 og 2015 viser at nesten halvparten av fagskolekandidatene er i tyveårene (se også tabell 3-6). I tabell 3-11 er alder kodet i samme alderskategorier som de i de to tidligere undersøkelsene for lettere å kunne sammenligne alder på fagskolekandidatene over tid. Til tross for at det ikke er store endringer kan vi se en liten økning i alder for begge kjønn fra 2011 til 2015 for dem som har svart på årets undersøkelse.

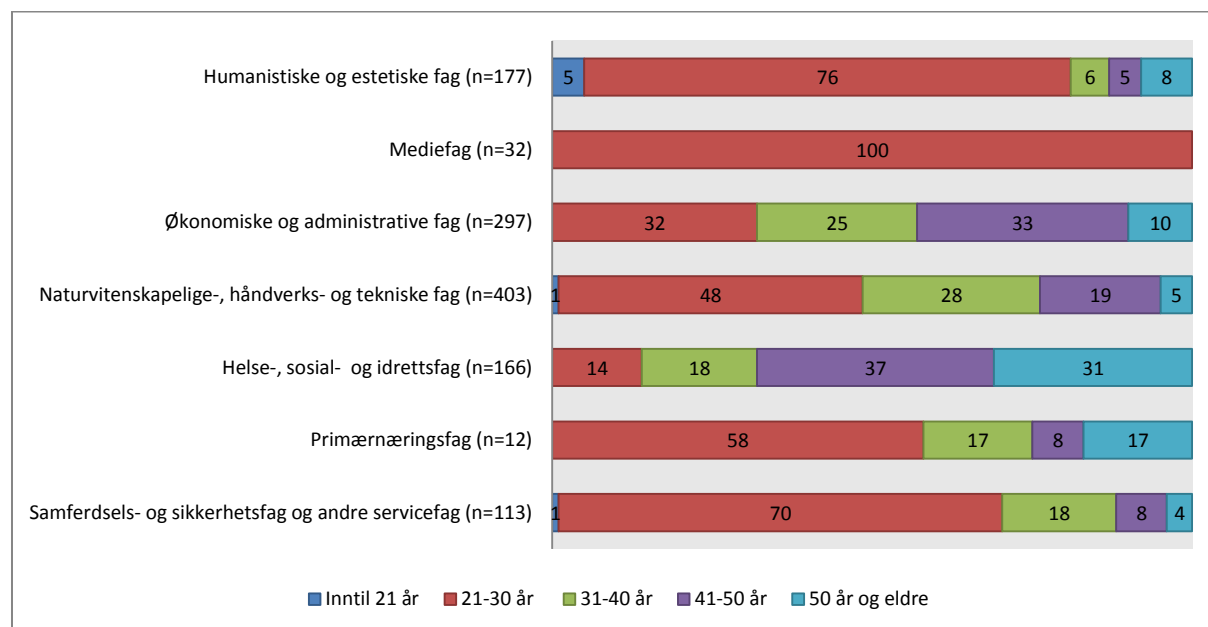
Tabell 3-11 Kvinner og menn etter aldersgruppe. Andel.

Aldersgruppe	2011		2012		2015	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Inntil 22 år	13 %	5 %	13 %	5 %	10 %	3 %
22-30 år	35 %	55 %	42 %	51 %	35 %	50 %
31-40 år	17 %	20 %	18 %	20 %	16 %	24 %
Eldre enn 40 år	36 %	20 %	28 %	25 %	40 %	23 %
Gjennomsnitt					35,9	32,7
Std. Avvik					12,3	9,9
Totalt antall svar	498	781	612	966	540	591

Det er imidlertid verdt å merke seg at registerdata for tidsrommet 2008-2013 presentert i kapittel 2 viser en gjennomsnittsalder på 30,3 år, hvorav gjennomsnittsalderen for kvinner er 31,4 år og menn 30,3 år. Registerdataene viser også at kandidater på økonomiske og administrative fag har en gjennomsnittsalder på 33,4 år mens humanistiske og estetiske fag har gjennomsnittsalder 25,1 år (se tabell 2-5). Ut fra analyser over andelen kandidater innenfor ulike fagfelt i 2011, 2012 og 2015 presentert i tabell 3-7 ser vi en økning i andelen kandidater innenfor økonomiske og administrative fag og en nedgang i andelen kandidater innenfor humanistiske og estetiske fag. Dette kan være en av forklaringene på en liten økning i alder fra 2011 til 2015.

3.4.3 Fagfelt og alder

I figur 3-1 presenteres aldersfordelingen innenfor hver fagfelt. Mediefag, humanistiske og estetiske fag samt samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag skiller seg ut ved å ha mange yngre fagskolekandidater. Innenfor mediefag er alle i aldersgruppen 21-30 år, mens innenfor humanistiske og estetiske fag samt samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag er andelen som er yngre enn 30 år henholdsvis 82 og 70 prosent.

Figur 3-1 Aldersfordeling innenfor hvert fagfelt

Helse-, sosial- og idrettsfag skiller seg ut ved å ha en stor andel godt voksne kandidater. Hele 68 prosent av dem som har tatt en fagskoleutdanning innenfor dette fagfeltet er eldre enn 40 år. Av disse er nesten halvparten over 50 år (31 prosent). Andelen godt voksne kandidater er også høyere på

økonomiske og administrative fag enn på de andre fagfeltene. Det er en klar sammenheng mellom alder, fagfelt og hvilket utdanningsprogram kandidatene rekrutteres fra i videregående opplæring. Tabell 3-4, som er presentert tidligere i dette kapitlet, viser at kvinner fra helse- og oppvekstfag i videregående skole velger økonomiske og administrative fag i tillegg til helse-, sosial- og idrettsfag mens elever fra idrettsfag og medier og kommunikasjon i videregående skole velger fagskoletilbud innenfor mediefag. Vi velger derfor å presentere en oversikt over utdanningsprogram i videregående opplæring og kandidatens alder (tabell 3-12) som underbygger disse sammenhengene.

Tabell 3-12 Kandidatenes alder etter utdanningsprogram i videregående opplæring. Andel.

	Inntil 21 år	21-30 år	31-40 år	41- 50 år	Eldre enn 50 år	Gjennomsnitt	Std. avvik	Antall
Studiespesialisering *	2 %	50 %	19 %	18 %	11 %	33,6	12,0	244
Idrettsfag	0 %	71 %	18 %	6 %	6 %	28,7	9,0	17
Musikk, dans og drama	11 %	78 %	0 %	7 %	4 %	27,1	8,6	27
Medier og kommunikasjon	0 %	97 %	0 %	3 %	0 %	22,8	3,8	31
Helse- og oppvekstfag	0 %	21 %	20 %	37 %	22 %	41,6	10,5	187
Design og håndverksfag	0 %	60 %	21 %	14 %	6 %	31,9	10,0	52
Naturbruk	4 %	44 %	36 %	8 %	8 %	32,5	9,8	25
Restaurant- og matfag	0 %	35 %	41 %	24 %	0 %	34,2	6,9	17
Elektrofag	0 %	49 %	30 %	17 %	4 %	32,8	8,8	156
Bygg- og anleggsteknikk	0 %	54 %	23 %	20 %	3 %	32,6	8,7	134
Teknikk og industriell produksjon	0 %	59 %	19 %	17 %	5 %	31,7	10,4	130
Service og samferdsel	5 %	44 %	8 %	26 %	18 %	36,3	12,3	39
Totalt	1	48	21	21	9	34,0	11,0	1059

* Studiespesialisering med diverse programområder for realfag, formgivingsfag og språk, samfunnsfag og økonomi / Allmenne, økonomiske og administrative fag

3.5 Tidligere arbeidserfaring og utdanning

Det er flere spørsmål i undersøkelsen som belyser kandidatenes arbeidserfaring og arbeidssituasjon før de gikk inn i fagskoleutdanningene. For å redusere antall spørsmål i spørreskjemaet sammenlignet med tidligere undersøkelser ble det ikke stilt et direkte spørsmål om kandidatene hadde hatt inntektsgivende arbeid rett før utdanningen (slik det ble gjort tidligere). Bakgrunnen for dette er at mange spørsmål inneholder informasjon som impliserer at kandidatene var i arbeid rett før oppstart av fagskoleutdanningen. For eksempel har alle som har svart på spørsmål om arbeidsoppgaver og arbeidsbetingelser i referanseuka blitt bedt om å vurdere disse i forhold til den jobben de hadde *rett før* de begynte på fagskoleutdanning. At de i det hele tatt har svart på dette spørsmålet indikerer at de hadde en jobb rett før. Tilsvarende indikasjon finner vi på spørsmålene om de fortsatte i jobben de hadde før fagskoleutdanningen, om de fortsatte i jobben de hadde fra før, om de fikk økonomisk støtte fra arbeidsgiver, om de tok utdanningen som følge av pålegg eller ønske fra arbeidsgiver, om de ble oppmuntret av arbeidsgiver eller om de ble kjent med utdanningen gjennom arbeidsgiver. Dersom kandidatene har oppgitt ett av alternativene ovenfor har vi registrert dem som i jobb rett før fagskoleutdanningen. Resultatene er presentert i tabell 3-13.

Tabell 3-13 Andelen fagskolekandidater som har hatt inntektsgivende arbeid rett før fagskoleutdanningen. Andel.

	Menn	Kvinner	Alle
Prosentandel som har svart ja på ett eller flere indikatorspørsmål	73 %	76 %	74 %
Totalt antall svar	540	591	1131

Sammenligner vi med tidligere kandidatundersøkelser er andelen i arbeid rett før klart lavere. For kandidatene våren 2012 var andelen 85 prosent, mens den i 2011 var 87 prosent for menn og 82 prosent for kvinner. Noe av årsaken ligger nok i fremgangsmåten for å fremskaffe informasjonen (direkte spørsmål vs. indirekte koding), og utfordringen med den indirekte fremgangsmåten er at den er sårbar for at respondentene ikke svarer på alle spørsmål i undersøkelsen. Men vi kan heller ikke utelukke en reell endring som i alle fall en delvis forklaring. Dette understøttes til en viss grad av endringene i sammensetningen av kandidatene med tanke på fagfelt og kjønn, noe som indikerer at tilstrømmingen til fagskoleutdanningene er i en viss endring.

3.5.1 Tidligere arbeidserfaring- forskjeller etter fagfelt?

Kandidatundersøkelsene fra 2011 og 2012 peker på at det er forskjeller i hvorvidt kandidater hadde vært i inntektsgivende arbeid rett før studiestart ut fra hvilket fagfelt deres kompetanse var knyttet til. I undersøkelsene pekes det spesielt på at mediefag skilte seg ut. Særlig var dette i 2012-undersøkelsen hvor kun 39 prosent av kandidatene hadde vært i inntektsgivende arbeid rett før studiestart (Waagene & Støren, 2013). Resultater fra kandidatundersøkelsen for 2015-kullet viser samme tendenser, selv om det er viktig å understreke at få kandidater innenfor dette fagfeltet har svart på spørsmålet. Derimot er det langt flere som har svart på vegne av humanistiske og estetiske fag, og også her var det en lav andel kandidater som var i inntektsgivende arbeid rett før studiestart (46 prosent for kvinner og 47 prosent for menn). På motsatt side var omtrent samtlige kandidater, både kvinner og menn, innenfor helse-, sosial- og idrettsfag i lønnet arbeid rett før fagskoleutdanningen tok til (95 og 100 prosent). Menn innenfor økonomiske og administrative fag og naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag var også i hovedsak tilknyttet arbeidslivet (91 og 81 prosent), mens kvinner i disse fagfeltene lå noe under prosentandelen for menn (73 og 70 prosent). En oversikt over kvinner og menns arbeidssituasjon rett før fagskoleutdanningen presenteres i tabell 3-14.

Tabell 3-14 Andelen fagskolekandidater som har hatt inntektsgivende arbeid rett før fagskoleutdanningen. Etter kjønn og fagfelt. Andel.

	Kvinner	Menn	Totalt	Antall
Humanistiske og estetiske fag	46 %	47 %	46 %	175
Mediefag	50 %	15 %	36 %	31
Økonomiske og administrative fag	73 %	91 %	77 %	228
Naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag	70 %	81 %	80 %	404
Helse-, sosial- og idrettsfag	95 %	100 %	95 %	166
Primærnæringsfag	88 %	100 %	91 %	11
Samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag	67 %	67 %	66 %	113
Totalt (n=100 %)	72 %	76 %	74 %	1128

For å nansere dette bildet ytterligere valgte vi å se nærmere på kandidatenes alder (tabell 3-15). Naturlig nok er det blant de yngste fagskolekandidatene at arbeidstilknytningen var svakest. Mens andelen kandidater som var i lønnet arbeid er forholdsvis stabil fra 30 års alderen (ligger mellom 82-88 prosent), er arbeidstilknytningen for dem under 20 år betydelig lavere (46 prosent). For kandidater i aldersspennet 21-30 var 63 prosent av kandidatene i inntektsgivende arbeid i tiden rett før studiestart.

Tabell 3-15 Andelen fagskolekandidater som har hatt inntektsgivende arbeid rett før fagskoleutdanningen, etter alder.

Aldersgruppe	Antall	Andel
Inntil 21 år	11	46 %
21-30 år	541	63 %
31-40 år	230	82 %
41- 50 år	234	88 %
Eldre enn 50 år	115	84 %
Totalt antall svar	1131	100 %

Tidligere i dette kapittelet (figur 3-1) ble aldersfordelingen innenfor hver fagfelt presentert. Innenfor mediefag er alle i aldersgruppen 21-30 år, mens innenfor humanistiske og estetiske fag er andelen som er yngre enn 30 år 82 prosent.

3.6 Familiebakgrunn

Kandidatene ble bedt om å oppgi foreldrenes utdanningsnivå. I de to foregående rapportene er utdanningsnivået til kandidatens foreldre sammenlignet med utdanningsnivået til høyere grads kandidater (uteksaminert våren 2011 og våren 2012). Disse rapportene viser betydelige forskjeller. Høyere grads kandidater har i langt større grad foreldre (både mor og far) med utdanning på høgskole- og universitetsnivå mens fagskoleutdannede har i langt større grad foreldre med grunnskole/realsskole/framhaldsskole/folkeskole som høyeste fullførte utdanning. I tillegg har fagskoleutdannede en betydelig andel kandidater som har foreldre med fagskoleutdanning, noe som også påpekes i de to andre rapportene (Caspersen et al., 2012; Waagene & Støren, 2013). Av kandidater som fullførte i 2015 har 11 prosent fedre og 6 prosent mødre som har fullført en fagskoleutdanning. Blant høyere grads kandidater er ikke dette med som et svaralternativ i undersøkelsen, og derfor ikke mulig å sammenligne.

Kandidatundersøkelsen for høyere grads kandidater for 2015 presenterer ikke tall for foreldrenes utdanningsnivå (Støren, Salvanes, Reymert, Arnesen & Wiers-Jenssen, 2016). Vi velger derfor å gjengi tallene for høyere grads kandidater fra 2012 i tabell 3-16 (Waagene & Støren, 2013).

Foruten å vise at forskjellene mellom utdanningen til fagskolekandidaters foreldre sammenlignet med høyere grads kandidater vedvarer, viser tabellen at utdanningsnivået til fagskolekandidaters foreldre er forholdsvis lik tallene presentert i de to foregående undersøkelsene, og at det dermed er en stabilitet i rekrutteringen etter sosial bakgrunn. Endringen fra 2012 til 2015 er i større grad knyttet til hvor de går enn hvem de er, selv om det er visse endringer i alders- og kjønns sammensetning.

Tabell 3-16 Foreldrenes utdanningsnivå. Fagskolekandidater 2011, 2012 og 2015. Andel.

	Mors utdanning				Fars utdanning			
	Fagskole- Kandidater			Høyere grads kandidater	Fagskole- kandidater			Høyere grads kandidater
	2011	2012	2015	2012	2011	2012	2015	2012
Høgskole eller universitet (4 år eller mer)	10 %	15 %	13 %	30 %	14 %	16 %	15 %	38 %
Høgskole eller universitet (under 4 år)	13 %	14 %	13 %	28 %	10 %	13 %	11 %	23 %
Fagskoleutdanning	6 %	7 %	6 %	(ikke med som kategori i undersøkelsen)	11 %	12 %	11 %	(ikke med som kategori i undersøkelsen)
Allmennfaglig ved videregående skole / gymnas	16 %	15 %	14 %	13 %	7 %	6 %	10 %	7 %
Fag-/yrkesutdanning på videregående skoles nivå	19 %	16 %	18 %	15 %	28 %	24 %	26 %	19 %
Grunnskole/realskole/framhaldsskole/folkeskole	29 %	28 %	30 %	14 %	22 %	20 %	21 %	11 %
Ingen fullført skolegang	1 %	1 %	2 %	1 %	1 %	2 %	2 %	1 %
Vet ikke	5 %	5 %	4 %	1 %	7 %	7 %	4 %	1 %
Totalt antall svar	1148	1531	1019	2156	1155	1585	1019	2151

93 prosent av kandidatene er født i Norge. Tilsvarende tall for 2011 og 2012 er 95 og 90 prosent. Det kan indikere at det er noen færre studenter som er født i et annet land enn Norge blant kandidatene i denne undersøkelsen enn hva som var tilfelle i 2012, men det kan også være andre grunner til at andelen er lavere. Vi fikk for eksempel mange skjema i retur med navn på kandidater bosatt i andre land fra én fagskole, der alle studentene var registrert i folkeregisteret med adresse på fagskolen. Årsaken til dette var at alle studentene var fra utlandet, og hadde reist tilbake til sine hjemland etter endt fagskoleutdanning. Dersom disse hadde fått tilsendt og besvart undersøkelsen kunne andelen utenlandsfødte fort ha endret seg, og det er derfor ikke grunn til å anta at det er substansielle endringer i fødelandsbakgrunnen til kandidatene ut fra årets kandidatundersøkelse.

Tilleggsanalyser viser at blant de 77 kandidatene som er født i et annet land enn Norge har 48 prosent oppgitt Norden/Vest-Europa (unntatt Norge) eller EU-landene Tsjekkia, Estland, Ungarn, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia, Bulgaria og Romania som sitt fødested. Deretter har 19 prosent oppgitt at de er født i Asia, etterfulgt av Amerika og Afrika (12 og 9 prosent). Tilleggsanalyser viser også at hver tredje fagskolekandidat som ikke er født i Norge representerer naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag (32 prosent), etterfulgt av økonomiske og administrative fag (24 prosent) og helse-, sosial- og idrettsfag (21 prosent). Ingen kandidater fra andre land har fullført en fagskoleutdanning innenfor mediefag. Tallene kan gi en pekepinn, men må altså tolkes med varsomhet ettersom dette gjelder kun 77 fagskolekandidater.

3.7 Oppsummering

Flertallet av dem som har fullført en fagskoleutdanning i 2015 har fra tidligere yrkeskompetanse. Til sammen har 68 prosent av kandidatene enten fag-/svennebrev og/eller yrkeskompetanse fra skole mens 42 prosent oppgir at de har studiekompetanse fra videregående skole. I underkant av 4 prosent svarer at de ikke har fullført videregående skole.

Dobbelt så mange menn som kvinner har svart at de har yrkeskompetanse fra videregående opplæring som basis for deres fagskoleutdanning. Mens 67 prosent av mennene svarer at yrkeskompetanse med fag-/svennebrev og/eller yrkeskompetanse i skole er deres basiskompetanse er tilsvarende tall for kvinner 38 prosent. Analysene viser også at omtrent dobbelt så stor andel kvinner som menn hadde studiekompetanse når de startet på en fagskoleutdanning. I alt hadde 56 prosent av kvinnene studiekompetanse mens tilsvarende tall for menn var 29 prosent.

Kandidater med ulike typer kompetanse fra videregående skole fordeler seg på ulike fagområder i fagskolene. Kandidater som har avsluttet en fagskoleutdanning innenfor humanistiske og estetiske fag samt mediefag har i stor grad studiekompetanse (henholdsvis 84 og 86 prosent). Det motsatte finner vi på naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, helse-, sosial- og idrettsfag og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag hvor flertallet (67-74 prosent) har fag-/svennebrev eller en yrkeskompetanse fra skole som sin basiskompetanse ved inngangen til en fagskoleutdanning.

Kandidatene fordeler seg på ulike fagfelt innenfor de ulike fagskoleutdanningene etter hvilket utdanningsprogram de har sin kompetanse fra i videregående opplæring. Alle utdanningsprogrammene i videregående skole er representert blant fagskolekandidatene, men det er et tyngdepunkt rundt fem utdanningsprogram. Dette er studiespesialisering, helse- og oppvekstfag, elektrofag, bygg- og anleggsteknikk og teknikk og industriell produksjon.

Kandidater som har tatt studiespesialisering i videregående skole er overrepresentert på humanistiske og estetiske fag mens kandidater med bakgrunn innenfor helse- og oppvekstfag og de teknologiske fagene i videregående skole er overrepresentert på fagskoleutdanningene innenfor helse-, sosial- og idrettsfag og innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag.

Fordelingen av kvinner og menn som har fullført en fagskoleutdanning kan se ut til å ha endret seg noe de siste årene. Det er fortsatt en større andel menn enn kvinner som fullfører en slik utdanning, men andelen kvinner øker og nærmer seg andelen menn. Vi peker på veksten i fagskoletilbud innenfor helse- og sosialfag som en mulig grunn til dette. Når det gjelder alder var i underkant av halvparten av kandidatene i aldersgruppen 21-30 år (48 prosent). Ellers var det en forholdsvis jevn fordeling i alder på kandidater som fullfører i aldersgruppen 31-50 år. Fra femtiårsalderen er antallet synkende. Til tross for at det ikke er store endringer i alderssammensetningen i denne undersøkelsen sett i sammenheng med de tidligere kandidatundersøkelsene kan vi se en liten økning i alder for begge kjønn fra 2011 til 2015.

Begge de to tidligere kandidatundersøkelsene blant fagskoleutdannede peker på at de ulike fagfeltene innenfor fagskoleutdanningene bærer preg av sterk kjønnsdeling (Caspersen et al., 2012; Waagene & Støren, 2013). Tallene i denne undersøkelsen forsterker dette bildet. Ni av ti kandidater innenfor fagfeltet helse-, sosial- og idrettsfag er kvinner (92 prosent). Tilsvarende er andelen menn svært høy innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag (94 prosent) og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag (80 prosent).

De ulike fagfeltene innenfor fagskoleutdanningene bærer også preg av store variasjoner i aldersfordelingen innenfor hvert fagfelt. Samfunnsfag og juridiske fag, humanistiske og estetiske fag samt samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag skiller seg ut ved å ha mange yngre fagskolekandidater. Innenfor samfunnsfag og juridiske fag er alle i aldersgruppen 21-30 år, mens

innenfor humanistiske og estetiske fag samt samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag er andelen som er yngre enn 30 år henholdsvis 82 og 70 prosent. I motsatt ende av aldersstigen finner vi kandidatene fra helse-, sosial- og idrettsfag. Hele 67 prosent av de som har tatt en fagskoleutdanning innenfor dette fagfeltet er eldre enn 40 år. Av disse er nesten halvparten over 50 år (31 prosent). Andelen godt voksne kandidater er også høyere på økonomiske og administrative fag enn på de andre fagfeltene.

4. Motiver for valg av utdanning

Motivene for å velge utdanning på ulike nivåer kan være svært ulike. Noen ønsker seg høy lønn, andre en sikker jobb, noen vil hjelpe andre gjennom arbeidet, mens andre ønsker en jobb med gode muligheter for å jobbe deltid. Studier av ulike yrker og utdanningsvalg både i videregående opplæring (se for eksempel Karlsen, 2001; Utvær, Hammervold, & Haugan, 2014) og i høyere utdanning (se for eksempel Dæhlen, 2007), indikerer at det er systematiske forskjeller mellom ulike yrkesgrupper i hva de oppgir som viktige grunner for å velge en utdanning og deretter en jobb.

På fagskolenivået finnes det mindre kunnskap om dette. Samtidig er motivasjonen for å velge fagskoleutdanningen svært interessant å vite mer om, da fagskolene jo har en annerledes rolle i utdanningssystemet ved å være praksisnær og med store krav til relevans. I dette kapittelet skal vi først undersøke hva slags motiver fagskolekandidatene har lagt vekt på i sitt valg av utdanning, og hvordan fagskoleutdanningen inngikk i deres karriereplan. Deretter skal vi se nærmere på hvordan kandidatene har fått kjennskap til fagskoleutdanningene. Til sist i kapittelet skal vi se nærmere på hvordan arbeidsgivere tilrettelegger økonomisk for å ta fagskoleutdanninger, og i hvilken grad de økonomiske kostnadene oppleves som en hindring for kandidater som ønsker å ta fagskoleutdanning. Noen av disse temaene har vært tatt opp i de tidlige kandidatundersøkelsene for fagskolene, men noen av temaene er også nye, og gir dermed ny informasjon om motivasjon og valg av fagskoleutdanning.

4.1 Viktigste grunner til å velge fagskoleutdanning

I spørreskjemaet er kandidatene bedt om å oppgi de viktigste grunnene for å ta en fagskoleutdanning. I tabell 4-1 er de ulike svaralternativene som kandidatene har fått oppgitt presentert, med andelen som har valgt det enkelte alternativ. Det var mulig å sette inntil tre kryss. Spørsmålet er likt som i undersøkelsen til 2012-kullet.

Tabell 4-1 Andelen som har krysset av for hvert av alternativene på spørsmålet om tre viktigste grunner for at de valgte den fagskoleutdanningen de fullførte våren 2012 og 2015 (Prosent). n=1159.

Plassering	Grunn	2015	2012
1	Det faglige innholdet i denne utdanningen interesserer meg	74 %	72 %
2	Jeg valgte denne utdanningen fordi jeg ønsket å gå inn i et bestemt yrke	43 %	49 %
3	Jeg ville ha en jobb som gir meg en rimelig sikker og forutsigbar fremtid	23 %	30 %
4	Jeg har visst i flere år at det var denne utdanningen jeg ville ta	22 %	26 %
5	Jeg fikk støtte av arbeidsgiver (for eksempel økonomisk støtte eller annen tilrettelegging) til å ta denne fagskoleutdanningen	18 %	18 %
6	Jeg ville sikre meg mot arbeidsledighet	18 %	16 %
7	Jeg ble oppmuntret av arbeidsgiver til å ta denne fagskoleutdanningen	12 %	11 %
8	Det var viktig for meg å velge en relativt kort utdanning	10 %	11 %
9	Jeg ville studere i den byen/på det stedet der denne fagskolen ligger	10 %	10 %
10	Jeg ble oppfordret av venner til å ta denne fagskoleutdanningen	7 %	7 %
11	Jeg ble oppfordret av familie til å ta denne fagskoleutdanningen	5 %	6 %
12	Jeg ble oppfordret av lærere eller rådgivere til å ta denne fagskoleutdanningen	4 %	5 %

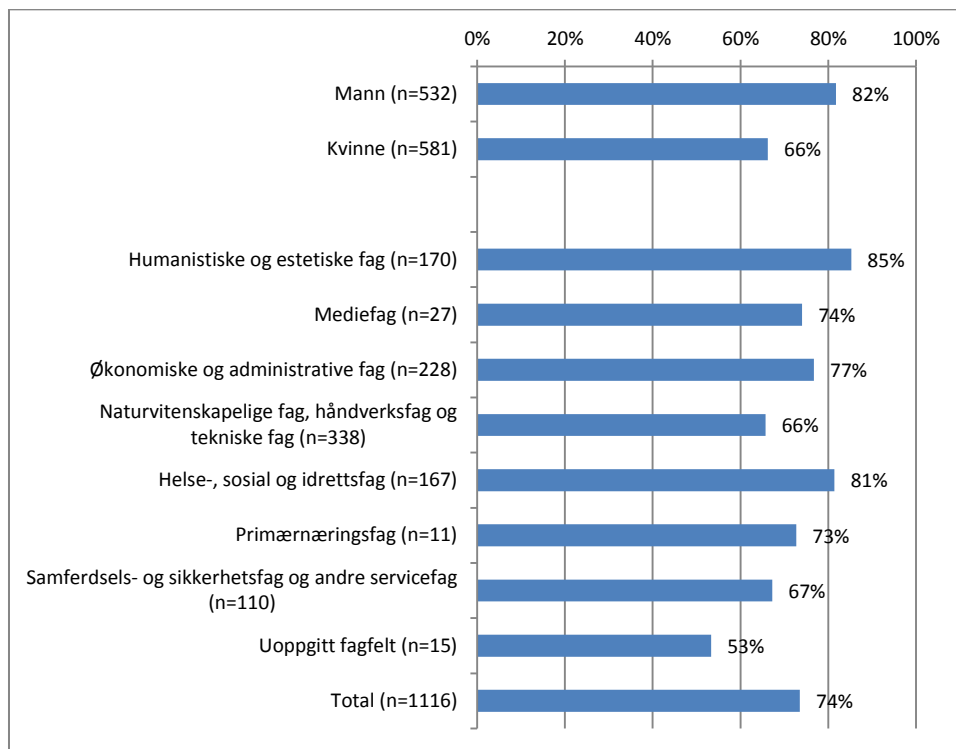
Resultatene i tabell 4-1 viser at det i størst grad er det faglige innholdet i utdanningen som interesserer kandidatene, og nesten tre av fire (74 prosent) har oppgitt dette som en av de tre viktigste grunnene for å velge fagskoleutdanningen de har tatt. Den nest hyppigst oppgitte grunnen er at de valgte denne utdanningen fordi de ønsket å gå inn i et bestemt yrke, og litt under halvparten oppgir dette. Deretter er det enda et fall ned til den tredje hyppigst oppgitte grunnen: Jeg ville ha en jobb som gir en rimelig sikker og forutsigbar fremtid. Det er omtrent en av fire (23 prosent) som oppgir dette som en viktig

grunn, og omtrent like mange (22 prosent) oppgir at «jeg har visst i flere år at det var denne utdanningen jeg ville ta» som en viktig grunn.

Sammenligner vi med resultatene fra 2012-undersøkelsen er det svært små endringer, både i rangering og andeler. Den mest overraskende endringen er kanskje at det er en nedgang i andelen som ville ha en jobb som gir en rimelig sikker og forutsigbar fremtid, i en periode som i stor grad har vært preget av økonomisk usikkerhet og nedgangstider i en del bransjer og sektorer. I Lærlingundersøkelsen (Caspersen et al., 2016), som retter seg til lærlinger i videregående opplæring, kommer det frem at lærlingenes fremtidsplaner og -utsikter blir påvirket av konjunkturendringer. Tilsvarende ser man at søkertallene til videregående opplæring viser en nedgang i søknad til det mer konjunkturutsatte utdanningsprogrammet Teknikk og industriell produksjon, og økt interesse for helse- og oppvekstfag³⁶. Særlig ser man at usikkerheten vokser hos dem som går på utdanningsprogram i teknik og industriell produksjon (mens den synker i helse- og oppvekstfag). På nasjonalt nivå ser altså endringene ut til å være annerledes på fagskolene. En mulig grunn til forskjellen kan være at de som velger fagskolene i stor grad er etablert i arbeidsmarkedet, slik det fremkommer i kapittel 2, 5 og 6. En alternativ fortolkning er at nedgangen også gjenspeiler realitetene. En jobb som gir sikker og forutsigbar fremtid er uansett ikke like tilgjengelig i dagens arbeidsmarked, og dermed nedprioriterer man dette. Slik justering av preferanser diskuteres for eksempel med tanke på kjønnsutypiske studievalg av Karlsen (2012).

4.2 Forskjeller i grunner for valg av fagskoleutdanning

For de fire hyppigst oppgitte grunnene for å velge fagskoleutdanning har vi også sett nærmere på fordelingen mellom kjønn og mellom fagfelt. Resultatene er presentert i figur 4-1 til 4-4.

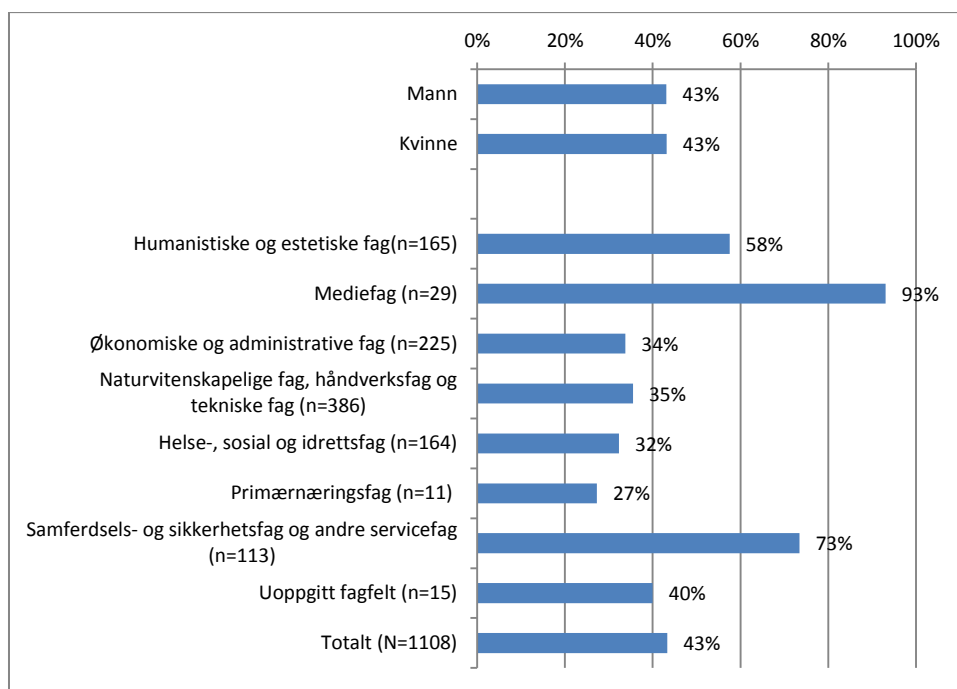

Figur 4-1 «Det faglige innholdet i denne utdanningen interesserer meg». Etter kjønn og fagfelt. Andel.

Det faglige innholdet blir vektlagt i høyere grad av kvinner enn menn, og det er den samme andelen kvinner (82 prosent) og menn (66 prosent) som oppgir dette i 2015-kullet som i 2012-kullet.

³⁶ <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/sokere-til-videregaende-opplaring/>

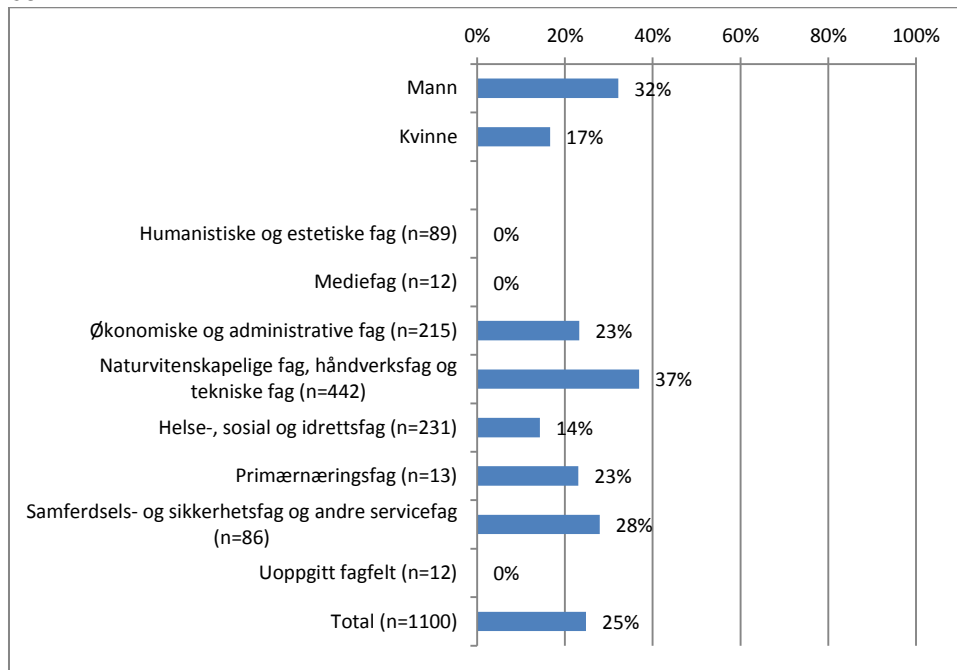
Endringene innen de enkelte fagfeltene er også små. Det har vært en liten nedgang i andelen innen humanistiske og estetiske fag (fra 90 prosent til 85 prosent) og i mediefag (fra 96 prosent til 74 prosent), helse-, og sosial- og idrettsfag (fra 89 prosent til 81 prosent) og primærnæringsfag (fra 78 prosent til 73 prosent). Samtidig har det vært en økning innen økonomiske og administrative fag (fra 69 til 77 prosent) og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag (fra 51 til 67 prosent). Totalt gir dette et bilde av stabilitet, og de største endringene finner vi i de minste gruppene i utvalget, der også den statistiske usikkerheten er størst.

Figur 4-2 «Jeg valgte denne utdanningen fordi jeg ønsket å gå inn i et bestemt yrke». Etter kjønn og fagfelt. Andel.

I figur 4-2 presenteres andelen som har oppgitt at de valgte utdanningen fordi de ønsket å gå inn i et bestemt yrke, etter kjønn og fagområde. Andelen er lik for kvinner og menn (43 prosent), og noe lavere enn i 2012 (49 prosent). Innen alle fagområdene er det en liten nedgang, bortsett fra på humanistiske og estetiske fag og mediefag, som har så å si den samme andelen som i 2012. Fra 2011 til 2012 var det en liten økning i andelen som oppga at de valgte utdanningen for å gå inn i et bestemt yrke, mens det fra 2012 til 2015 altså har vært en liten tilbakegang. En mulig fortolkning av dette er at det gjenspeiler konjunkturskiftene i arbeidsmarkedet og at mange forventer flere jobbskifter. Utdanning er i et omskiftelig arbeidsmarked ikke like sterkt knyttet til et bestemt yrke.

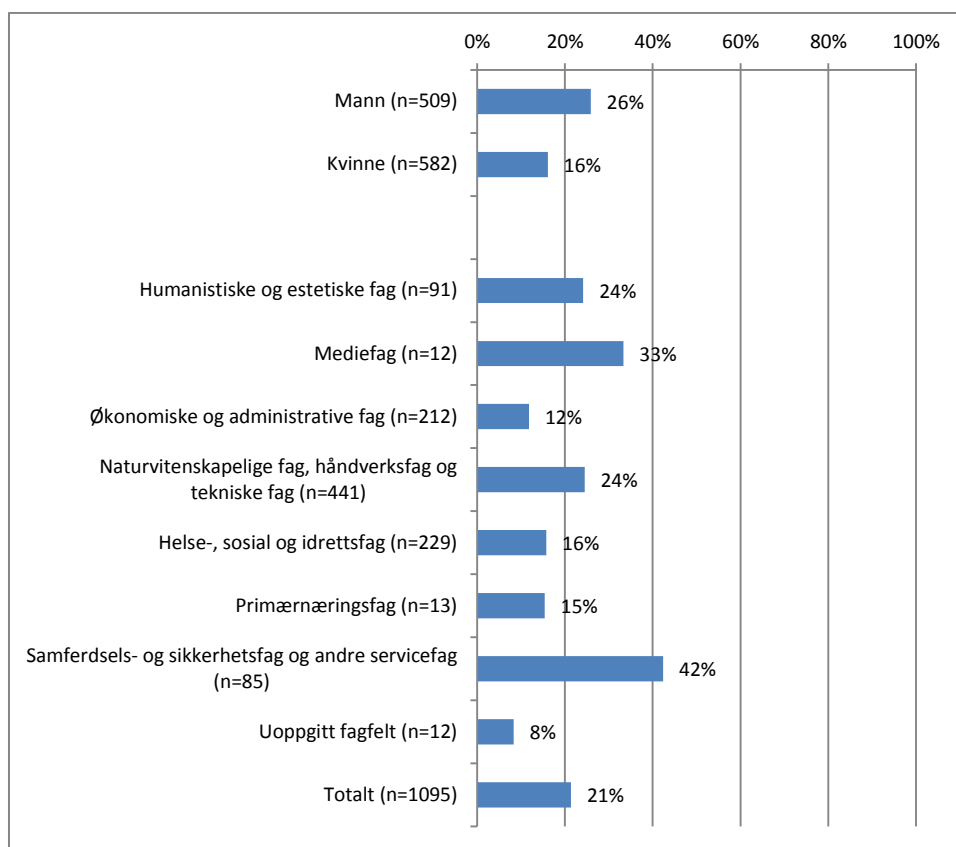
På alternativet «Jeg ville ha en jobb som gir en rimelig sikker og forutsigbar fremtid» er det som nevnt tidligere kanskje det mest overraskende at det ikke har vært særlig stor endring (figur 4-3). Det er likevel fortsatt (på samme måte som i 2012) en klar kjønnsforskjell, i det at menn (32 prosent) i større grad enn kvinner (17 prosent) oppgir dette som en viktig grunn.

Figur 4-3 «Jeg ville ha en jobb som gir meg en rimelig sikker og forutsigbar fremtid». Etter kjønn og fagfelt. Andel.

Innen humanistiske og estetiske fag, og innen mediefag, er det så å si ingen som oppgir dette som en av de tre grunnene for utdanningsvalget. Dette er likt som i 2012, mens den lille tilbakegangen altså kan finnes i de andre fagfeltene. Den største tilbakegangen finner vi for kandidatene i samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag, der andelen har gått fra 43 prosent i 2012 til 28 prosent i 2015. For de andre store fagfeltene (helse- og sosial- og idrettsfag, naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag og økonomiske og administrative fag) er tilbakegangen på henholdsvis 16 til 14 prosent, 43 til 37 prosent, og 34 til 23 prosent.

Det siste alternativet som presenteres her, «Jeg har visst i flere år at det var denne utdanningen jeg skulle ta», har endret seg fra 26 prosent for kandidatene fra 2012 til 21 prosent for 2015-kandidatene (figur 4-4). Samtidig ser vi at denne nedgangen i større grad har skjedd for kvinner (fra 24 til 16 prosent) enn menn (fra 28 til 26 prosent). Dersom vi sammenligner de ulike fagfeltene ser vi at det er en endring for humanistiske og estetiske fag (fra 34 til 24 prosent) og på mediefag (fra 46 til 33 prosent). De andre fagfeltene av en viss størrelse ellers er ganske stabile.

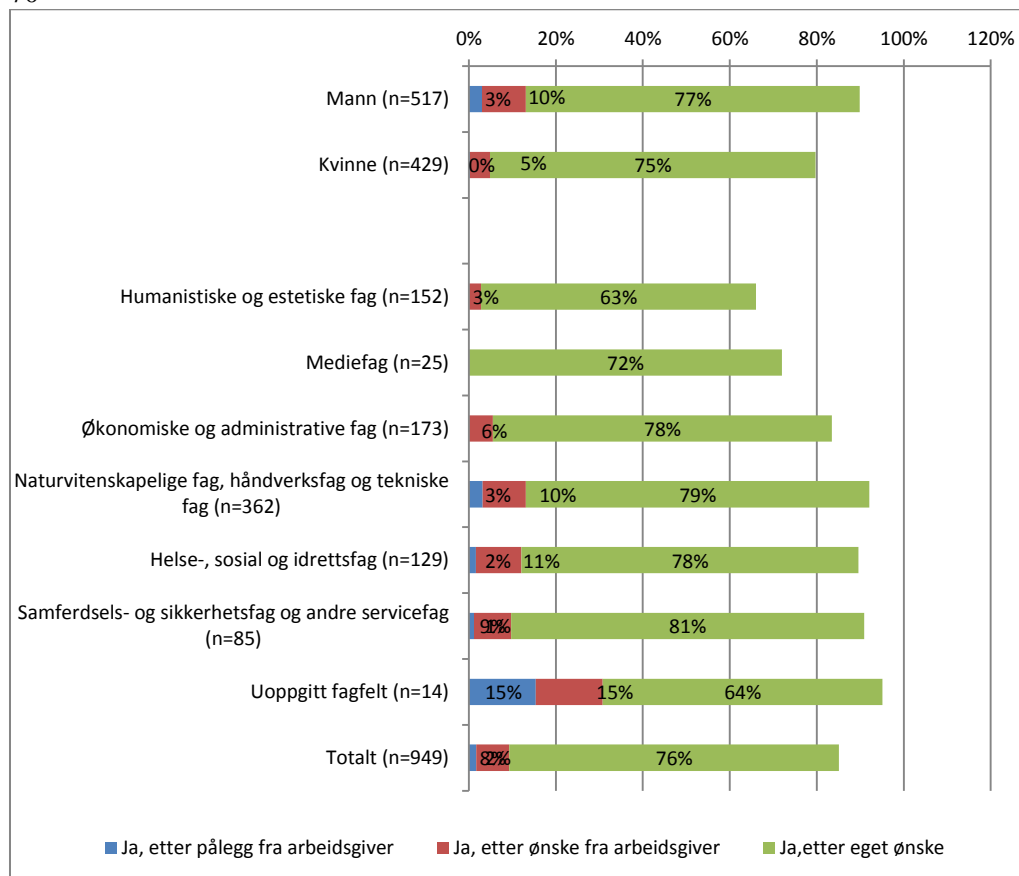
Figur 4-4 «Jeg har visst i flere år at det var denne utdanningen jeg ville ta». Etter kjønn og fagfelt. Andel.

Til sammen er det altså ikke store endringer i de ulike begrunnelsene for å velge en fagskoleutdanning fra 2012 til 2015. Det er helt klart det faglige innholdet som gjør utdanningene attraktive, kombinert med at utdanningene er rettet mot spesifikke yrker og oppgaver. Samtidig er det mange som legger vekt på at de ønsker en utdanning som kan være med på å gi en rimelig sikker og forutsigbar fremtid, og de har lenge visst at dette var utdanningen de skulle ta, selv om dette er i mindre grad fremtredende enn vektleggingen av det faglige innholdet.

4.3 Var fagskoleutdanningen ledd i en karriereplan?

Det neste temaet som tas opp i dette kapittelet, er i hvilken grad fagskoleutdanningen var en del av en karriereplan. I spørreskjemaet er dette undersøkt gjennom å spørre om fagskoleutdanningen var en del av en karriereplan, og svaralternativene var «Ja, etter eget ønske», «Ja, etter pålegg fra arbeidsgiver», «Ja, etter ønske fra arbeidsgiver» og «Nei». Totalt 85 prosent oppgir ett av de tre ja-alternativene. Blant kandidatene som gikk ut i 2012 var det 72 prosent som oppga at utdanningen var en del av en karriereplan, men spørsmålet var da stilt noe annerledes. Det ble for 2012-kandidatene først stilt et ja/nei spørsmål om utdanningen var en del av en karriereplan, før de som svarte ja ble bedt om å utdype med de tre alternativene. Endringen fra 2012 til 2015 ble gjort for å spare plass i skjemaet, men for å sammenligne endring over tid vil det mest riktige være å slå sammen svarene på de tre oppfølgingsspørsmålene i 2012. Dette gir en total andel på 78 prosent i 2012, som likevel må sies å være en betydelig endring fra 2012 til 2015.

I figur 4-5 er fordelingen for 2015-kullet presentert for kjønn og fagfelt.

Figur 4-5 Prosentandel som har svart at fagskoleutdanningen var et ledd i en karriereplan. Etter fagfelt og kjønn. Flere svar er mulig å kombinere, dermed kan totalen bli høyere enn 100 prosent.

For alle grupper er det de egne ønskene som er den klart viktigste grunnen til å velge fagskoleutdanning. Lavest er andelen innen humanistiske og estetiske fag (63 prosent), mens andelen er høyest innen samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag (81 prosent). Det er generelt sett en svært liten andel som oppgir at de har tatt utdanningen etter pålegg fra arbeidsgiver, men andelen som oppgir at de gjør det etter ønske fra arbeidsgiver er noe høyere. Den høyeste andelen finner vi her innen helse-, sosial- og idrettsfag, der 12 prosent oppgir at de har tatt utdanningen etter ønske fra arbeidsgiver.

4.4 Kjennskap til fagskoleutdanningen

For at kandidatene skal kunne velge en fagskoleutdanning må de også kjenne til fagskoleutdanningene. Det har blitt påpekt at noe av problemet med fagskoleutdanning er at mange rett og slett ikke vet om fagskolene som et utdanningsalternativ (se for eksempel NOU 2014:14). På bakgrunn av dette har vi i undersøkelsen for 2015-kandidatene tatt inn et nytt spørsmål som handler om hvordan de fikk kjennskap til utdanningstilbudet de har tatt. Svarene er presentert i tabell 4-2.

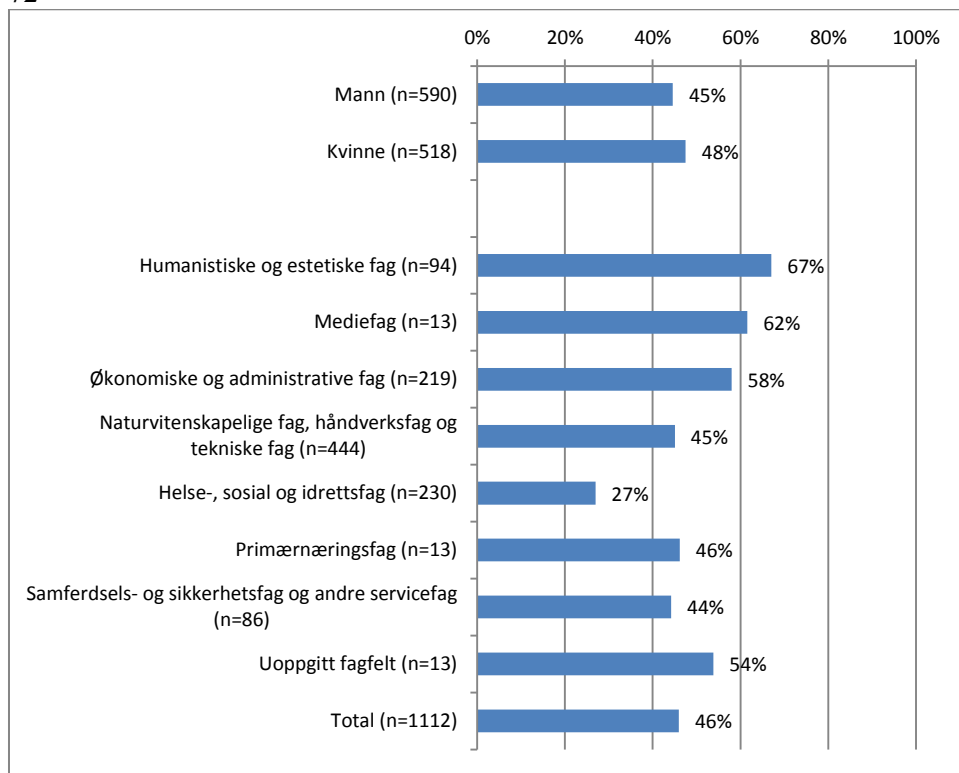
Tabell 4-2. Hvordan kandidatene ble kjent med utdanningstilbudet. Flere valg er mulig. Andel. n=1159.

Hvordan ble du kjent med dette utdanningstilbudet?	Andel
Internett/hjemmeside	46,0 %
Familie/venner	22,2 %
Kollegaer/tidligere kollegaer	19,5 %
Nåværende eller tidligere fagskolestudenter	16,5 %
Annonse/artikkel i avis, fagforeningsblad eller andre media	16,2 %
Arbeidsgiver	16,0 %
Lærere/andre ansatte i videregående skole	8,0 %
Sosiale media (Facebook, Twitter etc.).	6,5 %
Ansatte i lærebedrift	2,3 %
Aetat/NAV	2,2 %
Tillitsvalgt	1,9 %
Annet	7,9 %

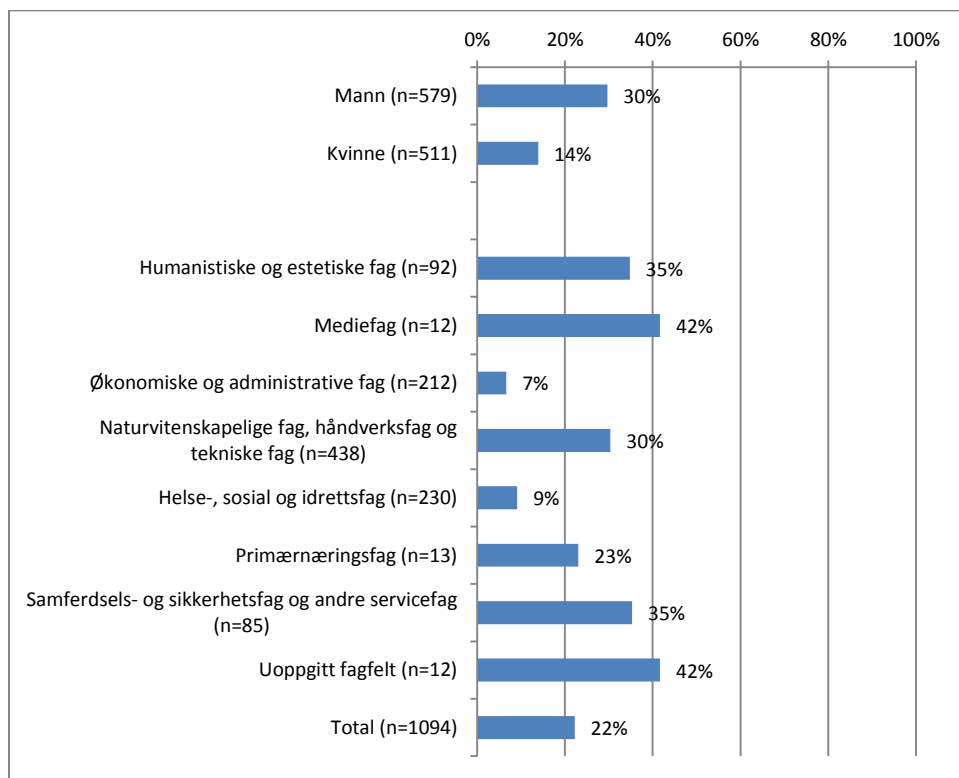
Det er omtrent halvparten (46 prosent) som har fått kjennskap til fagskoleutdanningen gjennom internett eller fagskolens hjemmeside. Deretter er det cirka en av fem (mellom 16 og 22 prosent) som oppgir at det er familie og venner, kollegaer eller tidligere kollegaer, nåværende eller tidligere fagskolestudenter eller arbeidsgiver som har gjort dem kjent med tilbudet (for mange er dette også sannsynligvis overlappende kategorier). Det er også 16 prosent som oppgir at det er annonser eller artikler i aviser eller fagforeningsblader eller andre media som har gjort dem kjent med tilbudet. At internett sammen med familie og venner er viktige informasjonskilder for ungdom og voksne som søker seg til videregående opplæring og høyere utdanning er også i tråd med andre undersøkelser, for eksempel Berge (2016). Tilsvarende mønster som i denne undersøkelsen, om enn med litt andre svarkategorier, finner vi også blant søkerne til yrkesfaglærerutdanningen, som i stor grad rekrutterer fra samme gruppe som fagskolene (NTNU, 2016). Vektleggingen av internett som kunnskapskilde kan også skyldes (i alle fall delvis) at det er hit de som søker informasjon blir henvist av forskjellige instanser, for eksempel rådgivere i skolen.

Det er åtte prosent som oppgir at det er lærere eller andre ansatte i videregående skole som har gjort dem kjent med tilbudet. På mange måter må dette sies å være oppsiktsvekkende lavt, da gruppen også vil inkludere rådgivere. Om dette skyldes manglende kjennskap til fagskolen blant lærere og andre, eller kun at de ikke har gitt informasjon om tilbudet, er vanskelig å si. Det er et spørsmål som kan være verdt å følge opp i senere undersøkelser, selv om det også er kjent at rådgivere i skolen er lite brukt i forbindelse med andre studievalg, for eksempel studier i utlandet. Det er også viktig å huske at det for mange er lenge siden de hadde kontakt med lærere eller annet personale videregående skole. Deler vi opp svarene etter aldersgrupper øker andelen som oppgir at lærere eller andre var en viktig informasjonskilde noe blant respondentene under 25 år. Men ikke til mer enn 15 prosent, noe som fortsatt kan sies å være relativt lavt.

I figur 4-6 til 4-9 er svarene for de fire hyppigst forekommende alternativene presentert etter fagfelt og kjønn.

Figur 4-6 Kjennskap til fagskolen – internett/hjemmeside. Etter kjønn og fagfelt. Andel.

Figur 4-7. Kjennskap til fagskolen – familie og venner. Etter kjønn og fagfelt. Andel.

I figur 4-6 vises forskjeller mellom kjønn og fagfelt og kjennskap til fagskolene gjennom internett/hjemmeside. Det er små kjønnsforskjeller, men til dels ganske klare fagfeltforskjeller. Innenfor humanistiske og estetiske fag er det 67 prosent som oppgir internett eller hjemmeside, mens

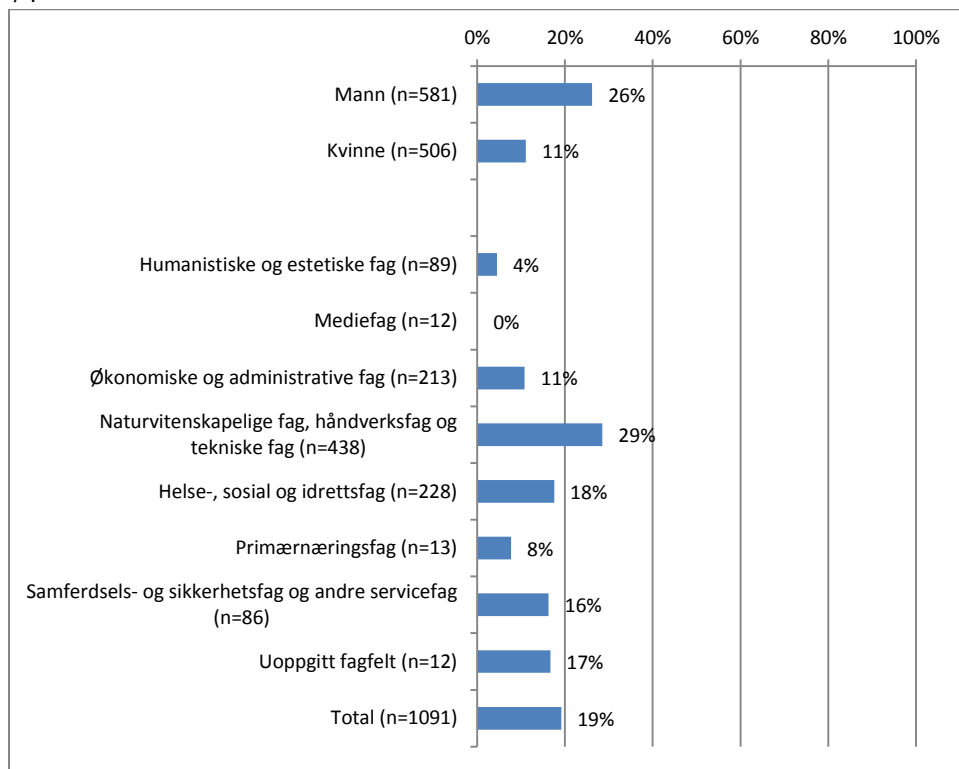
innen helse-, sosial- og idrettsfag er det kun 23 prosent som oppgir dette. Slike store forskjeller mellom forholdsvis store utdanningsfelt på fagskolenivået vil være viktige opplysninger for dem som ønsker å rekruttere studenter og øke kjennskapen til tilbudene, og kan tenkes å være relatert til ulike kjennetegn ved studentgruppene. For eksempel er studentene på helse- sosial og idrettsfag eldre enn dem som har valgt humanistiske og estetiske fag. Dette kan være en medvirkende faktor til at internettbruken varierer.

I figur 4-7 er det kjennskap til fagskolen gjennom familie og venner som er presentert. Også her er det forskjeller mellom fagfelt, og vi finner også forskjeller mellom kvinner (14 prosent) og menn (30 prosent). Innen mediefag er det 42 prosent som oppgir at det er familie og venner som er en kilde til informasjon, mens innen økonomiske og administrative fag er det kun 7 prosent som oppgir dette.

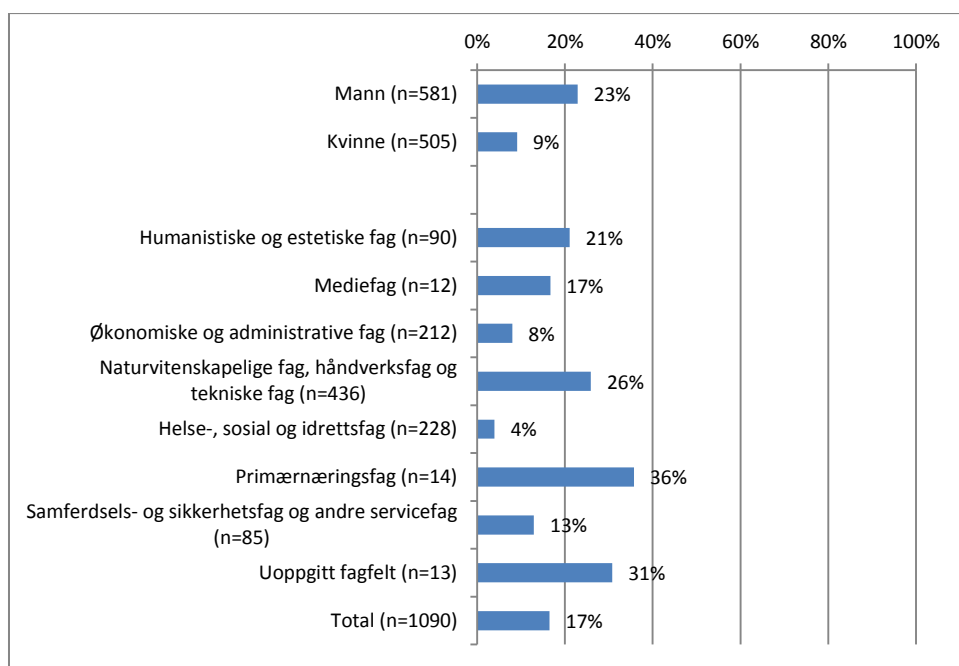
I figur 4-8 presenteres kjennskap til fagskoleutdanningen gjennom kollegaer eller tidligere kollegaer. Også her er det en kjønnsforskjell, og det er 26 prosent av mennene og 11 prosent av kvinnene som oppgir dette som en kilde. I og med at andelene som har valgt dette alternativet er lavere enn for de tidligere presenterte er det ikke unaturlig at variasjonen også er mindre mellom fagfeltene. Det er særlig de naturvitenskapelige fagene, håndverksfagene og de tekniske fagene som oppgir dette som en informasjonskilde (29 prosent), mens det innen mediefag og humanistiske og estetiske fag er henholdsvis 0 og 4 prosent som oppgir dette.

I figur 4-9 presenteres kjennskap til utdanningstilbudet gjennom nåværende eller tidligere fagskolestudenter, og her finner vi også en forskjell mellom kvinner (9 prosent) og menn (23 prosent). I tillegg er det fagfeltforskjeller, der 36 prosent av de fra primærnæringsfagene oppgir fagskolestudenter som kilde, mens det igjen er en lav andel på helse-, sosial- og idrettsfag (4 prosent).

Sett under ett ser det ut til at helse-, sosial- og idrettsfag ligger lavt på alle de fire presenterte alternativene. Man kan spørre seg hvor denne gruppen da henter informasjonen sin fra, og en nærmere kikk på kjennetegnene ved denne gruppen viser at de er ganske jevnt fordelt mellom ulike kilder: 26 til 27 prosent oppgir annonse/artikkel i avis, fagforeningsblad eller andre media eller arbeidsgiver som en kilde til kunnskap, i tillegg til kildene rapportert over.

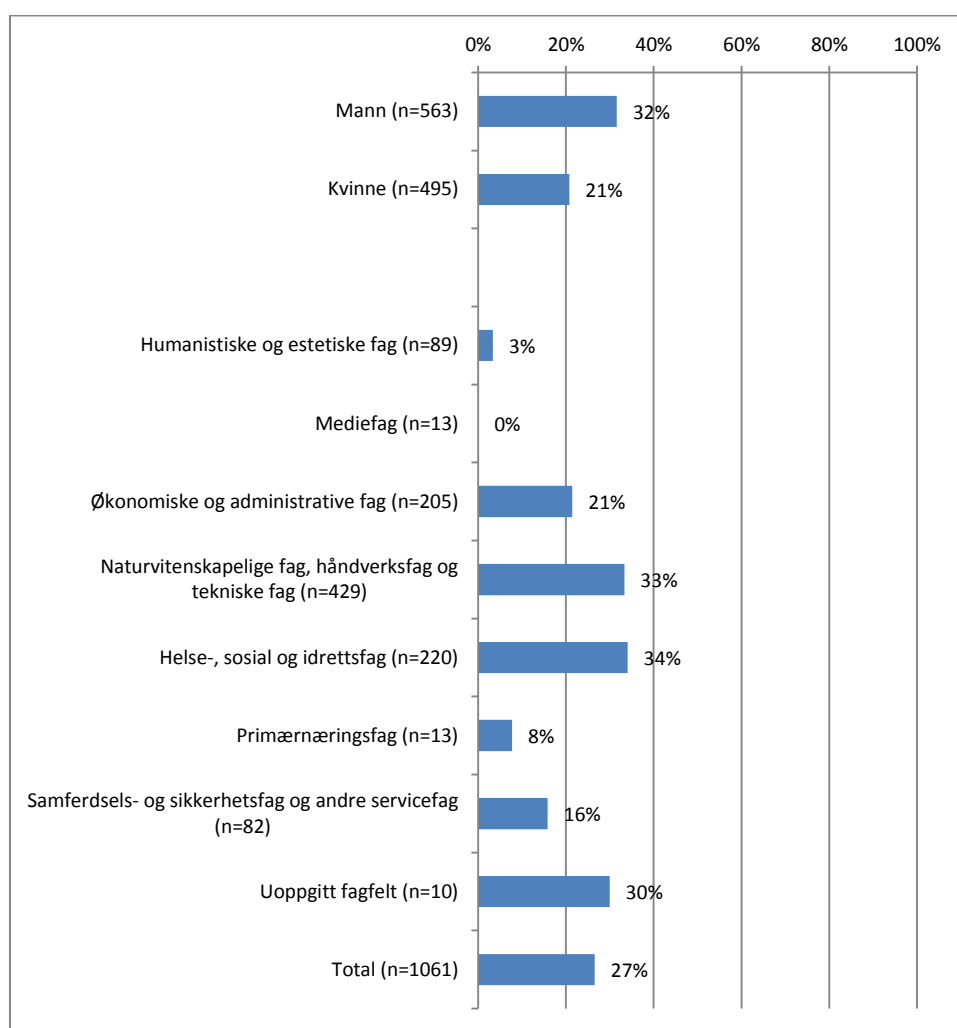
Figur 4-8 Kjennskap til fagskoleutdanningen – Kollegaer/tidligere kollegaer. Etter kjønn og fagfelt. Andel.

Figur 4-9 Kjennskap til fagskolen – Nåværende eller tidligere fagskolestudenter. Etter kjønn og fagfelt. Andel.

4.5 Støtte til fagskoleutdanning

Det siste temaet som tas opp i dette kapitlet er de økonomiske kostnadene ved å ta en fagskoleutdanning. Dette undersøkes ved å se nærmere på hvorvidt kandidatene har fått økonomisk støtte fra sin arbeidsgiver til å ta fagskole, og hvorvidt de økonomiske kostnadene de selv har ved utdanningen gjør det vanskelig å velge en slik utdanning. Det første spørsmålet var inkludert også i tidligere undersøkelser, mens det andre spørsmålet er nytt for denne kandidatundersøkelsen.

Figur 4-10 Andel som oppgir å ha fått økonomisk støtte fra arbeidsgiver til å ta fagskoleutdanning. Etter kjønn og fagområde

Totalt er det 27 prosent som oppgir at de har fått økonomisk støtte fra arbeidsgiver, noe som er en økning fra kandidatene i 2012-kullet, der 18 prosent oppga å ha fått økonomisk støtte. Fremgangen gjenfinnes på alle fagområder og for både menn og kvinner, med ett unntak: for helse- og sosialfag er det en tilbakegang fra 40 til 34 prosent. Gitt utviklingen i antall tilbud innen dette fagfeltet kan tallene indikere at arbeidsgivere innen feltet ikke følger opp utviklingen med å gi tilsvarende støtte.

Tabell 4-3. «I hvilken grad synes du at de økonomiske kostnadene ved å ta en fagskoleutdanning gjorde det vanskelig å velge en slik utdanning»

	Mann (n=521)	Kvinne (n=588)	Hum. es. (n=13)	Media (n=13)	Øk.adm. (n=212)	Tek. (n=450)	HS (n=235)	Primær (n=13)	SS (n=86)	Uoppgitt fagfelt (n=11)	Totalt (n=1112)
1 - Ikke i det hele tatt	39,0 %	34,4 %	15,4 %	15,4 %	39,2 %	36,9 %	49,4 %	38,5 %	19,8 %	18,2 %	36,4 %
2	16,1 %	20,6 %	7,7 %	7,7 %	15,1 %	21,6 %	17,4 %	15,4 %	17,4 %	9,1 %	18,4 %
3	24,4 %	28,6 %	30,8 %	30,8 %	29,2 %	27,6 %	16,6 %	23,1 %	37,2 %	54,5 %	26,7 %
4	12,7 %	11,4 %	30,8 %	30,8 %	10,4 %	9,6 %	11,1 %	0,0 %	15,1 %	9,1 %	12,1 %
5- I svært stor grad	7,9 %	5,1 %	15,4 %	15,4 %	6,1 %	4,4 %	5,5 %	23,1 %	10,5 %	9,1 %	6,4 %
Gjennomsnitt	2,3	2,3	3,0	3,2	2,3	2,2	2,1	2,5	2,8	2,8	2,3
Std.avvik	1,2	1,3	1,2	1,3	1,3	1,2	1,3	1,6	1,2	1,2	1,3

I tabell 4-3 er svarene for de ulike fagfeltene og etter kjønn presentert for spørsmålet om kostnadene ved fagskoleutdanning gjorde det vanskelig å velge utdanningen. Totalt sett må svarene tolkes til at kostnadene i liten grad utgjør en hindring, med over halvparten (55 prosent) som oppgir de to laveste alternativene på en skala fra 1 til 5 hvor 1 er «ikke i det hele tatt» og 5 er «i svært stor grad».

Samtidig er det også her noen forskjeller mellom fagfelt. Det er humanistiske og estetiske fag og mediefag som har høyest gjennomsnitt, og dermed i størst grad oppgir at kostnadene er en hindring. Gruppene er her likevel så små at forskjellene til de andre fagfeltene ikke er signifikante. Det er da samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag (gjennomsnitt på 2,8) og helse-, sosial- og idrettsfag (gjennomsnitt på 2,1) som utgjør ytterpunktene.

Om forskjellene i fagfeltene rapportert over henger sammen med størrelsen på studieavgiften på disse programmene vet vi ikke, men et annet interessant funn er at det i tillegg er forskjeller mellom offentlig (gjennomsnitt 2,2) og private tilbud (gjennomsnitt 2,5). Omfanget av offentlige og private tilbud henger i stor grad sammen med de ulike fagfeltene, som diskutert i kapittel 1. Det vil si at noen fagfelt i hovedsak er bygd opp av private tilbud, mens andre fagfelt er bygd opp av offentlige tilbud. Dersom vi ser nærmere på kostnadene innad i fagfeltene med jevnest fordeling mellom offentlige og private tilbud finner vi også der en klar forskjell i vurderingen av kostnadene. Innen naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag er gjennomsnittet for dem som har gått på offentlige tilbud på 2,18, mens de som har gått på private tilbud har et gjennomsnitt på 2,65.

4.6 Oppsummering

I dette kapittelet har vi sett nærmere på motivasjon, kjennskap og støtte for å velge fagskoleutdanning for kandidatene som fullførte i 2015. Det er helt klart det faglige innholdet som gjør utdanningene attraktive, kombinert med at utdanningene er rettet mot spesifikke yrker og oppgaver. Samtidig er det mange som legger vekt på at de ønsker en utdanning som kan være med på å gi dem en rimelig sikker og forutsigbar fremtid, og de har lenge visst at dette var utdanningen de skulle ta. Det er en liten tendens til at begrunnelsene er mindre nytte – og trykksorienterte enn i tidligere år, noe som er interessant sett opp mot endringer i arbeidsmarkedskonjunktorene som kanskje skulle tilsi det motsatte. Hovedbildet er likevel at det ikke er store endringer i de ulike begrunnelsene for å velge en fagskoleutdanning fra 2012 til 2015.

For alle grupper er det tydelig at fagskoleutdanningen var en del av en karriereplan, og de har valgt utdanningen etter eget ønske (ikke arbeidsgivers). Det er generelt sett en svært liten andel som oppgir at de har tatt utdanningen etter *pålegg* fra arbeidsgiver, men andelen som oppgir at de gjør det etter *ønske* fra arbeidsgiver er noe høyere. Den høyeste andelen finner vi her innen helse-, sosial- og idrettsfag, der 12 prosent oppgir at de har tatt utdanningen etter ønske fra arbeidsgiver.

Det er omtrent halvparten som har fått kjennskap til fagskoleutdanningen gjennom internett eller fagskolens hjemmeside. Deretter er det cirka en av fem (mellom 16 og 22 prosent) som oppgir at det er familie og venner, kollegaer eller tidligere kollegaer, nåværende eller tidligere fagskolestudenter eller arbeidsgiver som har gjort dem kjent med tilbudet (for mange er dette også sannsynligvis overlappende kategorier). Det er også 16 prosent som oppgir at det er annonser eller artikler i aviser eller fagforeningsblader eller andre media som har gjort dem kjent med tilbudet. Kjennskapen varierer også en del mellom ulike fagfelt og mellom kjønn.

Omtrent hver fjerde kandidat har fått støtte fra arbeidsgiver til å ta utdanningen, og dette er en økning fra tidligere undersøkelser. Samtidig ser vi at helse- og sosialfag her skiller seg ut, med å være eneste fagfeltet der det er en tilbakegang i andelen som får økonomisk støtte. Dette er interessant, da helse- og sosialfag er et område med stor vekst i fagskoletilbud, og også er det fagfeltet der arbeidsgiver oppleves i størst grad å ønske at kandidatene tar fagskoleutdanning. Det er likevel ingen indikasjoner

78

på at økonomiske kostnader for den enkelte oppleves som en hindring i særlig stor grad i dette fagfeltet.

5. Får fagskolekandidatene relevant arbeid?

I dette kapitlet skal vi se på arbeidsmarkedssituasjonen blant fagskolekandidatene som ble uteksaminert vår og høst 2015. Der det er naturlig vil vi sammenligne resultatene med tidligere års kandidatundersøkelser.

Sysselsetting og arbeidsmarkedssituasjonen er undersøkt ved å ta utgangspunkt i en referanseuke tre kvart år etter at fagskolekandidaten ble uteksaminert. Ved å ta utgangspunkt i en referanseuke får vi et felles sammenligningsgrunnlag for kandidatene. Fagskolekandidater som ble uteksaminert på våren ble spurt om å ta utgangspunkt i den andre uka i mars, mens fagskolekandidater som ble uteksaminert høsten 2015 ble bedt om å ta utgangspunkt i den andre uka i september. Foreliggende kandidatundersøkelse skiller seg fra tidligere års undersøkelser ved at utvalget består både av kandidater uteksaminert vår og høst, mens tidligere undersøkelser kun har inkludert fagskolekandidater som ble uteksaminert på våren.

5.1 Definisjoner

I denne rapporten opererer vi med begrepene *hovedaktivitet i referanseuka*, *sysselsatt*, *arbeidsledig* og *arbeidsstyrken*. Når det gjelder *Hovedaktivitet i referanseuka* refererer det til svar kandidatene ga på spørsmålet om hva de hovedsakelig betraktet seg som denne uka. Det vil si om de oppfattet seg som yrkesaktiv, student/skoleelev, hjemmeværende, vernepliktig, arbeidsledig eller annet.

Begrepet *Sysselsatt* refererer til alle som oppfattet seg som hovedsakelig yrkesaktiv eller utførte minst én times inntektsgivende arbeid i referanseuka, eller hadde et inntektsgivende arbeid de var midlertidig borte fra i referanseuka. Kandidater som i referanseuka var på sysselsettingstiltak og/eller hadde Lønnstilskudd er også inkludert i *Sysselsatt*. *Sysselsatt* innebærer dermed flere kandidater enn de som rapporterer seg som yrkesaktiv i spørsmålet om hovedaktivitet.

Arbeidsledige er de kandidatene som ikke er sysselsatt, samt at de enten (1) oppfattet seg som hovedsakelig arbeidsledig og hadde søkt arbeid, eller (2) at de verken oppfattet seg som yrkesaktiv eller arbeidsledig, men hadde søkt og kunne ta på seg arbeid, eller (3) var i opplæringstiltak (arbeidsmarkedstiltak, inkludert jobbklubb) eller var i arbeidspraksis uten lønn, men med individstøtte fra NAV eller trygdeytelse.

Arbeidsstyrken er de som enten er sysselsatt eller arbeidsledig. Merk at vi regner ut andelen sysselsatte og arbeidsledige ut fra arbeidsstyrken. Det betyr at de som ikke er sysselsatt eller arbeidsledige, dvs. studenter, hjemmeværende, vernepliktige og annet, ikke er med i prosentueringsgrunnlaget.

Disse definisjonene er i tråd med Statistisk sentralbyrå sine definisjoner og samsvarer med de definisjonene som er brukt i tidligere Kandidatundersøkelser blant fagskoleutdannede (Caspersen et al., 2012) og NIFUs kandidatundersøkelser for personer med høyere utdanning (se for eksempel Arnesen, 2012; Arnesen, Støren, & Wiers-Jenssen, 2015; Støren, Salvanes, Reymert, Arnesen, & Wiers-Jenssen, 2016; Wiers-Jenssen, Støren, & Arnesen, 2014). Definisjonene innebærer at arbeidsledighet kan omfatte flere enn dem som har krysset av for hovedsakelig arbeidsledig, dersom de har søkt om arbeid. For fagskolekandidatene «mister» vi noen som definerer seg som arbeidsledige på hovedaktivitetsspørsmålet fordi de ikke svarer at de aktivt har søkt arbeid. Totalt sett innebærer imidlertid definisjonen av arbeidsledige at vi får med flere som er arbeidsledige, fordi noen som har krysset av for «annet» eller «student», svarer at de er aktivt arbeidssøkende og kan påta seg arbeid.

Sysselsatte kan likeledes omfatte flere enn dem som har krysset av for hovedsakelig yrkesaktiv, dersom en eksempelvis har krysset av for at en er student, men også jobber ved siden av.

De som er sysselsatt kan enten ha relevant eller irrelevant arbeid. *Irrelevant arbeid* er sysselsatte som mener at (1) fagskoleutdanning og videregående opplæring er helt uten betydning for arbeidet de har, samt at (2) innholdet i utdanningen passer dårlig med arbeidsoppgavene. Videre skiller vi mellom dem som har frivillig og ufrivillig irrelevant arbeid. *Ufrivillig irrelevant arbeid* er dem som har irrelevant arbeid, samt at de rapporterer at de har irrelevant arbeid på grunn av vanskeligheter med å få arbeid i samsvar med fagskoleutdanningen. *Frivillig irrelevant arbeid* er dermed dem som har irrelevant arbeid av andre grunner som eksempelvis at de jobber ved siden av videre studier.

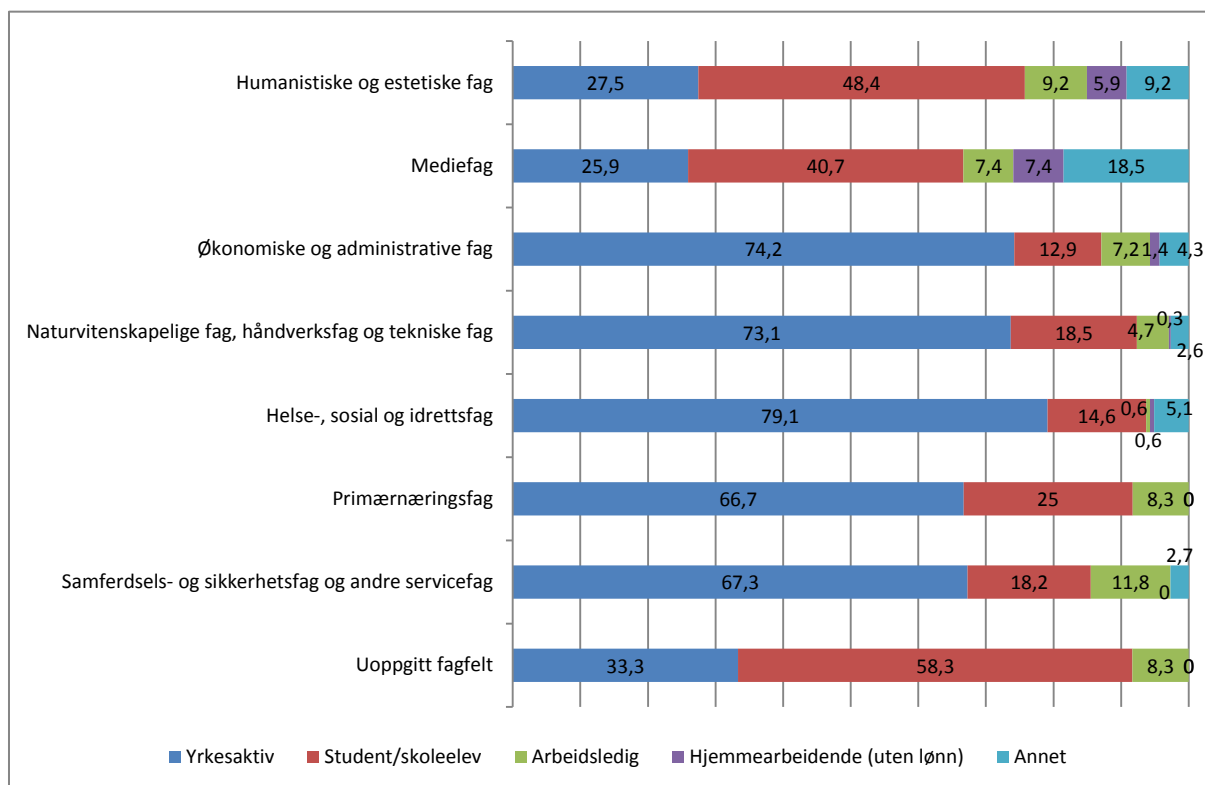
5.2 Hovedaktivitet

I tabell 5-1 vises kandidatenes rapportering av hovedaktivitet i referanseuka, samt resultatene fra tidligere års undersøkelser. Det vil si kandidatene som gikk ut våren 2011 og 2012.

Tabell 5-1 Hovedaktivitet i referanseuka. Andel.

	2011	2012	2015
Yrkesaktiv	67,4 %	69,3 %	65,4 %
Student/skoleelev	22,0 %	18,8 %	22,1 %
Hjemmearbeidende (uten lønn)	1,5 %	1,0 %	1,5 %
Vernepliktig	0,3 %	0,2 %	0,2 %
Arbeidsledig	5,9 %	5,5 %	6,2 %
Annet	2,9 %	5,2 %	4,5 %
Totalt antall svar (n=100 %)	1230	1578	1056

Tabell 5-1 viser at svarfordelingen er relativ lik for alle tre undersøkelsene. Kandidatene som gikk ut i 2015 rapporterer at de er litt mindre yrkesaktive sammenlignet med kandidatene som gikk ut i 2011 og 2012, og litt flere rapporterer at de er arbeidsledige. Imidlertid er forskjellene som sagt små. Sammenligner vi med NIFUs kandidatundersøkelse for høyere utdanning ser vi at det for kullet som gikk ut av høyere utdanning i 2015 var 76 prosent som var yrkesaktive, åtte prosent som var studenter eller skoleelever, 13 prosent som var arbeidsledige og 3 prosent som svarte «annet». Fagskolekandidatene er altså i mindre grad yrkesaktive, i større grad i gang med videre studier, og totalt sett i mindre grad arbeidsledige (Støren et al., 2016). Dette understreker posisjonen fagskolene har som et lavere utdanningsnivå enn universitets- og høyskole, samtidig som det kanskje er noe overraskende at det er såpass mange som fortsetter med studier og utdanning, gitt fagskolenes tette arbeidsmarkeds kobling. Dette kommer vi tilbake til i kapittel 6.

Figur 5-1 Hovedaktivitet i referanseuka fordelt på fagområde

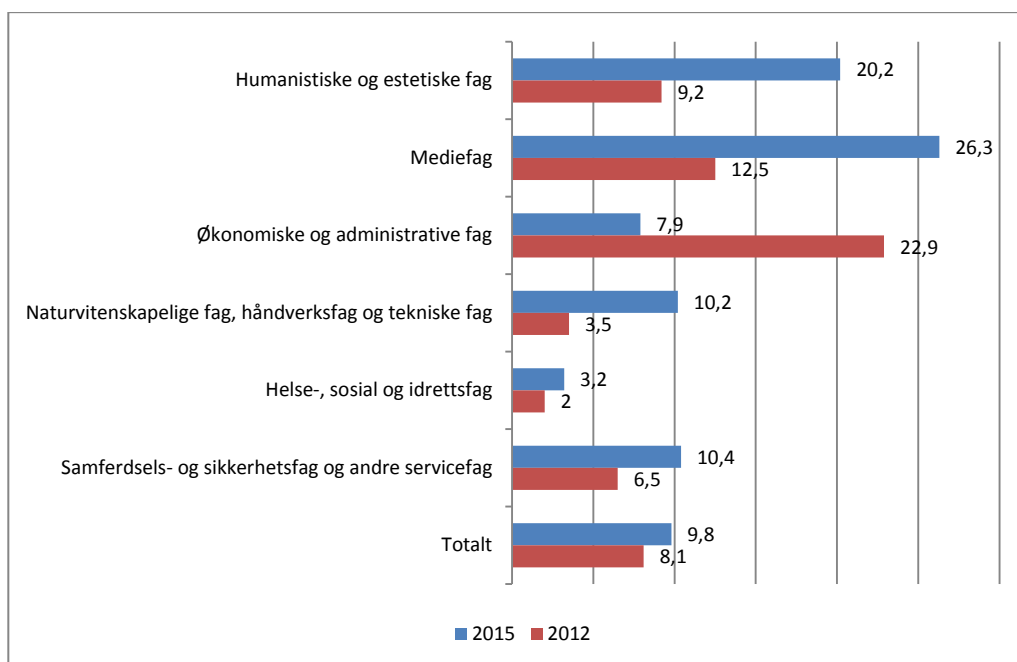
Figur 5-1 viser hovedaktivitet fordelt på fagområde. Vernepliktige er tatt ut fordi svært få har rapportert at de var vernepliktige i referanseuka. Figuren viser at for fagområdene økonomiske og administrative fag, naturvitenskapelige-, håndverks- og tekniske fag, helse-, sosial- og idrettsfag, primærnæringsfag, samt Samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag, rapporterer flertallet (mellom 66,7 og 79,1 prosent) at hovedaktiviteten var å være yrkesaktiv i referanseuka. For de tre øvrige fagområdene er det student eller skoleelev som er den største hovedaktiviteten. Dette mønsteret er tilsvarende det som var hovedaktiviteten fordelt på fagområde i forrige kandidatundersøkelse. Dersom vi sammenligner resultatene i årets kandidatundersøkelse med forrige kandidatundersøkelse, ser vi at andelen yrkesaktive er redusert med rundt 10 prosentpoeng blant kandidater som tilhører naturvitenskapelige-, håndverks- og tekniske fag, helse-, sosial- og idrettsfag, samt samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag. Yrkesaktiviteten er redusert med rundt 15 prosentpoeng for kandidater uteksaminert fra mediefag. Den er også redusert noe for kandidater tilhørende humanistiske og estetiske fag (ca. 6 prosentpoeng). For kandidater tilhørende økonomiske og administrative fag har de som rapporterer yrkesaktivitet som hovedaktivitet økt med 11 prosentpoeng.

Når det gjelder kandidater som rapporterer at de er arbeidsledig, så er det flest kandidater uteksaminert fra samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag og humanistiske og estetiske fag som oppgir dette, med henholdsvis 11,8 og 9,2 prosent. I forrige kandidatundersøkelse var det flest kandidater ved humanistiske og estetiske fag som rapporterte at de var arbeidsledige.

5.3 Stor variasjon i ledighetsnivået mellom utdanningsgruppene

Totalt sett er det 913 fagskolekandidater som er i arbeidsstyrken. Det vil si enten sysselsatt eller arbeidsledige. Dette er 86,4 prosent av alle fagskolekandidatene som er med i undersøkelsen og som har svart på spørsmålene om aktiviteter i referanseuka. Av de 913 fagskolekandidatene som er i arbeidsstyrken er 823 sysselsatt (90,2 prosent) og 90 arbeidsledige (9,8 prosent.)

Som tidligere nevnt beregnes andelen som er arbeidsledig av personer som er i arbeidsstyrken. Dette er den vanlige måten å definere arbeidsledighet på. Dette betyr at andelen arbeidsledige blir høyere enn hva som vises i tabell 5-1 og figur 5-1. Dessuten følger det av definisjonen av arbeidsledig at vi også inkluderer personer som har svart at de aktivt har søkt arbeid og som hadde kunne påta seg arbeid, selv om de har svart at de er studenter, hjemmeværende eller «annet» som sin hovedsakelige virksomhet i referanseuka. Dette øker andelen som er arbeidsledige.

Figur 5-2 Prosentandel av arbeidsstyrken som er arbeidsledige i referanseuka (tre kvart år etter eksamen) i 2012-kullet 3 og 2015-kullet, etter fagskolekandidatens fagfelt.

Figur 5-2 viser andelen arbeidsledige i arbeidsstyrken fordelt på fagområde blant dem som ble uteksaminert i 2012 og 2015. Fagområder med mindre enn 10 kandidater i arbeidsstyrken er utelatt av figuren, men er tatt med i totalantallet. Figuren viser at det samlet sett er en økning av arbeidsledige fra 8,1 prosent i 2012-kullet til 9,8 prosent i 2015. Videre ser vi at det er til dels store variasjoner mellom fagområder fra 2012-kullet til 2015-kullet. Dersom vi ser på humanistiske og estetiske fag og mediefag ser vi at det er henholdsvis en femtedel og en fjerdedel av kandidatene som er arbeidsledige. Her må vi huske på at disse 48 og 40 prosent av kandidatene i disse to fagområdene har rapportert at hovedaktiviteten er student/skoleelev. En stor andel av disse er ikke i arbeidsstyrken og dermed ikke i prosentierungsgrunnlaget. Det vil si at få kandidater som er registrert som arbeidsledige vil gi store utslag i andelen. Eksempelvis er det 5 kandidater som er arbeidsledige i mediefag.

Når det gjelder økonomiske og administrative fag ser vi at det er en reduksjon av andelen arbeidsledige fra 2013 til 2015 – fra 22,9 til 7,9 prosent, mens retningen er motsatt for kandidater i naturvitenskapelige -, håndverks- og tekniske fag, samt samferdsels- og sikkerhetsfag og andre

servicefag. For disse fagene er det en økning i andelen arbeidsledige fra henholdsvis 3,5 til 10,2 prosent og 6,5 til 10,4 prosent.

For kandidater tilhørende helse-, sosial- og idrettsfag, er det en liten økning fra 2013 til 2015, men andelen er fremdeles lavest sammenlignet med de andre fagområdene.

Tabell 5-2 *Andel av arbeidsstyrken som er arbeidsledige, etter kjønn og fagskolekandidatens fagfelt.*

	Menn		Kvinner	
	Prosentandel ledige	Antall menn i arbeidsstyrken	Prosentandel ledige	Antall kvinner i arbeidsstyrken
Humanistiske og estetiske fag	33,3 %	21	16,4 %	73
Mediefag	0,0 %	5	35,7 %	14
Økonomiske og administrative fag	0,0 %	37	9,9 %	152
Naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag	9,6 %	322	15,0 %	20
Helse-, sosial- og idrettsfag	8,3 %	12	2,8 %	143
Primærnæringsfag	0,0 %	4	0,0 %	4
Samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag	10,3 %	78	15,8 %	19
Uoppgitt fagfelt	0,0 %	5	33,3 %	3
Totalt	9,7 %	484	10,0 %	428

Tabell 5-2 viser at det er knapt noen forskjell i arbeidsledighet mellom kvinner og menn. Andelen arbeidsledige kvinner har holdt seg stabil fra 2012-kullet hvor andelen var 10,8 prosent, mens for menn har andelen økt fra 6,6 til 9,7 prosent. Hovedvekten av denne endringen skyldes økningen av andel ledige i naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag.

Tabell 5-3 viser hvorvidt kandidaten er født i Norge eller ikke har sammenheng om en er arbeidsledig.

Tabell 5-3 *Andel av arbeidsstyrken som er arbeidsledige, etter fødeland.*

	Ikke født i Norge	Født i Norge	Totalt
Andel arbeidsledige	13,6 %	9,9 %	10,2 %
Totalt antall svar (n=100 %)	66	799	833

Kji-kvadrat 0,938 p=.333

I kandidatundersøkelsen for 2012-kullet var andelen arbeidsledige blant kandidater født utenfor Norge markant høyere enn blant kandidater født i Norge. Tabell 5-2 viser en marginal forskjell i andelen arbeidsledige blant kandidater som er født i Norge og øvrige kandidater, og for dette kullet finner vi ikke noen signifikant forskjell.

5.4 Kandidatenes vurdering av utdanningens relevans for arbeidslivet

Et viktig spørsmål er om kandidatene opplever at utdanningen har vært relevant for arbeidslivet. I tidligere års undersøkelser finner en at kandidatene jevnt over er tilfreds med utdanningens relevans

for arbeidslivet med en gjennomsnittskåre på rundt 4 på en skala fra 1 til 5. Imidlertid var det noen forskjeller mellom fagområder. I årets undersøkelse er det flere spørsmål som angår hvorvidt utdanningen var relevant for arbeidslivet. Spørsmålene angår lærernes kompetanse, undervisningens og utstyrets kvalitet, samt om utdanningen var relevant. I de videre analysene skal vi se om det er forskjeller mellom fagområdene og mellom kjønnene i vurderingen av disse spørsmålene³⁷.

Tabell 5-3 Utdanningens relevans for arbeidslivet fordelt på fagområde. (Gjennomsnitt, standardavvik (SA) og Cohens *d*)

		Hum. es.	Media	Øk. adm.	Tek	HS	Primær	SS	Uoppgitt	Totalt
Lærerne hadde god innsikt i kompetansen jeg trenger i arbeidslivet	Gj.snitt	3,9	3,1	4,2	3,7	4,2	4,5	4,3	3,9	3,9
	SA	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0
	Forskj. fra Hum. es Cohens <i>d</i>		0,8	0,3	0,2	0,3	0,6	0,4	0,0	0,0
Undervisningen ga et godt grunnlag for videre læring i arbeidslivet	Gj.snitt	3,6	3,1	4,2	3,8	4,3	4,5	4,1	3,5	3,9
	SA	1,2	1,2	0,9	0,9	0,8	0,5	1,0	1,2	1,0
	Forskj. fra Hum. es Cohens <i>d</i>		0,4	0,5	0,2	0,7	0,9	0,4	0,0	0,3
Utdanningen er relevant for arbeidslivet	Gj.snitt	3,8	3,4	4,2	4,0	4,5	4,5	4,2	3,9	4,1
	SA	1,1	1,1	1,0	1,0	0,8	0,5	1,1	1,0	1,0
	Forskj. fra Hum. es Cohens <i>d</i>		0,4	0,4	0,1	0,7	0,8	0,3	0,1	0,2
Utstyret vi brukte i utdanningen var i god nok stand til å lære det vi skulle	Gj.snitt	3,9	2,8	4,1	3,4	4,1	4,2	4,0	4,3	3,8
	SA	1,0	1,4	0,9	1,1	0,9	0,6	1,0	0,9	1,1
	Forskj. fra Hum. es Cohens <i>d</i>		1,0	0,1	0,5	0,2	0,3	0,0	0,4	0,1

Cohens *d*: 0-0.19=ingen/svak forskjell; 0.2-0.49=liten forskjell; 0.5-.0.79= moderat forskjell; >0.8=stor forskjell

Tabell 5-3 viser hvordan fagskolekandidatene på ulike fagområder vurderer ulike spørsmål om utdanningens kvalitet og relevans sett i forhold til det arbeidslivet de kom tilbake til³⁸.

På spørsmålet/påstanden om at lærerne hadde god innsikt i kompetansen som trengs i arbeidslivet, viser tabell 5-3 at for samtlige fagfelt er gjennomsnittskåren på 3,9 på en skala fra 1-svært uenig til 5 – svært enig. Det betyr at fagskolekandidatene i all hovedsak er enige i påstanden. Dersom vi ser på forskjellene mellom fagområdene ser vi at særlig mediefag, skiller seg negativt ut med en gjennomsnittsskåre på 3,1. Kandidater på fagfeltene primærnæringsfag, samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag, økonomiske og administrative fag, helse-, sosial- og idrettsfag har alle en

³⁷ For å belyse dette benytter vi oss av effektmålet Cohens *d*. Den beregnes som forskjellen i gjennomsnittsverdi mellom to grupper delt på samlet standardavvik i de to gruppene (Cohen, 1988). Standardavvik er et mål på spredning. Det vil si i hvilken grad svarfordelingen klumper seg rundt gjennomsnittet eller er mer spredt over hele skalaen. Cohens *d* er derfor et mål som viser om forskjellen mellom gruppene er betydningsfull, triviell eller om den har noen praktisk betydning.

³⁸ I tabellen blir resultatene humanistiske og estetiske fag brukt som referanseverdi i utregningen av Cohens *d* for å få en indikasjon på størrelsen på forskjellene i svargivningen mellom fagområdene. Merk at Cohens *d* sammenfaller med differansen mellom gjennomsnittene når standardavviket er tilnærmet 1.

gjennomsnittsskåre på godt over 4, noe som tilsier at de er enig til svært enige i påstanden³⁹. Når det gjelder påstanden *Undervisningen ga et godt grunnlag for videre læring i arbeidslivet*, er også her gjennomsnittsskåren for samtlige fagområder på 3,9. Igjen ser vi at kandidater på mediefag skiller seg negativt ut og de samme fagområdene som for forrige påstand skiller seg positiv ut med gjennomsnittsskårer på over 4. Cohens d verdiene viser at forskjellene er til dels store.

Påstanden *Utdanningen er relevant for arbeidslivet* er den som er mest sammenlignbar med tidligere kandidatundersøkelser. Her er gjennomsnittsverdien for samtlige fagfelt på 4,1 som er tilsvarende resultatet i kandidatundersøkelsen i 2013. Også for denne påstanden skiller mediefag seg negativt ut, med en gjennomsnittsverdi på 3,4. I 2013 kom samme fagområde (mediefag) dårligst ut med en gjennomsnittsverdi på 3,6.

Den siste påstanden er *Utstyret vi brukte i utdanningen var i god nok stand til å lære det vi skulle*, har en samlet gjennomsnittsskåre på 3,8. Altså litt lavere enn de foregående påstandene. Igjen skiller mediefag seg negativt ut, med en gjennomsnittsverdi på 2,8. Det vi kan legge merke til er at det største fagområdet (naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag), ligger klart under de øvrige fagområdene foruten mediefag, på den påstanden. Jevnt over ligger gjennomsnittsskårene for naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag, lavere enn gjennomsnittet for samtlige fag og dermed klart under de fagene som skårer best. Dette er interessant, da dette fagområdet må antas å være svært utstyrskrevene, også i utdannings situasjonen.

³⁹ Dersom vi ser på Cohens d ser vi at kandidatene på Mediefag skiller seg klart fra kandidatene på humanistiske og estetiske fag som er referansefaget, med en Cohens d verdi på 0,8. Det betyr at de skiller seg enda mer fra de fagområdene som har høyere gjennomsnittsskåre enn humanistiske og estetiske fag.

Tabell 5-4 Utdanningens relevans for arbeidslivet fordelt på kjønn og fagområde. (Gjennomsnitt, standardavvik (SA) og Cohens d)

		Hum. es.	Media	Øk. adm.	Tek	HS	Primær	SS	Uoppgitt	Totalt
Lærerne hadde god innsikt i kompetansen jeg trenger i arbeidslivet	Menn	4,4	2,8	4,3	3,7	4,1	4,2	4,3	3,5	3,8
	SA	0,7	1,2	0,8	1,0	1,1	0,5	0,9	1,0	1,0
	Kvinner	3,7	3,3	4,2	3,4	4,2	4,6	4,3	4,4	4,1
	SA	1,1	1,0	1,0	1,0	0,9	0,5	1,2	0,9	1,1
Forskjell menn kvinner Cohens d		0,7	0,4	0,1	0,2	0,1	0,9	0,0	0,9	0,2
Undervisningen ga et godt grunnlag for videre læring i arbeidslivet	Menn	4,2	3,2	4,0	3,8	4,4	4,2	4,1	3,2	3,9
	SA	0,7	1,5	0,8	1,0	0,8	0,5	1,0	1,2	1,0
	Kvinner	3,4	3,0	4,2	3,9	4,3	4,6	4,2	4,0	4,0
	SA	1,2	0,9	1,0	0,8	0,8	0,5	1,0	1,2	1,1
Forskjell menn kvinner Cohens d		0,8	0,2	0,2	0,1	0,2	0,9	0,1	0,7	0,1
Utdanningen er relevant for arbeidslivet	Menn	4,2	3,2	4,1	4,0	4,1	4,6	4,2	3,5	4,0
	SA	0,7	1,7	1,0	1,0	1,0	0,6	1,0	1,0	1,0
	Kvinner	3,7	3,5	4,2	4,0	4,5	4,5	4,1	4,4	4,2
	SA	1,2	0,5	1,0	0,9	0,8	0,5	1,4	0,9	1,0
Forskjell menn kvinner Cohens d		0,5	0,2	0,1	0,1	0,5	0,2	0,1	0,9	0,2
Utstyret vi brukte i utdanningen var i god nok stand til å lære det vi skulle	Menn	4,2	2,6	3,7	3,4	3,9	4,2	3,9	4,0	3,6
	SA	0,9	1,1	1,1	1,1	1,1	0,5	0,9	0,9	1,1
	Kvinner	3,9	2,9	4,1	3,8	4,2	4,1	4,1	4,6	4,0
	SA	1,0	1,6	0,9	0,9	0,9	0,6	1,0	0,9	1,0
Forskjell menn kvinner Cohens d		0,3	0,2	0,4	0,4	0,3	0,1	0,1	0,7	0,4

Cohens d: 0-0.19=ingen/svak forskjell; 0.2-0.49=liten forskjell; 0.5-0.79= moderat forskjell; >0.8=stor forskjell

Tabell 5-4 viser svarfordeling på de samme påstandene som forrige tabell, men nå også fordelt på kjønn. Dersom vi ser på tvers av samtlige fagområder ser vi at kvinner er generelt mer enige i påstandene enn menn. Forskjellen er størst i påstanden om utstyr, men generelt sett ikke særlig stor. Dersom vi ser på kjønnsforskjeller innen fagfelt ser vi at kjønnsforskjellen er størst blant kandidater på primærnæringsfag og humanistiske og estetiske fag. Det som er interessant med forskjellene i sistnevnte fagfelt er at det er kvinnene som er klart minst enige i påstandene.

5.4.1 Endring av arbeidsoppgaver og –betingelser etter fagskoleutdanningen

Vi skal nå gå over å se på eventuelle endringer i arbeidsoppgaver og arbeidsbetingelser etter fagskoleutdanningen og se om det er noen systematiske forskjeller mellom kjønnene og fagområder.

Tabell 5-5 Endring av arbeidsoppgaver fordelt på kjønn. Andel.

Endret arbeidsoppgaver?	Kvinner	Menn	Totalt
... de samme som før, eller tilsvarende	77,6 %	58,2 %	67,3 %
... mindre krevende enn før	4,2 %	8,2 %	6,4 %
... mer krevende enn før	18,2 %	33,5 %	26,3 %
Totalt antall svar (n=100 %)	330	376	706

Kji-kvadrat 29,85 p=.000

Tabell 5-5 viser at det er flere menn enn kvinner som opplever at arbeidsoppgavene er endret etter fagskoleutdanningen sammenlignet med den jobben en hadde rett før en begynte i fagutdanningen. Dette funnet er tilsvarende tidligere års undersøkelser. I årets undersøkelse er det i tillegg skilt mellom om arbeidsoppgavene er blitt mer eller mindre krevende. Tabell 5-6 viser at menn opplever i større grad enn kvinner at arbeidsoppgavene er mer krevende enn før.

Tabell 5-6 Endring av arbeidsoppgaver fordelt på fagområder. Andel..(Fagområder med under 10 kandidater er tatt ut, men inkludert i Alle fagfelt)

Endret arbeidsoppgaver?	Hum. es.	Øk.adm.	Tek	HS	SS	Totalt
... de samme som før, eller tilsvarende	55,9 %	84,2 %	57,1 %	85,1 %	41,4 %	67,2 %
... mindre krevende enn før	11,9 %	2,0 %	7,1 %	4,5 %	11,4 %	6,4 %
... mer krevende enn før	32,2 %	13,8 %	35,8 %	10,4 %	47,1 %	26,4 %
Antall svar (n=100 %)	59	152	268	134	70	707

Kji-kvadrat 87,15 p=.000

Tabell 5-6 viser at de fagene hvor det er stor overvekt av kvinner (økonomiske og administrative fag og helse-, sosial- og idrettsfag), er de fagområdene hvor det er færrest som rapporterer om endring i arbeidsoppgaver. Samtidig ser vi at fagområdene med stor overvekt av menn, naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag, er fagområdene hvor flest rapporterer om at arbeidsoppgavene har blitt mer krevende. Det betyr at fagområdet kan være årsaken til forskjellene i resultatene i tabell 5-6 og ikke kjønn alene.

Tabell 5-7 Endring av arbeidsbetingelser fordelt på kjønn. Andel.

Endret arbeidsbetingelser?	Kvinner	Menn	Totalt
... de samme som før, eller tilsvarende	79,7 %	58,2 %	68,3 %
... bedre enn før	15,7 %	34,0 %	25,4 %
... dårligere enn før	4,6 %	7,9 %	6,3 %
Antall svar (n=100 %)	325	368	693

Kji-kvadrat 37,35 p=.000

Tabell 5-7 viser at flere menn enn kvinner opplever at arbeidsbetingelsene er blitt bedre etter endt fagskoleutdanning enn kvinner. Nærmere 80 prosent av kvinnene mot rundt 58 prosent av mennene oppgir at arbeidsbetingelsene er som før.

Tabell 5-8 *Endring av arbeidsbetingelser fordelt på fagområde, procenter. (Fagområder med under 10 kandidater er tatt ut, men inkludert i Totalt)*

Endret arbeidsbetingelser?	Hum. es.	Øk.adm.	Tek	HS	S.S	Totalt
... de samme som før, eller tilsvarende	70,9 %	82,8 %	59,8 %	84,2 %	36,8 %	68,1 %
... bedre enn før	12,7 %	13,9 %	35,2 %	12,8 %	44,1 %	25,5 %
... dårligere enn før	16,4 %	3,3 %	4,9 %	3,0 %	19,1 %	6,5 %
Antall svar (n=100 %)	55	151	264	133	68	695

Kji-kvadrat 109,05 p=.000

Mønsteret i 5-8 er nærmest identisk med mønsteret i tabell 5-7 som viste endringer i arbeidsoppgaver fordelt på fagfelt. Fagområdene hvor det er stor overvekt av kvinner, økonomiske og administrative fag og helse-, sosial- og idrettsfag, er de fagområdene hvor det er færrest som rapporterer om endring i arbeidsbetingelser. Fagområder med stor overvekt av menn, naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag, er de fagområdet hvor flest rapporterer om at arbeidsbetingelsene har blitt bedre.

5.4.2 Samsvar mellom utdanning og jobb?

I dette avsnittet skal vi se på i hvilken grad kandidatene opplever at det er samsvar mellom arbeidsoppgavene og den fagskoleutdanningen de tok i 2015.

Tabell 5-9 *Kandidatenes beskrivelse av arbeidsoppgavene i hovedarbeidsforholdet i referanseuka, sammenlignet med nivået på fagskoleutdanningen. Fordelt på kjønn*

	Kvinner	Menn	Totalt
... samme nivå som fagskoleutdanningen	44,8 %	58,4 %	52,0 %
... høyere nivå enn fagskoleutdanningen	12,1 %	10,4 %	11,2 %
... nivå med fullført videregående opplæring	22,8 %	20,8 %	21,7 %
... uten betydning med vog eller FS	20,2 %	10,4 %	15,0 %
Antall svar (n=100 %)	346	385	731

Kji-kvadrat 20,371 p=.000

Tabell 5-9 viser at menn opplever at arbeidsoppgavene etter fagskoleutdanningen er på samme nivå som fagutdanningen mer enn kvinner, 58,4 mot 44,8 prosent. Videre viser tabellen at kvinner i større grad enn menn opplever at det spiller ingen rolle om en har videregående opplæring eller fagskoleutdanning for å gjøre de arbeidsoppgavene de har, 20,2 mot 10,4 prosent.

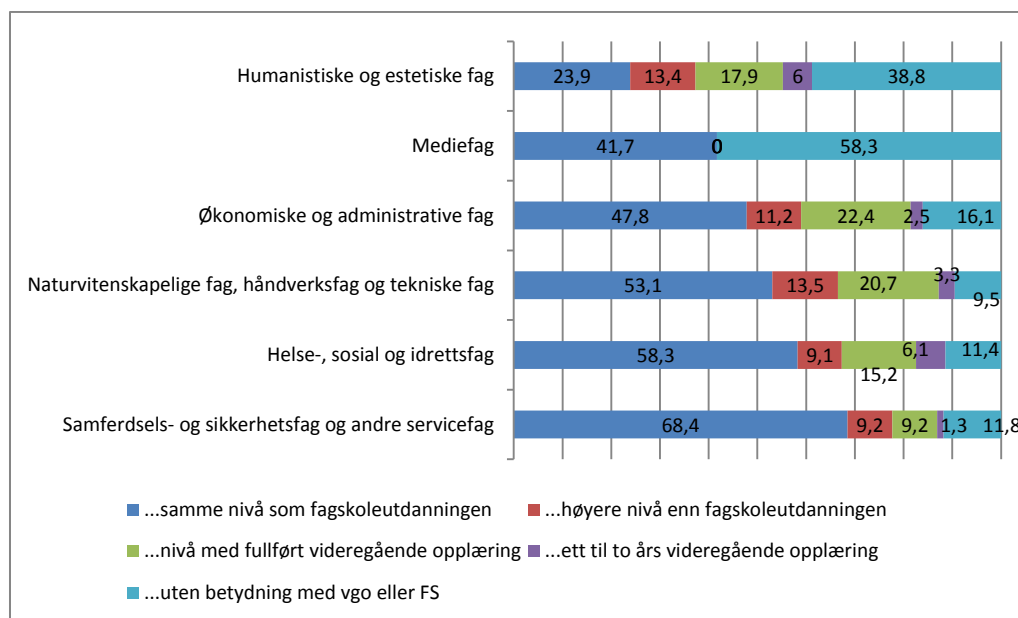
Tabell 5-10 *Kandidatenes beskrivelse av om innholdet i fagskoleutdanningen stemmer med arbeidsoppgavene en har. Fordelt på kjønn*

Hvordan synes du innholdet i fagskoleutdanningen stemmer med arbeidsoppgavene du har	Kvinner	Menn	Totalt
Godt	47,6 %	46,5 %	47,0 %
Middels	29,2 %	41,0 %	35,4 %
Dårlig	23,2 %	12,5 %	17,6 %
Antall svar (n=100 %)	349	385	734

Kji-kvadrat 19,274, p=.000

Figur 5-3 viser at det er minst samsvar mellom arbeidsoppgaver og fagutdanningen blant kandidater fra humanistiske og estetiske fag, hvor 23,9 prosent oppgir at arbeidsoppgavene er på samme nivå som

fagskoleutdanningen. Det er flest kandidater fra samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag (68,4 prosent) som oppgir at arbeidsoppgavene er på samme nivå som fagskoleutdanningen. Videre viser figur 5-3 at en stor andel kandidater fra humanistiske og estetiske fag (38,8 prosent) og mediefag (58,3 prosent) oppgir det spiller ingen rolle om en har videregående opplæring eller fagskoleutdanning for å gjøre de arbeidsoppgavene de har.

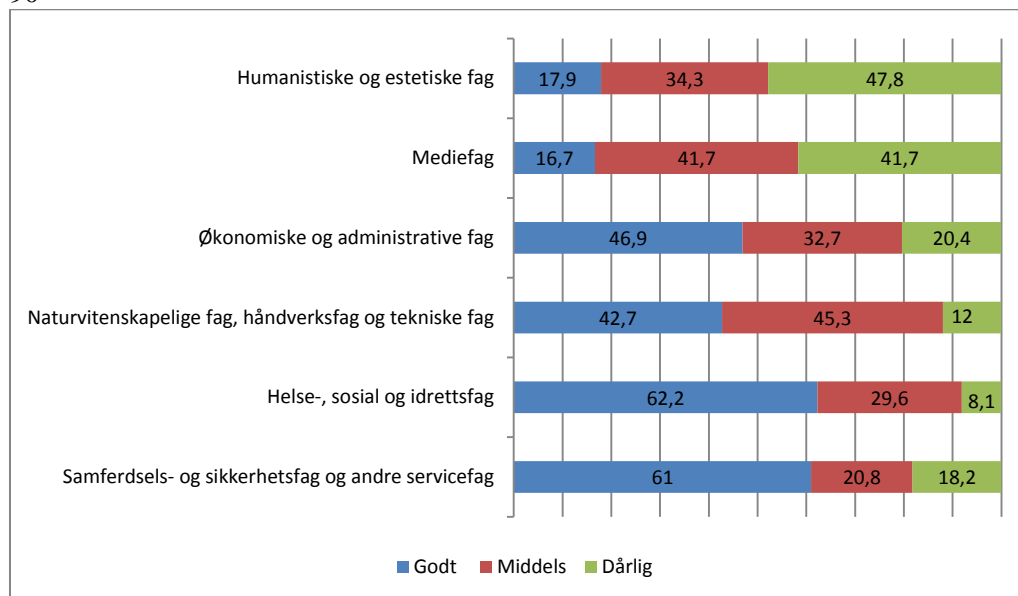

Figur 5-3 Kandidatenes beskrivelse av arbeidsoppgavene i hovedarbeidsforholdet i referanseuka, sammenlignet med nivået på fagskoleutdanningen. Fordelt på fagskolekandidatens fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)

Tabell 5-11 viser at det er flere kvinner enn menn som opplever at innholdet i fagskoleutdanningen stemmer dårlig med de arbeidsoppgavene de har. Rundt 23 prosent av kvinnene oppgir dette, mot 12,5 prosent av mennene.

Tabell 5-11 Årsaken til dårlig samsvar mellom fagutdanning og arbeidsoppgaver. Fordelt på kjønn

Hvis arbeidsoppgavene du hadde i hovedarbeidsforholdet i referanseuka ikke krever utdanning på fagskolenivå, eller stemmer dårlig med innholdet i din fagskoleutdanning: Hva er den viktigste årsaken til dette	Kvinner	Menn	Totalt
Ikke mulig å få arbeid i samsvar med fagskoleutdanningen	35,3 %	26,3 %	30,8 %
Lønnen var for lav i de jobbene fagskoleutdanningen kvalifiserer for	1,6 %	4,0 %	2,8 %
Var ikke interessert i arbeid som fagskoleutdanningen kvalifiserer for	5,6 %	5,3 %	5,4 %
Var primært opptatt med videre utdanning	16,9 %	10,1 %	13,5 %
Annet	40,6 %	54,3 %	47,4 %
Antall svar (n=100 %)	249	247	496

Figur 5-4 Kandidatenes beskrivelse av om innholdet i fagskoleutdanningen stemmer med arbeidsoppgavene de har. Fordelt fagskolekandidatens fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)

Figur 5-4 viser at kun rundt 17-18 prosent av kandidatene på humanistiske og estetiske fag og mediefag mener at innholdet i fagutdanningen stemmer godt med arbeidsoppgavene de har og henholdsvis 47,8 og 41,7 prosent oppgir at fagutdanningen stemmer dårlig med arbeidsoppgavene. På motsatt ende av skalaen finner vi kandidater fra helse-, sosial- og idrettsfag og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag, hvor rett over 60 prosent opplever at innholdet i fagutdanningen stemmer godt med arbeidsoppgavene de har.

Tabell 5-11 viser at litt flere kvinner, 35,5 prosent, enn menn, 26,3 prosent, oppgir at det ikke er mulig å få arbeid i samsvar med fagskole utdanningen. Denne gruppen er dermed dem som har *ufrivillig irrelevant arbeid* jf. definisjonen på side 36.

Tabell 5-12 Årsaken til dårlig samsvar mellom fagutdanning og arbeidsoppgaver. Fordelt på fagskolekandidatens fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)

Lite samsvar: Hva er den viktigste årsaken til dette	Hum. es.	Øk.adm.	Tek	HS	SS	Totalt
Ikke mulig å få arbeid i samsvar med fagskoleutdanningen	26,4 %	41,2 %	25,3 %	35,1 %	26,5 %	30,7 %
Lønnen var for lav i de jobbene fagskoleutdanningen kvalifiserer for	3,8 %	0,0 %	4,4 %	3,1 %	2,9 %	3,0 %
Var ikke interessert i arbeid som fagskoleutdanningen kvalifiserer for	7,5 %	1,8 %	6,6 %	4,1 %	2,9 %	5,2 %
Var primært opptatt med videre utdanning	26,4 %	13,2 %	8,8 %	15,5 %	8,8 %	13,5 %
Annet	35,8 %	43,9 %	54,9 %	42,3 %	58,8 %	47,6 %
n	53	114	182	97	34	498

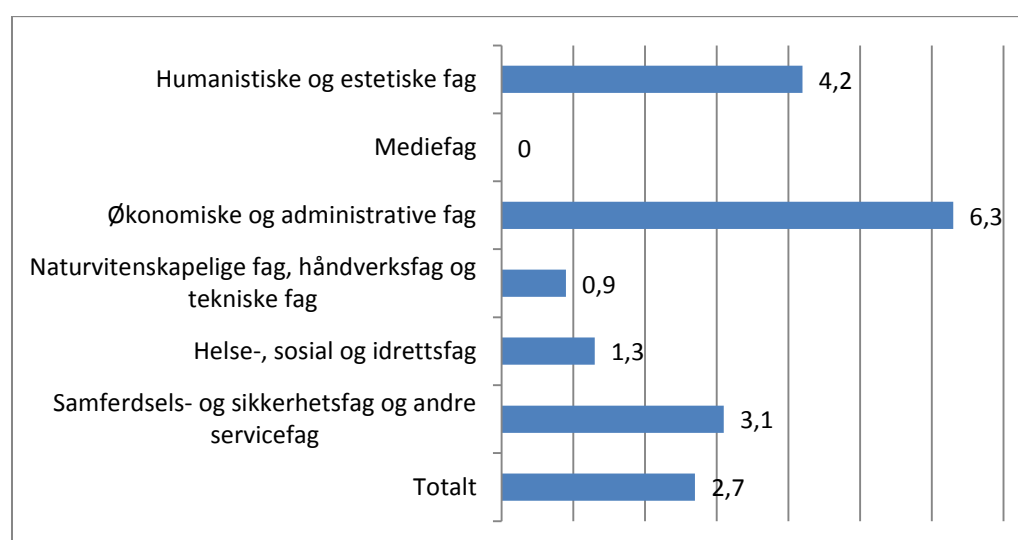
Tabell 5-12 viser at en høyere andel på økonomiske og administrative fag, 41,2 prosent og helse-, sosial- og idrettsfag, 35,1 prosent oppgir at det ikke er mulig å få arbeid i samsvar med fagskoleutdanningen. De øvrige fagområdene ligger på rundt 25 prosent for denne begrunnelsen.

Ut i fra besvarelsene i de foregående tabellene har vi kategorisert kandidatene om de har irrelevant arbeid, og om dette er frivillig eller ufrivillig. *Irrelevant arbeid* er sysselsatte som mener at (1) fagskoleutdanning og videregående opplæring er helt uten betydning for arbeidet de har, samt at (2) innholdet i utdanningen passer dårlig med arbeidsoppgavene. Dette er en svært streng definisjon av mistilpasning i arbeidslivet, men stemmer overens med NIFUs kandidatundersøkelser. *Ufrivillig irrelevant arbeid* er dem som har irrelevant arbeid, samt at de rapporterer at de har irrelevant arbeid på grunn av vanskeligheter med å få arbeid i samsvar med fagskoleutdanningen. *Frivillig irrelevant arbeid* er dermed dem som har irrelevant arbeid av andre grunner som eksempelvis at de jobber ved siden av videre studier.

Tabell 5-13 Andel med irrelevant arbeid. Fordelt på kjønn. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)

	Kvinner	Menn	Totalt
Irrelevant	10,3 %	3,9 %	6,9 %
Frivillig irrelevant	5,6 %	2,5 %	3,9 %
Ufrivillig irrelevant	4,4 %	1,2 %	2,7 %
Antall svar (n=100 %) (Irrelevant)	44	19	63

Tabell 5-13 viser at 6,9 prosent av sysselsatte kandidater har irrelevant arbeid. Dette er omtrent samme andel som i NIFUs kandidatundersøkelse for 2015-kullet i høyere utdanning (7,1 prosent, se Støren et al., 2016). Det er klart flere kvinner enn menn som har irrelevant arbeid. Det vil si 10,3 prosent av kvinnene og 3,9 prosent av mennene. Når det gjelder kvinner er det 4,4 prosent som har ufrivillig irrelevant arbeid og 5,6 prosent har frivillig irrelevant arbeid. Tilsvarende tall for menn er 1,2 prosent (ufrivillig) og 2,5 prosent (frivillig). Disse resultatene ligner på resultatene i tidligere kandidatundersøkelser blant fagskoleutdannede.

Figur 5-5 Andel med ufrivillig irrelevant arbeid. Fordelt på fagskolekandidatens fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)

Figur 5-5 viser at det er flest kandidater fra økonomiske og administrative fag som har ufrivillig irrelevant arbeid. I forrige kandidatundersøkelse var det størst andel innen fagfeltet mediefag som

hadde ufrivillig irrelevant arbeid. I foreliggende undersøkelse er det derimot ingen fra dette fagområdet. Det er vanskelig å trekke noen konklusjoner om dette er en trend eller ikke når det er så få kandidater dette er snakk om. Det er til sammen 25 kandidater i vår undersøkelse som har ufrivillig irrelevant arbeid og små endringer får dermed store utslag.

5.4.3 Sammenheng mellom jobbinnhold og kandidatenes vurdering av utdanningens relevans og kvalitet

Vi skal nå se på hvilke forhold som kan være med å forklare kandidatenes opplevelse av fagutdanningens relevans relatert til arbeidslivet. Vi tar utgangspunkt i spørsmålene relatert lærenes kompetanse, undervisningens og utstyrets kvalitet, samt om utdanningen var relevant og ser på ulike forhold som har innvirkning på hvordan kandidatene svarer på disse spørsmålene. Dette er en multivariat analyse hvor vi undersøker hvordan kjønn, fagområde, arbeidsledighet, alder og endring av arbeidsoppgaver og arbeidsbetingelser har innvirkning på svargivingen.

Tabell 5-14 Multivariat lineær regresjon av vurdering av ulike forhold rundt utdanningens relevans for arbeidslivet.

	Lærerne hadde god innsikt		Undervisningen ga et godt grunnlag		Utdanningen er relevant		Utstyret i god nok stand	
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.
Kvinne	-,12	,036	,01	,875	,03	,557	,14	,018
Fagområde (Human. = ref.)								
Mediefag	-,01	,814	-,01	,829	,00	,944	-,11	,007
Økonomiske og administrative fag	,23	,001	,34	,000	,27	,000	,09	,210
Naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag	-,10	,253	,21	,019	,17	,050	-,09	,266
Helse-, sosial- og idrettsfag	,23	,001	,35	,000	,33	,000	,09	,191
Primærnæringsfag	,09	,031	,14	,001	,11	,004	,06	,102
Samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag	,12	,037	,23	,000	,18	,002	,07	,223
Uoppgitt fagfelt	-,01	,766	-,01	,863	,04	,331	,04	,287
Arbeidsledig	-,01	,839	-,01	,873	,02	,656	,02	,577
Ufrivillig irrelevant arbeid	-,09	,018	-,12	,002	-,13	,001	-,04	,293
Alder (under 22 år ref.)								
22-30 år	-,31	,002	-,11	,255	-,09	,350	-,10	,296
31-40 år	-,26	,006	-,09	,314	-,08	,370	-,13	,174
Over 40 år	-,23	,029	-,02	,862	-,01	,953	-,04	,739
Endret arbeidsoppgaver (Som før ref.)								
Mindre krevende	,05	,200	,09	,041	,12	,005	,04	,351
Mer krevende	,03	,569	,04	,427	,08	,083	-,03	,580
Endret betingelser (Som før ref.)								
Bedre	,00	,976	,07	,131	,00	,998	,08	,085
Dårligere	-,06	,175	-,03	,478	-,12	,005	-,05	,231
R²	0,09		0,09		0,09		0,10	

Beta = standardisert regresjonskoeffisient.

Når det gjelder påstanden «Lærerne hadde god innsikt i kompetansen jeg trenger i arbeidslivet» viser den multivariate analysen at kvinner vurderer påstanden er negativt/mindre enig enn menn. Videre vurderer kandidatene på økonomiske og administrative fag; helse-, sosial- og idrettsfag, primærnæringsfag, samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag lærernes kompetanse bedre/mer enig i påstanden enn kandidater i referansekategori humanistiske og estetiske fag, kontrollert for de andre uavhengige variablene i modellen. Tabell 5-14 viser videre at om en er arbeidsledig har ingen innvirkning på hvordan en vurderer lærernes innsikt og kompetanse, mens det gjør imidlertid om en har ufrivillig irrelevant arbeid. Videre viser analysen at eldre kandidater vurderer innsikten til lærerne som dårligere/mindre enige i påstanden, enn kandidatene under 22 år.

Når det gjelder påstanden «Undervisningen ga et godt grunnlag for videre læring i arbeidslivet» viser analysen i tabell 5-14 at kjønn har ingen betydning i hvordan en vurderer dette, men det har hvilket fagområde kandidaten tilhører. Foruten mediefag og de som har uoppgitt fagområde, har de øvrige fagområdene en positiv sammenheng med hvordan en vurderer undervisningen sett i forhold til referansekategorien humanistiske og estetiske fag. Utover det er det om en har ufrivillig irrelevant arbeid en negativ sammenheng på hvordan en opplever undervisningen, mens om en har fått mindre krevende arbeidsoppgaver har en positiv sammenheng.

Kjønn har ingen signifikant innvirkning på om en opplever at utdanningen er relevant for arbeidslivet. Det har derimot fagområde. Betaverdiene for fagområdene er positive og signifikante som indikerer at disse fagområdene vurderer utdanningens relevans mer positivt enn referansekategorien (humanistiske og estetiske fag). Særlig ser vi at betaverdien for helse-, sosial- og idrettsfag er forholdsvis stor. Utover det er det om en har ufrivillig irrelevant arbeid samt dårligere arbeidsbetingelser en negativ sammenheng på hvordan en opplever utdanningens relevans, mens om en har fått mindre krevende arbeidsoppgaver har en positiv sammenheng.

Når det gjelder utstyrsnivået ser vi at kvinner har en mer positiv vurdering av utstyret, mens det å tilhøre mediefag har en negativ innvirkning. Det er ingen andre forhold som har en signifikant innvirkning på vurdering av utstyrsnivået.

På et overordnet nivå viser de multivariate analysene at kjønn har en liten effekt av på vurderingen av utdanningen og relevans for arbeidsliv. Det som kommer tydeligst frem er at fagområde har størst betydning for hvordan en vurderer de ulike forholdene rundt utdanningens relevant for arbeidslivet.

5.5 Heltid, deltid og undersysselsetting

Vi skal nå se nærmere på fagskolekandidatenes stillingsandel. Det vil si om de jobber deltid, heltid eller mer enn heltid. Vi skal også se om de jobber deltid frivillig eller om det er fordi det er vanskelig å få full stillingsandel, det vil si undersysselsetting. Først skal vi se på andelen som jobber heltid og deltid.

Tabell 5-15 *Andel som jobber deltid, heltid eller mer enn heltid fordelt på kjønn. Andel.*

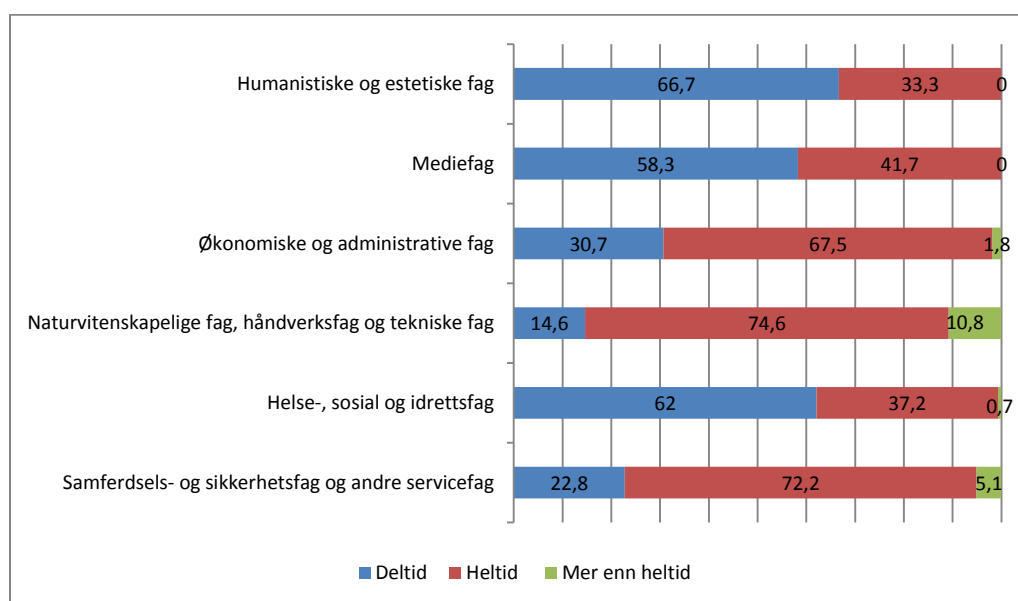
	Kvinner	Menn	Totalt
Deltid	52,1 %	15,9 %	32,9 %
Heltid	46,8 %	74,9 %	61,7 %
Mer enn heltid	1,1 %	9,2 %	5,4 %
Antall svar (n=100 %)	359	403	762

Kji-kvadrat 121,543, p=.000

Ikke uventet viser tabell 5-15 at det er langt flere kvinner som jobber deltid enn menn. Menn jobber både mer heltid og i større grad mer enn heltid. Dersom vi ser disse tallene i forhold til forrige kandidatundersøkelse ser vi at det er litt flere menn som jobber deltid i 2015-kullet enn i 2012-kullet, og litt færre kvinner. For menn var endringen fra 10 prosent i 2012-kullet til 15,9 prosent i 2015, og for kvinner var endringen fra 49 prosent til 46, 8.

Videre er det færre som jobber mer enn heltid. I 2012-kullet var det 11 prosent som jobbet mer enn heltid, mens det er 5,4 prosent i 2015-kullet. Andelen som jobber mer enn heltid er redusert med rundt 5 prosentpoeng for både kvinner og menn i 2015 sammenlignet med 2012.

SSBs arbeidskraftundersøkelse viser at fra 3. kvartal 2010 til 3. kvartal 2015 har andelen kvinner på heltid økt fra 60 til 64 prosent. Denne økningen gjenspeiler endringen i heltid hos kvinner med fagskoleutdanning, selv om nivåene er forskjellige. I 2015 var 85 prosent av de mannlige sysselsatte i arbeidsstyrken generelt tilsatt i en heltidsjobb. Dette er en svak nedgang fra andelen som det hadde ligget på i de foregående årene, 87 prosent. For menn med fagskoleutdanning ligger andelen som arbeider deltid omtrent på nivå med arbeidsstyrken for øvrig, mens for kvinner er den høyere⁴⁰.

Figur 5-6 Andel som jobber deltid, heltid eller mer enn heltid fordelt på fagskolekandidatens fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)

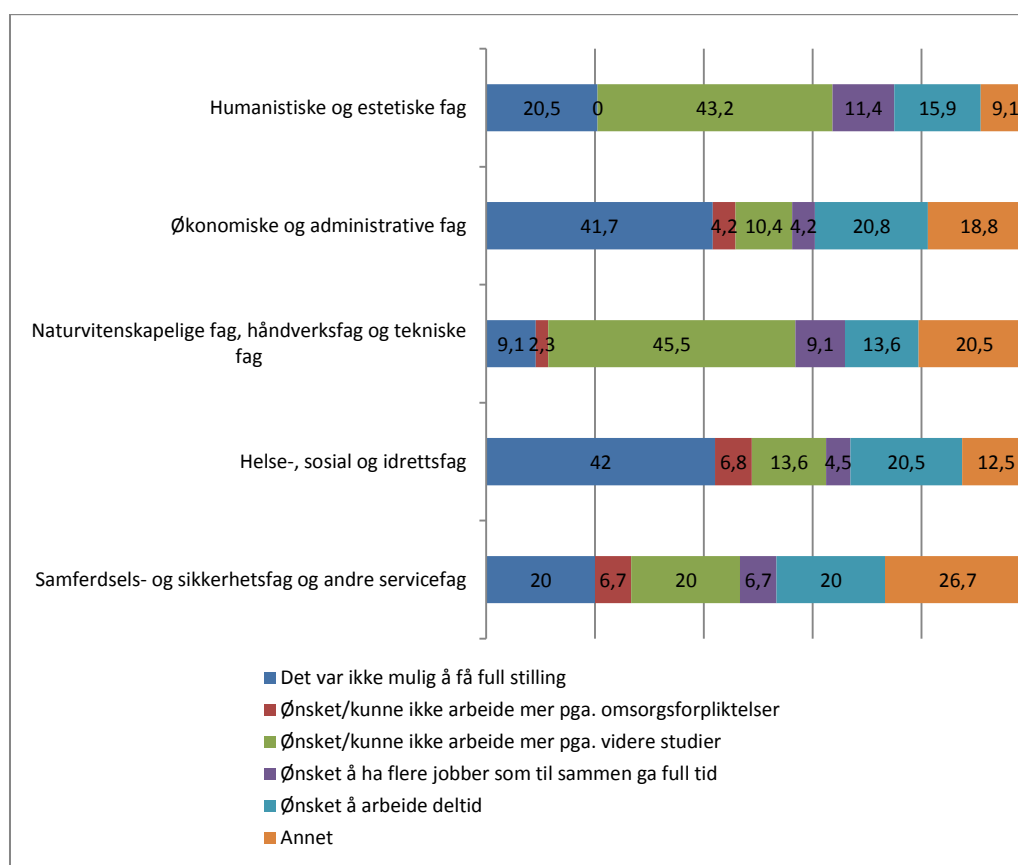
Figur 5-6 viser at det er i fagområdene naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag, hvor det er størst andel som jobber heltid. Dette er også de fagområdene hvor det er størst overvekt av menn. Videre ser vi at blant kandidater fra fagområdet med størst overvekt av kvinner, helse-, sosial- og idrettsfag, er andelen som arbeider deltid 62 prosent. Forskjellene i arbeidstid mellom kjønnene kan både ulike tilbøyelighet og ønsker til å jobbe deltid, men også av særtrekk ved faget og arbeidsmulighetene knyttet til faget.

Kandidater som har deltidsstilling ble spurt om årsaker til at de har en deltidsstilling. Dersom de svarer at det ikke har vært mulig å få full stilling er dette en indikasjon på undersyssetting.

⁴⁰ <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/aku/kvartal/2015-10-28#content> (17.01.2017)

	Kvinner	Menn	Totalt
Det var ikke mulig å få full stilling	35,5 %	15,9 %	30,5 %
Ønsket/kunne ikke arbeide mer pga. omsorgsforpliktelser	5,4 %	1,6 %	4,4 %
Ønsket/kunne ikke arbeide mer pga. videre studier	21,0 %	38,1 %	25,3 %
Ønsket å ha flere jobber som til sammen ga full tid	6,5 %	6,3 %	6,4 %
Ønsket å arbeide deltid	17,7 %	17,5 %	17,7 %
Annet	14,0 %	20,6 %	15,7 %
Antall svar (n=100 %)	186	63	249

Tabell 5-16 viser at det er flere kvinner enn menn som jobber deltid på grunn av at det ikke var mulig å få full stilling. 35,5 prosent av kvinnene oppgir dette, mens det tilsvarende tallet for menn er 15,9. Rundt 38 prosent av menn som jobber deltid gjør det på grunn av det de holder på med videre studier, mens den tilsvarende andelen er 21 prosent for kvinner.

Figur 5-7 Årsaker til deltid fordelt på fagskolekandidatens fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)

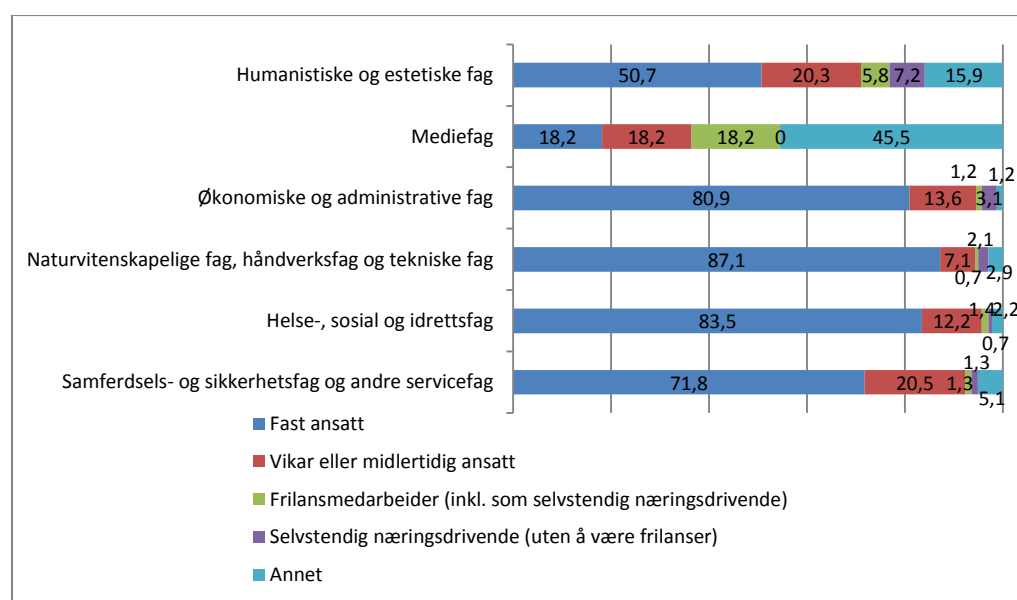
Figur 5-7 viser relativt store forskjeller mellom fagområder. I de kvinnedominerte fagområdene helse-, sosial- og idrettsfag og økonomiske og administrative fag er det over 40 prosent av dem som jobber deltid, men som oppgir at det ikke var mulighet for full stilling. I de mannsdominerte fagområdene naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag er det henholdsvis 9,1 og 20 prosent som oppgir at det ikke var mulighet for full stilling. I klartekst betyr det at det er en stor andel undersyssetning i fagområdene helse-, sosial- og idrettsfag og økonomiske og administrative fag.

5.6 Fast eller midlertidig stilling

Tabell 5-17 Fast eller midlertidig arbeid fordelt på kjønn. Andel.

	Kvinner	Menn	Totalt
Fast ansatt	75,4 %	82,0 %	78,9 %
Vikar eller midlertidig ansatt	14,8 %	10,1 %	12,4 %
Frilansmedarbeider (inkl. som selvstendig næringsdrivende)	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Selvstendig næringsdrivende (uten å være frilanser)	2,2 %	3,0 %	2,7 %
Annet	5,6 %	2,8 %	4,1 %
Totalt antall svar (n=100 %)	358	395	753

Tabell 5-17 viser at nærmere 79 prosent har fast stilling og det er litt flere menn (82 prosent) enn kvinner (75,4 prosent).

Figur 5-8 Fast eller midlertidig arbeid fordelt fagfelt. (Fagfelt med under ti kandidater er ikke presentert)

Figur 5-8 viser at det er færrest med fast arbeid innen fagområde mediefag. Kun 18,2 prosent oppgir dette. Her må vi imidlertid huske på at det er kun 11 personer i den gruppa og små endringer gir store utslag. Vi kan legge merke til at for kandidater fra helse-, sosial- og idrettsfag og økonomiske og administrative fag er det relativt få midlertidige stillinger eller vikarer og relativt mange fast ansatt, samtidig som det er en stor andel som har ufrivillig deltidsstillinger (jf. figur 5-7). Tilsvarende mønster gjenfinner vi også i kandidatundersøkelsen for 2012-kullet.

5.7 Oppsummering

65 prosent av kandidatene fra 2015-kullet var yrkesaktive, 22 prosent var studenter eller skoleelever, 6 prosent var arbeidsledige, og 4,5 prosent rapporterer at de drev med «annet». Kandidatene som gikk ut i 2015 rapporterer dermed at de er litt mindre yrkesaktive sammenlignet med kandidatene som gikk ut i 2011 og 2012. Totalt sett er det 86,4 prosent av alle fagskolekandidatene som er med i undersøkelsen som er i arbeidsstyrken. Samlet sett er det en økning av arbeidsledige fra 8,1 prosent i 2012-kullet til 9,8 prosent i 2015. Videre ser vi at det er til dels store variasjoner mellom fagområder fra 2012-kullet til 2015-kullet.

Fagskolekandidatene er i hovedsak enige i påstanden om at lærerne hadde god innsikt i kompetansen som trengs i arbeidslivet, men mediefag skiller seg noe negativt ut her, og også med andre negative vurderinger av utdanningens relevans og grunnlag for videre arbeid. Naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag er i minst grad enige i at utstyret de brukte i utdanningen var i god nok stand til å lære det de skulle.

52,1 prosent av kvinnene med fagskoleutdanning jobber deltid tre kvart år etter avsluttet fagskoleutdanning, og 15,9 prosent av mennene. Andelen av kvinner som jobber deltid er høyere enn i arbeidsstyrken for øvrig, men har nærmet seg noe siden 2012, mens andelen menn er omtrent lik.

Det er i de mannsdominerte fagområdene naturvitenskaplige fag, håndverksfag og tekniske fag og samferdsel- og sikkerhetsfag og andre servicefag, hvor det er størst andel som jobber heltid. Andelen som jobber deltid innen helse-, sosial- og idrettsfag, som er har en overvekt av kvinner, er 62 prosent.

Nærmere 79 prosent har fast stilling og det er litt flere menn (82 prosent) enn kvinner (75,4 prosent) som oppgir dette.

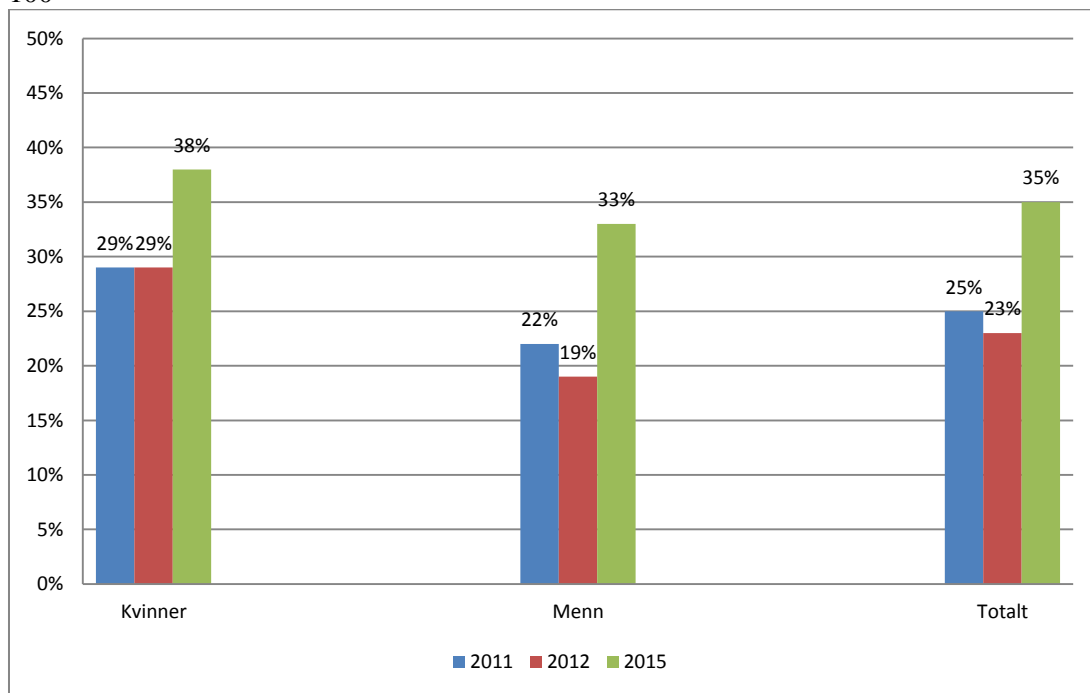
6. Videre utdanning

I likhet med de to tidligere undersøkelsene til fagskolekandidater fikk 2015-kandidatene spørsmål om de var i gang med videre utdanning i referanseuken. I dette kapitlet skal vi se på hvordan fordelingen er mellom kvinner og menn som var i videre utdanning trekvart år etter fullført fagskoleutdanning, hvilke fagområder disse representerer og hvilket nivå det er på utdanningen de var i gang med. Videre skal vi se på hvorvidt de tar videre utdanning på heltid eller deltid, hva de oppgir som grunner for videre utdanning og til sist nivået på den høyeste utdanning de planlegger å ta. Referanseuken for dem som avsluttet en fagskoleutdanning i 2015 var angitt til å være andre uka i mars 2016 for dem som avsluttet sin fagskoleutdanning mellom januar og juli 2015, og andre uka i september 2016 for dem som ble uteksaminert mellom august og desember 2015. For å lette lesbarheten henviser vi til årstallene hvor kandidatene ble uteksaminert fra fagskolen, ikke årstallene hvor de faktisk var i videre utdanning.

6.1 Videre utdanning etter kjønn og fagfelt

Om lag hver tredje fagskolekandidat oppgir at de var i gang med videre utdanning i referanseuken. Sammenligner vi utviklingen over tid kan det se ut for at en større andel, både av kvinner og menn, fortsetter med videre studier etter fullført fagskoleutdanning enn i tidligere år. Mens det for kandidatene som avsluttet sin fagskoleutdanning i 2011 og 2012 var henholdsvis 25 og 23 prosent som studerte videre, er denne andelen økt til 35 prosent for kandidatene som avsluttet våren og høsten 2015.

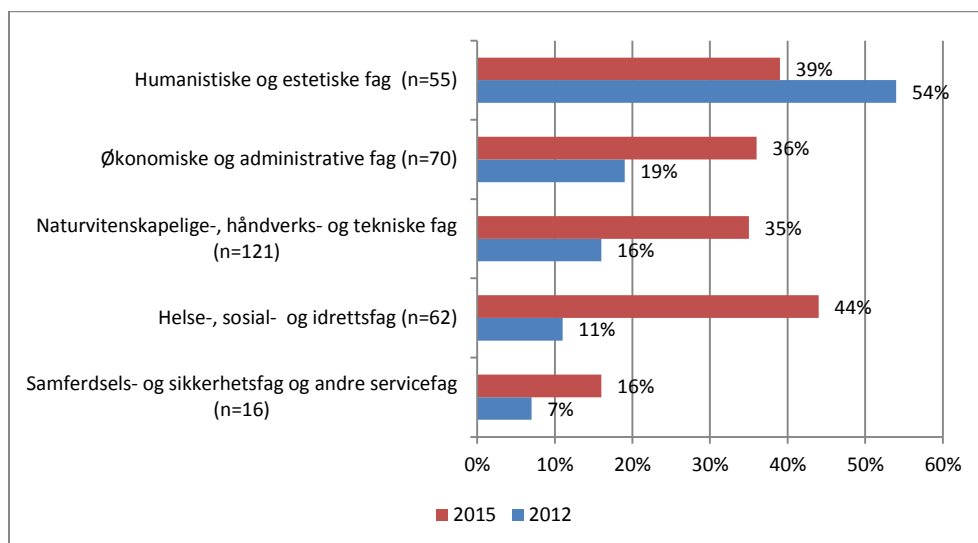
I likhet med de to forrige undersøkelsene er det flere kvinner enn menn som var i gang med videre utdanning. Forskjellene mellom kjønn er mindre i denne undersøkelsen enn i de to tidligere undersøkelsene til fagskolekandidater. En oversikt over andelen kvinner og menn som i referanseukene var i gang med skolegang/studier er presentert i figur 6-1.

Figur 6-1 Var i gang med videre utdanning i referanseuken, etter kjønn. Andelen av dem som har fullført en fagskoleutdanning i 2011, 2012 og 2015.

På et annet spørsmål i spørreskjemaet, hvor vi spør etter hovedaktivitet i referanseuken (tabell 5-1), svarer 22 prosent at de betrakter seg selv hovedsakelig som student/skolelev. Dette er en betydelig lavere andel enn de som oppgir at de er i gang med videre utdanning i figur 6-1. Det indikerer at mange av de som fullførte en fagskoleutdanning i 2015 fortsatte med videre utdanning i tillegg til at de hovedsakelig var yrkesaktive, noe de to tidligere undersøkelsene også peker på (Caspersen et al., 2012; Waagene & Støren, 2013).

Vi ser dessuten at det er forskjeller i andelen som holdt på med videre utdanning ut fra hvilken type fagskoleutdanning de har tatt (figur 6-2). Den største andelen finner vi blant dem som har fullført en fagskoleutdanning innenfor helse-, sosial- og idrettsfag tett etterfulgt av humanistiske og estetiske fag, økonomiske og administrative fag og naturvitenskapelige-, håndverks- og tekniske fag. Mellom 35 og 44 prosent av uteksaminerte fagskolekandidater innenfor disse fire fagfeltene var i gang med videre studier trekvart år senere. Det er kun humanistiske og estetiske fag som har hatt en nedgang i andelen kandidater som tar videre studier. For både mediefag og primærnæringsfag er andelen usikre fordi få kandidater innenfor disse to fagfeltene har svart på spørsmål om videre utdanning. I likhet med kapittel 5 er analyser hvor færre enn 10 kandidater har svart, tatt ut både som et selvstendig svaralternativ i tabeller/figurer og i kommentarene i teksten. Primærnæringsfag og mediefag presenteres derfor sjelden som selvstendige fag i dette kapitlet, men inngår i prosentandelen for den totale fordelingen (jf. kap 5).

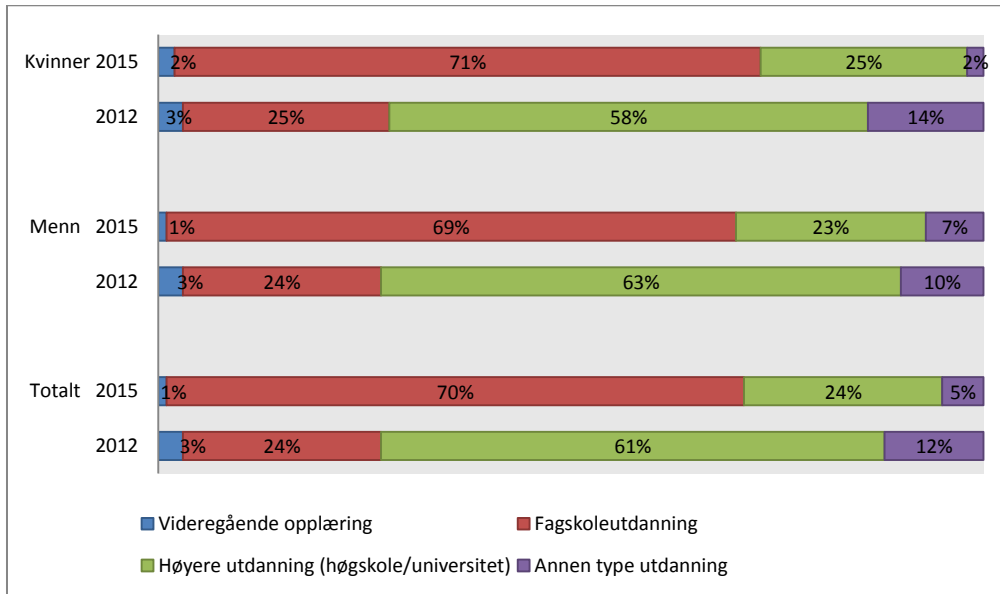
Figur 6-2 Var i gang med videre utdanning i referanseuken, etter opprinnelig fagfelt. Andelen av dem som har fullført en fagskoleutdanning i 2012 og 2015.

Sammenligner vi prosentandelene for fagfelt i denne undersøkelsen med undersøkelsen fra 2012, kan vi se at den største endringen er innenfor fagfeltet helse-, sosial- og idrettsfag. En forklaring på dette kan være at mange kandidater innenfor helse-, sosial- og idrettsfag fortsetter på en fagskoleutdanning som er modulisert, altså at man får eksamensbevis etter fullført første år og blir registrert som fullført selv om man fortsetter på andre år direkte etterpå. Innenfor helse-, sosial- og idrettsfag går nesten samtlige kandidater på deltid, noe vi vil komme tilbake til. Analyser av registerdata i kapittel 2 i denne rapporten viser at mange toårige utdanninger er registrert to ganger, en registrering per fullførte år. Det samme opplevde vi i informasjonen vi fikk oversendt fra DBH-F for årets undersøkelse.

En forklaring på de store endringene innenfor naturvitenskapelige-, håndverks- og tekniske fag og økonomiske og administrative fag kan være endringer i arbeidsmarkedet. Analyser presentert i kapittel 5 viser for eksempel at andelen arbeidsledige menn har økt fra 7 til 10 prosent i tidsperioden 2012 til 2015 (tabell 5-2). Denne endringen skyldes i hovedsak økningen av andelen ledige i naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. Som nevnt overfor er fagskoletilbudene modulisert. En del tilbud er bygd opp slik at enkelte moduler er felles for flere tilbud innenfor samme fagområde. Det er for eksempel ikke uvanlig å fullføre en fagskoleutdanning innenfor *Elkraft* og deretter utvide kompetansen med å fortsette på et fagskoletilbud innenfor *Automatisering*. I en sektor med økende arbeidsledighet og tilspisset konkurranse om jobbene, vil en slik breddekompetanse være en styrke. Videre viser analyser at mer enn hver tredje kandidat innenfor økonomiske og administrative fag og helse-, sosial- og idrettsfag oppgir at det ikke er mulig å få arbeid i samsvar med fagskoleutdanningen (tabell 5-13). Dette kan også være en grunn for at mange innenfor disse fagområdene fortsetter med videre studier.

6.2 Hva slags videre utdanning holdt fagskolekandidatene på med?

Som beskrevet innledningsvis var 35 prosent av dem som avsluttet en fagskole i 2015 i videre utdanning trekvart år etter endt fagskoleutdanning. Av alle tok 25 prosent videre utdanning på fagskolenivå, 8 prosent tok utdanning på høyskolenivå og 2 prosent tok en annen utdanning. Av dem som var i gang med videre utdanning tok 70 prosent en fagskoleutdanning mens 24 prosent tok en universitets- og/eller høgskoleutdanning. Knapt 5 prosent tok annen type utdanning som ikke er spesifisert nærmere og bare 1 prosent tok utdanning innenfor videregående opplæring. Dette illustreres i figur 6-3.

Figur 6-3 Nivået på videre studier, etter kjønn. Andelen av dem med fullført fagskoleutdanning i 2012 og 2015 som holdt på med videre utdanning.

I undersøkelsen blant dem som fullførte en fagskoleutdanning i 2012 tok hele 61 prosent av dem som holdt på med videre skolegang/studier en form for utdanning på høyere nivå mens kun 24 prosent holdt på med en utdanning på fagskolenivå (Waagene & Støren, 2013). Undersøkelsen blant fagskolekandidater uteksaminert i 2015 indikerer dermed at flere kandidater nå fortsetter med utdanning på fagskolenivå. En sentral forklaring på dette ligger trolig i det vi pekte på tidligere i dette kapittelet: mange fagskoletilbud består av modulisererte tilbud, der man får eksamensbevis etter fullført første år selv om man fortsetter på det andre året direkte etterpå. Som videre analyser viser er det også en kraftig økning i andelen fagskolekandidater som tar utdanningen på deltid, både blant kvinner og menn, og som trolig i stor grad følger slike modeller. En annen forklaring kan ligge i at andelen fagskolekandidater som fullførte i 2015 i betydelig større grad enn de som fullførte i 2011 avsluttet en fagskoleutdanning av kortere varighet (tabell 3-8).

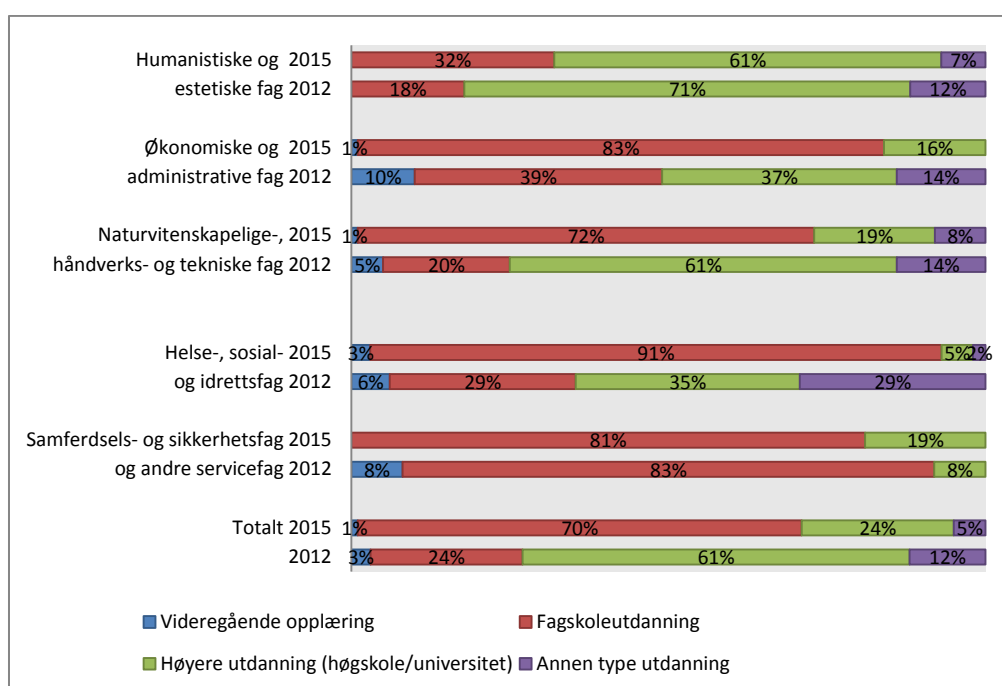
Ser vi på analysene av registerdataene som er presentert i kapittel 2, viser disse at kandidater som holdt på med videre utdanning etter endt fagskole i stor grad befant seg innenfor høgskole- og/ eller universitetssystemet. Data samlet inn i tidsperioden 2008-2013 indikerer at hele 76 prosent av dem som var i gang med videre studier året etter fullført fagskoleutdanning tok høyere utdanning, mens bare 24 prosent tok videregående skole eller fagskole. Disse tallene samsvarer naturlig nok bedre med andelen som gikk videre til fagskoleutdanning og høyere utdanning i undersøkelsen for uteksaminerte kandidater for 2011 og 2012, i og med at kandidater fra disse årene inngår i disse registerdataene. Verdt å merke seg er nyere tall som presenteres i Tilstandsrapporten for fagskoler 2015. Av dem som avsluttet en fagskoleutdanning i 2013 hadde 17 prosent begynt på en universitets- eller høgskoleutdanning innen høsten 2015. For dem som avsluttet i 2014 og 2015 er andelen henholdsvis 13 og 9 prosent (Kunnskapsdepartementet, 2016). Årets undersøkelse viser at 8 prosent av alle totalt holdt på med høyere utdanning trekvart år etter fullført fagskoleutdanning, noe som samsvarer godt med tallene i tilstandsrapporten.

Vi undersøkte videre om vi fant kjønnsforskjeller i andelen som tok videre utdanning på ulike nivå. I likhet med undersøkelsen fra 2012, var andelen kvinner og menn på de forskjellige utdanningsnivåene forholdsvis like (figur 6-3).

Figur 6-4 viser nivå på videre utdanning etter kandidatens opprinnelige fagfelt. Figuren viser at mønsteret i fordelingen etter kandidatens fagfelt i 2012 og 2015 er forholdsvis like. Humanistiske og estetiske fag har den klart største andelen kandidater som tok utdanning på høyere nivå etter fullført

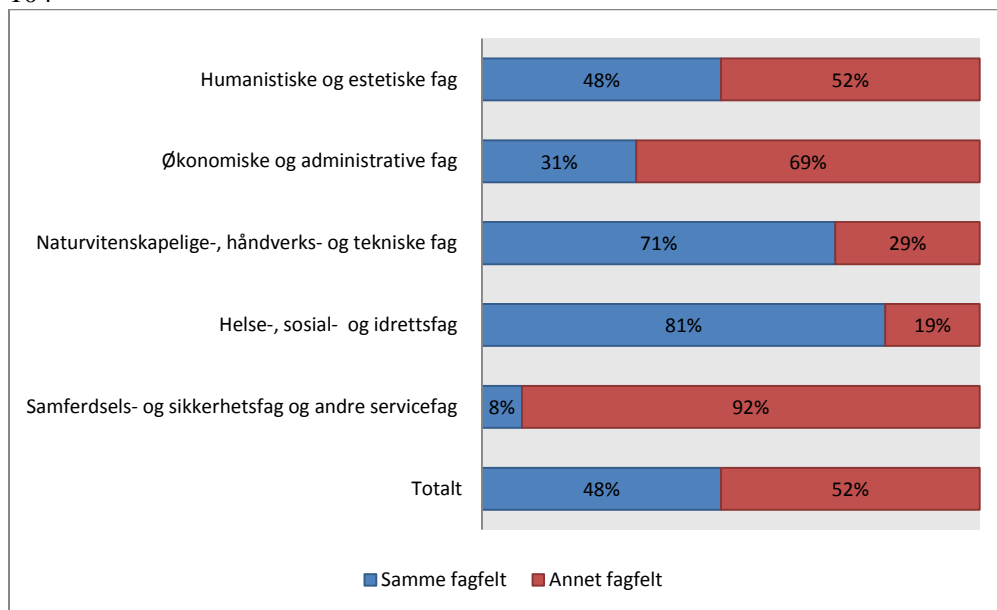
fagskole. Med en andel på 61 prosent ligger de langt over de øvrige fagområdene. Hele 91 prosent som holdt på med videre utdanning etter fagskoleutdanning innenfor helse-, sosial- og idrettsfag fortsatte med utdanning på fagskolenivå. Også kandidater som fullførte en fagskoleutdanning innenfor økonomiske og administrative fag, samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag og naturvitenskapelige-, håndverks- og tekniske fag fortsatte med fagskoleutdanning. Henholdsvis 83, 81 og 72 prosent av kandidater fra disse fortsatte med fagskoleutdanning.

Sammenlignet med kandidater som gikk ut i 2012, var andelen i utdanning på fagskolenivå mer enn tredoblet for kandidater fra helse-, sosial- og idrettsfag og naturvitenskapelige-, håndverks- og tekniske fag. For kandidatene innenfor økonomiske og administrative fag, er det en fordobling i andelen som fortsetter med fagskoleutdanning. Forholdsvis få kandidater tar videre skolegang/studier på nivå med videregående opplæring eller innenfor annen type utdanning. Andelen har også gått ned siden forrige undersøkelse, fra 3 til 1 prosent for videre skolegang på nivå med videregående opplæring og fra 12 til 5 prosent for annen type utdanning.

Figur 6-4 Nivået på videre utdanning etter opprinnelig fagfelt. Andelen av de med fullført fagskoleutdanning i 2012 og 2015 som holdt på med videre utdanning.

Figur 6-5 viser andelen innenfor hvert fagfelt som har tatt videre utdanning innenfor det samme fagområdet som de fullførte fagskoleutdanning i løpet av 2015. Snaut halvparten var i gang med videre studier innenfor samme fagområde som de opprinnelig tilhørte. Andelen varierer mye mellom de ulike faggruppene. Innenfor helse-, sosial- og idrettsfag tar fire av fem videre utdanning innenfor samme fagfelt som deres fagskoleutdanning (81 prosent). Det motsatte finner vi blant kandidater som har tatt fagskoleutdanning innenfor samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag hvor kun 8 prosent tar videre studier innenfor samme fagfelt. Verdt å merke seg her er at mange med denne fagbakgrunnen svarte «annet» (67 prosent). Dette gjelder for øvrig totalt 19 prosent av dem som har svart på dette spørsmålet, nærmere sagt nesten én av fem kandidater. For fremtidige undersøkelser er det derfor viktig å se nærmere på svaralternativene og prøve å favne fagområder for videre studie bedre.

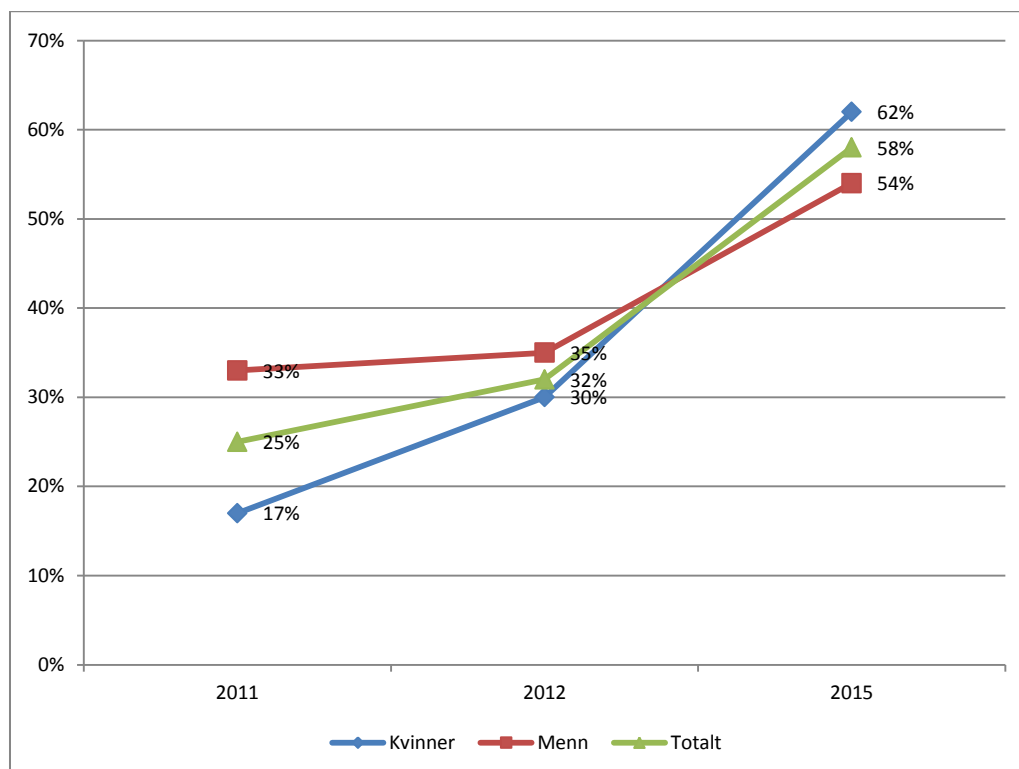

Figur 6-5 Videre utdanning innenfor samme fagfelt som den opprinnelige fagskoleutdanningen. Andelen av dem med fullført fagskoleutdanning i 2015 som holdt på med videre utdanning.

6.3 Videre utdanning på heltid eller deltid?

I likhet med de to foregående kandidatundersøkelsene for fagskolekandidater, spurte vi om utdanningen de nå var i gang med var studier på heltid eller deltid. Blant dem som var i gang med videre utdanning holdt 42 prosent på med en heltidsutdanning mens 58 prosent holdt på med en deltidsutdanning. Sammenlignes disse tallene med kandidater som fullførte i 2011 og 2012 kan vi se en kraftig økning i andelen kandidater som tar videre studier på deltid. Mens henholdsvis 25 og 32 prosent var i gang med en deltidsutdanning i 2011 og 2012 har andelen studenter som tar videre studier på deltid økt til nærmere det dobbelte på få år. Dette må sees i sammenheng med at mange fortsetter på en fagskoleutdanning. Svært mange fagskoleutdanninger tilbys på deltid, for eksempel var hele 96 prosent av alle fagskoletilbudene innenfor helse-, sosial- og idrettsfag høsten 2015 deltidsstudier (Kunnskapsdepartementet, 2016).

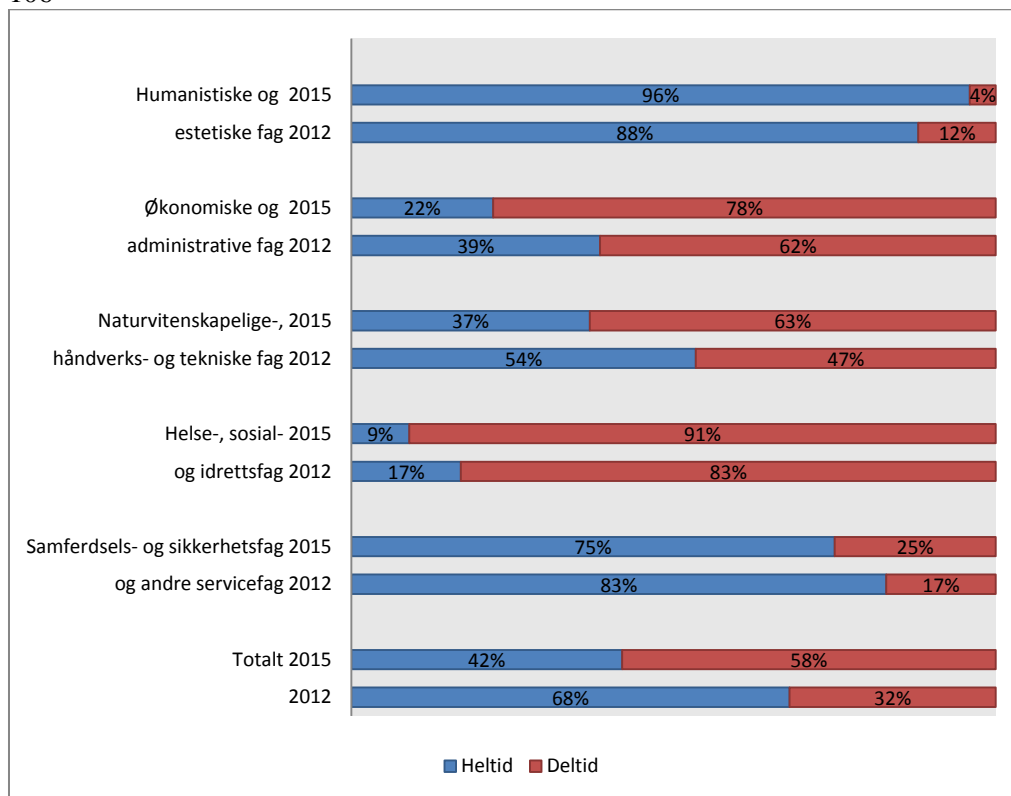
Et annet utviklingstrekk er at det nå er flere kvinner enn menn som tar utdanning på deltid. Mens det i 2012 var en større andel menn enn kvinner som tok videre studier på deltid er det nå en større andel kvinner som studerer på deltid (62 prosent). Forskjellene mellom kvinner og menn har i samme tidsperiode derimot avtatt. Mens forskjellen i 2011-undersøkelsen var på 16 prosentpoeng er de nå halvert til 8 prosentpoeng. Dette illustreres i figur 6-6.

Figur 6-6 Kvinner og menn som er i gang med videre utdanning på deltid. Andelen av dem med fullført fagskoleutdanning i 2011, 2012 og 2015 som holdt på med videre utdanning.

Figur 6-7 viser at det er stor variasjon mellom de ulike fagfeltene i andelen som tar videre utdanning på heltid og deltid. Blant kandidater som har fullført en fagskoleutdanning innenfor humanistiske og estetiske fag er andelen som tar utdanning på heltid på hele 96 prosent. Like bak følger studenter som har fullført fagskoleutdanning innenfor samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag hvor 75 prosent holdt på med heltidsstudier. Dette samsvarer godt med kandidatundersøkelsen fra 2012 (Waagene & Støren, 2013).

For kandidater som er utdannet innen de øvrige fagfeltene, er det deltidstudier som preger det videre utdanningsbildet. Mens ni av ti kandidater fra helse-, sosial- og idrettsfag tar videre studier på deltid (91 prosent) gjelder dette åtte av ti på økonomiske og administrative fag (78 prosent). Også for studenter som tidligere har studert innenfor naturvitenskapelige-, håndverks- og tekniske fag, som for øvrig er fagskolesystemets faggruppe med flest studenter, har andelen deltidstudenter nå passert heltidsstudenter med en prosentandel på 63. Dette er en endring fra 2012-undersøkelsen der andelen på videre studier på heltid for denne faggruppen var i overvekt. I og med at mange fagfelt har hatt en kraftig økning i andelen som fortsetter i deltidstudier, har andelen som tar videre utdanning på deltid passert andelen som tar videre utdanning på heltid.

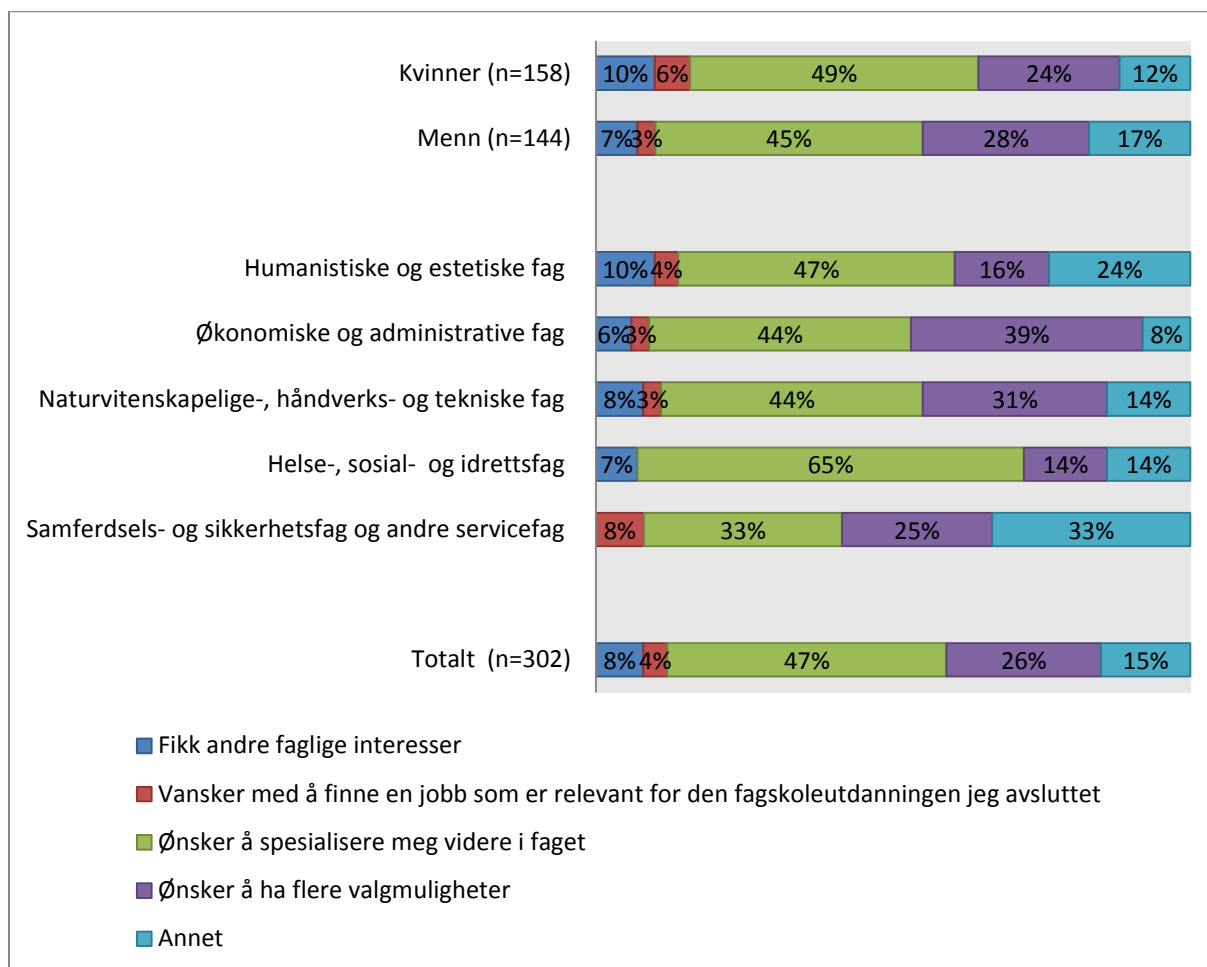

Figur 6-7 Videre studier på heltid og deltid, etter fagfelt. Andelen av dem med fullført fagskoleutdanning i 2012 og 2015 som holdt på med videre utdanning.

Tilstandsrapporten for Fagskoler i 2015 viser at 59 prosent av alle fagskoletilbud i 2015 var lagt opp som deltidsutdanninger. Vi har tidligere i dette kapittelet vist til at mange som fullførte en fagskoleutdanning i 2015 velger å fortsette med utdanning på fagskole, og mange da innenfor opprinnelig fagfelt. At 91 prosent av dem som fortsetter med videre utdanning innenfor helse-, sosial- og idrettsfag fortsetter med deltidsstudier har nok en sterk sammenheng med at 96 prosent av fagskoletilbudene innenfor helse- og sosialfag er lagt opp som studier på deltid. Også i økonomisk-administrative fag, er andelen deltidstilbud høy; 65 prosent. I motsatt ende av skalaen finner vi humanistiske og estetiske hvor 8 prosent av studietilbudene i 2015 var på deltid (Kunnskapsdepartementet, 2016; Kunnskapsdepartementet, 2016-2017). Selv om tilstandsrapporten viser til andelen studietilbud per fagfelt og våre analyser viser til andelen kandidater per fagfelt som er i videre utdanning, har dette naturlig nok en sterk sammenheng.

6.4 De viktigste grunnene til videre studier

Figur 6-8 gir en oversikt over hva fagskolekandidater oppga som grunner for å ta videre studier. Som i de to tidligere undersøkelsene er det faglig interesse og flere valgmuligheter i arbeidsmarkedet som blir oppgitt som de to viktigste grunnene for videre utdanning, noe som samsvarer godt med grunnene kandidatene oppgir som viktig for å ta en fagskoleutdanning generelt i kapittel fire. Dette gjelder uavhengig av kjønn. Det er særlig ønsket om å spesialisere seg videre i faget som trekkes frem som viktig, nærmere halvparten oppgir dette. Det er få som oppgir at grunnen til videre utdanning var andre faglige interesser eller vanskeligheter med å finne en relevant jobb for den fagutdannelsen de hadde avsluttet. Til sammen gjelder dette kun for 12 prosent. En del har oppgitt at det er andre grunner til videre studier enn de som var oppgitt i spørreskjemaet, uten at vi vet eksakt hva de er (15 prosent).

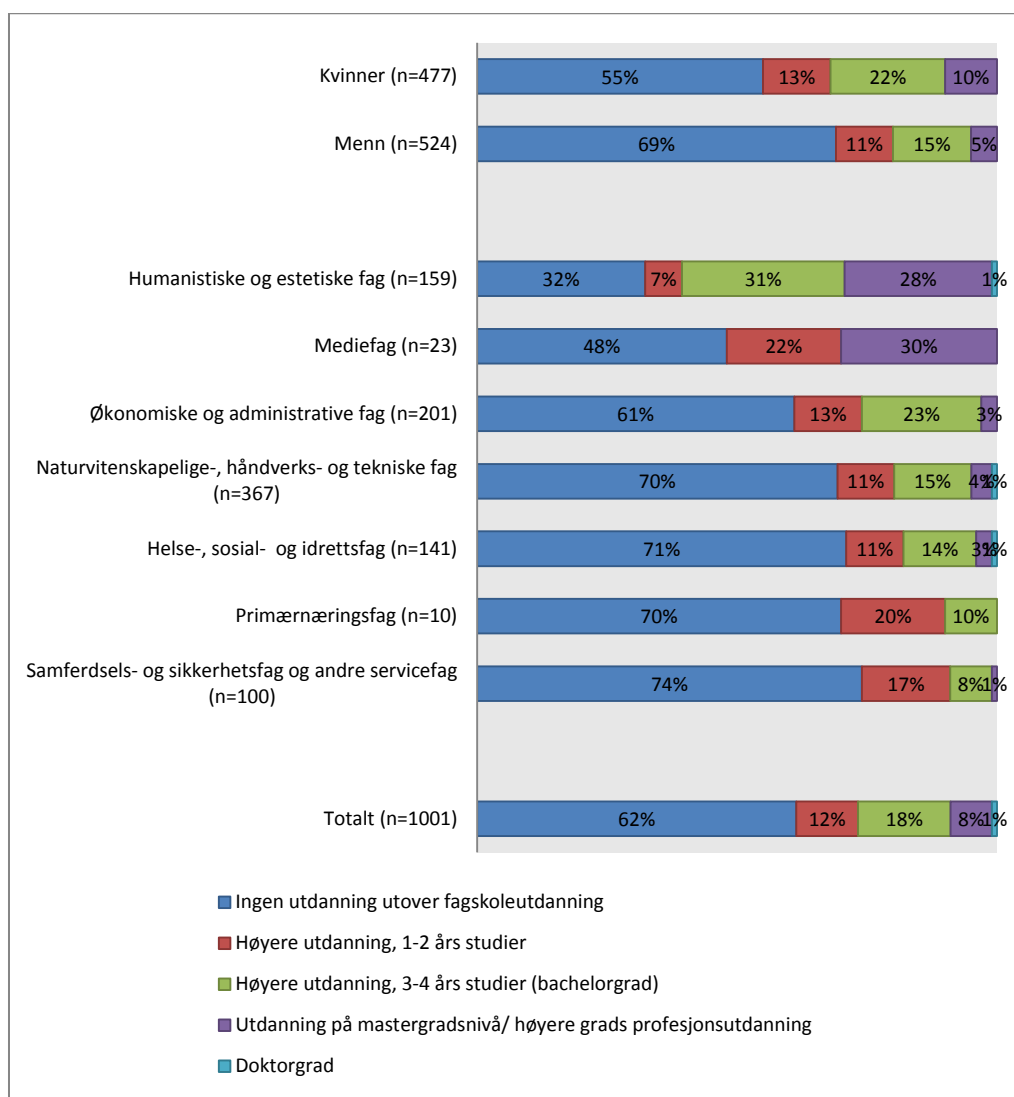
Figur 6-8 Den viktigste grunnen for videre utdanning, etter fagfelt og kjønn. Andelen av dem med fullført fagskoleutdanning i 2015 som holdt på med videre utdanning.

6.5 Den høyeste utdanningen fagskolekandidatene planlegger å ta

Mens de fleste spørsmålene i dette kapittelet gikk til dem som holdt på med videre utdanning i referanseuken, gikk spørsmål om hva den høyeste utdanningen de planlegger å ta utover fagskoleutdanningen til alle som mottok spørreskjemaet. Figur 6-9 viser at snaut to av tre kandidater som hadde avsluttet en fagskoleutdanning i 2015 svarer at de ikke planla å ta høyere utdanning (62 prosent). Tilsvarende tall for fagskolekandidatundersøkelsen i 2011 og 2012 var henholdsvis 55 og 53 prosent. Det indikerer altså en nedgang i andelen kandidater som planlegger å ta høyere utdanning. En grunn til dette kan være at en større andel nå enn tidligere fortsatt er under videre utdanning på fagskole når de svarer på spørreundersøkelsen, som vist i figur 6-1. Så lenge de er under fagskoleutdanning er det ikke sikkert de tenker så mye på videre utdanning på høyskolenivå. Det kan også være at tilbudsstrukturen på fagskolenivå nå i større grad enn tidligere dekker kandidatenes opplevde kompetansebehov. Tilbudsstrukturen har økt innenfor mange fagområder. Bare fra 2014 til 2015 ble det etablert 64 nye studietilbud innenfor helse-, sosial- og idrettsfag (Kunnskapsdepartementet, 2016). Nyen, Reegård og Tønder (2012) peker på at de aller fleste tilbudene innenfor helse- og sosialfag er og har vært rettet mot pleie- og omsorgssektoren, eksempelvis *Eldreomsorg* og *Kreftomsorg og lindrende pleie*. Det kan nå se ut for at tilbudsstrukturen innenfor oppvekstfag er utvidet. NOKUT sine nettsider for godkjente fagskoletilbud viser at flere nye tilbud relevant for oppvekst er etablert de tre siste årene, eksempelvis *Ernæring i skole, barnehage og SFO*, *Oppvekstfag* og *Barn med særskilte behov* (NOKUT, 2016). En mer omfattende fagskoleutdanning som er tilpasset nye trender og behov i arbeidslivet vil kanskje føre til at kandidater

ikke i like stor grad som tidligere ser behovet for høyere utdanning. Dette ville i så fall være i tråd med fagskoleutdanningenes sentrale målsetting.

Figuren 6-9 viser at det er forskjeller i kvinner og menns planer for videre utdanning. Andelen kvinner som planlegger å ta høyere utdanning er høyere enn andelen menn. Forskjellene er størst for utdanning som varer 3 år eller mer, 32 prosent av kvinnene og 20 prosent av mennene planlegger utdanning på bachelor- og masternivå. Figuren viser også at andelen kvinner er høyere enn menn for alle grupper som planlegger høyere utdanning, uavhengig av om utdanningen er lang eller kort.

Figur 6-9 Den høyeste utdanningen de som ble uteksaminert fra en fagskole i 2015 planlegger å ta, etter kjønn og fagfelt. Andel.

Til sist i dette kapittelet vil vi se på hvordan kandidater fra ulike fagområder fordeler seg når det gjelder videre utdanningsplaner. Her skiller humanistiske og estetiske fag seg ut med en andel på 68 prosent som har høyere utdanning i sikte. De fleste av disse planlegger å ta utdanning på minimum bachelornivå. I tillegg til humanistiske og estetiske fag skiller mediefag seg ut med tanke på planlagte mastergradsløp. Hele 30 prosent innenfor mediefag planlegger å ta en utdanning på mastergradsnivå eller høyere grads profesjonsutdanning. På de øvrige fagfeltene er andelen som planlegger videre utdanning på høyere nivå forholdsvis lik. Sammenligner vi årets undersøkelse med undersøkelsen fra 2012, er mønsteret over andelen som planlegger videre studier fordelt på ulike fagfelt forholdsvis

like. Den gjennomgående trenden er at andelen som ikke har videre utdanningsplaner har økt for alle fagfelt.

6.6 Oppsummering

Årets undersøkelse viser at 35 prosent av fagskolekandidatene holdt på med videre utdanning trekvart år etter fullført fagskole. Dette er en betydelig høyere andel enn i undersøkelsen for kandidater fullført i 2012, og utgjør en økning på 12 prosentpoeng. Svært mange av disse, hele 70 prosent, tar videre studier på fagskolenivå. Dette er en kraftig økning sammenlignet med de to tidligere kandidatundersøkelsene for fullførte fagskolekandidater. Økningen er uavhengig av kjønn. Andelen som var i gang med videre utdanning på høgskolenivå har i samme tidsperiode gått ned. Dette støttes både av spørreskjemadataene i de tre fagskoleundersøkelsene og av registerdata presentert i Tilstandsrapporten for Fagskoler i 2015. Økningen, både i andelen kandidater i videre utdanning og innenfor videre utdanning på fagskolenivå, har vært størst innenfor fagområdene helse-, sosial- og idrettsfag, naturvitenskapelige-, håndverksfag- og tekniske fag og innenfor økonomiske og administrative fag. Humanistiske og estetiske fag har opplevd en nedgang i andelen kandidater i videre utdanning, men også her er andelen som fortsetter med fagskoleutdanning økende. Omtrent halvparten var i gang med videre studier innenfor samme fagområde som de opprinnelig tilhørte.

Blant dem som var i gang med videre utdanning holdt 42 prosent på med en heltidsutdanning mens 58 prosent holdt på med en deltidsutdanning. Sammenlignes disse tallene med kandidater som fullførte i 2011 og 2012, kan vi se en kraftig økning i andelen som tar videre utdanning på deltid. Mens henholdsvis 25 og 32 prosent var i gang med en deltidsutdanning i 2011 og 2012 har andelen studenter som tar videre studier på deltid økt til nærmere det dobbelte på få år. En annen dreining er endringer mellom kjønn. Mens det i 2012 var en større andel menn enn kvinner som tok videre studier på deltid er det nå en større andel kvinner som studerer på deltid (62 prosent).

Det er stor variasjon mellom de ulike fagfeltene i andelen som tar videre utdanning på heltid og deltid. Blant dem som har fullført fagskoleutdanning innenfor humanistiske og estetiske fag, velger de aller fleste en heltidsutdanning (96 prosent). På motsatt side finner vi kandidater fra helse-, sosial- og idrettsfag og økonomiske og administrative fag, hvor henholdsvis 91 og 78 prosent tar videre studier på deltid.

Som i de to tidligere undersøkelsene blant fagskolekandidater er det faglig interesse og flere valgmuligheter i arbeidsmarkedet som blir oppgitt som de to viktigste grunnene for videre utdanning. Dette gjelder uavhengig av kjønn. Snaut to av tre kandidater som hadde avsluttet fagskoleutdanning i 2015 svarte at de ikke planla å ta høyere utdanning (62 prosent). Tilsvarende tall for fagskolekandidatundersøkelsen i 2011 og 2012 var henholdsvis 55 og 53 prosent. Mens flere nå er i gang med videre studier trekvart år etter endt fagskoleutdanning, er det altså en nedgang i andelen kandidater som planlegger å ta videre utdanning. Det er for øvrig, i likhet med kandidatundersøkelsen fra 2012, kandidater fra humanistiske og estetiske fag seg og mediefag som planlegger å ta høyere utdanning. Disse to fagområdene representerer de yngste deltagerne i denne undersøkelsen (jf figur 3-1).

7. Referanser

- Aamodt, Per Olaf, Carlsten, Tone Cecilie, Caspersen, Joakim, Grøgaard, Jens B., & Røsdal, Trude. (2016). Kompetanseutvikling blant yrkesfaglærere. En undersøkelse basert på OECDs Teaching and Learning International Survey (TALIS). NIFU-rapport 6/2016. Oslo: NIFU.
- Arnesen, Clara Åse. (2012). Profesjonsutdannedes overgang fra utdanning til arbeid: Arbeidsmarkedstilpasning, yrkesverdier og tilfredshet med arbeid og utdanning. NIFU-rapport 13/2012. Oslo: NIFU.
- Arnesen, Clara Åse, Støren, Liv Anne, & Wiers-Jenssen, Jannecke. (2015). Teknologer, realister og økonomer på arbeidsmarkedet: Kandidatundersøkelse tre år etter fullført utdanning blant teknologer, realister og økonomer.
- Berge, Thea. (2016). *Formidling av fremtidige kompetansebehov*. Oslo: Vox Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk.
- Caspersen, Joakim, Michelsen, Hilde, & Wendelborg, Christian. (2016). Lærlingundersøkelsen 2015 - Yrkesfaglærernes kompetanse, tilbudsstrukturen og ressursituasjonen. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning, Mangfold og inkludering.
- Caspersen, Joakim, Støren, Liv Anne, & Waagene, Erica. (2012). Fagskoleutdannede - hvem de er og hvor de går. NIFU-rapport 31/2012.
- Dæhlen, Marianne. (2007). Job values, gender and profession: a comparative study of the transition from school to work. *Journal of Education and Work*, 20(2), 107 - 121.
- Grund, Jan, Bergene, Trond, Grindal, Kjersti, Grongstad, Marta, Kristiansen, Stein, Lien, Ivar, . . . Vik, Kristin. (2014). *NOU 2014:14. Fagskolen - et attraktivt utdanningsvalg*.
- Hellevik, Ottar. (2015). Extreme nonresponse and response bias. *Quality & Quantity*, 1-23.
- Høst, H. (2010). *Helsefagarbeiderutdanning for voksne*. Rapport 2010: 25. Oslo: NIFU STEP.
- Karlsen, Hilde. (2012). *Not so unconventional after all? : a quantitative study of men in care-oriented study programmes and professional occupations in Norway*. Oslo: Høgskolen I Oslo og Akershus.
- Karlsen, Unn Doris. (2001). Some things never change: Youth and Occupational Preferences. *Acta Sociologica*, 44(4), 243-255.
- Kunnskapsdepartementet (2008). *Fagopplæring for fremtida*. NOU 2008:18. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Kunnskapsdepartementet. (2016). Tilstandsrapport Fagskoler 2015. Lastet ned fra: <http://www.ssb.no/utdanning/statistikker/vgogjen/aar/2016-06-02?fane=tabell&sort=nummer&tabell=268109> (08.12.16)
- Kunnskapsdepartementet. (2016-2017). *Fagfolk for fremtiden. Fagskoleutdanning. Meld. St. 9*.
- Moen, Svein Erik, Rørstad, Kristoffer, & Solberg, Espen. (2014). NHOs Kompetansebarometer: Temanotat 1-2014. Stort behov for fagskoleutdannede blant NHO-bedrifter.
- NOKUT (2016a). *Godkjente fagskoletilbud*. Tilgjengelig fra: <http://www.nokut.no/no/Fakta/Databaser-og-oversikter/Godkjente-fagskoletilbud/>
- NTNU. (2016). Yrkesfaglærerutdanningen (YFL) ved NTNU og HiST. Årsrapport 2015.

- Nyen, T., Reegård, K. og Tønder, A. H. (2011). *Har vi lærefag som er relevante for kommunesektoren*. Fafo-rapport 2011:36. Oslo: Fafo.
- SSB (2016a). *Gjennomstrømning i videregående skole, 2010-2015*. Lastet ned fra: <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/vgogjen/aar/2016-06-02> (18.01.2017).
- SSB (2016b). *Gjennomstrømning i høyere utdanning, 2014-2015*. Lastet ned fra: <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/hugjen/aar/2016-06-28?fane=tabell&sort=nummer&tabell=270779> (08.12.16)
- Støren, Liv Anne, Salvanes, Kari Vea, Reymert, Ingvild, Arnesen, Clara Åse, & Wiers-Jenssen, Jannecke. (2016). Kandidatundersøkelsen 2015: I hvor stor grad er nyutdannede mastere berørt av nedgangskonjunkturen? Nifu-rapport 2016:17. Oslo: NIFU.
- Utvær, Britt Karin Støen, Hammervold, Randi, & Haugan, Gørill. (2014). Aspiration Index in Vocational Students – Dimensionality, Reliability, and Construct Validity. *2014*, 5(3). doi: 10.3402/edui.v5.24612
- Waagene, Erica, & Støren, Liv Anne. (2013). Fagskoleutdannedes studiesituasjon og arbeidsmarkedssituasjon. Kandidatundersøkelse blant fagskoleutdannede uteksaminert våren 2012.
- Wiers-Jenssen, Jannecke, Støren, Liv Anne, & Arnesen, Clara Åse. (2014). Kandidatundersøkelsen 2013: Mastergradsutdannedes arbeidsmarkedssituasjon og vurdering av utdanningen et halvt år etter fullført utdanning.

8. Vedlegg*Tabell 8-1 Fullførte fagskoleutdanninger, med duplikater, 2005-2013*

Antall fullførte	N	%	Antall fullførte per person	N	%
1	24 167	85,3 %	1	24 167	92,7 %
2	3 326	11,7 %	2	1 663	6,4 %
3	525	1,9 %	3	175	0,7 %
4	280	1,0 %	4	70	0,3 %
5	40	0,1 %	5	8	0,0 %
6	6	0,0 %	6	1	0,0 %
Total	28 344	100,0 %		26 084	100,0 %

Tabell 8-2 Næring blant sysselsatte, ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012

Næring	Prim.		Sek.		Tjen.		Ukjent		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Jordbruk, skogbruk og fiske	45	100,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	45	0,4 %
Bergverksdrift og utvinning	0	0,0 %	786	21,8 %	0	0,0 %	0	0,0 %	786	6,9 %
Industri	0	0,0 %	972	26,9 %	0	0,0 %	0	0,0 %	972	8,5 %
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	0	0,0 %	127	3,5 %	0	0,0 %	0	0,0 %	127	1,1 %
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	0	0,0 %	47	1,3 %	0	0,0 %	0	0,0 %	47	0,4 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	0	0,0 %	1.677	46,5 %	0	0,0 %	0	0,0 %	1 677	14,7 %
Varehandel; reparasjon av motorvogner	0	0,0 %	0	0,0 %	1 296	18,8 %	0	0,0 %	1 296	11,3 %
Transport og lagring	0	0,0 %	0	0,0 %	1 272	18,4 %	0	0,0 %	1 272	11,1 %
Ovrnattings- og serveringsvirksomhet	0	0,0 %	0	0,0 %	257	3,7 %	0	0,0 %	257	2,2 %
Informasjon og kommunikasjon	0	0,0 %	0	0,0 %	216	3,1 %	0	0,0 %	216	1,9 %
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	0	0,0 %	0	0,0 %	24	0,3 %	0	0,0 %	24	0,2 %
Omsetning og drift av fast eiendom	0	0,0 %	0	0,0 %	55	0,8 %	0	0,0 %	55	0,5 %
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	0	0,0 %	0	0,0 %	573	8,3 %	0	0,0 %	573	5,0 %
Forretningsmessig tjenesteyting	0	0,0 %	0	0,0 %	689	10,0 %	0	0,0 %	689	6,0 %
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	0	0,0 %	0	0,0 %	260	3,8 %	0	0,0 %	260	2,3 %
Undervisning	0	0,0 %	0	0,0 %	230	3,3 %	0	0,0 %	230	2,0 %
Helse- og sosialtjenester	0	0,0 %	0	0,0 %	1 850	26,8 %	0	0,0 %	1 850	16,2 %
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	0	0,0 %	0	0,0 %	75	1,1 %	0	0,0 %	75	0,7 %
Annen tjenesteyting	0	0,0 %	0	0,0 %	99	1,4 %	0	0,0 %	99	0,9 %
Lønnet arbeid i private husholdninger	0	0,0 %	0	0,0 %	4	0,1 %	0	0,0 %	4	0,0 %
Ukjent næring	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	873	100,0 %	873	7,6 %
Total	45	100,0 %	3 609	100,0 %	6 900	100,0 %	873	100,0 %	11 427	100,0 %

Tabell 8-3 Næring og fagfelt blant sysselsatte, antall ett år etter fullført fagskole, kandidater fullført 2008-2012 (2009-2013)

Næringsgrupper	Hum. es.	Media	Øk. adm	Tek	HS	Primær	SS	Total
	N	N	N	N	N	N	N	N
Jordbruk, skogbruk og fiske	6	2	5	14	0	11	7	45
Bergverksdrift og utvinning	3	1	6	772	0	0	4	786
Industri	52	9	139	739	1	2	30	972
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	1	0	7	119	0	0	0	127
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	1	0	10	34	0	0	2	47
Bygge- og anleggsvirksomhet	16	1	200	1 439	1	11	9	1 677
Varehandel, reparasjon av motorvogner	553	64	301	237	10	8	123	1 296
Transport og lagring	32	12	83	359	5	0	781	1 272
Overnattings- og serveringsvirksomhet	80	26	101	29	4	1	16	257
Informasjon og kommunikasjon	48	66	42	58	0	0	2	216
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	4	0	13	7	0	0	0	24
Omsetning og drift av fast eiendom	7	1	17	29	0	0	1	55
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	73	12	149	324	2	1	12	573
Forretningsmessig tjenesteyting	101	29	228	253	6	7	65	689
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	6	8	66	126	16	2	36	260
Undervisning	29	9	38	96	34	10	14	230
Helse- og sosialtjenester	178	42	153	61	1 387	4	25	1 850
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	31	5	17	14	0	1	7	75
Annen tjenesteyting	17	2	25	10	3	0	42	99
Lønnet arbeid i private husholdninger	0	0	0	3	1	0	0	4
	244	50	144	221	43	19	152	873
Total	1.482	339	1 744	4 944	1 513	77	1 328	11 427

Husk: Bare ett kryss på hvert spørsmål.

3. I hvilket fylke ligger studiestedet? NB: Kun ett kryss for hovedstudiestedet!

Østfold ☐ 1	Oppland ☐ 5	Vest-Agder ☐ 10	Sør-Trøndelag ☐ 16
Akershus ☐ 2	Buskerud ☐ 6	Rogaland ☐ 11	Nord-Trøndelag ☐ 17
Oslo ☐ 3	Vestfold ☐ 7	Hordaland ☐ 12	Nordland ☐ 18
Hedmark ☐ 4	Telemark ☐ 8	Sogn og Fjordane ☐ 14	Troms ☐ 19
	Aust-Agder ☐ 9	Møre og Romsdal ☐ 15	Finnmark ☐ 20

4. I hvilken måned i 2015 fullførte du fagskole-utdanningen? ⇨

Januar ☐ 1	April ... ☐ 4	Juli ☐ 7	Oktober ☐ 10
Februar ... ☐ 2	Mai ... ☐ 5	August ☐ 8	November ☐ 11
Mars ☐ 3	Juni ... ☐ 6	September ☐ 9	Desember ☐ 12

5. Hva er den normale varigheten av denne fagskoleutdanningen når man tar den på fulltid?

NB: Kryss av for det alternativet som er nærmest varigheten av din fagskoleutdanning. ⇨

Ca. et halvt år ☐ 1	Ca. ett og et halvt år ... ☐ 3
Ca. ett år ☐ 2	Ca. to år eller mer ☐ 4

6. Hvordan ble du kjent med dette utdanningstilbudet?

NB: Kryss av for alt som stemmer.

1. Arbeidsgiver ☐	5. Ansatte i lærebedrift ... ☐	9. Internett/hjemmeside ☐
2. Familie/venner ☐	6. Lærere/andre ansatte i videregående skole ☐	10. Annonse/artikkel i avis, fagfor- eningsblad eller andre media ... ☐
3. Nåværende el. tidligere fagskolestudenter ☐	7. Tillitsvalgt ☐	11. Sosiale medier (Facebook, Twitter etc.) ☐
4. Kolleger / tidligere kolleger .. ☐	8. Aetat/NAV ☐	12. Annet ☐

7. Hva var de tre viktigste grunnene til at du valgte den fagskole-utdanningen du fullførte i 2015?

NB: Sett maks. tre kryss. ⇨

1. Jeg valgte denne utdanningen fordi jeg ønsket å gå inn i et bestemt yrke
2. Jeg ville sikre meg mot arbeidsledighet
3. Det faglige innholdet i denne utdanningen interesserer meg
4. Jeg ville ha en jobb som gir en rimelig sikker og forutsigbar framtid
5. Jeg har visst i flere år at det var denne utdanningen jeg ville ta
6. Det var viktig for meg å velge en relativt kort utdanning
7. Jeg ville studere i den byen / på det stedet der denne fagskolen ligger
8. Jeg ble oppfordret av familie til å ta denne fagskoleutdanningen
9. Jeg ble oppfordret av venner til å ta denne fagskoleutdanningen
10. Jeg ble oppmuntret av lærere el. rådgivere til å ta denne fagskoleutdanningen ..
11. Jeg ble oppmuntret av arbeidsgiver til å ta denne fagskoleutdanningen
12. Jeg fikk støtte av arbeidsgiver (f.eks. økonomisk støtte eller annen til rette- legging) til å ta denne fagskoleutdanningen

8. Var fagskoleutdanningen et ledd i en karriereplan?

NB: Kryss av for alt som stemmer. ⇨

1. Ja, etter pålegg fra arbeidsgiver ☐	3. Nei .. ☐
2. Ja, etter ønske fra arbeidsgiver ☐	
3. Ja, etter eget ønske ☐	

9. Fikk du økonomisk støtte fra arbeidsgiver til å ta fagskoleutdanningen? ⇨

Ja ☐ 1	Nei .. ☐ 2

Husk: Bare ett kryss på hvert spørsmål.

10. På skalaen fra 1 til 5, i hvilken grad synes du at de økonomiske kostnadene dine ved å ta en fagskoleutdanning gjorde det vanskelig å velge en slik utdanning? ⇨

Ikke i det hele tatt
1 2 3 4 5
I svært stor grad

11. Hva var grunnlaget for at du ble tatt opp på fagskoleutdanningen? ⇨

Fullført videregående skole.... 1
Realkompetansevurdering 2

VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

12. Hvis du har fullført videregående skole:
Hvilken kompetanse har du?

Studiekompetanse
Yrkeskompetanse med fag-/svennebrev
Yrkeskompetanse uten fag-/svennebrev

NB: Kryss av for alt som stemmer. ⇨

13. Hvilket år avsluttet du videregående opplæring? Skriv årstallet i feltet. ⇨

--	--	--	--

14. Hvilket utdanningsprogram / hvilken studieretning fulgte du på videregående?

NB: Bare ett kryss. Har du gått på flere, krysser du av for det du tilbrakte lengst tid på. ⇨

Studiespesialisering med programområder for realfag, formgivingsfag og språk, samfunnsfag og økonomi / Allmenne, økonomiske og administrative fag 1
Idrettsfag 2
Musikk, dans og drama 3
Helse- og oppvekstfag / Helse- og sosialfag 4
Design og håndverksfag, Formgivingsfag, Trearbeidsfag 5
Elektrofag 6
Medier og kommunikasjon 7
Naturbruk 8
Restaurant- og matfag, Hotell- og næringsmiddelfag 9
Bygg- og anleggsteknikk, Byggfag, Tekniske byggfag 10
Teknikk og industriell produksjon, Mekaniske fag, Kjemi- og prosessfag 11
Service og samferdsel, Salg og service, Handel og kontor 12

FAGSKOLEN SOM LÆRINGSARENA

15. Hvor enig eller uenig er du i disse utsagnene om undervisningen og utstyrssituasjonen ved fagskolen?

Svært uenig
1 2 3 4 5
Svært enig

1. Lærerne hadde god innsikt i kompetansen jeg trenger i arbeidslivet..... 1 2 3 4 5
2. Undervisningen ga et godt grunnlag for videre læring i arbeidslivet 1 2 3 4 5
3. Utdanningen er relevant for arbeidslivet 1 2 3 4 5
4. Utstyret vi brukte i utdanningen var i god nok stand til å lære det vi skulle..... 1 2 3 4 5

ARBEID OG ARBEIDSSØKING

16. Søkte du arbeid aktivt i forbindelse med at du avsluttet fagskoleutdanningen? ⇨

Ja 1
Nei, fordi jeg fortsatte i jobben jeg hadde fra før ... 2
Nei, fordi jeg fikk jobb uten å søke 3
Nei, fordi jeg for tiden ikke ønsket/ønsker eller kunne/kan påta meg jobb 4

Husk: Bare ett kryss på hvert spørsmål.

17. Hvis ja: Når startet du jobbsøkingen (år/måned), og (ca.) hvor mange søknader har du sendt?

Årstall:	Januar..... ☐ ₁	April..... ☐ ₄	Juli..... ☐ ₇	Okt. ☐ ₁₀	Antall søknader:
20 <input type="text"/>	Februar ☐ ₂	Mai..... ☐ ₅	August..... ☐ ₈	Nov. ☐ ₁₁	<input type="text"/>
	Mars..... ☐ ₃	Juni ☐ ₆	Sept. ☐ ₉	Des. ☐ ₁₂	<input type="text"/>

18. Når fikk du din første jobb etter fullført fagskoleutdanning? ⇒
Fortsatte i jobben jeg hadde før fagskoleutdanning.....	☐ ₁
Fikk jobb før jeg var ferdig med fagskolen, men begynte først etterpå ...	☐ ₂
Fikk jobb 0 – 3 mnd. etter fullført fagskoleutdanning	☐ ₃
Fikk jobb 4 – 6 mnd. etter fullført fagskoleutdanning	☐ ₄
Fikk jobb 7 – 9 mnd. etter fullført fagskoleutdanning	☐ ₅
Fikk jobb 10 – 12 mnd. etter fullført fagskoleutdanning	☐ ₆
Fikk jobb ett år eller mer etter fullført fagskoleutdanning	☐ ₇
Har ikke fått jobb ennå	☐ ₈

REFERANSEUKA

I de neste spørsmålene ber vi deg tenke på en «referanseuke». Ble du uteksaminert mellom januar og juli 2015, ber vi deg tenke på *den andre uka i mars 2016 (7.3 til 13.3)*. Ble du uteksaminert mellom august og desember 2015, ber vi deg tenke på *den andre uka i september 2016 (5.9 til 11.9)*.

19. Hva betraktet du deg selv *hovedsakelig* som i referanseuka? ⇒
- Referanseuka = 7.3 – 13.3 el. 5.9 – 11.9.2016.
Yrkesaktiv	☐ ₁	Vernepliktig.....	☐ ₄
Student/skoleelev.....	☐ ₂	Arbeidsledig.....	☐ ₅
Hjemmearbeidende (uten lønn) ...	☐ ₃	Annet.....	☐ ₆

20. Hvordan var situasjonen din i referanseuka? ⇒
- Kryss av for alt som stemmer.
- Referanseuka = 7.3 – 13.3 el. 5.9 – 11.9.2016.
1. Utførte inntektsgivende arbeid av minst 1 times varighet (unntatt arbeidsmarkedstiltak).....	☐
2. Hadde inntektsgivende arbeid, men var midlertidig borte pga. ferie, lønnet omsorgspermisjon, sykdom e.l.	☐
3. Var engasjert i arbeidsmarkeds- eller sysselsettingstiltak ...	☐
4. Var ikke i arbeid	☐

21. Hvis du var engasjert i arbeidsmarkeds- eller sysselsettingstiltak i referanseuka: Hva slags tiltak? ⇒
- Kryss av for alt som stemmer.
1. Lønnskudd	☐
2. Sysselsettingstiltak	☐
3. Opplæring, inkl. arbeidsmarkedstiltak eller jobbklubb ...	☐
4. Arbeidspraksis uten lønn fra arbeidsgiver, men med individstøtte fra NAV eller trygdeytelse.....	☐

22. Hvis du ikke var i arbeid i referanseuka: Kunne du påtatt deg arbeid i referanseuka, om du hadde fått tilbud om det? ⇒
- Ja ₁ Nei .. ₂

23. Hvis du var i arbeid i referanseuka, og hadde mer enn ett arbeidsforhold, f.eks. ekstra-jobb e.l.: Hvor mange arbeidsforhold/stillinger hadde du *totalt* i den uka? ⇒
-

Hvis du ikke var i jobb i referanseuka: Vennligst hopp til spørsmål 33.

Husk: Bare ett kryss på hvert spørsmål.

De neste spørsmålene gjelder *hovedarbeidsforholdet* ditt i referanseuka, dvs. det arbeidsforholdet du brukte *mest tid* på i den uka (7.3 – 13.3 el. 5.9 – 11.9.2016).

24. I hvilken sektor var hovedarbeidsforholdet ditt i referanseuka? ⇒
Statlig.....	☐	1	Kommunal	☐	3
Fylkeskommunal....	☐	2	Privat*	☐	4

*) Herunder stiftelse, aksjeselskap, organisasjon, personlig eid selskap

25. Hvor mye arbeidet du i hovedarbeidsforholdet ditt i referanseuka? Vennligst oppgi reell stillingsprosent. Full stilling = 100%. Arbeidet du mer enn en full stilling, oppgir du et høyere tall enn 100%. Er du usikker, så prøv å gi et realistisk anslag. Oppgi stillingsprosenten med ett desimal – vær nøye med å plassere tallene rett før/etter komma. ⇒
			,	

26. Hvis du arbeidet deltid (mindre enn 100%) i hovedarbeidsforholdet ditt i referanseuka: Hva var den viktigste grunnen til at du arbeidet deltid i denne stillingen? ⇒
Det var ikke mulig å få full stilling	☐	1
Ønsket/kunne ikke arbeide mer pga. omsorgsforpliktelser	☐	2
Ønsket/kunne ikke arbeide mer pga. videre studier.....	☐	3
Ønsket å ha flere jobber som til sammen ga full tid	☐	4
Ønsket å arbeide deltid	☐	5
Annet	☐	6

27. Hva slags tilknytning hadde du til hovedarbeidsforholdet ditt i referanseuka? ⇒
Fast ansatt	☐	1
Vikar eller midlertidig ansatt.....	☐	2
Frilansmedarbeider (inkl. som selvstendig næringsdrivende) ...	☐	3
Selvstendig næringsdrivende (uten å være frilanser)	☐	4
Annet	☐	5

28. Var arbeidsoppgavene i hovedarbeidsforholdet ditt i referanseuka forskjellige fra de du hadde i den jobben du hadde rett før du begynte på fagskoleutdanningen? ⇒
Arbeidsoppgavene var de samme som før, el. tilsvarende	☐	1
Arbeidsoppgavene var mindre krevende enn før.....	☐	2
Arbeidsoppgavene var mer krevende enn før	☐	3
Var ikke i inntektsgivende arbeid i tiden rett før fagskolen	☐	4

29. Var arbeidsbetingelsene i hovedarbeidsforholdet ditt i referanseuka forskjellige fra de du hadde i den jobben du hadde rett før du begynte på fagskoleutdanningen? ⇒
Arbeidsbetingelsene var de samme som før, el. tilsvarende....	☐	1
Arbeidsbetingelsene var bedre enn før	☐	2
Arbeidsbetingelsene var dårligere enn før	☐	3
Var ikke i inntektsgivende arbeid i tiden rett før fagskolen	☐	4

30. Hvordan vil du karakterisere arbeidsoppgavene du hadde i hovedarbeidsforholdet ditt i referanseuka, sammenlignet med nivået på fagskoleutdanningen du avsluttet i 2015? ⇒
Arbeidsoppgavene krever utdanning på samme nivå som fagskoleutdanningen.....	☐	1
Arbeidsoppgavene krever utdanning på høyere nivå enn fagskoleutdanningen	☐	2
Arbeidsoppgavene krever utdanning på nivå med fullført videregående opplæring ...	☐	3
Arbeidsoppgavene krever at ett til to års videregående opplæring er fullført.....	☐	4
Det er helt uten betydning om en har videregående opplæring eller fagskoleutdanning...	☐	5

Husk: Bare ett kryss på hvert spørsmål.

31. Hvordan synes du *innholdet* i fagskoleutdanningen stemmer med arbeidsoppgavene du hadde i hovedarbeidsforholdet ditt i referanseuka? ⇨
- Godt 1
Middels.... 2
Dårlig..... 3

32. *Hvis arbeidsoppgavene du hadde i hovedarbeidsforholdet i referanseuka ikke krever utdanning på fagskolenivå, eller stemmer dårlig med innholdet i din fagskoleutdanning:* Hva er den viktigste årsaken til dette? ⇨
- Det var ikke mulig å få arbeid i samsvar med fagskoleutdanningen 1
Lønnen var for lav i de jobbene fagskoleutdanningen kvalifiserer for 2
Var ikke interessert i arbeid som fagskoleutdanningen kvalifiserer for ... 3
Var primært opptatt med videre utdanning 4
Annet 5

33. Var du i gang med videre utdanning i referanseuka? ⇨
- Nei 1 Ja, høyere utdanning (høgskole/universitet) 4
Ja, videregående opplæring 2 Ja, annen type utdanning 5
Ja, fagskoleutdanning 3

Hvis du ikke var i gang med videre utdanning i referanseuka: Vennligst hopp til spørsmål 37.

34. *Hvis du var i gang med videre utdanning i referanseuka:* Innen hvilket fagfelt? ⇨
- Humanistiske og estetiske fag (historie, språk, religion, musikk, design etc.).... 1
Lærerutdanning, andre pedagogiske fag 2
Mediefag, herunder radio- og fjernsynsproduksjon 3
Samfunnsfag, samfunnsøkonomi og juridiske fag..... 4
Økonomisk-administrative fag 5
Tekniske fag, håndverksfag el. naturvitenskapelige fag 6
Helse- og sosialfag 7
Idrettsfag 8
Primærnæring (jordbruk, gartneri, skogbruk fiske, havbruk)..... 9
Samferdselsfag, militære fag, fengsels-, toll-, politi- eller brannvern fag..... 10
Servicefag (hår- og skjønnhetspleie, servitør, maskør- og parykkfag, vaskeri-fag, gjenvinningsfag etc.) 11
Annet 12

35. *Hvis du var i gang med videre utdanning i referanseuka:* Var dette på heltid eller deltid? ⇨
- Heltid 1 Deltid 2

36. *Hvis du var i gang med videre utdanning i referanseuka:* Hva var den viktigste grunnen til at du startet på denne utdanningen? ⇨
- Fikk andre faglige interesser 1
Har hatt vansker med å finne en jobb som er relevant for den fagskoleutdanningen jeg avsluttet 2
Ønsker å spesialisere meg videre i faget 3
Ønsker å ha flere valgmuligheter på arbeidsmarkedet..... 4
Annet 5
- NB: Kun ett kryss ved den aller viktigste grunnen.

Husk: Bare ett kryss på hvert spørsmål.

VIDERE UTDANNINGSPLANER

37. Hva er den høyeste utdanningen du planlegger å ta, utover fagskoleutdanningen? ⇨
- Ingen utdanning utover fagskoleutdanningen..... 1
Høyere utdanning, 1 – 2 års studier 2
Høyere utdanning, 3 – 4 års studier (bachelorgrad)..... 3
Utdanning på mastergradsnivå / høyere grads profesjonsutdanning (5 – 6 års høyere utdanning) 4
Ph.d./doktorgrad 5

BAKGRUNNSOPPLYSNINGER

38. Kjønn: ⇨ Kvinne .. 1 Mann 2
39. Fødselsår: ⇨
40. Har du omsorgsansvar for barn under 18 år? ⇨ Nei 1 Ja..... 2
41. Hvis du har omsorgsansvar for barn under 18 år: Hvor mange? ⇨
42. Hvis du har omsorgsansvar for barn under 18 år: Hva er det yngste barnets alder? ⇨
43. Hvor er du selv født? . ⇨
- Norge..... 1
Norden / Vest-Europa unntatt Norge, eller EU-landene Tsjekkia, Estland, Ungarn, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia, Bulgaria, Romania.... 2
Andre land i Øst-Europa enn de som er nevnt ovenfor..... 3
Asia..... 4
Afrika 5
Sør-Amerika, Mellom-Amerika eller Karibia..... 6
Nord-Amerika, Australia eller andre land i Oseania..... 7
44. Hvor er din mor født?
- NB: Er du adoptert, gjelder dette din adoptivmor. ⇨*
- Norge..... 1
Norden / Vest-Europa unntatt Norge, eller EU-landene Tsjekkia, Estland, Ungarn, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia, Bulgaria, Romania.... 2
Andre land i Øst-Europa enn de som er nevnt ovenfor..... 3
Asia..... 4
Afrika 5
Sør-Amerika, Mellom-Amerika eller Karibia..... 6
Nord-Amerika, Australia eller andre land i Oseania..... 7
45. Hvor er din far født?
- NB: Er du adoptert, gjelder dette din adoptivfar. ⇨*
- Norge..... 1
Norden / Vest-Europa unntatt Norge, eller EU-landene Tsjekkia, Estland, Ungarn, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia, Bulgaria, Romania.... 2
Andre land i Øst-Europa enn de som er nevnt ovenfor..... 3
Asia..... 4
Afrika 5
Sør-Amerika, Mellom-Amerika eller Karibia..... 6
Nord-Amerika, Australia eller andre land i Oseania..... 7

Husk: Bare ett kryss på hvert spørsmål.

46. Hva er din mors/adoptivmors høyeste fullførte utdanning?

- Høgskole eller universitet (4 år eller mer) 1
- Høgskole eller universitet (under 4 år)..... 2
- Fagskoleutdanning 3
- Allmennfaglig ved videregående skole / gymnas... 4
- Fag-/yrkesutdanning på videregående skoles nivå .. 5
- Grunnskole/realskole/framhaldsskole/folkeskole ... 6
- Ingen fullført skolegang 7
- Vet ikke 8

47. Hva er din fars/adoptivfars høyeste fullførte utdanning?

- Høgskole eller universitet (4 år eller mer) 1
- Høgskole eller universitet (under 4 år) 2
- Fagskoleutdanning..... 3
- Allmennfaglig ved videregående skole / gymnas.. 4
- Fag-/yrkesutdanning på videregående skoles nivå.. 5
- Grunnskole/realskole/framhaldsskole/folkeskole .. 6
- Ingen fullført skolegang 7
- Vet ikke 8

Takk for at du ville svare på spørsmålene!

ISBN 978-82-7570-483-0 (web)

Dragvoll allé 38 B
7491 Trondheim
Norge

Tel: 73 59 63 00
Web: www.samforsk.no

 NTNU
Samfunnsforskning